

VITRALII

LUMINI ȘI UMBRE

Publicație editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în
Retragere din Serviciul Român de Informații

DIRECTOR: Col. (r) Filip Teodorescu

Contact:

București, str. Toamnei nr. 37, sector 2

Tel.: (0040)-21-2119957

acmrr.bucuresti@acmrr-sri.ro

www.acmrr-sri.ro

©ACMRR-SRI

București 2019-2020

ISSN 2067-2896

„VITRALII – LUMINI ȘI UMBRE”

Consultanți științifici Prof. univ. dr. Ioan Scurtu
 Prof. univ. dr. Mihail M. Andreescu
 Dr. ist. Alex Mihai Stoenescu
 Conf. univ. dr. Aurel V. David

Colegiul de redacție

Redactor șef: Col. (r) Hagop Hairabetian

Secretar de redacție: Gl. bg. (r) Maria Ilie

Membri: Gl. mr. (r) Dumitru Bădescu
 Gl. mr. (r) Marin Ioniță
 Gl. bg. (r) Nechifor Ignat
 Gl. bg. (r) Vasile Mălureanu
 Col. (r) dr. Tiberiu Tănase
 Col. (r) Gheorghe Trifu

Responsabilitatea juridică pentru conținutul materialelor publicate revine exclusiv autorilor acestora. Opiniile și punctele de vedere exprimate de autori în cuprinsul revistei pot să nu corespundă integral cu cele ale ACMRR-SRI. Reproducerea sub orice formă a conținutului acestei publicații este permisă cu menționarea sursei și a autorului. Manuscrisele nepublicate nu se restituie.

C U P R I N S

Editorial

- Privind prin trecut spre viitor 5
Eduard Raul Hellvig, Directorul SRI

„Noapte de decembrie”... după treizeci de ani

- Despre handbal și revoluție 7
Interviu cu gl. bg. (r) Dan Marin – col. (r) dr. Aurel V. David
- De vorbă cu un revoluționar autentic 23
Interviu cu ambasadorul Mihai Montanu – Col. (r) Hagop Hairabetian
- Privire prin vitraliile unui sfârșit de epocă 29
II. Anchetat în postură de arestat preventiv
Col. (r) dr. Aurel V. David
- Reactivarea memoriei colective împotriva uitării 49
Col. (r) Liviu Găitan

File de istorie

- De la Serviciul Special de Informații la Direcția Generală a Securității Statului 53
Col. (r) dr. Tiberiu Tănase

Memorie profesională

- „Puștiul” (3) 57
Col. (r) Hagop Hairabetian

Atitudini

- Confirmările și limitele unui rechizitoriu 61
Gl. bg. (r) Vasile Mălureanu
- Un bagaj deosebit de prețios 83
Col. (r) Hagop Hairabetian

În sprijinul culturii de securitate

- Premise pentru o dezbatere asupra securității naționale 87
Col. (r) dr. Niculae Iancu, conferențiar universitar
- Cultura de securitate în România între concept și realitate 93
Col. (r) Ion-Viorel Vilceanu

• Securitatea cibernetică între viața privată și menținerea echilibrelor sociale	100
Col. (r) Cristian Felea , <i>doctor în științe inginerești, Universitatea Petroșani</i>	116
• Informația și <i>intelligence</i> -ul în ecuația securitară	
Col. (r) Cătălin Peptan	131
• Note de lectură	
○ Florian Bichir: Operațiunea Oculta	
○ Alin Spânu: Spioni, spioane și dandanale în România războinică (1916-1919)	
○ Sorin Aparaschivei: Sistemul național de informații (de la Regulamentul Organic și până după războiul de reîntregire națională)	
○ Gl. bg. (r) Vasile Mălureanu: Cultura și elitele române, din perspectiva Securității, 1964 – 1989 (Semnal editorial)	137
• Prezențe pentru promovarea culturii de securitate	139
<u>Pagini literare</u>	
○ Corin Bianu, Costică Dogaru, Viorel Pop, Gheorghe Presnescu, Mircea Dorin Istrate, Ioan Florian	145
<u>Revista „Vitrallii – Lumini și umbre” la zece ani de la lansare</u>	167
<u>Din viața și activitatea ACMRR-SRI</u>	167
• Cronologie: iulie – octombrie 2019	169
• Prezenți în viața și cultura cetății	171
• Noi apariții editoriale	171
• Dialog cu cititorii și corespondenții	172
• „Vitrallii – lumini și umbre” – prezență și ecouri	

PRIVIND PRIN TRECUT SPRE VIITOR

În primăvara anului viitor se împlinesc 30 de ani de la înființarea Serviciului Român de Informații, o instituție-pilon a României, într-un stat care pornea cu pași timizi spre ceea ce înseamnă democrație. Drumul parcurs de SRI spre ceea ce avea să devină în zilele noastre a fost la fel de anevoios și plin de obstacole ca și parcursul României. Nici nu avea cum să fie altfel, toate instituțiile statului au trecut prin procese de transformare succesive în încercarea de a se adapta permanent noilor realități. Cu bune și rele, cu succese operaționale, dar și cu greșeli inerente, SRI a ajuns la finele anului 2019 un serviciu de informații respectat de întreaga comunitate internațională de *intelligence*, cu sute de acorduri parteneriale și cu succese operaționale importante. Este greu de imaginat astăzi că în urmă cu mai puțin de 20 de ani SRI reușea să facă performanță având cel mult un computer pe unitate, cu o conexiune la internet prin *dial-up*, care era folosit pe rând de ofițeri și doar după ce erau înregistrați manual într-un registru. Este greu de imaginat că în urmă cu mai puțin de 20 de ani, în SRI se înființa prima structură care asigura comunicarea cu entitățile societății civile și promovarea culturii de securitate, în condițiile în care astăzi, SRI are pagină de *Facebook*, canal de *Youtube*, cont de *Instagram* și comunică atât în interior cât și în exterior prin mijloace moderne și eficiente. Este meritul tuturor ofițerilor care au lucrat în Serviciu în ultimii aproape 30 de ani și care au pus cărămidă peste cărămidă la ceea ce astăzi înseamnă Serviciul Român de Informații. N-a fost ușor, nici astăzi nu este, dar știu că SRI s-a adaptat permanent, a învățat din propriile greșeli, s-a dezvoltat odată cu societatea și a reușit de-a lungul anilor să fie cu un pas înaintea vremurilor. SRI este astăzi un serviciu care își înțelege mai bine vulnerabilitățile, precum și un catalizator, capabil să unească în jurul brandului organizației o comunitate a viitorilor, actualilor și foștilor angajați. Serviciul a devenit astăzi o instituție rezilientă, mai matură și mai angajată în îndeplinirea rolului său în statul român.

În anii ce urmează, SRI va continua să se dezvolte odată cu România, va continua să se adapteze și să se replieze ori de câte ori va fi nevoie. Spuneam

recent comandanților din SRI că după cinci ani de când am onoarea să fiu directorul acestei instituții, știu sigur un lucru: indiferent de ce și-au propus unii sau alții și, probabil, își vor mai propune, această instituție nu va putea fi niciodată îngenuncheată. Și așa trebuie să fie! Cred cu tărie în rolul crucial al unui serviciu de informații în orice democrație modernă și consolidată. Iar cei care mi-au oferit această cunoaștere sunt, deopotrivă, atât ofițerii activi cât și cei în rezervă sau în retragere.

Se împlinesc 25 de ani de la înființarea Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere și 10 ani de la prima apariție a Revistei *Vitralii*. Vreau să vă felicit pentru insistența de a conserva memoria acelor ani din istoria activității de informații în SRI. Ofițerii activi de astăzi, a căror vârstă medie este de circa 38 de ani, vor putea anticipa viitorul mai clar dacă vor privi spre el prin fereastra trecutului conservat de dumneavoastră. Salut cu această ocazie și inițiativa „*Vitraliilor*” de a se adapta la nou și de a-și propune să fie prezentă și în mediul *online*. Mulțumesc echipei editoriale pentru posibilitatea de a vă transmite câteva gânduri în paginile acestei reviste și felicit echipa redacțională pentru eforturile sale. Vreau să vă asigur că, prin intermediul nucleului format din ofițerii activi și în rezervă sau retragere și utilizarea la întregul potențial al acestuia, prin reducerea distanței dintre noi și o mai bună comunicare internă putem proiecta viitorul Serviciului în beneficiul României și al cetățenilor săi.

La mulți ani tuturor și *Patria a priori!*

EDUARD RAUL HELLVIG
Directorul SRI

NOAPTE DE DECEMBRIE... DUPA TREIZECI DE ANI

DESPRE HANDBAL ȘI REVOLUȚIE

Convorbire – fără ură și părtinire – cu gl. bg (r.) Dan Marin

În dimineața zilei de 23 decembrie 1989, în toiul confruntărilor sângeroase pentru cucerirea puterii politice din România, „revoluționarii” care ocupaseră cu o zi în urmă Studioul 4 al Televiziunii Române, devenită „Televiziunea Română Liberă”, transmiteau mesaje înflăcărâte, anunțând victoria poporului român asupra dictaturii comuniste și dirijau eforturile pentru distrugerea cuiburilor de așa-ziși „teroriști”. La un moment dat, un grup de „revoluționari” veniți din stradă au adus în acel studio, ținându-l strâns de brațe, un bărbat înalt, masiv, cu fața plină de sânge. Poporul, care se afla în acele momente cu ochii ațintiți asupra ecranelor televizoarelor, a fost informat că acel bărbat, prezentat ca „terorist-securist”, a fost prins la unul dintre etajele superioare ale Televiziunii Române, de unde încerca să-i împuște pe „revoluționari” cu un pistol care a fost confiscat. Prizonierul, buimăcit din cauza loviturilor primite, avea capul și fața pline de sânge, abia mai putând articula câteva frânturi de cuvinte.

După ce vremurile s-au mai potolit, ura între oameni fiind înlocuită de rațiune, un „om de bine” a spus, tot la televizor, că „teroristul cu nasul spart” era un fost handbalist de la clubul Dinamo, fost component al echipei naționale de handbal, devenit ofițer de informații după încheierea carierei sale sportive. Apoi, poporul român a aflat că numele celui săltat din stradă, arestat fără mandat, „în numele revoluției”, și dus la „sinedriu”, adică în Studioul 4 al Televiziunii Române Libere, pentru a fi supus judecății poporului, este Dan Marin, în acel moment ofițer de informații în cadrul Direcției de Contraspionaj a Departamentului Securității Statului.

Povestea răvășitoare a lui Dan Marin este o combinație rară de telenovelă pe fundal sonor de arme automate, mortiere și pistoale, dar și dramă interioară greu de deslușit. Aceasta a devenit publică abia după 20 de ani de la acele evenimente sângeroase, când protagonistul a povestit fără ură și părtinire, în ziarul „Libertatea” ce s-a petrecut, în fapt, în acea zi, care, pentru el a devenit un reper cardinal, de iertat, dar de neuitat.

Fiindcă drama pe care a trăit-o poate constitui o lecție de viață pentru generația actuală, dar mai ales pentru cele ce vin după noi, Dan Marin, ajuns la vârsta de 71 de ani, crede că, la 30 de ani de la evenimentele din decembrie 1989, este util a fi consemnate mărturiile și trăirile sale în paginile revistei „Vitralii – Lumini și umbre”, revista veteranilor din serviciile de informații ale României.

Col. (r) dr. Aurel V. David (DAV): Se spune că generația noastră, a celor în jur de 70 de ani, a fost o generație de sacrificiu. Ne-am născut într-un mediu social care avea luminile și umbrele sale, cu oameni fericiți, dar și cu mulți nefericiți. Cei mai mulți dintre copiii generației noastre au reușit să părăsească satele și să se așeze în orașe unde au găsit resurse să răzbată prin vremuri și să ajungă „oameni cu carte”. Dumneavoastră cine sunteți, domnule Dan Marin? În ce mediu social ați văzut lumina zilei și care a fost traseul dumneavoastră profesional-uman?

Gl. bg. (r) Dan Marin (DM): M-am născut la 19 august 1948 în localitatea Ștefănești (actualmente în județul Călărași), într-o familie de români cu o situație materială modestă: tatăl meu, Gheorghe, a absolvit 7 clase primare și o școală de meserii la București. A fost angajat ca personal tehnic la Serviciul administrativ al Spitalului de Urgență, după sfârșitul celui de-al doilea Război Mondial. Mama, Vasilica, a absolvit 7 clase primare, a fost o femeie casnică și pioasă, având un cult extraordinar al familiei.

În anul 1950 tata a fost selecționat de Ministerul de Interne pentru a urma o școală de ofițeri de la Oradea, pe care a absolvit-o în anul 1951, fiind repartizat la Direcția „Pază demnitari”, predecesoarea Direcției a V-a din timpul regimului Ceaușescu și a SPP-ului actual. În anul 1951, tata a fost numit aghiotant (însoțitor) al unor demnitari de partid și de stat, pe care trebuia să-i apere chiar cu prețul vieții (la fel cum sunt obligați „SPP-iștii” de astăzi).

Pentru că tata era obligat să locuiască aproape de demnitarul apărat și să intervină urgent în caz de primejdie, am fost nevoiți să ne mutăm în Cartierul Dorobanți. Am fost repartizați „la comun”, într-o cameră a unei case naționalizate, pe strada Andrei Mureșianu.

Am învățat carte, din clasa 1 până în clasa a XI-a la Liceul I. L. Caragiale. Din clasele primare îmi amintesc puține și ne semnificative evenimente, dar știu că am purtat uniformă școlară cu matricolă. Din clasa a V-a m-am apucat de sport, fiind selecționat în echipa de handbal a școlii, apoi în echipa de juniori a clubului Dinamo.

În liceu, lucrurile s-au schimbat puțin, căci m-am înscris la „real”, deși calitățile mele mă îndreptau spre „uman”, deoarece îmi plăceau istoria, geografia și literatura, fiind amator de poezie, dar și de teatru. „Idolul” meu era Ilarion Ciobanu, poate și pentru că fusese și rugbyst. Am fost un elev de nivel mediu, pentru că în clasa a IX-a aveam deja în minte gândul de a ajunge mare sportiv.

În acel moment, școala la care învățam devenise o pepinieră pentru echipa de handbal a României. Dintre jucătorii de excepție îi enumăr pe: Cornel Oțelea, Valentin Samungi, Gheorghe Goran, Mihai Marinescu, Adrian Cosma.

Îmi aduc aminte cu plăcere și respect de dascălii pe care i-am avut în liceu, îndeosebi pe profesoara de limba română Grațiela Ștefan (asistenta acad. George Călinescu), profesorul de istorie Gheorghe Bodin, precum și pe Camil Morțun, profesor de sport și om cu alese calități morale și profesionale. În vremea în care eram licean la „Caragiale”, acolo mai învățau carte Andrei Pleșu, Dinu Patriciu, Ilie Șerbănescu, Daniel Dăianu și alții, pe care îi rog să mă ierte că nu-i pomenesc.

Destinul meu și-a arătat puterea în primăvara anului 1961, când echipa națională de handbal se pregătea în sala de sport a Liceului nr. 35 din București, precum și pe terenul de bitum al actualului Colegiu Național I.L. Caragiale, pentru Campionatul mondial de la Dortmund. Eu asistam la acele antrenamente, deși eram pe punctul de a-mi schimba orientarea sportivă, jucând fotbal.

A urmat apoi un meci televizat cu echipa liceului „Mihai Viteazul”, unde echipa noastră a câștigat, iar eu am fost golgeterul echipei și am devenit un fel de „stea”, fiind pomenit la întrunirile școlare de colegii și colegele din liceu. Într-un asemenea context am fost invitat la o emisiune a Televiziunii române, realizată de Cristian Țopescu, pentru popularizarea sportului în liceu.

Așa am fost remarcat de antrenorul Ilie Alexandru de la „Tânărul Dinamovist”, iar după 3 ani de antrenamente asidue am promovat la echipa de juniori a clubului Dinamo. Înainte de bacalaureat (1966) am fost selecționat în echipa de tineret a României. După bacalaureat, am intrat la Facultatea de Educație Fizică și Sport din București, pe care am absolvit-o cu nota 9 la examenul de licență, devenind și antrenor categoria a 3-a.

DAV: În vremurile copilăriei și adolescenței noastre se spunea că „armata te face om” și că „după ce-ai făcut armata te poți însura”. Unde și la ce armă ați satisfăcut stagiul militar? Când și în ce condiții ați fost angajat la Clubul militar Dinamo?

DM: De tânăr am respectat uniforma militară și viața de militar, modestă și riguroasă, dar n-am iubit căprăria practică de unii ofițeri sau subofițeri care dădeau dovadă de exces de zel. Sentimentele mele au la bază istoria familiei din care provin: bunicul meu a fost participant la războaiele Balcanice și la primul Război Mondial, iar tata și cei doi frați ai săi au participat la cel de-al doilea Război Mondial, fratele cel mai mare pierzându-și viața pe teritoriul Rusiei pentru eliberarea Basarabiei. Atunci ca și acum, militarii erau

„în serviciul națiunii”, de aceea profesia militară era o profesie a caracterelor tari, una de vocație, clădită pe disciplină și rigoare, aducând multe satisfacții, dar care implică și sacrificii.

Eu am făcut armata „la fără frecvență”, cum se spune. În 28 februarie 1968 am intrat pe poarta unității militare, în Batalionul sportiv aferent Ministerului de Interne. Batalionul sportiv era constituit din aproximativ 250 de militari: cei mai mulți sportivi de mare performanță, campioni ai României sau campioni olimpici, europeni, mondiali, care ajunși la termenul de recrutare, erau obligați prin lege să satisfacă stagiul militar.

La batalionul sportiv aveam un tratament privilegiat, cu încuviințare din partea ministrului de Interne să plecăm în străinătate și să nu purtăm uniforma decât în interiorul cazărării. Mai mult, mâncarea era foarte bună, sportivii având nevoie de calorii pentru a putea face față antrenamentelor.

Din acea perioadă mi-a rămas întipărită în memorie o întâmplare demnă de povestit: la 19 august 1968 mă aflu cu echipa Dinamo într-un cantonament tradițional, la granița dintre Cehoslovacia și Germania democratică, la doi pași de Karlovy Vary. La un moment dat, ne-am trezit că eram obligați ca în toiul nopții să ne strângem bagajele, să ne îmbarcăm într-un autobuz care urma să ne ducă la Berlin. În drumul nostru am întâlnit sute de salvări rusești, cu pacienți în ele. Am presupus că în zonă se dăduseră lupte crâncene. Tot acolo am sesizat o răceală din partea gazdelor noastre, precum și o solidaritate formidabilă între noi și turiștii cehi, care săreau în brațele noastre, implorându-ne să-i ajutăm. A doua zi ne-am îmbarcat într-un avion și am aterizat la București. M-a frapat faptul că toate străzile erau goale, orașul părănd pustiu.

N-am văzut, nici n-am ascultat cuvântarea lui Ceaușescu, dar am auzit ecouri de la ambasada României, cu care am ținut legătura, precum și de la diferiți turiști occidentali, care strigau „Ceaușescu, super”!

La terminarea stagiului militar, am fost chemat de către conducerea Clubului Dinamo și am fost anunțat că începând cu data de 1 iulie 1969 am fost avansat la gradul de sublocotenent.

DAV: Ați făcut parte din „Generația de Aur” a handbalului masculin. Ați trăit satisfacția de a fi component al echipelor naționale care au cucerit medalia de aur la Campionatul Mondial de Tineret (1967), bronzul olimpic în anul 1972, apoi aurul la Campionatul Mondial Universitar (1973) și campionatul mondial în anul 1974. În acele vremuri, fiecare victorie pe care o echipă românească de handbal o repurta cu o echipă străină era o bună propagandă pentru România și pentru handbalul românesc. Ce v-a rămas

întipărit în memorie din acei ani de bucurii, împliniri și recunoașteri din partea semenilor? Ce sportivi și antrenori v-au marcat profilul sportiv?

DM: Am intrat în elita handbalului în momentul în care România domina handbalul mondial. Unele aspecte ale acelei perioade din viața mea au fost consemnate în cartea „*Dinamoviștii. Mari campioni*”, scrisă de Petre Porea și publicată în anul 2003.

În acele vremuri, pentru a intra în echipa națională trebuia să parcurgi un anumit drum, cel al competenței. Nimeni nu era aruncat în luptă fără un stagiul de 1-2 ani la echipele de tineret sau Naționala B. Acest traseu l-au urmat handbaliștii Penu, Licu, Gațu, Samungi, Titus Moldovan și mulți alții. Excepție au făcut doar Gruia și Birtalan, care, fiind talente ieșite din comun, nu au trecut prin această filieră.

Cele mai grele meciuri erau cele cu echipele germane, apoi cu cele cehoslovace, iugoslave și sovietice. Lupta cu acestea se ducea cu toată ființa noastră, fiind conștienți că nu luptăm doar pentru noi, handbaliștii, ci pentru țară, pentru România. Doamne, ce vremuri!

În anul 1965, eu fiind doar „junior”, Dinamo a câștigat Cupa Campionilor Europeni la handbal, împotriva unei echipe puternice, Medvesciak Zagreb.

În anul 1967, urmare a înfrângerii înregistrate în semifinala Cupei Campionilor Europeni cu puternica echipă Dukla Praga și a deciziei conducerii Ministerului de Interne de a întineri echipa, am fost convocat la prima echipă „Dinamo”, iar în anul 1970, la campionatul mondial desfășurat în Franța, la Paris, eram în lotul lărgit care s-a pregătit pentru competiție. Succesele sportive mi-au fost răsplătite, căci în anul 1971 am devenit Maestru al Sportului.

La Jocurile Olimpice de la München din anul 1972 am făcut parte din lotul echipei, România câștigând medalia de bronz. Legat de această olimpiadă, mi-a rămas în memorie acel moment extrem de trist al atentatului terorist împotriva echipei olimpice a Israelului, soldat, din nefericire, cu morți și răniți. În seara atentatului am jucat biliard cu câțiva dintre sportivii din Israel, care apoi au devenit ținte ale acelor ucigași.

În anul 1973 am participat cu echipa națională la campionatul mondial universitar de handbal desfășurat în Suedia, la Lund, România luând trofeul de aur și devenind campioană mondială universitară.

Punctul culminant al carierei mele sportive l-am atins în anul 1974, când am făcut parte din echipa națională care a câștigat, la Berlin, pentru a patra oară, titlul mondial. Din acel moment mi-a rămas întipărită în memorie o întâmplare demnă de reținut. În dimineața dinaintea finalei, ambasadorul României în

R.D.G. ne-a invitat la sala de recepții de la „Centrum”, cel mai luxos hotel din Berlinul acelei vremi. Emoționat, ne-a adus la cunoștință o telegramă cu mesaj de încurajare din partea lui Nicolae Ceaușescu. Cei mai mulți dintre noi au fost plăcut impresionați de mesaj și de cuvintele spuse din suflet.

În același an, 1974, mi-a fost decernat titlul de Maestru Emerit al Sportului. În anul 1975 România era campioană mondială la handbal, bucurându-se de toate onorurile și fiind invitată la toate festivitățile de excelență.

Am jucat peste 100 de meciuri pentru echipa națională, pe toate posturile de la 9 metri, reușind să marchez peste 160 de goluri. Rezultatele mi-au fost recunoscute, eu și alți colegi reprezentanți ai handbalului românesc fiind decorați pe tot parcursul carierei, inclusiv de toți președinții României din perioada 1990-2014.

DAV: În acele vremuri, orice copil care iubea mingea de handbal dorea să ajungă la un mare club sportiv al țării. Sportivii erau o categorie umană importantă, având parte de respectul cuvenit din partea semenilor. De ce ați renunțat la cariera sportivă pentru cariera de ofițer de contraspionaj? Cum ați ajuns ofițer în Direcția de Contraspionaj?

DM: Am fost împins să renunț la handbal la vârsta de 28 de ani, când aveam gradul de locotenent-major. Mă accidentasem la un genunchi în timpul unui meci, fapt care m-a determinat să stau 3-4 luni departe de terenul de sport.

Începând cu 1 ianuarie 1977 m-am retras, practic, din activitatea competițională. Am rămas cu convingerea că era normal să mă retrag în glorie și cu mulțumirea sufletească de a fi fost unul dintre handbaliștii echipei de aur a României, care a ridicat Tricolorul pe cel mai înalt catarg. Astfel am primit post, am făcut școli, devenind ofițer de Contraspionaj. Aceasta a însemnat însă și că a trebuit să „o iau de la capăt”, inclusiv în plan material, deoarece am trecut, de la o încadrare remunerată cu unul dintre cele mai bune salarii din clubul Dinamo, la un nivel de „debutant”, pe prima treaptă de salarizare.

Am intrat într-un univers total diferit de lumea sportului, o lume în care principala armă de atac și apărare era informația obținută prin inteligență, în care identificarea și contracararea activităților de spionaj echivalau cu un „joc” al inteligenței.

Activitatea de contraspionaj era și este atât un proces permanent de învățare a meseriei, de asimilare a noi abilități, precum și de acceptare a rigorilor impuse de ordinele și regulamentele în vigoare. Deci, noua mea profesie impunea o bună pregătire profesională, clădită pe fundamentul culturii generale, precum și păstrarea secretului activității desfășurate.

În acele vremuri, în România totul era ținut în cel mai mare secret. Precum se cunoaște, în Contraspionaj activitatea se desfășoară preponderent în afara spațiului delimitat de birou, deci „pe teren”, ceea ce oferă atât oportunități cât și riscuri. Oamenii obișnuși n-aveau habar că unii semeni de-ai lor erau implicați pe așa-numitul „front invizibil” unde se desfășura un adevărat război informațional cu agenți ai unor servicii străine, considerate „adversare” de către statul român.

Abia după sângeroasele evenimente din decembrie 1989, românul de rând a aflat din mass-media că România avusese structuri specializate, bine organizate și instruite, care avuseseră misiunea de a contracara activitățile de spionaj derulate fără încetare de către serviciile secrete străine pe teritoriul național.

După anul 1983 m-am ocupat de străinii care veneau în țară sub acoperirea de ziariști. De pildă, la evenimente deosebite care se derulau în România, participau, de obicei, peste 200 de ziariști străini, de la marile agenții de presă internaționale. Mulți dintre aceștia nu erau ziariști, ci agenți care intrau în țară sub acoperire de ziariști pentru a îndeplini misiunile programate să se deruleze pe teritoriul României. Acestea vizau, de regulă, obținerea de informații la zi privind starea de spirit a populației, raporturile dintre populație și Securitate, relațiile dintre Armată și Securitate, relațiile dintre Partid și Securitate, precum și secrete economice, militare, politico-diplomatice pe care orice țară trebuie să le protejeze.

În acele vremuri, în România se aflau permanent vreo 60 de corespondenți străini, dintre care vreo 30 erau ruși. Dintre toți, doar un sfert erau jurnaliști adevărați! Ceilalți erau agenți sub acoperire, care îndeplineau misiuni de spionaj.

Străinii care acționau sub acoperire de ziarist aduceau în prim-plan și realități care nu puteau fi contestate: dărâmarea bisericilor, criza alimentară, despre frig și despre foame. Le-am cunoscut pe toate, trăind ca imensa majoritate a românilor rigorile regimului.

DAV: Momentul care v-a marcat vizibil viața a avut loc în tumultuosul decembrie 1989, care a condus la schimbarea violentă a regimului politic din România. Pe dumneavoastră unde v-au prins evenimentele din decembrie 1989? Ce-ați făcut în zilele de 16-22 decembrie 1989 până la fuga cu elicopterul a lui Nicolae Ceaușescu de pe terasa sediului C.C.-ului?

DM: Evenimentele din decembrie 1989 m-au prins în calitate de ofițer, cu gradul de maior, în Direcția a III-a – Contraspionaj, având sediul lângă Poliția Capitalei. Fiind militar, aveam în dotare ca armament individual un

pistol „Makarov”, cu două încărcătoare a câte 6 cartușe fiecare, pe care îl păstram într-un fișet în magazia de armament a unității, pe timpul executării misiunilor de contraspionaj.

După ce a fost dat ordinul privind alarma de luptă a unităților militare, ca și ceilalți ofițeri, m-am înarmat cu acel pistol, păstrând doar un încărcător cu șase cartușe (am lăsat celălalt încărcător în fișet).

M-am deplasat la sediul „Agerpres”, cel mai important receptor de știri din exterior, împreună cu doi ofițeri mai tineri, și am organizat un fel de permanență. Acolo, cadrele de conducere, dar și lucrători de rând, ne-au asaltat cu întrebări referitor la ceea ce se întâmpla în București și în țară. În cursul serii de 21-22 decembrie 1989, la cabinetul directorului s-au primit mai multe informații din care reieșea că un grup de manifestanți neidentificați urmau să atace cu pietre și obiecte contondente sediul „Agerpres”. În situația respectivă am raportat evenimentul conducerii unității. Directorul general al „Agerpres” m-a rugat să rămân lângă el, dar până a doua zi dimineața nu s-a întâmplat nimic deosebit, fiind o alarmă falsă. Acesta a fost însă motivul pentru care nu am putut preda pistolul la unitate.

DAV: În acele zile și mai ales nopți de confruntări între „popor” și așa-zisele „forțe ale Securității” a făcut mare carieră cuvântul „terorist”, care a fost asimilat sau legat de cuvântul „securist”. Maeștri diversioniști au dat vina pe „Securitate” pentru toate relele de care se făcea vinovat vechiul regim, iar teama de „teroriști” a prins rădăcini la mulțimile care nu înțelegeau să plece acasă, întrucât rolul lor în revoluție se terminase. Memoria socială a reținut că ați fost primul și singurul „terorist” al Revoluției române capturat pe stradă de manifestanți vigilenți, dar și omul herculean care s-a salvat miraculos din mâinile acelor manifestanți dornici de sânge. Cum ați devenit „terorist” și cum ați fost maltratat?

DM: Cu mine s-a petrecut o mare ticăloșie, asociată cu o cruzime pe care nu mi-am închipuit niciodată că o voi vedea pe pământul țării noastre. În 23 decembrie 1989, la 8.00, am plecat de la locuința părinților mei spre unitate, conform unei discuții prealabile cu ofițerul de serviciu. Eram înarmat cu acel pistol „Makarov” fiindcă era „alarmă de luptă”. La ora 8.30 am fost interceptat pe Bd. Bălcescu, în zona hotelului „Lido” din București, de mai mulți așa-ziși „revoluționari”. În scurt timp, în spatele meu se strânseseră vreo 50 de inși. Unul m-a recunoscut, m-a întrebat ce-i cu mine în zonă. Le-am zis că sunt ofițer de informații, că mă îndrept spre sediul unității și că am asupra mea pistolul din dotare...

Atunci, un individ pe care nu am putut să-l identific nici până azi a strigat către oamenii adunați că sunt terorist. În momentul următor, alt cetățean mi-a scos pistolul și m-a lovit cu arma în față. M-a umplut de sânge. Apoi au urmat alte lovituri, cu duiumul. O fi fost aievia, o fi fost vis, nu mi-e clar, dar am simțit atunci ceva unic. N-am simțit decât lovitura în cap. Apoi, deasupra, mi s-a țesut o cupolă divină. Nu mai aveam nici un fel de durere. Auzeam aievia când țipau toți, într-un glas: „*E terorist, e terorist!*”. Devenisem pentru „revoluționari” cea mai bună ocazie pentru a arăta poporului cum arată un terorist.

Un bărbat tânăr a decis să mă ducă la Televiziune, pentru a mă arăta poporului. Și astăzi sunt convins că acel om era de la Direcția de Informații a Armatei, întrucât conform specialiștilor foto, pantalonii pe care îi purta aveau vîpucșă iar în sediul TVR s-a salutat cordial cu „Cico” Dumitrescu. Paradoxal, acesta mi-a salvat viața, întrucât dacă eram lăsat în stradă aș fi fost linșat, avînd probabil soarta colonelului Trosca și a uslașilor măcelăriți în diversiunea sîngeroasă din noaptea de 23-24 decembrie 1989 din fața Ministerului Apărării Naționale. De pe bd. Bălcescu m-au dus la Televiziune „revoluționarii” Dincă și Haiduc, împreună cu tânărul prezentat mai sus, într-o camionetă cu prelată.

DAV: În acele momente de groază, maeștrii diversiunii îi prezentau opiniei publice pe „teroriști” ca pe niște strigoi din mitologia neamului, care apăreau din senin, unde nu se aștepta nimeni, omorau oameni nevinovați, apoi dispăreau în neant, după care iar apăreau și țineau în teroare o țară întregă. Și, iată că, dintr-o dată, au avut satisfacția să vadă la televizor un „terorist” în carne și oase, capturat de grupurile de „*vigilantes*” ai revoluției. Cum s-a derulat acel eveniment dureros pentru dumneavoastră?

DM: Am fost dus în Studioul 4 al Televiziunii, unde „crainicii revoluției” Teodor Brateș, Victor Ionescu și George Marinescu m-au prezentat nației pe postul național drept „primul terorist prins”. Un căpitan MApN. i-a informat pe toți că am fost prins trăgînd din turnul Televiziunii. Dar „revoluționarii” Dincă și Haiduc, care mă aduseseră de pe Bd. Bălcescu, au zis că nu este adevărat, îngrijorați că li se fura „trofeul”.

După prezentarea mea pe post, am fost introdus în dormitorul corpului de gardă ce asigura paza TVR, unde se mai aflau peste 10 suspecți și mai mulți militari ce aveau îndreptate mitralierele către noi. În această încăpere, la intervale de timp, erau băgați tineri minori, de 15-17 ani, care ne scuipau, ne loveau cu bocancii în tibia piciorului, adresîndu-ne cuvînte jignitoare, imposibil de reproduș.

Pe la ora 10.00, cineva mi-a adus mâncare, pretinzând că e de la soția mea! Păi nici cu elicopterul nu putea ajunge pachetul. Am refuzat, având convingerea că era otrăvită. După ce li s-a părut că socializez cu soldații, cineva chiar mă recunoscuse, l-au chemat pe un căpitan cu nume polonez, Gorski, de la parașutiști, care mi-a pus o față de pernă în jurul capului. Nu puteam să respir, aproape deliram. Și azi îi mai aud vocea, când am coșmaruri. Prin cârpa aia, simțeam automatul și-l auzeam pe el: „Al dracului terorist. Bă, poate-ți scap un glonț în mutră! Recunoaște, dracu', ce-ai făcut!”. Prefer să mor, decât să re trăiesc scena. Cât dura între apăsatul pe trăgaci și finalul? Era instantaneu... După ce se mai liniștise, am apelat la psihologie: „Tovarășe căpitan, vă interzic să vă bateți joc de mine! Vă sunt superior ca grad și, în plus, nu sunt încă acuzat oficial de nimic! Ordinul se discută și nu se execută dacă e ilegal”.

De la evenimentul cu adusul pachetului, am fost extrem de atent la tot ce a urmat în legătură cu prezența mea acolo. În jurul orelor 14.00 mi s-a cerut să merg la garajul Televiziunii, chipurile pentru a neutraliza un terorist. Am refuzat, declarând că, fiind ofițer de informații, nu sunt neapărat și un bun trăgător. De fapt, eram convins, în acele momente, că se încerca atragerea mea într-o ambuscadă din care n-aș fi putut scăpa cu viață.

În jurul orelor 17.00, șase dintre noi au fost transferați într-un alt dormitor, legați cu sârme și cătușe. Apoi, un grup de trei militari, conduși de un gradat, au început să ne ia unul câte unul din încăpere. Nu se mai întorceau. Eram sigur că ne împușcă. M-am adresat celor din încăpere: „Dacă mor, este dintr-o eroare gravă! Vreau să știe copiii mei că se pot mândri cu tatăl lor!”.

Când m-am văzut într-o oglindă, m-am speriat. Aveam fața ca o minge de rugby plină de sânge. Primele îngrijiri medicale mi-au fost acordate după zece ore de la incident de către actrița Olga Delia Mateescu, căreia-i mulțumesc și în ziua de azi.

Curios e și faptul că în aceeași seară cineva din comandamentul militar al TVR mi-a spus că sunt liber și pot să plec, fără a-mi da însă documentele. În haosul din noaptea respectivă, eu, „teroristul” prezentat națiunii de diversioniștii Teodor Brateș, Victor Ionescu, George Marinescu și alții, puteam fi ciuruit. Sinuciderea n-am luat-o în calcul, iar evadarea era imposibilă. Moarte sigură!

La un moment dat a venit generalul Tudor, însoțit de colonelul Stănescu Gabriel, șef de sector în Direcția a III-a, pentru a mă recunoaște, întrucât în urmă cu 4-5 ani îi fusesem subordonat. Acesta a spus că garantează cu viața lui pentru cinstea și corectitudinea mea, precum și pentru faptul că nu sunt terorist, motiv pentru care îi sunt recunoscător toată viața. Generalul Tudor a spus:

„Bine, poți să pleci”, iar eu am răspuns: „Tovarășe general, nu plec pentru că n-am nici un act la mine. Am fost prezentat la televizor ca terorist. Vă rog să se dea un comunicat, pentru că altfel pot fi linșat în stradă”. Generalul a spus: „Bine, rămâi aici până dimineață”.

A doua zi, un superior m-a recunoscut și m-a luat de acolo, zicând: „Gata, tovarășe maior, ați scăpat!”. Păi de unde mama mă-sii să scap, că nu făcusem nimic?

DAV: Imaginea chipului dumneavoastră umplut de sânge, lovit și cu o armă (cu pistolul din dotare, capturat de „revoluționari”), care v-a produs o fractură de piramidă nazală (despre care am aflat ulterior!) a făcut ocolul pământului, căci emisiunea Televiziunii române a fost preluată în acele momente de către marile televiziuni ale lumii. Ce gândeați în momentul în care acei semeni de-ai noștri, până în urmă cu câteva zile destoinici „oameni ai muncii”, transformați rapid în „reprezentanții poporului”, v-au supus unui interogatoriu încropit ad-hoc, cu un anumit sens? Care dintre aceștia v-au produs sentimente de dispreț, milă sau ură?

DM: Ceea ce s-a întâmplat atunci poate să fie spre știință generațiilor viitoare. Interogatoriul meu de către reprezentanții poporului prezenți în Studioul 4 al Televiziunii, redenumită „Televiziunea Română Liberă” a fost immortalizat de camerele de luat vederi, eu putând să-l redau cu exactitate:

Așa cum eram, cu capul, fața și hainele pline de sânge, am spus: „*Mă numesc Dan Marin, sunt fost campion mondial, component al echipei naționale de handbal a României*”. Însă, o voce din acel grup care mă înconjurase a strigat: „*Minte!*”. Cu strângere de inimă am continuat să vorbesc, spunând: „*După terminarea activității sportive, ca orice sportiv de mare performanță la Dinamo, am fost încadrat în Ministerul de Interne. În prezent, sau până acum, mai bine zis, am răspuns de asigurarea contrainformativă a obiectivului „Agerpres*”. În acel moment, crainicul Teodor Brateș a intervenit, spunând răstit: „*Să-și recunoască crimele în fața poporului, să n-o ia pe ocolite! Repede!*”. Un bărbat din acel complet de judecată neomologat l-a întrerupt, spunând: „*E luat, e dezarmat!*”.

Eu am încercat să mă apăr, spunând: „*Nu e vorba de nici o crimă, iar dacă cineva mă poate acuza de crimă să dea telefon la Agerpres și să mă învinovățească*”. Dar, din poporul adunat acolo, un bărbat a strigat: „*De ce n-a predat armele? De ce a avut...?*”. Eu am explicat: „*Azi de dimineață, am auzit la radio comunicatul tovarășului ministru general-colonel Iulian Vlad și m-am prezentat, mă prezentam, eram în drum să mă prezint la unitate, pentru a preda*

pistolul și a aștepta noi ordine”. Atunci, un alt bărbat a pus paie pe foc, spunând: „Ce-a căutat înarmat aici în curtea Televiziunii?”. În sprijinul dorinței de dreptate a acelui grup a intervenit crainicul Victor Ionescu, mi s-a adresat cu glas răutăcios: „Ca orice cetățean al României, ți-ai luat arma din dotarea personală și ai plecat către noi, nu?”. Eu am răspuns scurt: „Către unitate”, dar un alt bărbat mi-a reproșat: „De ce n-ai venit de vineri seara (22 decembrie) cu noi, domnule? De ce, mă, n-ai venit? Să-mi omori colegii de serviciu?”. Auzind cele proferate de acel bărbat, am spus: „Aș vrea să se verifice pistolul care mi-a fost dat în dotare, pentru a se constata dacă s-a tras cu el. În viața mea n-am tras asupra unei persoane...” Însă, alt bărbat m-a oprit, strigând: „Să fie judecat conform legilor”, iar altul a întrebat: „De când sportivii poartă pistoale?” În sprijinul acuzației acestuia a sărit crainicul Victor Ionescu, care a spus cu un aer de superioritate: „Am văzut o mostră, ați văzut o mostră din cei care ne atacă”.

În acel moment, în dezbatere a intervenit Teodor Brateș, strigând: „Vă rog, liniște! Televiziunea e încercuită de acești bandiți, de grupuri răzlețe. Televiziunea e în pericol! Cerem urgent armatei să intervină! Nu mai e timp de pierdut! Dați ordinele corespunzătoare așa cum v-ați angajat în fața poporului!”. Indicațiile date au fost susținute de crainicul Victor Ionescu, care a strigat: „Ostași, folosiți armele pe care le aveți în dotare fără a aștepta neapărat această dezlegare formală. Nu așteptați numai de la niște comandanți, poate prea limitați, în limitele impuse atâția ani de dictatură. Să ne apărăm cu ceea ce avem la îndemână!”, iar crainicul George Marinescu a continuat: „Utilizați toate forțele!”.

DAV: Din câte am aflat mai târziu, în acele momente a început o adevărată vânătoare de „teroriști-securiști”. Adresele unor ofițeri de Securitate au fost puse la dispoziția „forțelor revoluționare” de către „oameni de bine”, vecini sau cunoscuți, care aveau ceva de împărțit cu aceștia sau doreau să se remarce și să fie evidențiați, la împărțirea resurselor de putere, ca luptători antiteroriști. Grupuri de civili sau de militari conduși de ofițeri sau subofițeri din MapN au tăbărât la domiciliile unor ofițeri de Securitate, au scotocit toate ungherele, căutând armament și muniții sau manifeste ori alte înscrisuri prin care își manifestau loialitatea față de vechiul regim. N-au ținut seama că în apartamentul respectiv se afla familia ofițerului devenit țintă, de la bătrâni până la copii de grădiniță. Ce s-a întâmplat cu familia dumneavoastră?

DM: Cu familia mea s-a întâmplat la fel. În vreme ce eu eram interogată în Studioul 4 al Televiziunii Române, pentru a recunoaște că sunt terorist, soția

mea, Aurora, care lucra la Circa 13 Poliție, privea cu îngrijorare tot ce se întâmpla în jur, fiindcă eu eram plecat de vreo 30 de ore de acasă.

Aurora a fost alături de mine la toate bucuriile mele, iar eu m-am bucurat cu ea de victoriile ei, ca multiplă campioană în competițiile naționale, europene și mondiale la floretă, câștigătoarea aurului la Universiada din anul 1981. La Olimpiada de la Los Angeles din 1984, soția mea avea să adauge sclipiri de argint delegației sportive române, a cărei participare a fost considerată pe drept cuvânt de președintele american Ronald Reagan ca fiind și un semnificativ demers diplomatic¹.

Cea mai recentă „victorie” a familiei noastre este însă venirea pe lume, în această toamnă, a nepotei mele Ioana-Iris.

În după-amiaza zilei de 23 decembrie 1989, când eu eram arestat și deținut în subsolurile TVR-ului, familia mea a primit vizita unor zeloși din rândul Armatei, înarmați cu pistoale mitralieră, care au tras în uși, în vitrine, distrugând trofee câștigate de mine și de soția mea. Numai într-una din uși, intrarea de serviciu, am numărat ulterior 96 de gloanțe de pistol mitralieră. Mi-au distrus toate hainele, ajungând să-l rog pe fratele meu să-mi împrumute hainele pe care eu i le dădusem în urmă cu câțiva ani. Mi-au luat până și botoșeii și celelate cadouri de Moș Crăciun pentru cei mici.

Tatăl meu a suferit al treilea infarct și a murit, mama s-a îmbolnăvit grav, iar în anul 1994 s-a dus la cele veșnice. Copiii, unul de 4, celălalt de 11 ani, erau numiți „teroriști” la grădiniță și la școală. Pe Alexandru, băiatul cel mare, o profesoară l-a pus un an să deseneze numai icoane, care va să zică pentru iertarea păcatelor!

Tot în acele zile am avut și ocazia să văd cum situațiile extreme îi transformă pe oameni, cel mai adesea scoțând la iveală răul și doar rareori binele din ei. Cu tristețe îmi amintesc și astăzi de unul din coechipierii mei de la Dinamo și echipa națională care mi-a declarat, în ziua de 31 decembrie 1989, că nu mă cunoaște. Un alt coleg dinamovist, ajuns, după evenimente, în conducerea sportului românesc, a găsit de cuviință să interzică unei publicații de specialitate să-mi ia un interviu. Mai mult, aflându-se despre intenția postului TV italian RAI Due de a discuta cu mine despre evenimente, conducerea militară a momentului, respectiv generalul Logofătu, ne-a amenințat

¹ N.R. Reamintim că la momentul respectiv, în plin Război Rece, U.R.S.S. a decis să boicoteze această olimpiadă, urmată de statele membre ale Tratatului de la Varșovia cu excepția României, singurul stat socialist participant la jocurile olimpice de la Los Angeles.

cu represalii grave, nu doar pe mine ci și pe comandantul unității, dacă voi da curs solicitării.

DAV: După evenimente, cei mai mulți s-au întors la unitățile lor, cu gând curat de a-și servi țara în noul context geopolitic. Dumneavoastră cum v-a schimbat viața acel moment sângeros din decembrie 1989?

DM: Câteva zile am stat acasă la părinții mei, pentru că apartamentul meu nu mai putea fi folosit. La 31 decembrie 1989, după ce mi-am „revigorat” fața brăzdată de răni și umplută de umflături, m-am prezentat la muncă, foarte lucid. La plecare am spus familiei că mă aștept la ce-i mai rău, dar indiferent cum va fi nu mă las doborât de vremuri, chiar dacă ar fi să car bagaje în Gara de Nord. Când vremurile s-au liniștit mi-am reluat activitatea în același domeniu, convins fiind că este nevoie de inteligență pentru apărarea țării. Fără să mă laud, pot spune că în cei 25 de ani de contraspionaj și peste 33 ca militar am avut doar un singur calificativ anual de „bine”, într-un an am avut o notare cu „excepțional”, iar de două ori am fost avansat înainte de termen. Cu toate acestea, înainte de 1989 nu am avut nici o funcție de conducere, poate și pentru că eram considerat de către „politrucii” că „aveam gura mare” și „simpatii pro-occidentale”...

DAV: Ați simțit multă vreme că v-a fost atârnată de gulerul cămășii „tinicheaua de terorist”. Cum ați suportat-o, când și cum ați scăpat de ea? V-ați gândit să-i dați în judecată pe „instigatorii” din TVR, pe cei care v-au ridicat de pe stradă în mod samavolnic și v-au bătut?

DM: În pofida declarațiilor inițiale mincinoase ale martorilor influențați de „avântul revoluționar”, Procuratura României, Direcția Procuraturilor Militare, prin adresa 5/P/91 din 11.04.1991 mi-a făcut cunoscut, printr-o adresă semnată de Procuror militar șef-adjunct al Direcției Procuraturilor militare, că prin Rezoluția din 10.04.1991 s-a dispus neînceperea urmăririi penale în cauza privind activitățile desfășurate în timpul revoluției din decembrie 1989, întrucât nu s-au stabilit fapte de natură penală. De „tinicheaua de terorist” am scăpat abia la două decenii după întâmplările din decembrie 1989, când TVR-ul, prin intermediul unui director, și-a cerut scuze că m-a prezentat drept terorist.

Pe „instigatorii” care m-au ridicat de pe stradă în mod samavolnic și m-au bătut îi pedepsește, oricum, Dumnezeu! Rudele celor decedați la TVR și

organizațiile de revoluționari autentici ar trebui să se îndrepte asupra lor. Eu am scăpat cu viață, oamenii aceia au pierdut părinți, copii, surori, frați.

DAV: Dumneavoastră, care ați avut de pățimit în acele vremuri, ce credeți că s-a petrecut atunci în România?

DM: Cred că a fost o revoluție ciudată! O lovitură de stat, organizată cu ajutorul unor ofițeri superiori, cunoscuți ca agenți ai Securității ruse și ai altor servicii străine, suprapusă unei îndreptățite revolte populare. Din nefericire, au fost uciși fără sens peste o mie de oameni ca să aibă ei acoperire. Erau de ajuns morții de la Timișoara, puși pe seama ordinelor criminale ale lui Ceaușescu. Revoluția a fost, de fapt, un film *horror*, cu Iliescu în rol de „prizonier”, între două grupări, una condusă de Silviu Brucan ca ideolog și alta, militară, condusă de trădătorul Nicolae Militaru.

Mulțumesc lui Dumnezeu că n-am înnebunit în acele zile! Azi îi mulțumesc celui care mi-a luat pistolul pe care-l aveam asupra mea. Astfel am putut să dovedesc că nu s-a tras cu el. Sunt bucuros că un mare poet, precum Adrian Păunescu, mi-a scris o dedicație care începe cu „*Teroristului cu a căruia prietenie mă mândresc...*”.

Nu îmi ies din minte vorbele acelui căpitan MAPN care a spus că am fost prins trăgând din turnul Televiziunii și care a obținut titlul de Erou al Revoluției cu merite deosebite, dar mai ales pentru faptul că diversioniști ca Teodor Brateș, Victor Ionescu, George Marinescu și alții n-au fost cercetați niciodată pentru instigare la omor deosebit de grav.

Pentru că mi s-a întipărit în memorie, în fiecare zi, pe 23 decembrie, fac o petrecere, cu familia și prietenii apropiați: e ziua în care m-am născut a doua oară!

Azi, la 30 de ani de la acel decembrie teribil, doresc mai mult decât oricând să ne împăcăm cu noi înșine. Dar cred în continuare că nu trebuie uitați criminalii de atunci!

Privesc trecutul cu sentimentul datoriei împlinite! Tot ce-am făcut, sport sau meserie, am făcut cu pasiune. Iubesc aceeași femeie ca acum 40 de ani, am doi copii frumoși și o casută a noastră, a visurilor mele, la Câmpulung.

DAV: Un îndemn al regretatului Octavian Paler spune: „*Nu rupe firul unei prietenii, căci, chiar dacă îl legi din nou, nodul rămâne*”, iar Nicolae

Iorga, cu adâncul său cuget, a lăsat consemnat: „*Ferește-te deopotrivă de prietenia dușmanului și de dușmănia prietenului*”.

Evenimentele sângeroase din decembrie 1989 au confirmat că un prieten sigur se cunoaște în împrejurări nesigure, că prietenul la nevoie se cunoaște.

Mi-ați spus că înainte de decembrie 1989 ați avut prieteni. Vă rog să dați exemple de prieteni adevărați în contextul suferințelor pe care le-ați îndurat pe nedrept în decembrie 1989, din răutatea unor semeni de-ai noștri.

DM: În accepțiunea mea, prieten este acela căruia poți să-i destăinuie fapte care îți marchează viața. Am fost crescut într-o familie închegată, românească, ce a avut prieteni cu care s-a ajutat la nevoie, și în clipe de bucurie și în clipe de tristețe.

Dintre prietenii mei, cei care mi-au fost alături în acele momente grele pentru mine, i-aș aminti pe Licu Ghiță, Titus Moldovan și Valentin Samungi, colegii mei din echipa Dinamo și naționala de handbal a României, precum și pe Alexandru Tonescu, Marin Ioniță, Alin Gheorghe și Gogu Ionescu de la Cluj, foști colegi în Direcția de Contraspionaj. Nu pot să-l uit pe marele om de cultură George Potra, care mi-a pus la dispoziție documente (fotografii) cu ajutorul cărora am putut dovedi Procuraturii Militare că am fost acuzat pe nedrept și că nu m-am făcut vinovat de fapte reprobabile

Tot câteva cuvinte ale lui George Potra îmi revin în gând când îmi amintesc de decembrie 1989: „*atunci când albul era negru și când negrul era alb, noi am rezistat, prietenia noastră, căci dincolo de alb și negru există cinste, onoare, demnitate, bună credință...*”

A consemnat col. (r) dr. Aurel V. David

DE VORBĂ CU UN REVOLUȚIONAR AUTENTIC

La treizeci de ani de la evenimentele din decembrie 1989, gândul ne-a dus la domnul ambasador Mihai Montanu, un autentic revoluționar și prieten al revistei noastre. Spunem că este un adevărat revoluționar, fiindcă domnul Montanu, în zilele fierbinți din decembrie 1989 cât și după aceea, nu a fost animat decât de un ideal curat, de luptă împotriva tiraniei, de justiție socială, fără a fi interesat de onoruri sau funcții, lăsând pe alții dornici de parvenire, păstrându-și nealterat visul pentru o democrație adevărată.

Cu binecunoscuta-i amabilitate, dumnealui a acceptat invitația de a rememora, în fața unei cești de cafea, câteva episoade din acele zile care au schimbat destinul țării noastre. Nu am vrut să facem un „*remake*” după amplul interviu acordat de domnia sa revistei noastre în anul 2012, am mizat mai mult pe faptul că factorul timp a sedimentat și a mai clarificat percepția evenimentelor de atunci, la care domnul Mihai Montanu a fost în același timp actor principal și martor „din interior”.

Reamintim că domnul Montanu, inginer energetician născut la 21 aprilie 1949, în dimineața zilei de 21 decembrie 1989, văzând la televizor ce se întâmpla în centrul capitalei, a plecat imediat de acasă și s-a alăturat demonstrațiilor.

Interlocutorul nostru ne-a relatat cu multă nostalgie acele momente, mai ales că pe atunci era mai tânăr cu treizeci de ani. Dar să-i dăm cuvântul:

Mihai Montanu (MM): Seara m-a prins în fața hotelului „Intercontinental” unde Dan Iosif, pe atunci încă necunoscut, făcuse rost de undeva de o portavoce și striga cât îl țineau puterile: „vrem guvern Corneliu Mănescu, cu Alexandru Bârlădeanu și Silviu Brucan”. Desigur, eram contrariat de unde știa acest om pe cine trebuia să punem în noul guvern și de unde își procurase o portavoce. Ciudățeniile s-au amplificat când, puțin mai târziu, aflându-mă în colțul străzii Batiștei, am văzut două mașini tip ARO care au oprit în spatele hotelului și din ele au coborât mai mulți indivizi care vorbeau altă limbă (probabil pentru a nu deranja o anumită putere, invitatul nostru ne-a lăsat să ghicim limba folosită de străini) și care s-au amestecat în mulțime. Apoi s-au auzit strigăte și focuri de armă, iar după scurt timp aceștia s-au întors la mașini și au plecat, lăsând în urma lor un miros de praf de pușcă...

Un moment interesant din relatările domnului Montanu este intrarea sa în clădirea Comitetului Central, în dimineața zilei de 22 decembrie:

MM: Când am ajuns în fața CC-ului, Ceaușescu era în balcon și încerca să spună ceva prin portavoce, dar nu putea fi auzit deoarece mulțimea huiduia și striga „jos Ceaușescu”, iar la un moment dat a venit cineva în balcon și l-a convins să se retragă. În fine, am rupt lanțul celor care împiedicau intrarea în clădire, am escaladat, ajutat de câțiva revoluționari, un geam de la parter și am intrat, iar după mine au intrat și alții. Cred că la zece minute după intrarea noastră Ceaușescu a fugit cu elicopterul. Am început să intrăm prin birouri, iar la un moment dat, împreună cu alți câțiva revoluționari, am intrat spărgând ușa în studioul de televiziune de unde se făceau transmisiunile lui Ceaușescu către popor. Am vrut, împreună cu ceilalți, să efectuăm o transmisie prin care să anunțăm poporul că Ceaușescu a fugit și revoluția a învins, dar nu s-a putut. Trebuia să luăm legătura cu Televiziunea centrală. Am sunat la un șef de acolo care ne-a spus că pentru a efectua transmisiunea în acel moment trebuia să ne deplasăm la ei. Deoarece era prea multă agitație, am cerut să fie încuiată ușa și m-am așezat la masă, cu gândul să încep redactarea proclamației către popor, după care să plecăm la televiziune ca să-i dăm citire pe postul național. Tocmai atunci a bătut cineva cu putere în ușă, iar când am deschis a băgat capul un bărbat zicând „vreau să intru și eu”. L-am întrebat cine este și mi-a explicat că este Petre Roman, inginer energetician. „Hai vino”, i-am spus, „că ești de-al meu”. Văzând că scriu ceva mă întrebă ce scriu, îi spun. „Dă-mi și mie să citesc – zice – poate îl completez și eu”. A mai scris și el două rânduri și l-a băgat în buzunar. Am plecat spre sediul televiziunii naționale cu o Dacie pe care am găsit-o abandonată în curte...

Dând dovadă de o eleganță care îi face cinste, domnul Montanu a evitat în relatarea sa un fapt evident, și anume că Petre Roman ținea foarte mult în a se erija într-o figură importantă a revoluționarilor. Chiar și gestul de a prelua proclamația scrisă de altcineva și de a o pune în buzunarul propriei haine spune foarte mult. Invitatul nostru ne-a relatat în continuare că, odată ajunși la televiziunea națională, Petre Roman a condus tot grupul direct la Studioul 4, cu o siguranță care dovedea că mai fusese prin acele locuri. În studio i-au găsit și pe Mircea Dinescu, Ion Caramitru și generalul Mihai Chițac.

MM: Imediat după ce am intrat în studio ne-au pus pe emisie, iar Petre Roman a dat citire proclamației.

Red.: Proclamația scrisă de dvs.?

MM: Da.

Red.: L-au desemnat cei prezenți să citească el proclamația ?

MM: Nu, pur și simplu a scos hârtia din buzunar și, cu siguranța lui caracteristică a citit proclamația. După aceasta, fără să stea pe gânduri, Petre Roman zice: „trebuie să-l chemăm pe Ion Iliescu” și, fără să mai dea altă explicație, a ieșit din studio. Am rămas în studio și aflu de la două tinere care lucrau pe acolo că Ion Iliescu se afla deja în clădirea Televiziunii, undeva la etajul 11. Am luat liftul și m-am dus acolo, am văzut în fața ușii un munte de om. Dau să intru și ăsta mă oprește: „Nu se poate intra, este tovarășul Iliescu înăuntru”. Mă opresc și după două minute se deschide ușa și apare Ion Iliescu, care spune cuiva care era în spatele său: „trebuie să ajung la Ministerul Apărării Naționale”. Eu foarte, prompt, m-am oferit imediat să-l duc că aveam mașina jos. Fug înainte, când cobor mașina nu mai era, o luase Petre Roman. Găsesc un personaj în curte care stătea rezemat de o Dacie neagră, omul acceptă imediat să se pună la dispoziția noastră, dar între timp Iliescu a coborât și s-a urcat în altă mașină. Eu împreună cu șoferul Daciei am îndeplinit rolul de escortă. Am ajuns la Minister unde era așteptat de generalul Militaru. Surprinzător, i-am găsit acolo pe Petre Roman și Gelu Voican Voiculescu, care ajunseseră înaintea noastră. Am înțeles că subiectul întâlnirii era constituirea noii puteri și denumirea ei. Au rămas pe varianta „Frontul Salvării Naționale”. Între timp, Ion Iliescu primește informația că în sediul fostului CC se formează un guvern cu Dăscălescu, Verdeț și alții.

Red.: Probabil s-a speriat că i se strică socotelile.

MM: Da, bineînțeles, și foarte alertat, spune „trebuie să mă duc imediat la CC ca să facem ordine acolo. Când să iasă pe ușă, se oprește și spune „din partea noastră cine rămâne aici la comanda operațiunilor militare?” Se uită la mine și decide: „Rămâi dumneata” și pleacă. Petre Roman rămâne pe loc și mă întreabă cum mă cheamă, îi spun, își notează și așa m-am trezit pe lista conducerii F.S.N., pe locul 16.

Red.: Deci Petre Roman începuse să se erijeze în șef...

MM: Da, devenea oarece șef. Am stat în Ministerul Apărării, iar în seara de 23 decembrie a avut loc evenimentul acela tragic cu membrii unității antitero pe care i-a chemat generalul Militaru sub pretext că trebuie să apere

sediul ministerului, când de fapt acolo erau deja unități militare și tancuri. În ordinul dat de generalul Militaru, acesta a specificat ca echipa antitero să fie sub comanda lui Trosca. În birou cu noi era și comandantul USLA, colonelul Ardeleanu, căruia, la auzul ordinului dat de Militaru, aproape i s-a făcut rău. Prin stația pe care o avea montată pe o măsuță, Ardeleanu a încercat să ia legătura cu unitatea pentru a anula ordinul de deplasare, dar nu a putut, se pare din cauza bruiajului. La sosirea subunității USLA, sub pretextul că sistemul de recunoaștere cu unitățile din incinta ministerului nu a fost respectat, s-a deschis focul asupra lor cu armament greu. Ardeleanu a făcut acolo pe loc o comoție celebră și i s-a strâmbat gura.

Red.: Deci se poate spune că a fost o neînțelegere dramatică?

MM: Nu, domnule, a fost clar o mânărie. După cum s-a aflat mai târziu, scopul lui Militaru a fost să-l lichideze pe Trosca, fiindcă el îi instrumentase dosarul de trădător. Eu eram într-o altă cameră și vine la mine un cetățean, nu știu cine era, și-mi spune că Militaru ar fi dat ordin ca unitatea USLA să se pregătească pentru revistă de front în spatele cimitirului Ghencea. Știam ce înseamnă revistă de front, toată unitatea trebuia să iasă cu întregul armament și muniție de război. În condițiile date, o asemenea mișcare putea duce la un dezastru și atunci am fugit la Iliescu să-i spun ce nenorocire se pregătește. „Domnule Președinte, dacă unitățile sunt scoase la revistă de front acum, o să avem război civil, trebuie oprită imediat acțiunea”. Iliescu mă întreabă: Dacă-i așa, atunci ce-i de făcut?”. I-am spus că îl iau cu mine pe Iulian Vlad și mă duc la sediul unității. Acolo, după ce a fost convocat tot efectivul, a luat cuvântul Iulian Vlad și după el am vorbit eu și am reușit să liniștim spiritele. De aici ne-am deplasat în aceeași formație la garajul Porumbaru, sediul Serviciului Auto al D.S.S., unde scenariul s-a repetat și ne-am convins că toată lumea a trecut de partea revoluției. M-am dus la Iliescu și i-am raportat că totul s-a aranjat și este în ordine. Asta se întâmpla pe data de 24 decembrie, iar la 25 decembrie, într-o ședință mare la Ministerul Apărării Naționale, unde participau o mulțime de generali, Iliescu ridică problema sediului unde ar trebui să se instaleze noile structuri ale puterii de stat. S-au emis tot felul de propuneri aberante, eu am luat cuvântul și, cu argumentele de rigoare, am propus instalarea la palatul Victoria. Ideea a fost acceptată de toți, iar Iliescu îmi spune scurt: „Ocupă-te de treaba asta, preia clădirea și instalează-ne acolo”.

Red.: V-a pus serios la treabă.

MM: Da, am rezolvat tot și pe data de 26 decembrie a avut loc acolo prima ședință pentru stabilirea structurilor de conducere și a miniștrilor din primul guvern. Cu voia dvs., Petre Roman este numit prim ministru, apoi restul cabinetului, iar la sfârșit Ion Iliescu spune: „pentru rolul deosebit pe care l-a avut, domnul Mihai Montanu este numit Președintele Comisiei Organizatorice”. Ceva tare, nu? Așa am ajuns eu în cercul puterii. Dar în proaspătul constituit FSN începuseră deja mâncătoriile, Silviu Brucan mai ales nu mă agreea deloc. În ziua de 13 ianuarie 1990, într-o ședință de taină, influențat de același Brucan, domnul Iliescu îmi spune direct: „Mihai, dragă, am greșit. Am crezut că tu faci parte din grupul nostru, dar nu faci, trebuie să pleci”. Și am plecat, nedumerit, ca după câteva zile Iliescu să mă trimită consilier la Ministerul Petrolului. M-am dus, acolo era de realizat o investiție importantă, gazoductul Isaccea-Giurgiu, nu erau de nici unele, m-a ajutat mult Victor Atanasie Stănculescu, cu materiale de la Armată. Dar și acolo m-au urmărit mâncătoriile lui Brucan. Scârbit, am lăsat totul și am plecat.

Red.: Este cunoscut că dvs. urma să fiți numit de Ion Iliescu șeful Serviciului de Informații. Ce s-a întâmplat, de ce a renunțat la această idee?

MM: Este adevărat, eram acasă și mă pomenesc într-o zi cu un șofer la poartă: „Vă cheamă urgent domnul președinte Iliescu”. M-am dus și m-a primit imediat. Fără o prea mare introducere îmi propune să organizez noul Serviciu de Informații al țării. Am fost de acord și am ieșit pe hol unde m-am întâlnit cu Victor Atanasie Stănculescu și, spunându-i despre propunerea făcută de Ion Iliescu, m-a întrebat: „Pe tine te cunosc rușii?” Surprins, i-am spus că nu am avut nici o relație cu nici un rus, la care Stănculescu mă asigură: „Tu știi ce face acum Iliescu? Vorbește la telefon cu Moscova, iar dacă ei nu te cunosc nu vei fi acceptat, ascultă-mă pe mine”. Nu terminăm bine de fumat împreună o țigară că apare în fugă unul din paznici: „O, ce bine că nu ați plecat, veniți repede la domnul președinte”. Mă duc și mă întâmpină Iliescu care mă informează cu glas mioros că s-au răzgândit și-l vor pune pe Măgureanu. Nu am zis nimic și am plecat liniștit acasă. După vreo lună de zile m-au chemat iar, să-mi dea un post de ambasador și mă ia Celac în primire: „uite, am o mulțime de posturi de ambasador, alege unde vrei să mergi”. Asta semăna a înmormântare clasa I, dar am acceptat cu o condiție pe care i-am pus-o lui Celac: „Dragă, eu nu intru la Ministerul de Externe prin ușa din spate, eu am să dau examen ca să fiu angajat

în toată regula”. În fine, am susținut un examen și am reușit cu nota 10, deși în comisie era prietenul meu Brucan, și așa am fost angajat oficial în MAE.

Red.: Se poate spune că Silviu Brucan era un fel de eminență cenușie care îl manevra pe Iliescu?

MM: Brucan era fără îndoială deosebit de inteligent și avea oarecare ascendență asupra lui Iliescu.

Red.: Domnule ambasador, vă mulțumim pentru timpul acordat și pentru interesantele, aș spune chiar inedite aspecte pe care ni le-ați relatat și care cu siguranță vor trezi interesul cititorilor noștri.

A consemnat **col. (r) Hagop Hairabetian**

PRIVIRE PRIN VITRALIILE UNUI SFÂRȘIT DE EPOCĂ¹

II. ANCHETAT ÎN POSTURĂ DE ARESTAT PREVENTIV

În ziua 30 decembrie 1989, trecuse de ora amiezii când, după două zile și nopți de anchete, cu pauze lungi și dese, am primit mandat de arestare preventivă pentru 30 de zile, pe care l-am semnat cu multă tristețe și strângere de inimă. Apoi, sub paza unui milițian-gardian, am fost condus în acea sală de ședințe, „sala de așteptare”, de unde am văzut că dispăruseră aproape toți cei capturați de forțele revoluționare și de Armată și interogați în zilele și nopțile precedente....

1. Din nume (David Aurel) am ajuns număr („114”)

N-am apucat să mă așez pe vreun scaun pentru a-mi reveni și a-mi freca mâinile libere de cătușе, că ușa s-a deschis din nou și un alt milițian-gardian m-a strigat pe nume și mi-a spus să-l urmez. Nu mai știam unde mă va conduce. După ce am ieșit pe hol, am vrut s-o iau drept înaintе, obișnuit cu itinerarul, dar subofițerul m-a oprit și mi-a spus s-o iau spre dreapta. El a mers înaintea mea și a coborât câteva scări. Am ajuns astfel într-un hol întunecos și ne-am oprit în fața unei uși. Milițianul-gardian a deschis acea ușă și m-a introdus într-o cameră destul de mare. Repede am realizat că aceasta era, de fapt, o magazie cu toalete vărgate, deci cu haine specifice pentru cei arestați și păstrați acolo, la răcoare. Când am văzut acele zeghe înșirate pe niște polițe și etajere, sângele mi s-a urcat iar până în vârful capului.

Acolo mă aștepta un alt subofițer de Miliție, mai în vârstă, de fapt magazionerul, cel care-i echipa în mod corespunzător pe „chiriașii” arestului Poliției Capitalei. În momentul în care am intrat în „parohia magazionerului”, acesta citea un ziar, minunându-se și el de ceea ce scria presa liberă, post-revoluționară. N-am putut observa ce ziar citea acesta, dar l-am văzut fugitiv subliniind cu un creion numele unor ofițeri și generali care fuseseră onorați de puterea revoluționară cu grade mai înalte, desigur, pentru servicii aduse revoluției. La fiecare nume cunoscut sau despre care doar auzise, se scărpină cu creionul în chelie, scoțând un sunet de mirare sau de nemulțumire.

¹ Prima parte a acestui articol a apărut în *Vitralii – Lumini și umbre*, nr. 36 (septembrie-noiembrie 2018)

Când m-a văzut, domnul paznic-magazioner m-a acceptat de client. A lăsat foaia, mascând-o cu cascheta și, fără să se ridice de pe scaun, a întins mâna dreaptă și a scos dintr-un raft o ținută vărgată, călcată, pregătită parcă pentru a mă echipa pe mine. Apoi s-a sculat alene și a pus-o pe măsuta din fața lui. Milițianul care mă însoțise s-a uitat la mine și a spus: „*Dezbracă-te și îmbracă zeghea!*”. Când am auzit, am rămas fără replică. M-am uitat la el vreme de câteva secunde, corăbiile mi s-au înecat de tot, iar inima a început să-mi bată cu putere. „*Ce te uiți așa la mine, n-ai auzit ce-am spus?*”, s-a răstit milițianul. Mi-am venit în fire și i-am spus: „*De ce să îmbrac zeghea?*”. „*Ești arestat și ăsta-i costumul pentru arestați*”, mi-a retezat-o scurt milițianul. „*Îi vei găsi acolo și pe ceilalți colegi. O să vă țineți de urât unul altuia*”. M-am echipat fără tragere de inimă în noua ținută și am primit și un indicativ, care m-a transformat din „*maior David*” în „*numărul 114*”.

Apoi, astfel deghizat, am mai coborât un rând de scări și am luat-o în urma milițianului-gardian de-a lungul unui hol. Cam pe la mijlocul holului, milițianul s-a oprit în dreptul unei uși metalice, situată pe partea dreaptă a direcției de mers. Am privit atent acea ușă. Pe mijlocul ei era practică o vizetă de formă dreptunghiulară, cu ușița fixată cu un zăvor.

Din vraful de chei atârinate pe un inel de sârmă, pe care îl ținea prins la cureaua pantalonilor, milițianul-paznic a ales una care s-a potrivit și a deschis lacătul care fereca un drug de fier prins orizontal pe acea ușă. Lacătul a căzut, parcă la comandă, semn că milițianul-paznic era familiarizat atât cu cheile, cât și cu fiecare lacăt în parte. A dat acel drug de fier – adică zăvorul ușii – la o parte, apoi a deschis ușa și m-a pofit, cu un fel de reverență, înăuntru.

Am intrat în celulă fără să mai pot spune un cuvânt. Simțeam așa o mare rușine și durere pentru situația în care mă aflam, încât îmi venea să plâng sau să urlu de-a binelea. Inima îmi bătea foarte tare. Fără să-mi mai adreseze vreo vorbă, milițianul-paznic a închis ușa, apoi am auzit zgomotul sinistru al zăvorului. Nici n-am apucat să mă dezmeticesc, când am auzit pe hol un alt sunet metalic de zăvor. Milițianul-paznic deschise vizeta prin care nu i-am putut observa decât ochii și un început de mustață care se adăuga feței sale nebărbierite. Mi-a spus doar atât: „*Fii liniștit, nu te agita, căci sperăm să se facă dreptate! Și noi suntem oameni și nu ne convine ce facem!*” Cuvintele lui, chiar dacă îmi părea că sunau fals, m-au făcut să mă întăresc puțin. Apoi mi-a dat câteva

indicații: să nu bat în ușă și să aștept vizita pentru a-mi spune dorințele. Pentru „nevoile fiziologice”, a spus acesta, puteam să folosesc olița de sub pat. A închis vizeta și a plecat, probabil să aducă și alți clienți. Celula n-o mai descriu acum...

Trecuseră câteva ore bune în singurătatea celulei, când am fost trezit din gândurile negre care mă năpădiseră de un zgomot puternic al ușii metalice de la celulă. În ușa deschisă a apărut, îmbrăcat în zeghe și cu „efectele” în mână, escortat de un milițian-gardian, căpitanul Sălăjean Marin din Serviciul 2 – Ofițeri însoțitori, aghiotant al lui Manea Mănescu.

Greu ne-am recules amândoi, uitându-ne cu mirare unul la altul. După ce ne-am revenit și milițianul-gardian a închis cu mare zgomot ușa celulei, ne-am așezat pe câte un pat și am încercat să reconstituim ziua de 22 decembrie, până la „fuga lui Ceaușescu” cu elicopterul de pe terasa sediului C.C.-ului. Mi-a spus că în momentul intrării „revoluționarilor” în sediul C.C.-ului se afla la cabinetul lui Manea Mănescu, fiind înarmat cu pistol „Makarov” și muniția aferentă. A fost dezarmat de civili și reținut de Armată până în 23 decembrie, când generalul Ștefan Gușe, convins să-i nevinovat, a ordonat punerea lui în libertate, cu îndemnul de a pleca acasă. Însă de frică n-a plecat, fiind arestat, în aceeași zi, de colonelul Iordan Rădulescu, pentru că era din „*Direcția a V-a*”.

Cu greu am depășit impactul primei zile de arest preventiv și doar spre dimineață am reușit să închidem ochii, sculați fiind din somn de zgomotul ușilor metalice de la celule, care se deschideau pentru apelul de dimineață.

Toată ziua de 31 decembrie 1989 am fost cu gândul și cu vorba la ce-a fost și la ce va urma, fără să ne întrebe cineva dacă am dori să mâncăm ceva. Norocul nostru a fost că în celulă era o chiuvetă cu țeavă de apă, dar fără robinet, care era deschisă și apa curgea șiroaie subțiri ca un firicel. Acest izvor nesperat de apă, uitat acolo din știința sau neștiința paznicilor noștri, ne-a alinat foamea. Cu mult nesaț luam apă în palme și o sorbeam, închipuindu-ne că-i ciorbă.

Din când în când ne aduceam aminte că era 31 decembrie, ultima zi a anului. Noaptea târziu, gardienii, fiindu-le milă de noi, ne-au adus câte o farfurie de tablă cu marmeladă, în care înfipseseră câte trei biscuiți. A fost una dintre cele mai neașteptate și apreciate mese sărbătorești, pe care nu o voi uita niciodată. Așa a trecut noaptea de Revelion; din mila unor milițieni-gardieni am mâncat trei biscuiți împlântați într-o farfurie de tablă umplută cu marmeladă,

după care am băut de la chiuveta din perete vreo zece guri de apă rece, care curgea acolo ca semn al speranței de a vedea din nou lumina zilei...

2. Filmați și fotografiați de străini ca la grădina zoologică

În zilele de început de An Nou, care pentru cei arestați simboliza o speranță de ieșire din infern, nu ne-a mai vizitat nici un domn procuror, numai milițienii-gardieni, la programul de dimineață, la masa de prânz și la programul de seară.

Însă, începând din ziua de 3 ianuarie 1990, viața de arestat preventiv a devenit tumultuoasă. Fiecare zi începea cu numărarea bob cu bob și luarea în primire a tuturor arestaților de acolo pe bază de proces-verbal, precedate de aceleași băți în ușile metalice și de zgomotul sinistru al zăvoarelor. Apoi, urma scârțâitul lugubru al ușilor și convorbirea scurtă între arestați și gardieni pentru a afla dacă sunt probleme. Răspunsul la orice probleme era, aproape invariabil: *„Am înțeles, vom raporta”*, după care alaiul de gardieni trecea mai departe. În zilele următoare, pentru a ști cum stăm cu fizicul și cu moralul, la intervale de timp calculate de domnii procurori militari, era introdus în celulă câte un „miel” (adică un mic „ciripoi”) care însă nu stătea mult, căci, îndeplinind o misiune numai de el și de domnul procuror știută, era mutat cu zgomot, sub un pretext anume, în altă celulă.

Din acea perioadă, asezonată cu miresme de de rumeguș în putrefacție, dintre episoadele demne de memorat și de păstrat în memoria socială mi-au rămas în minte vizitele unor ziariști străini, pentru a vedea „teroriști înzăbreliți”, adică țințuiți între zăbrele. Dintre acestea, mă voi opri asupra vizitei unor ziariști unguri, primii care au dat iama la celule și zăbrele.

Era în 3 ianuarie 1990, în jurul orei 10.00, când am auzit pe hol zgomote și voci necunoscute, care se amestecau. Din când în când, ușile celulelor se deschideau cu mult zgomot de metale care se atingeau furioase, iar apoi urma un dialog între cei din celule și cei de pe hol. Când am auzit astfel de convorbiri am ciulit urechile și m-am apropiat de ușa metalică, lipindu-mi de aceasta urechea dreaptă, cu care auzeam mai bine. A venit lângă mine și căpitan Sălăjean Marin și la un moment dat acesta a spus mirat: *„Tu auzi că vorbesc ungurește?”* (el fiind originar din Cluj, știa bine această limbă). M-am concentrat mai bine și am auzit frânturi de discuții în limba maghiară (din care știam doar câteva înjurături), amestecate cu voci care pronunțau cuvintele în românește. *„Poate că ne-au*

adormit și ne-au transferat într-o închisoare din Ungaria”, am replicat eu pe un ton ce s-ar fi vrut a fi ironic, dar nu l-a lăsat „Mărul lui Adam”.

Tovarășul meu de celulă a înțeles repede ce se întâmplă, când a recunoscut, în celula din stânga noastră, vocea colonelului Lazărescu Florea, șef de serviciu din Direcția a V-a. Atunci am înțeles că acolo erau adăpostiți toți ofițerii din Direcția a V-a arestați și trecuți prin ciurul și dârmonul procurorilor militari în nopțile precedente. L-am auzit pe colonelul Lazărescu Florea, vorbind rar și apăsător, și am înțeles că era vizitat de oaspeți străini și probabil, români, care lucrau în cârdășie, adică în tovărășie. Aceștia veniseră, cu aprobare de Sus, să-i vadă de aproape pe „teroriștii” arestați, care urmau să fie judecați.

Colegul meu clujean a intuit scopul vizitei vorbitorilor de limbă maghiară, afirmând scârbit și cu mânie: „*I-au adus ăștia să ne filmeze ca la grădina zoologică*”. Din celulă, auzeam cum acel grup de oaspeți străini trăgea după el niște aparate care făceau cimentul să scârțâie și se apropiau de ușa celulei noastre. Deodată s-au auzit zdrăngănind drugii de fier ai ușii celulei noastre. În acel moment ne-am aruncat rapid în pat pentru a nu fi surprinși trăgând cu urechea. „*Ăștia ne fotografiază și ne dau la ziare în străinătate*”, a mai spus colegul meu și și-a acoperit imediat fața cu perna și a rămas în poziția respectivă pentru a nu fi fotografiat.

Eu am rămas pe pat în poziție șezând și am așteptat cu emoție să văd ce se întâmplă. Întâi s-a deschis vizeta, pentru a putea fi observați mai bine de cei de pe hol, la fel ca lei în cușcă. La vizetă a apărut chipul unui maior milițian, șeful arestului Poliției Capitalei. După ce ne-a privit prin vizetă și s-a convins că animalele erau în cușcă, la locul lor, acesta a început să le explice musafirilor săi că în celula respectivă sunt „*doi teroriști de la Direcția a V-a, din garda dictatorului*”. Oaspeții săi, curioși să vadă chipul a doi teroriști autentici s-au îngărmădit repede la vizetă și au început să mă examineze. Tovarășul meu de celulă continua să stea cu perna pe cap, pentru a nu i se vedea chipul. La vizetă s-au perindat pe rând câteva chipuri, un amestec de spălăciți și bruneți, după care acolo pe hol a început o discuție despre cele văzute. Am înțeles frânturi din acea discuție pentru că oaspeții unguri aveau și un translator de limba română. Aceștia voiau să filmeze teroriștii pentru „*a-i da pe post în Ungaria*” și să-i fotografieze pentru a populariza chipurile lor în presa internațională.

Șeful arestului, slugarnic sau având ordin ferm de Sus, a aprobat să ne filmeze și să ne fotografieze, astfel că ușa metalică a fost deschisă de domnii gardieni care însoțeau grupul de oaspeți. Din ușă, șeful arestului, știindu-mă după nume, a strigat: „*Maior David, apropie-te de ușă*”. Eu am răspuns, tot strigat, că nu mai sunt maiorul David, ci numărul „114”. Acesta mi-a spus, răstit și mânios, să las gluma, că lui nu-i arde de glume. Mi-am aranjat zeghea și m-am apropiat de ușă, încet, în timp ce aparatele de fotografiat și de filmat mi-au asaltat chipul pentru a-l immortaliza pe peliculă. Nu mai știu cum arăta chipul meu în acel moment.

În acel context am avut și eu șansa să văd cu ce mamifere cu chipuri de imitații umane mă aflam față în față. Aproape toți mustăcioși, lăptoși și cu fețe strâmbе, parcă erau din desenele animate. La vederea lor am încercat să zâmbesc și să mă îndrept din spate. Șeful arestului mi-a spus apoi pe un ton imperativ că „*Domnii ziariști vor să le răspunzi la câteva întrebări*”. La rândul meu, am întrebat. „*Cine sunt domnii?*”. După ce translatorul a tradus întrebarea, un domn ziarist a răspuns: „*Magyar Televizio...*” și a mai îndrugat câteva cuvinte care nu au mai fost traduse. Când am auzit cine erau, am răspuns scurt: „*Nu stau de vorbă cu voi!*” și m-am întors brusc pentru a merge la pat.

Atunci șeful arestului a strigat: „*Domnu' David, vă rog să fiți politicoși. Dânșii sunt oaspeți străini!*”. Nu i-am dat ascultare și m-am așezat pe pat. Din poziția chircită pe care o aveam, am strigat: „*Sunt oaspeții voștri, nu-s ai mei! Io-i cunosc ce le poate pielea!*”. Șeful arestului încerca să mă potolească, dar eu continuam: „*O să vă pară rău de ceea ce ați făcut astăzi!*”. După acea răbufnire, m-am răcorit, m-am ridicat de pe pat și i-am rugat pe acei oaspeți străini să mă filmeze și să mă fotografieze cât vor.

3. Acuzat de „favorizarea infractorului” (adică a Președintelui țării)

În acele zile, în subsolul clădirii Poliției capitalei de pe Calea Victoriei, am ajuns pe post de „cobai”, spre amuzamentul și batjocura străinilor, dar și în disprețul foștilor milițieni, care ne uimeau prin slugărnicia față de străini.

Din 4 ianuarie 1990, timp de câteva zile pe holul Arestului a plouat într-una cu musafiri străini, din Țara Soarelui Răsare până în Patagonia și din Țara Cangurilor până în Labrador. Am avut impresia că domnii procurori militari au

schimbat tactica, lăsându-ne să stăm cât mai mult în așteptare și să ne pierdem răbdarea și puterea de a rezista.

Prin 5 sau 6 ianuarie 1990, a fost adus în celulă și plt. maj. Sârbu Ion, din Serviciul VI – Verificări tehnice de securitate, trecut și el prin fortul Ștefănești. Milițianul-gardian l-a introdus în celulă și, fără alte explicații, a închis ușa și a deschis vizeta, spunându-ne: „*Rămâne în celulă cu voi!*”, apoi a dispărut. Apariția plt. maj. Sârbu Ion a fost prima bucurie pe care am încercat-o de la arestarea și încarcerarea mea. Mă gândeam că „viața în trei” în aceeași celulă avea să fie mai suportabilă.

În 12 ianuarie 1990 am fost chemat, pentru prima oară în noul an, de către domnii procurori militari. Trecuseră aproape două săptămâni de când nu mă mai băgase nimeni în seamă. Nu mult timp după ce am sorbit ceaiul nostru cel de toate zilele, s-a deschis ușa celulei și ne-am trezit cu doi milițieni-gardieni. Unul dintre ei avea cătușe. Când am văzut cătușele, fiori reci mi-au trecut pe șira spinării. Trecusem de momentul cătușe și simțeam că nu voi putea suporta acele „brățări” pe mâinile care începuseră să uite de strânsoarea lor. În acele ore, eu eram la interogatoriu în arestul Miliției Capitalei, iar soția la vorbitor la Procuratura Militară, rugându-se de domnii procurori să-i dea voie să-și vadă soțul, pentru că are impresia că nu mai trăiește.

În acel răstimp, unii dintre gardienii-milițieni, auzind cum stă treaba cu „*securiștii-teroriști*” și înțelegând că nu suntem vinovați de fapte nedemne, au început să aibă un alt comportament față de ofițerii din fosta Direcție a V-a. Mai ales atunci când ne scoteau la toaletă, care era afară din celulă, în capătul holului, schimbau câteva cuvinte cu noi, spunând să avem răbdare, căci treburile se vor îndrepta, apoi ne puneau în temă cu ce se întâmpla „*afară*”.

Prin 13-14 ianuarie 1990 am auzit de la gardieni, care citeau ziarele și pe față și pe dos, că am fost trecut „în rezervă” din ordinul generalului Militar, deci fusesem degradat. La auzul acelei vești, prin fața ochilor mei s-a perindat o mulțime de oameni, comandanți și colegi în ale meseriei de ofițer, dar și locuri legate de viața mea de militar: liceu militar, școala militară, regiment mecanizat și Direcția a V-a. Mi-am revenit repede și am spus, cu un mic suspin: „*Așa a fost scris*”. Însă, gardianul a completat: „*Nu mor caii când vor câinii*”.

În 17 ianuarie 1990, domnul procuror Joarză Samoilă mi-a făcut o mare surpriză. Am fost condus de un milițian-gardian într-un birou, unde, alături de

el, se afla căpitanul Pantea Vasile. Peste câteva clipe, în acel birou a intrat un alt domn gardian, urmat de căpitan Tănasi Paulică, fostul meu coleg din Serviciul 1 – gardă personală a Președintelui țării, acum coleg de suferință. Nu am apucat să ne spunem ceva, că scena s-a repetat și a apărut maiorul Raț Florian, apoi, la câteva secunde, căpitanul Rusu Marian Constantin. Acum, pentru prima oară, ni s-a spus că noi, cei 4 ofițeri din garda personală a fostului președinte al României, eram acuzați de aceeași infracțiune, fiind posibil să fim judecați la grămadă, adică într-un „lot de 4”.

După ce am fost astfel reuniți, procurorul militar cel dolofan și peltic ne-a adus la cunoștință, cu o voce care încerca să fie solemnă, că urma să fim trimiși în judecată, în același lot, pentru aceeași infracțiune. Ne-a spus că suntem acuzați de favorizarea infractorului, dosarul nostru este aproape finalizat, s-au strâns declarații în acest sens. M-a surprins când am aflat că în proces urmează să depună mărturie și foști colegi din garda dictatorului. Eu ascultam tăcut și priveam cu vădită curiozitate fețele celorlalți colegi acuzați. Slăbiți și nebărbieriți, cu fețele trase de nesomn, ascultau și ei vorbele domnului procuror militar.

Cei trei colegi de-ai mei erau absolvenți ai Facultății de Drept, deci au știut să se apere, cu legea în minte. Însă eu, fiind absolvent al Facultății de Istorie-Filosofie, nu cunoșteam meandrele aplicării legii penale în materie de infracțiuni. Ei au protestat, pe rând, față de acuzația adusă, fiecare aducând argumente juridice. Cel mai ofensiv s-a arătat căpitanul Tănasi Paulică. El a răspuns că la declarația dată mai trebuie să adauge că nu-i vinovat, că Procuratura Militară ne-a trimis în judecată la ordin, că este un proces fals, o răzbunare, că nu poate fi încadrat în nici un articol de lege. *„Doar dacă inventați ceva, așa cum ați primit ordin, atunci nu mai am ce să comentez!”*, a terminat acesta apărarea sa. Chipurile celor doi domni procurori militari din fața noastră s-au îmbujorat, dar nu au spus nimic, înghițind în sec, în vreme ce venele de sub pielea tâmpelor, umflate brusc, le trădau marea iritare...

Apoi, domnii procurori militari ne-au distribuit fiecare câte o coală de hârtie și ne-au spus că dacă mai avem ceva, totuși, de adăugat, să scriem acum. Ne-au pus la dispoziție masa goală, pentru a scrie, stând în picioare. În timp ce mă concentram asupra foi goale, gândindu-mă ce aş putea să mai declar, în birou a intrat un civil și i-a spus domnului procuror Joarză Samoilă, procurorul cel dolofan și peltic, că a venit cineva și că așteaptă pe hol. Domnul procuror a

ieșit din birou, iar peste câteva minute s-a întors însoțit de un bărbat, cam la 60 de ani, cu părul rar, îmbrăcat la costum și cravată, grăsuț și cu o față de femeie pofticioasă, bine trăită.

Fără să spună vreun cuvânt, acel civil grăsuț s-a așezat pe un scaun aflat lângă masa cea goală. S-a uitat la mine, eu m-am uitat la el. Nu știam cine era omul și ce hram poartă acolo, mai ales că-mi închipuiam că trebuia să fie șeful domnului procuror militar Joarză Samoilă și al celorlalți, după modul în care aceștia se comportau față de el. După ce m-a studiat așa vreme de câteva secunde, m-a întrebat direct, cu o voce repezită: *„Tu cine ești? Ești ăla cu abandonul de armă?”*. I-am răspuns că *„Nu sunt acela, sunt maiorul David din fosta gardă personală a lui Ceaușescu”*. La auzul acestor cuvinte, domnul procuror Joarză Samoilă a crezut de cuviință să intervină și să ne prevină că domnul este avocat și că s-a oferit să ne ajute, din oficiu. Atunci bărbatul s-a prezentat și el: *„Sunt avocatul din oficiu”*.

La cele auzite, căpitanul Tănasi Paulică a venit spre el și s-a prezentat, după care l-a întrebat: *„Nu v-a spus soția că nu am nevoie de avocat din oficiu? Cine v-a chemat avocat din oficiu? Soția mea în nici un caz nu v-a chemat”*. Avocatul din oficiu încerca să-l întrerupă, luându-l cu „tinere”, apoi cu „domnule”, spunând că el vrea să ne facă un bine. Era foarte mirat că, poate pentru prima oară în cariera lui, era refuzat astfel. Apoi a izbucnit într-un acces de furie și nu s-a putut abține să nu spună: *„Mai faceți și pe ofensații, în loc să vă pară bine că cineva vrea să vă ajute!”*. Căpitanul Tănasi Paulică devenise de nerecunoscut. S-a întors spre dolofanul de procuror și i-a spus răstit: *„Vă rog să-l luați pe omul ăsta de aici. N-am nevoie de apărarea lui. I-a spus soția că nu am nevoie de apărarea lui”*. Am fost impresionat de curajul căpitanului Tănasi Paulică, pe care-l știam ca pe un tânăr așezat și calculat în ceea ce făcea.

Gestul său le-a dat curaj și celorlalți doi acuzați, maiorul Raț Florian și căpitan Rusu Marian Constantin, care aveau pregătire juridică superioară. La unison, aceștia au spus răspicat că nu au nevoie de avocat din oficiu, repetând că soțiile lor au angajat avocat. Dintr-o dată, omul cu fața de femeie bine trăită s-a fâstăcit, s-a înroșit, a făcut ochii mici și dădea mereu din cap. Bolborosea cuvinte din care am înțeles că ne știe el pe noi, că ne merităm soarta și că trebuie să fim băgați „la zdup”. În acest moment, domnul procuror Joarză Samoilă a strigat să vină gardianul, poruncind să-i ducă pe cei trei în celulă.

Mie mi-a spus să rămân, pentru că domnul avocat vrea să stea de vorbă cu mine, pentru niște clarificări. Nu știam despre ce clarificări putea fi vorba în propoziție, dar n-am avut ce face, trebuia să ascult porunca domnului Joarză Samoilă. În momentul în care cei trei colegi de serviciu părăseau încăperea, maiorul Raț Florian mi-a spus, printre dinți: „*Ia-ți avocat, că ăsta-i un nenorocit!*”, după care a dispărut pe hol.

4. O discuție alertă cu un „avocat din oficiu” nervos și pătimas

După plecarea foștilor mei colegi de serviciu, domnul avocat din oficiu, care se purta ca un procuror militar, m-a poftit să iau loc pe un scaun. S-a așezat și el pe un scaun și, vreme de câteva secunde bune, s-a uitat la mine, fără să scoată un cuvânt. Apoi, dintr-o dată și-a intrat în rol, spunând: „*Deci, tu ai fost în garda tiranului*”. Apoi m-a întrebat cum mă cheamă, câți copii am, ce profesie are soția, unde locuiesc părinții. Eu răspundeam calm la toate aceste întrebări, sub privirile ațintite ale celor doi domni procurori militari.

Deodată, avocatul m-a privit fix și m-a întrebat: „*Ce te-a determinat să lucrezi acolo și să fii sluga tiranului?*”. Văzând că mă codesc să răspund, uitându-mă la domnul procuror Joarză Samoilă, a continuat el: „*Trebuie să știi care au fost mobilurile care te-au determinat să lucrezi acolo. Să nu-mi spui că te-a obligat cineva*”. Am răspuns că am fost militar și am executat ordine militare, că nu m-au interesat nici banii, nici funcțiile, ci să-mi fac datoria ca militar. Deci, eram militar și atâta tot.

Când a auzit de bani, m-a întrebat ce salariu aveam. I-am răspuns că în jur de 6.000 lei, dar apărătorul meu mi-a luat vorba din gură și a spus că știe că-l mint. „*Ăștia erau banii de protocol. Știe o țară întreagă că voi aveți 30.000 pe lună*”. Mi-a atras atenția că trebuie să spun adevărul, căci altfel va fi greu să mă apere. Părea mirat de faptul că nici acum nu vrem să ne recunoaștem „*vina de a fi lucrat acolo*” și că am avut privilegii: bani, magazine speciale, case confortabile și alte asemenea bazaconii.

Observând modul brutal, neomenesc, în care mă ia la rost, am îndrăznit să-i spun: „*Dumneavoastră vreți să mă apărați sau să mă condamnați?*”. Mi-a răspuns că vrea să mă apere, dar pentru aceasta trebuie să-i spun adevărul. „*Dacă nu credeți ceea ce vă spun, înseamnă că nu mai avem ce discuta*”, am îndrăznit eu să-l înfrunt. Atunci am înțeles poziția adoptată de către căpitanul Tănasi

Paulică față de acest om. Nu puteam însă să adopt și eu asemenea poziție, întrucât în acele momente mă simțeam atât de singur, iar domnii procurori militari mă puseseră în fața faptului împlinit, fără să-mi respecte dreptul la propria apărare. Frumos din partea lor, căci cel puțin avocatul numit din oficiu de către Procuratura Militară în cazul meu urma să fie prezent la proces.

Avocatul a reluat discuția, spunându-mi că nici nu-mi dau seama ce înseamnă, în vremuri de „revoluție”, ca un inculpat să aibă un apărător. *„Tu îți dai seama ce curaj am eu să mă bag într-o asemenea treabă?”*, a continuat domnul avocat din oficiu. Mi-a explicat apoi că fiind apărătorul meu, va studia cu atenție dosarul și va vedea ce se poate face pentru mine. M-a întrebat apoi unde locuiesc și mi-a cerut numărul de telefon pentru a lua legătură cu soția mea. *„Cred că are bani, pentru că va fi nevoie de bani”*. La răspunsul meu că *„nu cred că soția mea are bani, căci nu am avut niciodată bani”*, el a început să râdă mânzește și mi-a spus: *„Găsește ea banii necesari, dacă nu acasă, la părinți, la rude, la prieteni”*. I-am explicat că soția mea nu are părinți, că a crescut de mică în lipsuri și greutate, iar părinții mei sunt țărani colectiviști, tata pensionar, și că nu am banii necesari, dar că mă voi împrumuta pentru cheltuieli de judecată. I-am dat numărul de telefon de acasă, iar el mi-a promis că va suna pentru a lua legătura cu soția mea și a pune la punct chestiunile legate de apărare. *„Să nu te aștepți la mare lucru”*, a continuat avocatul din oficiu. Apoi m-a încurajat, spunându-mi că va încerca să determine completul de judecată să-mi dea cât mai puțini ani de închisoare, dar că nu trebuie să mă aștept să scap *„fără pușcărie”*.

Apoi s-a lansat într-o dizertație avocătească. Mi-a spus că l-a urât pe tiran din adîncul ființei sale și că a fost persecutat pe timpul comunismului. În ochii lui, eu și ceilalți ofițeri eram exponenții regimului comunist, iar *„Securitatea a făcut mult rău poporului român”*. Îl ascultam fără să intervin și încercam să înțeleg unde vroia omul acesta să ajungă. Mă speria, spunea fapte adevărate? Nu-l cunoscusem înainte, dar fiindcă acum știam că fusese avocat pe timpul regimului comunist, îmi dădeam seama că omul încerca să-mi vândă „gulgute”. În mintea mea încolțise și gândul că vorbește astfel pentru a fi auzit și acceptat de către domnii procurori militari ca apărător din oficiu.

Apoi, satisfăcut că și-a domolit interlocutorul, că-l domină din toate punctele de vedere, a început să povestească, pentru a fi bine auzit de domnii procurori militari prezenți în acel birou, că în 21 decembrie 1989 a fost în Piața

Palatului și a văzut „*cum s-a spart mitingul*”. Din poziția în care mă afluam nu mi-am permis să-l întreb ce a căutat acolo, la acel miting. Potrivit spuselor sale, a stat la coțul clădirii Bibliotecii Centrale Universitare când a început represiunea. „*Poporul ăsta flămând și amărât a rupt zăgazul. Comuniștii i-au răspuns cu gloanțe*”, a continuat el să mă prelucreze.

Mi-a explicat apoi cum de jur împrejurul pieții „*pândeau forțele de represiune*”, care i-au înconjurat pe cei din piață și i-au prins ca într-un clește. „*Au tras în popor. Ai voștri au tras. Securitatea. Colegii tăi!*”. Am avut totuși puterea să-l întreb: „*Sunteți sigur că a tras Securitatea?*”. A rămas surprins că puteam să-i pun o asemenea întrebare, când părea atât de convins de ceea ce-mi spunea. Imaginile pe care mi le relata acest om erau de apocalipsă: învâlmășeala din piață, aruncarea pancartelor, fuga dezordonată și vânătoria de oameni pe care o făcuseră „*colegii mei din Securitate*”. „*Măi băiete, colegii tăi au împușcat oameni. Au făcut crime. Trebuie să răspundă în fața poporului*”, a continuat domnul avocat din oficiu, tot mai înfierbântat și vulcanic.

Văzând că nu am nici o reacție, a continuat să spună că a văzut cu ochii lui cum au fost împușcați „*câțiva oameni, care zăceau într-o băltoacă de sânge*”. Din acel moment nu am mai crezut nici un cuvânt al acelui om cu fața de femeie bine trăită. El continua să-mi vorbească, dar nu am mai fost atent la ceea ce-mi spunea. Am auzit doar că el voia să fie „*avocatul poporului*”. Citisem în unele cărți despre astfel de oameni, dar nu-i identificasem între semenii mei. Iată că acum trăiam și eu acea experiență pe propria mea piele.

M-am hotărât atunci să nu-i mai răspund la întrebări și să-l las să vorbească. La un moment dat devenisem un elev indisciplinat, căci am luat în mână o coală albă de hârtie, pe care am început să o împățuresc. „*Avocatul poporului*” a observat schimbarea mea de atitudine și a deviat de la subiect, considerând că trebuie să mă ia altfel. Domnii procurori militari erau cu urechile ciulite la acea discuție, dar își făceau de lucru, întorcând hârtii sau mimând corectarea unor documente pe care le aveau în față. De câte ori încercam să le fixez privirile, ei întorceau privirile în altă parte. Mă lăsară în puterea acelui „*domn*” care se erijase în apărătorul meu.

„*Avocatul din oficiu*” mă apăra în așa fel încât îmi dădea de înțeles că „*în orice caz*” nu voi putea scăpa fără câțiva anișori de închisoare. „*Măi băiete, poporul vrea sânge. Trebuie liniștit poporul*”, și-a continuat el ideile. Mi-a

explicat că în astfel de situații trebuiau instituite „tribunale ale poporului”, care „să taie din rădăcină răul din țara asta”. Acest rău era considerat de către apărătorul meu, Securitatea, pe care a numit-o „hidră”. Apoi mi-a explicat că, la venirea lor la putere, comuniștii au procedat la fel. Dar vremurile se schimbaseră. „Noi nu suntem ca comuniștii (sic). Suntem oameni. Apelăm la justiție. Nu vrem răzbunare”, a spus acesta sentențios. Apoi, a afirmat că, dacă ar fi după el, ar trebui să fim condamnați pentru complicitate la genocid, dar noile autorități și Procuratura procedează „cu mijloace umanitare”, repetându-mi că „totuși, poporul vrea sânge”. „Dacă ne omorâți pe noi (mă refeream la ofițerii de Securitate) veți astâmpăra setea de sânge a poporului?”, i-am replicat și l-am întrerupt din dizertație. El s-a uitat cu subînțeles la cei doi domni procurori militari, care au aprobat din cap afirmativ, dar nu au intervenit în discuție.

Apoi domnul avocat s-a lansat în altă dizertație, pentru a mă face să înțeleg pe deplin situația în care mă aflu și a apreciat că un om ca el se sacrifică în acele momente pentru a mă apăra. De la „revoluția română” a trecut direct și repede la revoluția franceză, cu care a făcut o paralelă destul de strâmbă. „La francezi s-a întâmplat la fel. Și acolo a curs sânge. A fost un lanț de omoruri, pentru că orice revoluție se face cu sânge”. Mi-a explicat, ca unui școlar, că atunci a funcționat ghilotina pentru a stârpi adversarii: „Robespierre l-a trimis la ghilotină pe Marat și Marat i-a spus: Te aștept, Robespierre”. Apoi Danton l-a trimis la ghilotină pe Robespierre, iar acesta i-a spus: „Te aștept, Danton”.

Nu știu ce a vrut să-mi demonstreze cu astfel de „pilde”. N-am mai putut suporta lecția de istorie pe care încerca să mi-o bage în cap. „Domnule avocat, i-ați cam încurcat”, i-am spus eu zeflemitor. „De unde știi matală?”, a venit prompt răspunsul apărătorului meu. „Am absolvit Facultatea de istorie-filosofie”, am răspuns eu, calm. Omul cu fața de femeie bine trăită s-a oprit din dizertație și cu o voce care devenise prietenească a grăit: „De ce n-ai spus de la început? În situația asta, ești conștient de ce te așteaptă. Ne vom înțelege și voi încerca să fac ceva pentru matală”. I-am spus că „din punct de vedere istoric”, înțeleg situația în care mă aflu, dar că „nu înțeleg de ce vrea poporul român sângele meu pentru a se liniști”. Apoi m-am ridicat de pe scaun, semm că doream să se pună capăt discuției. S-a ridicat și el mulțumit de întrevedere și, după ce mi-a spus că va lua legătura cu soția mea, mi-a întors spatele și a început să discute cu domniile procurori militari. Eu parcă nici nu mai eram acolo.

Văzând aceasta, l-am întrebat pe procurorul cel dolofan și peltic dacă mai are nevoie de mine. Acesta a spus că „nu”, făcând semn gardianului care aștepta pe hol să mă preia și să mă conducă în celulă. Cu un automatism îndelung exersat, am întins mâinile în față pentru a-mi pune cătușele, dar procurorul cel dolofan și peltic a intervenit, cu un surâs în colțul stâng al gurii, și i-a spus gardianului că nu-i nevoie. Fără să salut sau să-mi iau „la revedere” de la „binefăcătorul” meu avocat din oficiu, am ieșit din acel birou și, ghidat de milițianul-gardian, am ajuns în celulă.

5. Mare mâhnire la citirea rechizitoriului

După reuniunea procurorilor militari acuzatori cu foștii ofițeri acuzați, de acum inculpați, în celula noastră au fost aduși, pe rând, mai mulți „miei”, îndeosebi din rasa țurcană, pentru a mai afla câte ceva. Însă nu-l lăsam pe „miel” să răsuflă, să se familiarizeze cu micile gângănii de pe pereții celulei, cu chiuveta din perete și cu chipurile noastre, căci după ce intra și se acomoda oarecum cu patul de fier, îi povesteam toată istoria trăită de mine, așa cum o consemnasem eu pe scoarța mea cerebrală. Probabil că „ploșnițele” din pereți anunțau sfârșitul misiunii „mielului”, căci era repede chemat la ușă cu efectele în brațe, apoi dispărea în necunoscut.

În 23 ianuarie 1990, polițiști din Poliția Capitalei, la ordinul Procuraturii Militare, mi-au percheziționat casa, în căutare de armament și alte materiale compromițătoare. După ce i-au grupat pe cei trei copii într-o singură cameră și au găsit un martor, au cotrobăit prin toate camerele, mi-au răvășit biblioteca și manuscrisele, au desfăcut păpușile fetelor, pentru a găsi armament și documente compromițătoare. Ofițerul de Poliție care a condus percheziția a consemnat corect ceea ce a găsit, membrii echipei de percheziție rămânând mirați de preocupările mele de iubitor al istoriei și de cantitatea fișelor conspectate din diferite lucrări de istorie.

În toată tristețea care mă încerca, am avut și o clipă de mică bucurie, dătătoare de speranță de libertate. În 30 ianuarie 1990, colegul de celulă, căpitanul Sălăjean Marin, a fost eliberat din închisoare din lipsă de probe. Ceilalți doi, adică eu și plt. maj. Sârbu Ion, ne-am bucurat, sperând că, în curând și noi vom fi puși în libertate.

Însă, după cum am aflat ulterior, proaspătul „eliberat” nu a ajuns acasă. După ce și-a schimbat efectele de arestat cu ținuta ce-i fusese păstrată în garderobă, a fost săltat de ofițeri de la Armată și dus într-o unitate militară din Pantelimon, unde i-a întâlnit pe ceilalți ofițeri din Serviciul 2 – însoțitori ai foștilor demnitari, închiși acolo „pentru a fi protejați de Armată”. În acea unitate militară, condițiile erau mult mai bune, întrucât cazarma fusese transformată într-un fel de domiciliu obligatoriu pentru cadrele Direcției a V-a, care nu aveau (încă) statut de arestat.

Domnii polițiști-gadieni m-au lăsat în singurătate, căci în 31 ianuarie 1990, la câteva minute după masa de dimineață, plt. maj. Sîrbu Ion a fost chemat la „vorbitor”. În timp ce-l așteptam, ușa metalică s-a deschis și m-am trezit față în față cu un nou „ortac”, cu efectele subsuoară. Polițistul-gardian care-l escortase l-a împins în celulă și m-a avertizat că-l voi avea coleg de cameră. Era un tânăr în jur de 30 de ani, tuns foarte scurt, semn că nu de mult timp fusese tuns la zero (copos), cu un nas ascuțit, ochi mici și sfredelitori și frunte îngustă, de camionagiuri furioși. A spus că se numește Dulea Marius, că locuia în Ferentari, că părinții sunt despărțiți și că înainte se ocupa „cu jula” prin piețe, fiind dus de mai multe ori de către „caralii” la Secție și bătut. Tânărul „chiriaș” a susținut că a fost închis pentru viol în grup, în Parcul Tineretului. L-am suspectat, din primul moment de calitatea de „informator de cameră” (miel, ciripoi), apoi, pentru a-i face viața mai ușoară, am procedat ca și cu ceilalți „miei”, după care l-am considerat „proprietar”, nu „chiriaș”.

În 5 februarie 1990, în jurul prânzului, am trăit alt moment de speranțe privind eliberarea din acel loc neprietenos. De dimineață, plt. maj. Sîrbu Ion a fost chemat la vorbitor, de unde s-a întors frecându-și mâinile de bucurie. Polițistul-gardian care-l condusesese avea o față radioasă, bucurându-se probabil că încă un „securist” urma să părăsească sediul Arestului Poliției Capitalei. Proaspătul eliberat s-a apropiat de mine, mi-a dat o pămăzuță prietenească peste față și mi-a spus: „*Gata, bătrâne, ți-am spus că în câteva zile servesc masa în familie!*”. M-am bucurat la aflarea acestei vești, gândindu-mă că trebuie să vină și rândul meu. Dar, după cum aveam să aflu ulterior, nici acesta nu a ajuns acasă, căci, după ce s-a echipat cu hainele sale, păstrate în garderoba arestului, l-au înșfăcat ofițeri de la MapN și l-au depus în cazarma din Pantelimon, tot „pentru a fi protejat de Armată”.

Această bucurie a fost repede umbrită de faptul că, în seara aceleiași zile, domnul procuror militar Joază Samoilă a făcut prima repetiție în „scenariul” dosarului nostru. Eu am fost scos din celulă de către un polițist-gardian și condus spre capătul holului, lângă toaletă. Acolo, doi polițist-gardieni, stând în picioare și cu spatele rezemat de peretele holului, îi supravegheau pe colegii mei de lot, în timp ce erau la studiu, adică citeau rechizitoriul întocmit de Procuratura Militară. Am dat mâna cu fiecare și ne-am îmbrățișat, ca niște tovarăși de suferință. Căpitanul Tănasi Paulică deja terminase de citit rechizitoriul și dădea din cap a lehamite. Văzându-mă curios să aflu ce-mi puseseră domnii procurori în cârcă, m-a încurajat, spunându-mi: *„Citește, să vezi și ce bazaconii scriu acolo domnii procurori și ce ne pun în cârcă”*. Astfel, am aflat, cu stupefacție, că rechizitoriul fusese gata din 23 ianuarie 1990, când, de fapt, s-a dispus trimiterea noastră în judecată. Rechizitoriul meu fusese întocmit și semnat de domnii procurori militari, locotenent-colonel Joază Samoilă și căpitan Pantea Vasile.

Mi-a sărit imediat în ochi faptul că în rechizitoriu toți eram trecuți ca ofițeri în rezervă, fără ca nimeni să ne fi adus la cunoștință acest lucru. În rechizitoriu se spunea că, în 22 decembrie 1989, am desfășurat activități materiale concrete, directe și nemijlocite, în scopul de a asigura scăparea de răspundere penală a numiților Ceaușescu Nicolae și Ceaușescu Elena, care, în perioada anilor, 1965-1989, au săvârșit, împotriva poporului român, *„infrafracțiunile de genocid, subminare a economiei naționale, subminare a puterii de stat și acte de diversiune”*. Apoi rechizitoriul ne lua pe rând, pentru a demonstra că fiecare dintre noi săvârșise infrafracțiunile imaginate de domnii procurori militari.

Rechizitoriul nu făcea însă nici o referire la faptele generalului Victor Atanasie Stănculescu. Acesta organizase, de fapt, acea plecare (nu fugă), iar noi, cei patru ofițeri din garda personală a președintelui țării, fuseserăm simpli executanți de ordine. Numele său nu figura printre favorizatori, în timp ce un cearceaf alb, fluturat pe terasa sediului C.C. al P.C.R., pentru indicarea locului de aterizare a elicopterului prezidențial, însemna *„favorizarea infractorului”*. Am sesizat repede că nici un ofițer de la Armată nu era încriminat de *„favorizarea infractorului”*. Locotenent-colonelul Maluțan Vasile, pilotul elicopterului, era considerat în misiune, iar generalul Victor Atanasie

Stănculescu, creierul și dirijorul așa-numitei fugi a lui Ceaușescu, era considerat revoluționar, deci „de partea poporului”. În acel context am înțeles și eu de ce domnii procurori îmi atrăseseră vehement atenția să nu pomenesc numele Armatei și, mai ales, pe acela al domnului general Stănculescu.

Cei trei colegi ai mei cu studii juridice superioare au înțeles repede că acuzațiile care ni se aduceau erau foarte grave, încadrarea în articolele respective din Codul Penal însemnând închisoare între 3 și 10 ani, cu majorările impuse din combinarea măiestrită a unor articole și alineate. Când am auzit, m-am îngrozit, gândindu-mă în primul rând la ceea ce va simți mama când o să audă o asemenea veste.

Căpitanul Tănasi Paulică părea că avea moralul cel mai ridicat. El a susținut că „*va demola*” acel rechizitoriu, deoarece, din punct de vedere legal, juridic, „*lipsește latura obiectivă a infracțiunii de favorizare a infractorului*”, și că nu poate fi angajată răspunderea penală. Ceilalți doi colegi au adăugat că nici unul dintre noi nu a cunoscut, în ziua de 22 decembrie 1989, că Nicolae Ceaușescu a fost infractor. La un moment dat, căpitanul Tănasi Paulică a spus că el nu semnează acel rechizitoriu. A fost urmat de maiorul Raț Florian, care a spus: „*Nici eu nu semnez*”, apoi de căpitanul Rusu Marian Constantin, cu aceeași replică: „*Nici eu!*”. Văzându-i atât de hotărâți să nu semneze, m-am solidarizat și eu cu ei, cu toate că fusesem tentat să semnez, întrucât nu știam ce s-ar fi putut face într-o asemenea împrejurare. „*Dacă nu semnați voi, nu semnez nici eu!*”, am răspuns. Vreme de câteva zile au urmat discuții foarte aprinse cu domnul procuror militar Samoilă Joarză, care ne acuza de „favorizarea infractorului”, noi ne apăram, în primul rând cu calitatea de militar și cu faptul că n-am comis nici un act de teroare. Domnul procuror militar avea gradul de locotenent-colonel, iar atunci când îl vedeam că transpiră, îi aduceam aminte că, de la gradul de căpitan în sus, decretele pentru avansare în grad erau semnate de Nicolae Ceaușescu.

O speranță neașteptată a venit de la soția mea, care, după amenințarea cu informarea ambasadelor străine despre faptul că am fost maltratat în arest, a reușit să obțină aprobarea să mă viziteze, pentru a se convinge că trăiesc. De la ea am aflat că „*pe 16* (adică 16 februarie 1990) *este procesul*” și că a angajat un avocat, pe nume George Carpet, care, după ce a văzut dosarul, a spus că, fiind militar, nu pot fi acuzat de așa ceva. Mult m-am mai frământat atunci,

gândindu-mă cum va face soția mea rost de bani pentru avocat, căci ea întrerupsese serviciul pentru creșterea și îngrijirea copiilor, iar eu nu mai apucasem să ridic solda pe luna decembrie 1989.

În 6 februarie 1990 am fost chemat de către domnul procuror militar lt. colonel Joază Samoilă, cu scopul de a semna rechizitoriul. Cu un glas mios, acesta m-a întrebat dacă am citit rechizitoriul. I-am răspuns că l-am citit și că nu sunt de acord că i-am amenințat pe „revoluționari”. Aceștia m-au amenințat pe mine și „obiectivul” pe care trebuia să-l apăr potrivit atribuțiilor de serviciu și fișei postului. Deci nu mă consider vinovat pentru organizarea „*fugii președintelui Nicolae Ceaușescu*”, care, până la plecarea cu elicopterul de pe terasa „C.C.”-ului, nu era infractor, ci Președintele țării.

Apoi am trecut eu la ofensivă, întrebându-l de ce n-a emis dânsul, ca procuror militar, un mandat de arestare pe numele lui Nicolae Ceaușescu, dacă a știut că era infractor. Această afirmație a sunat straniu în urechile dânsului, căci vreme de câteva secunde bune a amuțit. Și-a revenit, spunând că mă consideră vinovat pentru că l-am apărat pe „tiran” și l-am ajutat să fugă de răspundere în fața poporului. Poporul cere să fie pedepsiți vinovații, iar „*pentru liniștirea spiritelor*”, va trebui ca eu și ceilalți trei foști ofițeri din Direcția a V-a să apărem în proces.

După aceste afirmații a trecut la pocăință, spunându-mi că dânsul și alți colegi din Procuratura Militară au încercat să facă tot posibilul ca să nu fim judecați, „*dar nu s-a putut. Conjunctura este de așa natură, încât e nevoie de acest proces*”. Însă, „*în luna mai urmează să aibă loc alegeri și sper să iasă Frontul, după care veți fi eliberați!*”

Nu știu dacă mi-a fost scârbă sau milă de acel om, dolofan și peltic, dar din momentul acela m-am hotărât să mă pregătesc de propria mea apărare, așa cum mă pricepeam eu, fără să am cunoștințe juridice în acest sens. Nu l-am mai putut asculta pe acel om, astfel că am cerut un pix și am semnat de luare la cunoștință a rechizitoriului, după care am cerut să fiu dus la celulă.

În celulă am avut o surpriză: în locul lui Dulea Marius, care se „topise”, apăruse un nou „chiriaș”. L-am suspectat că-i „miel”, dar aveam să constat că m-am înșelat, căci era revoluționar autentic. Îl chema Roman Valentin, era un bucureștean „ciocolatiu”, locuind lângă Cișmigiu, un copil-adolescent sincer, care a crezut că face revoluție. Am procedat la fel ca și cu ceilalți „miei”, iar

când a înțeles că se află în fața unui „*om din garda lui Ceaușescu*” a făcut ochii mari, spunând că, după zvonurile care au circulat în „*21 noaptea la Inter*”, el a avut impresia că „*cei din gardă sunt niște uriași*”.

Apoi limba i s-a dezlegat și a relatat cu sinceritate de adolescent întâmplări pe care nu le cunoșteam: a fost la „Inter” în noaptea de 21 decembrie 1989 și a văzut ce s-a întâmplat acolo, descriind cu lux de amănunte inclusiv dispunerea forțelor, a trupelor, a tancurilor, a transportoarelor blindate. A fost martor și participant la înarmarea „revoluționarilor” în sediul „C.C.”-ului; a relatat cum a venit „*grupul de șefi de la F.S.N.*” și s-au închis într-o încăpere pentru „*a pune lucrurile la punct*”, cum a încercat Armata „*să-i alunge pe revoluționari și să le ia armele*”.

Acest copil a fost atât revoluționar cât și victimă a revoluției. De la el am aflat că nucleul conducător al revoluției, vrând să scape de revoluționarii din sediul C.C.-ului, le-a dat o misiune de luptă foarte importantă: în seara zilei de 22 decembrie 1989 s-au constituit trei grupuri de revoluționari care să meargă la sediul Televiziunii, Radioului și Ministerului Apărării Naționale pentru a ajuta Armata – aflată în mare dificultate – să apere obiectivele respective. Toți acei revoluționari „*au fost înarmați cu pistoale mitralieră sau pistolete, din ordinul domnului Mazilu*”.

Roman Valentin, înarmat cu un pistol „Makarov” (capturat de „revoluționari”, probabil de la vreun ofițer din Direcția a V-a!), a făcut parte din grupul care urma să acorde sprijin direct Armatei, adică să lupte efectiv pentru apărarea sediului Ministerului Apărării Naționale din Drumul Taberei. A fost numit șef peste 10 luptători, ale căror nume le-a trecut pe un petic de hârtie, pentru că nu știa cum îi cheamă. După ce a ajuns, cu multe peripeții (demne de integrat într-un film cu mare încărcătură emoțională!), în apropierea clădirii Armatei, a fost rănit în picior de gloanțe trase de militari, care „*măturau carosabilul și trotuarul*”. Și-a pierdut cunoștința și s-a trezit înconjurat de civili, care-i „*umblau în buzunare*”. Civili aceia i-au găsit pistolul „Makarov”, din care „*pierduse un cartuș*”, precum și o listă cu 10 nume, care a fost interpretată ca fiind „*lista teroriștilor*” pe care îi avea în subordine. După ce au venit cei „*de la Armată*”, a fost dus la Circa de Miliție de lângă cinematograful „Favorit”, unde „*m-au bătut caralii, pe mine, care eram revoluționar*”, apoi l-au pus să dea o declarație, pe care nu-și mai aducea aminte cum a scris-o, însă

s-a trezit acuzat că a furat mașina în care încerca să se adăpostească de gloanțe, cu care voia să intre în forță în sediul Ministerului Armatei. L-au acuzat că era „terrorist”, „șef peste 10 teroriști”, apoi că a tras cu pistolul, lipsindu-i un cartuș, despre care nu-și aducea aminte când îl „pierduse” din pistol. Mai mult, nu-și putea explica cum a scris el că făcea parte dintr-o „organizație care voia de 10 ani să-l răstoarne pe Ceaușescu”. El se apăra, repetând mereu cuvintele: „Stai așa, că nu-i așa, măi nene!”. Cuvintele lui mi-au intrat în „computer” și, fără să vreau, multă vreme m-am trezit cu ele pe buze.

Gardienii care ne păzeau, știau înainte de începerea procesului ce scria în rechizitoriu. Ei ne spuneau că toată suflarea românească era cu urechea pâlnie și cu ochii cât cepele, pentru a înghiți pe nemestecate ceea ce proferau mijloacele de informare în masă, în primul rând așa-numita *Televiziune Română Liberă*, dar și ziarele și revistele moștenite de la regimul defunct, transformate, subit, în Presa Liberă. Prin aceste mijloace democratice, noua putere politică, încă revoluționară, făcea propagandă și își transpunea în „corbădaia” capului maselor populare diversiunea de care avea nevoie!

Oficinele propagandistice inoculasera deja în conștiința poporului, sub formă de „picătură chinezească”, faptul că Procuratura Militară aduce în fața justiției democratice patru ofițeri de Securitate, respectiv: maior Aurel David, maior Florian Raț, căpitan Marian Constantin Rusu și căpitan Paulică Tănasi. Ziare obediente vechii puteri politice, precum *Scânteia*, *România Liberă* și *Scânteia Tineretului*, zămisliseră rapid urmași care-și construiseră deja aura revoluționară, schimbându-și doar numele în *Adevărul*, *România Liberă* sau *Tineretul Liber*, dar păstrând și amplificând metehnele vremurilor trecute. Condeierii de presă ai fostului regim politic de tristă amintire s-au înregimentat rapid în coloanele de asalt ale vremurilor noi, nevoiți să-și spele acum păcatele, afișându-și cu ostentație loialitatea față de noii stăpâni. Cei care au sărit rapid în barca noii puteri politice repetau, până la obsesie, „știrea” că cei patru ofițeri de Securitate, pe care-i socoteau deja condamnați, „au facilitat evadarea Ceaușeștilor de pe acoperișul Comitetului Central, cu elicopterul”. (va urma)

Col. (r) dr. Aurel V. David

REACTIVAREA MEMORIEI COLECTIVE ÎMPOTRIVA UITĂRII

Salutăm și facem cunoscută inițiativa Sucursalei Timiș de a reuni în volumul colectiv *„Decembrie 1989 – Strigăt pentru adevăr”* (530 pag.) mărturii asupra evenimentelor trăite în decembrie 1989 de către 39 de foști ofițeri de informații și contrainformații din structurile centrale și teritoriale ale Departamentului Securității Statului, la care se mai adaugă semnăturile, unele de mare rezonanță și notorietate academică, ori de referință în publicistica românească, a 12 personalități culturale de primă mărime, avizate și autorizate în cercetarea istoriei noastre recente. Demersul este nu doar onorant, cât mai cu seamă necesar pentru a se face parte dreaptă și adevărului, prin garanția privind rigoarea radiografierii momentului istoric diagnosticat, seriozitatea și relevanța concluziilor la care s-a ajuns, ce nu pot fi puse la îndoială.

Lucrarea găzduiește între copertile sale studii, editoriale, interviuri, analize de caz, de fenomen sau de situație operativă, mărturii ale celor care au participat, într-un fel sau altul, la evenimente, cronologii pe ore și minute ale diferitelor întâmplări și momente semnificative, comentarii pe marginea unor documente relevante și clarificatoare, adesea dublate de repetate trimiteri la ordinele și dispozițiile ce s-au dat de conducerea DSS, în condițiile aceluia imposibil decembrie de care vorbesc.

Din rațiuni de „accesare”, dar mai ales pentru o corectă și completă informare, tematica volumului supus atenției, deosebit de complexă, după cum se poate vedea chiar de la primele pagini, a fost structurată și urmează o oarecare cronologie:

„Tăvălugul”, „Sub ploaia de gloanțe. Mărturii dureroase”, „Dezinformarea și manipularea în contextul evenimentelor din decembrie 1989” și „Destructurarea Serviciului Național de Informații – crimă imprescriptibilă cu consecințe grave” sunt cele patru părți ale volumului în care sunt sistematizate 63 de secțiuni.

În prima parte sunt prezentate preparativele secrete, interne și internaționale, menite să consfințească, chipurile, așa-zisul caracter „spontan” al revoltei populare ce avea să fie amorsată în curând: întâlnirile Bush – Gorbaciov la Malta, Gorbaciov – Mitterrand la Kiev, în 6 decembrie, sau altele, la fel de importante prin semnificația și consecințele lor, la Berlin sau la

Balaton, în Ungaria vecină și prietenă. Înainte de a trece mai departe, vă informez că, premergător întâlnirii, președintele de atunci al Franței îi ceruse ambasadorului său de la București să-i prezinte o analiză referitoare la situația de ansamblu din România.

La o lectură atentă, omul de bună credință va citi printre rânduri cât de spontană, de naturală și în firea lucrurilor a fost declanșarea și derularea „revoluției” române. E locul și momentul să evidențiez că structurile contrainformative românești au depistat și monitorizat aceste manevre și mașinații, informându-l în timp util pe Ceaușescu, în calitatea sa de șef al statului.

O subliniază, cu subiect și predicat, col. (r) Filip Teodorescu, în următorii termeni: *„Serviciul de informații român nu a fost luat prin surprindere de ceea ce s-a întâmplat în decembrie 1989, deoarece știa ce urma să se petreacă. Ba, chiar l-a avertizat pe Nicolae Ceaușescu, dar acesta nu a ținut cont de informațiile primite”*. Și n-a fost singura dată când a procedat astfel, așa completa eu în continuare.

Partea a doua reprezintă centrul de greutate al cărții. Pe parcursul a peste 230 de pagini, se dezvoltă în fața cititorului – adesea dramatic și dureros – filmul propriu-zis. E un film de groază, neverosimil de urât. Dacă în prima parte asistăm la prologul tragediei, acum suntem în mijlocul ei. Fără să vrem, suntem martori la desfășurarea concretă, etapă cu etapă, a conflictului ei. A cutremurului din interiorul ei.

Trebuie spus, și cartea o face credibil, în mod repetat și argumentat, că pentru ofițerii fostului DSS semnalele primite în toamna lui 1989 și, mai abitar, pe parcursul lunii decembrie, îndreptățeau temerea că, odată cu răsturnarea lui Ceaușescu prin forță și violență, conform unor scenarii acum bine cunoscute, atunci îndelung și minuțios croșetate, situația va scăpa de sub orice control. Independența națională, unitatea și integritatea teritorială a României riscau să fie destructurate și puse la grea încercare. Amenințări majore, pericole, riscuri și vulnerabilități insurmontabile urmau să apară și să prolifereze brusc. Concomitent, concertat și coordonat la nivel de țară.

Evoluția evenimentelor, precipitată și imprevizibilă de la un moment dat înainte, a dovedit, fără îndoială, că aceia care au pariat pe varianta violenței în răsturnarea cuplului Ceaușescu aveau o percepție deformată despre atitudinea ofițerilor DSS față de valorile supreme, perene și autentic românești, pe de o parte, dar și față de omul aflat vremelnice la conducerea ei, pe de altă parte. Îmi place să cred că, într-o asemenea perspectivă, sacrificiile de vieți omenești de

după data de 22 decembrie, haosul, panica și deruta ce s-au instalat după fuga Ceaușeștilor, distrugerile de bunuri materiale, opere de artă, etc. etc. n-ar mai fi avut loc. Insist asupra acestui lucru, deoarece tributul în sânge al celor ieșiți în stradă a fost înfricoșător de mare. Din rechizitoriul Parchetului General din aprilie 2019, rezultă că în intervalul 16 – 27 decembrie 1989, au decedat 1.006 persoane, din care doar 153 până la 22 decembrie 1989. În același interval, au fost rănite 2.988 de persoane, din care 890 până la 22 decembrie 1989, iar 2.157 după 22 decembrie 1989.

Referitor la actul de justiție, pot să afirm fără teama de a greși că în perioada anilor 1990 justiția „s-a legat pur și simplu la ochi”! Din păcate, această afirmație nu se constituie ca o simplă metaforă, ci reprezintă purul adevăr. Rămășițe ale mentalității unor magistrați de superputere în stat pot fi observate și astăzi, paralel cu indicii ale „loialității” lor față de forța politică decidentă. N-am înțeles nici atunci și nici ulterior cum pot asemenea oameni, juriști care împart dreptatea și au adevărul ca profesie de credință, să deformeze realitatea și apoi să-și privească în ochi semenii și apropiații. Ce răspuns vor da ei atunci când copiii lor îi vor întreba dacă au fost dreți și corecți? Cum vor motiva necinstea și minciuna? O astfel de justiție obedientă politicului n-ar trebui să existe într-o lume civilizată și democratică.

Momentele proceselor „revoluției” române au reprezentat o prăbușire a Justiției românești. Istoria dreptului românesc a înregistrat o pagină care o acoperă de rușine, chiar dacă unii magistrați implicați nu vor să recunoască aceasta. Ei susțin că, dimpotrivă, este o calitate a Justiției faptul de a avea capacitatea să întoarcă sentințele greșite care s-au dat. Argumentul este în principiu corect, dar de ce nimeni dintre cei care au greșit grav nu a dat socoteală pentru aceasta.

Celelalte două părți grupează și analizează detalii și date concrete referitoare la dimensiunea implicării unor structuri specializate și forțe interesate din exterior în derularea evenimentelor ce au avut loc în România aceluia sfârșit de an și de regim. La fel, scenariile și strategiile, diversiunile și manipulările, confuziile provocate și provocările, dezinformările și instigările de tot felul sunt prezentate ca fiind din același aluat, tot de sorginte străină și toate, fără excepție, croite după același calapod, după aceleași „tipare acționale”.

Partea a patra a cărții le demantează. Una câte una, pe rând, cu meticulozitate, răbdare, pricepere și detașare. Aș opina că „*Decembrie 1989 – Strigăt pentru adevăr*” e o lucrare care te solicită, te captivează și te pune pe

gânduri. Dar, în egală măsură, te și convinge că nu tot ce zboară se mănâncă. E cartea care vine și demonstrează că, în imediata noastră realitate, există și o altfel de lume, pe care unii o știm, alții doar o bănuim. În fine, e o pledoarie pentru adevăr și în numele lui. E o carte care vine, susține și convinge că adevărul, chiar dacă supără, chiar dacă doare, chiar dacă unora le creează coșmaruri, spaima și insomniile, răzbate treptat, se impune la un moment dat, pentru a rămâne definitiv și irevocabil adevăr.

Întrebarea care se pune și care încă își caută răspunsul este de ce nu s-a putut face transferul de putere pașnic, ca la alții? Fără vărsare de sânge. Fără tribut în pierderi de vieți, devastări și distrugerii de bunuri, violență, ură, dezordine, încrâncenare și durere.

Oricum vom percepe-o și orice vom spune, „*Decembrie 1989 – Strigăt pentru adevăr*” este o carte mai altfel. Suferă de viciul că nu poate fi relatată. Trebuie citită cu atenție la masa de lucru. Deși îmi propusesem să formulez câteva concluzii, fie ele numai provizorii și aproximative, n-o voi face dintr-un singur și întemeiat motiv. Vreau să las cititorului această posibilitate, această plăcere. E o invitație la lectură, dar și un prilej de a constata fiecare și a se convinge de unul singur că ceea ce conține cartea este doar partea văzută a aisbergului care a lovit România în decembrie 1989. După trei decenii de la evenimentele din decembrie 1989 adevărul trebuie să-și recâștige valoarea de cauză publică, prin renunțarea la mecanismele de manipulare ale vendetei.

Col. (r) Liviu Găitan

FILE DE ISTORIE

DE LA SERVICIUL SPECIAL DE INFORMAȚII LA DIRECȚIA GENERALĂ A SECURITĂȚII STATULUI *ISTORIA SSI DUPĂ 23 AUGUST 1944*

Introducere

Eugen Cristescu s-a străduit să satisfacă exigențele în domeniul informațiilor impuse de necesitățile de război. A reorganizat SSI-ul, luând ca model structurile moderne de *intelligence* ale perioadei, de la care a adaptat la mentalitățile, condițiile și posibilitățile românești tot ce s-a putut. Sunt multe evenimente majore ale anilor 1940-1944 în care SSI-ul s-a implicat, acționând în direcția apărării interesului național, câteva exemple fiind: opoziția față de mișcarea legionară, prin informările pentru stoparea și neutralizarea rebeliunii din 21-23 ianuarie 1941; sprijinul secret pentru comunitatea evreiască; colaborarea informativă de pe poziții egale cu *Abwehr*-ul (Serviciul de Informații al Armatei Germane); aflarea datei raidului american asupra Ploieștiului – 1 august 1943 – cu o săptămână înainte ca acesta să se producă, dar și contactul cu serviciile secrete anglo-americe și protejarea până la încheierea războiului a ofițerilor britanici din grupul *Autonomous*, care fuseseră parașutați în decembrie 1943 și arestați imediat, protejarea unor personalități politice românești din opoziție, dar și pe liderii din afara opoziției: Petru Groza, Ion Gh. Maurer, Mihai Beniuc (chiar angajat în SSI pentru a nu fi trimis pe front).

Operațiunea „*Autonomous*”, plănuită de britanici, a avut loc între 23 decembrie 1943 și 23 august 1944 și s-a dovedit o operațiune de succes. Serviciul Special de Informații a aflat imediat de prezența pe teritoriul României a trei ofițeri britanici care făceau parte din acest plan. Directorul SSI, Eugen Cristescu a avut acordul mareșalului Ion Antonescu pentru a asigura ofițerilor britanici condiții speciale de detenție. Eugen Cristescu i-a lăsat să stabilească legătura radio cu Comandamentul Militar de la Cairo. De asemenea, Cristescu i-a protejat pe ofițerii britanici de serviciile secrete germane care doreau capturarea lor.

După 23 august 1944, Eugen Cristescu a distrus mai multe dosare, apoi s-a refugiat cu o mare parte din arhiva sa în comuna Bughea din județul Muscel,

unde a și fost arestat pe 24 septembrie 1944. Transferat în URSS, a fost îndelung anchetat, iar în 1946 condamnat la moarte.

Prin decret regal, și la intervenția lui Lucrețiu Pătrășcanu, pedeapsa i-a fost comutată în muncă silnică pe viață. A decedat pe 12 iunie 1950, în Penitenciarul Văcărești la numai 55 de ani.

Serviciul Special de Informații după 23 August 1944 și noua sa denumire *Serviciul de Informații al Ministerului de Război (SIMR)*

După evenimentele din august 1944, Cristescu părăsește conducerea SSI, preluată temporar de Traian Borcescu, șef al Secției II Contraintformații, colaboratorul lui apropiat. Lt. colonelul Traian Borcescu fusese chemat cu câteva luni înainte la Marele Stat Major, unde i se ceruse, fără știrea lui Eugen Cristescu, cooperarea la pregătirea momentului când urma să se producă marea cotitură în politica și strategia militară a statului român. În dimineața zilei de 23 august 1944, Traian Borcescu – așa cum a declarat ulterior – a fost informat despre cursul pe care aveau să îl ia evenimentele. La conducerea Serviciului Special de Informații a urmat, pentru o scurtă perioadă (între 25 august și 19 septembrie 1944), generalul Victor Siminel, care apoi primește alte însărcinări importante: șef al delegației militare a Înaltului Comandament Român în Comisia de redactare a Armistițiului, șef al Comisiei militare române de legătură cu Comisia Aliată de Control, iar din septembrie 1947 consilier militar în Comisia Interministerială pentru executarea Tratatului de Pace, funcție pe care o deține până la trecerea sa în cadrul disponibil (1 ianuarie 1948).

Lt. colonelul Traian Borcescu nu a făcut altceva decât să conducă activitatea informativă și contrainformativă a SSI în formula convenită în august 1944. La jumătatea lunii septembrie, din ordinul Comandamentului sovietic s-au sigilat aparatele de radio din dotare. În consecință, activitatea externă, precum și legăturile între centrele Serviciului și rezidenturile interne au fost paralizate. Este primul amestec brutal al sovieticilor în activitatea SSI. Asemenea practici se vor repeta prin arestarea abuzivă a unor cadre și agenți care făcuseră parte din structurile informative ale Frontului de Est.

Trebuia să se treacă astfel la o reorganizare care să corespundă acestor condiții. Sarcina de a reorganiza SSI a revenit Ministerului de Război, care luase inițiativa unui proiect de lege înaintat la 10 septembrie 1944. Peste patru zile, regele Mihai a semnat Decretul-lege 158, în baza căruia Serviciul Special de Informații trecea de la Președinția Consiliului de Miniștri la Ministerul de

Război. În ce privește organizarea, funcționarea și stabilirea atribuțiilor Serviciului, acestea urmau să fie determinate prin decizie ministerială.

Colonelul Ion Lissievici povestește în memoriile sale că la 12 septembrie 1944, chiar în ziua când la Moscova se parafa Convenția de Armistițiu între România și Națiunile Unite, a fost chemat de generalul Mihail Racoviță, ministrul de Război. Cu acea ocazie i s-a adus la cunoștință că Ministerul de Război urmează să-i încredințeze funcția de director general al SSI, fapt pentru care îi lăsa la dispoziție zece zile pentru a se documenta în vederea reorganizării instituției în conformitate cu noile condiții social-politice interne. „Începând de a doua zi – menționează colonelul Ion Lissievici – am discutat cu fiecare șef de secție în parte propunerile făcute și am căzut de acord asupra unei organizări a secției respective cum și a activității ce urma să o desfășoare în viitor. Rezultatul acestor discuții a fost concretizat într-o serie de scheme și grafice, însoțite de detaliile scrise strict necesare”.

Conducerea Ministerului de Război a fost de acord cu noua schemă organizatorică și cu misiunile informative fixate fiecărei secții, fapt pentru care a elaborat decizia de numire a colonelului Ion Lissievici la conducerea *Serviciului de Informații* (noua denumire a SSI) trecut în subordinea Armatei, începând cu data de 20 septembrie 1944. Din păcate, Lissievici va ocupa acest post o perioadă foarte scurtă de timp, din septembrie 1944 până în decembrie 1944, când va fi schimbat din funcție.

Motivele care țin de această schimbare sunt complexe și au la bază noua orientare a României de după 1944 și implicit schimbarea legăturilor cu URSS. În acest sens, trebuie precizat că superiorii din serviciile sovietice au interzis serviciului de informații românesc orice legătură externă, procedând în același timp la numeroase arestări de cadre. Lissievici reacționează, întocmind un raport către ministrul de război prin care prezintă situația „*funcționarilor timorați prin măsurile privative de libertate ce s-au luat de către organele sovietice*”, argumentând totodată că acest fapt afectează grav prestația și randamentul serviciului. Din acest moment, Lissievici devine un personaj incomod, care trebuie înlăturat din structurile superioare ale serviciului, care avea să sufere mai multe schimbări până la dispariția sa.

Astfel, Serviciul Special de Informații a fost trecut în subordinea Ministerului de Război, prin Decretul nr 158 din 15 septembrie 1944 schimbându-i-se și denumirea în *Serviciul de Informații al Ministerului de Război (SIMR)*, devenind dintr-un serviciu național unul departamental.

Revenirea SSI în subordinea Președinției Consiliului de Miniștri a fost legiferată prin Decretul-Lege nr. 1264 din 18 aprilie 1945, iar structura și misiunile au fost stabilite prin Decizia Ministerială nr 79 din 27 aprilie 1945 revenind și la denumirea consacrată, *Serviciul Special de Informații*, cu sarcini de informații externe și contraspionaj, dar funcționând până în 1951 în paralel cu nou înființata *Direcție Generală a Securității Poporului* (înființată în 1948 după model sovietic). Acest lucru pregătea desființarea SSI, care a avut loc în 1951 prin includerea în *Direcția Generală a Securității Statului*, prin Decretul-Lege din 2 aprilie 1951.

Col. (r) dr. Tiberiu Tănase

MEMORIE PROFESIONALĂ

„PUȘTIUL” (3)

În Direcția de Contraspionaj era o vânzoleală ca într-un stup de albine. Peste câteva zile începea în București „Festivalul Mondial al Tineretului”. Se presupunea că în acele câteva zile, când „cortina de fier” avea să se întredeschidă, unele servicii de spionaj se vor folosi de această ocazie pentru a acționa mai ofensiv, introducând agenți de spionaj în delegațiile tinerilor. Ca urmare, la cantonamentele unde urmau să fie cazați străinii au fost repartizați unul sau mai mulți ofițeri, în raport de cât era de numeroasă delegația. În acea zi maiorul Adam, șeful Serviciului 5 din Direcția de Contraspionaj îl chemă pe „Puști”:

- Vei prelua cantonamentul unei delegații străine. Atenție, ai acolo calitatea de director și vei avea în subordine patru femei de serviciu, un bucătar, doi șoferi, fiecare cu o dubiță pentru transportul diferitelor produse alimentare și trei portari pentru cele trei ture. Delegația nu este prea mare, sunt aproximativ treizeci de tineri. O să dispui de un autobuz pentru transportul lor la diferite festivități. Dar reține, ești director și te ocupi de bunul mers al cantonamentului, dar în primul rând ești ofițer de contraspionaj. Atenție la provocări și la preocupările membrilor delegației, le cunoști limba și va trebui să socializezi cu ei, să fii o gazdă plăcută. Vei ține legătura cu tovarășul căpitan Toma care va asigura aici permanența și tot el o să te pună la punct cu toate amănuntele organizatorice. Ai grijă, am toată încrederea în tine.,,

Cantonamentul era într-o clădire situată pe strada Brezoianu iar tânărul ofițer, înainte de a-i pași pragul, trase adânc aer în piept, luă o atitudine ceva mai țănoșă, cu intenția de a impresiona personalul pe care îl vedea robotind prin camere. Nu era puțin lucru ca la vârsta de 20 de ani să te pomeni director și să fii un soi de om orchestră. Era o căciulă cam mare pentru el, dar orgoliul și ambiția la acea vârstă sunt mari.

Primul lucru a fost să convoace întregul personal; le ceru printre altele o colaborare „cu spirit de răspundere și devotament, pentru a nu ne face țara de răs”. Din fericire pentru el avu noroc de oameni simpli cu mult bun simț,

majoritatea femeilor de serviciu erau în vârstă și l-au acceptat cu simpatie aproape maternă.

Cu multe luni înainte de data începerii Festivalului, se instalase pe piață o penurie inimaginabilă de alimente și toată lumea știa că se fac stocuri din toate produsele pentru ca în zilele Festivalului să se reverse o opulență de operetă.

La o săptămână după preluarea cantonamentului de către tânărul director, autobuzul a descărcat în poarta imobilului 30 de tinere și tineri veseli, gălăgioși cu vreo două chitare, iar când directorul s-a prezentat și le-a urat bun venit, câteva tinere s-au și repezit să-l îmbrățișeze. „Treaba cu socializarea va fi ușoară”, reflectă în sinea lui directorașul încântat. După ce au fost repartizați în dormitoare și și-au lăsat bagajele, voiau imediat să plece să vadă Bucureștiul. Pentru început, au fost invitați în sala de mese să ia micul dejun după sistemul de „bufet deschis”, compus din salam de Sibiu, icre roșii de Manciuia, șuncă de Praga, pachetele de unt, cașcaval de mai multe tipuri, sardele, ouă, chifle albe calde, atunci scoase din cuptor, lapte, ceai, cafea, sucuri de portocale și ananas, într-un cuvânt tot ce nu mai văzuse românul de mulți ani, totul la discreție. După ce au mâncat în fugă, fără să pară prea impresionați de bunătățile oferite, li s-a dat fiecăruia un ecuson pe care era trecut adresa cantonamentului pentru situația că se rătăceau și au zbughit-o în oraș în mici grupuri.

„Cum Dumnezeu să-i controlez pe ăștia, că sunt ca iepurii, fug care încotro...” constată îngrijorat ofițerul-director și intră în sala de mese unde femeile se pregăteau să strângă bufetul suedez pentru a pune la rece tot ce nu se consumase. Se opri o clipă și întrebă: „Dvs. ați mâncat? Nu, atunci vă rog chemați tot personalul, inclusiv pe șoferi ca să luați micul dejun”. După ce dădu acest ordin, directorul se retrase, mulțumit de sine și plin de demnitate, în biroul său, deși nici el nu mâncase nimic. În timp de făcea ordine în documentele de însoțire a produselor primite, se auzi o bătaie ușoară în ușă și în birou intră una din femeile de serviciu cu un mic platou pe care erau așezate câteva din bunătățile rămase la bufet și explică cu timiditate: „Nici dvs. nu ați mâncat nimic, tovarășe director”. Lăsă tava încet pe birou și se retrase repede, în timp ce tânărul ofițer reflectă încântat: „Am, domnule, noroc de mătuși grijulii, Tanti Maria la serviciu cu prăjiturile și biscuiți, iar aici această femeie inimoasă” .

Timp de două zile totul a decurs destul de bine, deși disciplina lăsa de dorit. Mulți dintre tineri se îmbătau, au venit cu fete agățate pe principiul „pace și prietenie” și voiau neapărat să intre cu ele în dormitor, dar cerbicia portarilor bine instruiți i-a determinat să plece cu ele în parcul Cișmigiu care era la doi pași. Femeile de serviciu, conform indicațiilor primite, în lipsa petrecăreților mai le controlau bagajele, trebuind să-l anunțe pe tovarășul director dacă găseau ceva „deosebit”.

„Directorul” era sunat la telefon de două-trei ori pe zi de maiorul Adam sau de căpitanul Toma căroră le prezenta scurte rapoarte verbale. În ziua a treia a venit una din femeile de serviciu foarte nedumerită: „Tovarășe director, am văzut la unii din copiii ăștia că au în cutiuțe un praf alb, îl presară pe degetul gros, uite așa (a demonstrat) și-l trag pe nas. În lipsa lor am căutat și am găsit una din cutiuțe, că le țin ascunse, am mirosit conținutul dar nu are nici un miros. Ce Doamne iartă-mă poate fi ?

Tânărul ofițer începu să râdă: „Nu cumva ai tras și dumneata pe nas din praful acela?”

Femeia protestă: „Nu, ferească Sfântul, l-am pus la loc și gata”.

Tânărul, continuând să râdă, îi explică: „Alea sunt droguri, dragă tovarășe, se droghează, chipurile devin mai forțoși dar până la urmă ajung la balamuc.”

Destul de nelămurită de acest termen de „drog”, femeia își făcu câteva cruci și plecă bombănind. După plecarea ei, ofițerul telefonă maiorului Adam și îi raportă despre prezența drogurilor. Ordinul a fost clar și răspicat: „Lasă-i în pace, că peste câteva zile pleacă cu droguri cu tot” .

Un alt incident a fost creat de un român care a venit la poarta cantonamentului și a insistat să vorbească cu Michel, un băiat din grup. Cum toți erau plecați, a lăsat la portar un bilet scris în franceză, în care spunea că l-a așteptat în zadar pe Michel în seara trecută și-l roagă să-l sune neapărat la telefon (scrisa numărul) deoarece este îngrijorat .

„Ăsta numai spion nu poate fi, dar oricum este o legătură interesantă”, consideră tânărul ofițer și-i raportă telefonic căpitanului Toma. Nu trecuse o oră și căpitanul Toma telefonă: „Ți-am identificat personajul, este cunoscut la Miliția de Moravuri ca homosexual notoriu. Dacă mai apare la ușa cantonamentului, cheamă miliția de moravuri și ai grijă stai departe de el”,

încheie râzând căpitanul. Pe atunci homosexualii erau vânați de miliție la fel ca borfașii periculoși. Din fericire pentru el, respectivul nu a mai apărut la poarta cantonamentului.

Tânărul ofițer reflectă înciudat: „Ăsta este festivalul mondial al drogaților, al curvelor și al pederăștilor, ai dracului, spionii nu sunt de găsit”. Zilele treceau și cu toată vigilența și implicarea sa în activitățile delegației, tânărul contraspion nu reușise să depisteze nici un agent secret străin și se gândea nemulțumit că după terminarea Festivalului se va întoarce la serviciu fără nici o ispravă. Când îi împărtăși temerea căpitanului Toma, acesta se amuză copios și-l liniști: „n-ai nici o grijă, nici ceilalți colegi ai tăi nu au o recoltă mai bogată și de fapt nici nu ne așteptam la altceva. Important este că până în prezent nu avem incidente grave”.

După terminarea Festivalului, când s-a întors la serviciu, primul lucru care l-a remarcat foarte nemulțumită Tanti Maria, a fost că protejatul ei a mai slăbit și că-i tras la față, de unde concluzia că o alimentație bogată, dacă nu este însoțită de un trai liniștit și fără griji nu poate aduce prosperitate organismului.

Col. (r) Hagop Hairabetian

ATITUDINI

CONFIRMĂRILE ȘI LIMITELE UNUI RECHIZITORIU

O temă abordată predilect în paginile revistei *Vitralii – Lumini și umbre*, în general în memorialistica ofițerilor de informații, a reprezentat-o cea privind evenimentele din decembrie 1989. Și aceasta nu întâmplător. Evenimentele din decembrie 1989, soldate cu schimbarea regimului Ceaușescu, a sistemului comunist și a ordinii constituționale, au fost deosebit de complexe, cu un mecanism și o dinamică aparte în tot arealul ex-comunist european, marcate de numeroase victime umane (morți și răniți), precum și de importante distrugerii materiale și de patrimoniu cultural. Descifrarea acestor mecanisme intime de către cercetarea istorică s-a făcut greoi și doar parțial, din cauza intereselor partizane ale beneficiarilor schimbărilor produse și a subiectivismului multora dintre persoanele implicate în declanșarea și derularea evenimentelor respective.

Ofițerii de informații în activitate în acea perioadă au simțit nevoia să-și aducă contribuția la mai buna înțelegere a unor momente sau evenimente prin prisma constatărilor personale și/sau a informațiilor secrete la care au avut acces în virtutea atribuțiilor profesionale.

Revista noastră a fost permanent disponibilă pentru publicarea unor mărturii și puncte de vedere informative avizate pe tema evenimentelor din decembrie 1989, cu accent pe relevarea unor aspecte de interes privind: preliminariile acestora (necazurile interne dar și situația geopolitică și strategică internațională și zonală); indicii de implicare externă în declanșarea revoltei populare; circumstanțele în care reprezentanții Departamentului Securității Statului au acordat sprijinul lor în după-amiaza zilei de 22 decembrie, alături de cei ai Ministerului Apărării Naționale și Ministerului de Interne, grupării politice coagulate în jurul lui Ion Iliescu; declanșarea în aceeași zi a diversiunii „securiști-teroriști”, cu pierderi umane de peste trei ori mai mari decât în perioada represiunii ceaușiste (16-21 decembrie); atragerea multor formațiuni ale D.S.S. în ambuscade, unele soldate tragic (ex. chemarea a două echipaje

antiteroriste conduse de Gheorghe Trosca în „apărarea” sediului MAPN și a efectivului de elevi ai Școlii de subofițeri de transmisiuni Câmpina la Aeroportul Otopeni); crimele comise asupra unor cadre de securitate și miliție din județele Harghita și Covasna de către extremiști maghiari; abuzurile produse împotriva cadrelor Securității în perioada imediat următoare prin arestări și anchete (efectivele Direcției a V-a – Pază Demnitari, ale Securității Județului Sibiu etc.), unele soldate cu procese finalizate cu sentințe de achitare („grupul Timișoara”, cei patru aghiotanți ai lui Nicolae Ceaușescu ș.a.); desființarea D.S.S. și lăsarea țării fără centură informativă de siguranță timp de trei luni, într-o perioadă marcată de extremism politic și etnic, aspect unic în istoria modernă.

Relevantă în ce privește paleta largă a contribuțiilor memorialistice ale foștilor ofițeri de informații pe tema evenimentelor din decembrie și consistența acestora este selecția de articole incluse în volumul *Adevăruri incomode. Decembrie 1989*, scos de redacția revistei *Vitralii – Lumini și umbre* în 2013, la Editura Semne.

În context, se cer a fi menționate și contribuțiile pe temă aduse de mulți foști ofițeri de informații prin publicarea de cărți de memorialistică și articole în presă, acordarea de interviuri, participarea la conferințe etc.

Ani de zile, mărturiile și punctele de vedere ale ex-ofițerilor de informații, mai ales cele privind implicarea externă în evenimentele din decembrie 1989 și coordonata diversionistă a acestora, au fost privite de unii analiști ai fenomenului cu suspiciune și, mai grav, cu indiferență.

Cercetarea penală, la rândul său, marcată de condiționări și încorsetări, s-a limitat doar la cazurile de omucidere, necutezând să purceadă la clarificarea pe fond a cauzelor acestora și, mai ales, a responsabilităților decidenților.

Abia acum, după trecerea a 30 de ani de la dramaticele evenimente, Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Casație și Justiție – Secția Parchetelor Militare a finalizat cercetările privind faptele infracționale comise pe timpul acestora, cercetări reluate la solicitarea Curții Europene pentru Drepturile Omului. Concluziile acestor cercetări și argumentele în susținere sunt cuprinse în ***„Rechizitoriul privind faptele săvârșite în contextul Revoluției Române din decembrie 1989 și a circumstanțelor care au avut ca rezultat decesul, rănirea și lipsirea de libertate a multor persoane, vătămării psihice grave, precum și***

distrugerea unor bunuri de patrimoniu, pe întregul teritoriu al României” din 5 aprilie 2019.

Rechizitoriul, contestat și criticat de unele persoane și grupuri, îndeosebi dintre cele implicate în evenimentele respective, are meritul – în opinia noastră – că **aduce, în sfârșit, clarificări referitoare la unele momente și evenimente petrecute în acel decembrie însângerat**, între care diversiunea teroristă.

Multe dintre clarificările pe care le produce acest document juridic **confirmă mărturii și puncte de vedere susținute public, de mai mulți ani, de foști ofițeri de informații**, care până acum nu au fost luate în considerare decât parțial și doar de unii istorici tineri, neracordați la grupurile de interese privind modul de reflectare în istorie a perioadei respective.

Din această perspectivă a confirmării contribuțiilor pe temă ale memorialiștilor de informații, ne propunem în cele ce urmează să relevăm **unele dintre cele mai importante clarificări și dovezi pe care le aduce Rechizitoriul din 5 aprilie 2019**.

Coordonata diversionistă a evenimentelor din decembrie 1989 este abordată, împreună cu dezinformarea, într-un capitol al rechizitoriului, sub sintagma *Inducerea în eroare*. În debutul acestuia se consemnează: „*Probatoriul administrat a demonstrat că, începând cu orele 18:30 ale zilei de 22 decembrie 1989 a fost declanșată la nivelul întregii țări o amplă și complexă acțiune de inducere în eroare (dezinformare și diversiune), unică în istoria națională. Consecința acestei situații a fost instaurarea la nivelul întregii populații a României a unei psihoze a terorismului. Inducerea în eroare a reprezentat principala cauză a numeroaselor pierderi de vieți omenești, vătămări fizice sau psihice, privări grave de libertate cu încălcarea regulilor generale de drept internațional și distrugerea unor bunuri de patrimoniu*” (p. 154).

Protagoniștii operațiunii complexe de inducere în eroare au fost identificați de autorii Rechizitoriului în rândul persoanelor din conducerea Consiliului Frontului Salvării Naționale, noua putere în România și dintre vârfurile de comandă militară din MAPN.

Documentul citat concluzionează că **inducerea în eroare a fost exercitată în mod direct de conducerea CFSN prin apariții televizate și comunicate oficiale**. Primul pas în acest sens l-a reprezentat anunțul făcut de **Ion Iliescu** într-o intervenție la TVR, în direct, în seara zilei de 22 decembrie

1989, aproximativ la orele 19.30, când a anunțat: „În momentele în care ne constituiam, ne organizam în sediul Comitetului Central, o grupă din unitățile securității, unitate special pregătită să-l apere pe Ceaușescu, ascunsă undeva prin subsoluri, în niște tuneluri care comunicau între sediu și Palatul Republicii, a reușit să se refugieze și când era piața plină de lume au început să tragă asupra cetățenilor și asupra sediului central (...). Este o ultimă zvârcolire a acestei fiare încolțite care lovește până și înainte de moarte (...) și care a reușit să producă noi tragedii (...) încă nu a fost lichidat nucleul acesta de bezmetici, încă se trage (...) trebuie lichidat acest nucleu de sinucigași (...). Nu a reușit contralovitura acestei unități de sinucigași și teroriști” (pp. 158-159).

Referitor la acest anunț, în Rechizitoriu se fac următoarele precizări: „Probatoriul administrat în cauză a demonstrat că nu a existat temei pentru o astfel de acuzație foarte gravă. Nu există nici o probă pe baza căreia să se concluzioneze că militari din fostul DSS i-au atacat pe revoluționarii din fața CC al PCR sau pe cei aflați în sediu. Ion Iliescu îi numește pe atacatori ca fiind securiști, bezmetici, sinucigași, teroriști. Prin aceste afirmații neverificate a fost dezinformată opinia publică și s-a contribuit în mod decisiv la instaurarea psihozei securist-teroriste, dorindu-se a se demonstra că militarii fostei securități sunt ostili Revoluției (așadar poporului român și armatei române) și noii conducere a statului” (pp. 159-160).

În continuare, se consemnează: „Analizată în profunzime, afirmația conform căreia cadrele DSS au declanșat un atac militar este lipsită de logică (...) întreaga conducere a DSS și toate cadrele militare ale Direcției a V-a și USLA au permis pătrunderea revoluționarilor în sediul CC, contrar ordinelor exprese ale comandantului suprem Ceaușescu Nicolae, deși aveau capacitatea să nu o facă. Tot conducerea DSS a decis abandonarea președintelui Ceaușescu (...) În momentele apariției televizate, Iliescu Ion cunoștea că Vlad Iulian, șeful DSS, s-a alăturat Revoluției...” (p. 160).

Rechizitoriul combate și precizarea lui Ion Iliescu conform căreia atacul respectivilor securiști/bezmetici/sinucigași/teroriști a creat noi tragedii și victime: „Nici această afirmație nu are acoperire în realitate, fiind la rândul ei o dezinformare ce a amplificat psihoza teroristă și a accentuat divizarea dintre cele două tabere aparent dușmane. Primele victime prin împușcare apărute în

acel perimetru al capitalei au survenit mai târziu, după ce psihoza teroristă a început să se instaleze” (p.162).

Documentul privind concluziile cercetării penale reține și o nouă apariție în direct la TVR, în cursul zilei de 23 decembrie 1989, când Ion Iliescu a reluat tema securiștilor-teroriști. Cităm: *„Datorită acțiunilor criminale ale unor bande de teroriști instruiți special pentru lupta împotriva maselor populare, activitatea noastră nu s-a putut desfășura normal în cursul acestei zile. Am fost nevoiți să dăm prioritate acțiunilor coordonate de luptă împotriva teroriștilor. Existența acestor grupe de teroriști, a unor indivizi fanatici, care acționează cu o cruzime fără precedent, trăgând în locuințe, în cetățeni, provocând victime în rândul militarilor (...). Acțiunile diversioniste, teroriste, criminale ale grupelor de teroriști, care vor să împiedice funcționarea noii puteri (...), teroriștii acționează din clădiri locuite, chiar din apartamente (...). Teroriștii nu sunt în uniforme. Ei sunt civili. De multe ori caută să creeze confuzia, și-au pus și banderole ca să fie confundați cu oamenii din formațiunile de apărare (...). Împușcă din orice poziție”* (p. 169).

Pe baza acestui mesaj, autorii Rechizitoriului au stabilit că *„liderul CFSN Iliescu Ion a arătat în mod explicit că s-a implicat în activitățile cu caracter militar, desfășurate la Consiliul Militar Superior, organism subordonat CFSN și conducerii acestuia (...). Afirmațiile conform cărora teroriștii sunt civili îmbrăcați în haine civile, cu banderole tricolore, sunt deosebit de grave și prezintă un evident caracter dezinformator”* (pp. 169-170).

Documentul citat mai consemnează că *„La 24 decembrie 1989, prin hotărârea CFSN, unitățile Ministerului de Interne, inclusiv Departamentul Securității Statului, au fost integrate în MApN. Cu toate acestea, campania împotriva securist-teroriștilor (unelte oarbe ale regimului Ceaușescu) a continuat”* (p. 170).

În concluzie, *„Iliescu Ion, ca inițiator și coordonator al Comandamentului unic de conducere (organism politico-militar), iar mai apoi în calitate de președinte al CFSN (care și-a subordonat întreaga forță militară a României), prin aparițiile sale în mod sistematic la TVR și comunicatele CFSN, a contribuit în mod direct și nemijlocit, prin dezinformări, la generarea și amplificarea psihozei terorist-securiste, cauză principală a survenirii de numeroase decese și răniri de persoane începând cu data de 22 decembrie*

1989 (...). Aparițiile televizate ale lui Iliescu Ion (șef de stat) și comunicatele CFSN au respectat întocmai tehnicile dezinformării. Ceaușescu Nicolae și securiștii/bezmeticii/sinucigașii/teroriștii au fost demonizați, atribuindu-li-se comportamente abominabile. Totodată, au fost create două tabere diametral opuse (cei buni, adică revoluționarii, armata și noua conducere a țării, «oamenii de bine» și cei răi, adică fostul președinte, securiștii/teroriștii fideli vechiului regim). Consecința exercitării acestei tehnici a fost instaurarea psihozei teroriste la nivelul întregii populații a României, cu consecințe tragice. Focul fratricid (existent la scară largă atât în București, cât și în marile orașe ale țării), tragerile haotice, consumul uriaș de muniție (aproximativ 12.600.000 cartușe!) au fost efecte directe ale instaurării psihozei teroriste” (pp.172-174).

Alături de Ion Iliescu, Rechizitoriul îl incriminează și pe **Gelu Voican Voiculescu**, la adresa căruia se reține că „în calitate de factor decizional al CFSN, a co-participat la toate conduitele lui Iliescu Ion, cel puțin în intervalul de timp 22-25 decembrie 1989 (...) Pe cale de consecință, toate acuzațiile formulate împotriva lui Iliescu Ion sunt valabile și în ce îl privește pe Voiculescu Voican Gelu. Acesta din urmă a participat direct la dezinformările publice și astfel a contribuit în mod direct (raport de cauzalitate), alături de Iliescu Ion, la generarea și acutizarea psihozei terorist-securiste” (p. 176).

Despre un alt personaj important din Conducerea CFSN, **Silviu Brucan**, s-a reținut că s-a implicat „în coordonarea activităților desfășurate la TVR” (p. 315) și că a fost inițiatorul și promotorul instituirii Tribunalului Militar Excepțional pentru judecarea soților Ceaușescu (p. 382).

Între protagoniștii inducerii în eroare, Rechizitoriul identifică și vârfuri de comandă militară ale MapN: „Probele administrate sunt apte a demonstra că inducerea în eroare a fost în mare parte exercitată și coordonată de la sediul MapN de către unii dintre componenții Consiliului Militar Superior, organism militar aflat în subordinea CFSN și a conducerii acestuia” (p. 228).

După prezentarea situației efectivelor MapN și a tehnicii de luptă scoase în stradă și care au acționat în perioada 22-31 decembrie 1989, autorii concluziilor cercetării penale concluzionează că „de la vârfurile de comandă ale MapN, cu intenție, în după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, s-a declanșat o amplă operațiune militară de inducere în eroare, unică în istoria națională prin complexitate, soldată cu consecințe tragice pentru populația

României” (p. 250); „Factorii de decizie de la vârful MApN au indus în eroare în mod sistematic (...) Au fost create în mod repetat condițiile pentru apariția inevitabilă a focului fratricid, fără a fi luate măsurile necesare stopării acestui fenomen. S-a persistat în mod succesiv pentru a fi manipulată opinia publică în sensul că «securiștii-teroriști» luptă cu înverșunare împotriva Revoluției.” (p. 270); „Începând cu după amiaza zilei de 22 decembrie 1989, întreaga forță militară a României a fost coordonată doar de Consiliul Militar Superior, care la rândul său a fost direct subordonat CFSN și liderilor acestuia” (p. 270-271).

În Rechizitoriu se mai consemnează: „Conduita rău-intenționată a factorilor de decizie din MApN este foarte bine reflectată de «Jurnalele de luptă» și «Registrele Istorice» ale unităților militare implicate în operațiunile desfășurate în timpul Revoluției din decembrie 1989” (p. 271).

În ce privește responsabilitățile individuale pentru acțiunea amplă, sistematică și complexă de inducere în eroare (diversiuni și dezinformări), documentul în cauză reține numele gl. lt. **Victor Atanasie Stănculescu**, gl. armată **Nicolae Militaru** și gl. lt. **Nicolae Eftimescu** din rândul componentilor Consiliului Militar Superior, care, „au desfășurat în mod intenționat acte de diversiune și dezinformare”. Complici la aceste conduite sunt considerați și șefi de direcții din M.Ap.N (pp. 304-305).

În legătură cu **Victor Atanasie Stănculescu**, documentul incriminator reține mai multe aspecte:

- Conținutul notelor telefonice cu numerele 38 și 39, trimise tuturor unităților militare din România în ziua de 22 decembrie 1989, la orele 14:10, din ordinul „gl. Eftimescu Nicolae – prim locțiitor al șefului MStM și șef al Direcției Operații din MStM, ca urmare a Directivei ministrului apărării naționale – gl. lt. Stănculescu Atanasie Victor (...), prin care s-a ordonat ca unitățile militare să execute doar ordinele transmise de la MApN, să treacă la paza armată a obiectivelor civile de importanță deosebită și să tragă în eventualitatea că vor fi atacate de grupuri înarmate cu arme de foc” (pp. 240-241), este considerat de autorii Rechizitoriului ca având caracter premonitoriu. „Întrebarea firească (...) este de ce a fost necesar un astfel de ordin. Pe întregul teritoriu al României, la acea oră (14:10) era liniște, nu se trăgea, nu mai existau violențe, dimpotrivă, în capitală și în marile orașe se sărbătorea cu entuziasm victoria Revoluției. Totodată, de ce ar fi existat riscul ca «grupuri înarmate cu arme de foc» să atace

obiectivele civile? Pe cine să atace? S-a explicat anterior că DSS, cu toată conducerea și efectivele, se alăturase mișcării revoluționare, abandonându-l pe fostul președinte. Conducerea DSS se afla la vedere alături de conducerea MApN. Cunoșteau cei din comanda MApN că în seara aceleiași zile urma să se tragă? Pe ce se baza o asemenea informație?” (p. 241).

Un caracter similar este acordat și primei intervenții la TVR din ziua de 22 decembrie 1989, orele 14:25, a generalului încă rezervist Nicolae Militaru, în timpul căreia acesta „a introdus în mod abrupt elementele «măcel» și «vărsare de sânge», acreditând ideea că acestea se întâmplă chiar atunci” (p. 314).

- Declanșarea, în seara zilei de 22 decembrie 1989, în jurul orelor 18:00, a operațiunilor militare pentru „apărarea sediului CC și Palatului Republicii, nimicirea elementelor din aceste sedii și punerea acestora la dispoziția organelor militare” (extras din Registrul istoric al Regimentului 20 Tancuri București). „Ordinul demonstrează că – rețin autorii Rechizitoriului – la fel ca în cazul notelor telefonice 38 și 39 transmise anterior, conducerea superioară a MApN a ordonat misiuni de luptă fără ca în momentul emiterii ordinului să existe o situație reală de luptă (...) La orele 18:00, în Piața Palatului nu se trăgea. Întregul probatoriu a relevat că incidentele din această zonă au debutat la orele 18:30 (...) Analiza ordinului supus discuției arată că acesta este neclar, generator de confuzie, atâta timp cât nu se precizează nimic concret despre inamicul care trebuia nimicit, situația tactico-operativă fiind complet ignorată (...) Ordinul este de-a dreptul criminal, deoarece în Piața Palatului, la acea oră, se aflau zeci de mii de revoluționari, dar și forțe militare deja instalate în dispozitiv. Gl. lt. Stănculescu Atanasie Victor, ministru al apărării în acel moment, știa că în perimetrul fostului CC se află mulți civili înarmați cu armament militar, fiind martor ocular al înarmării acestora cu armele abandonate de componenții Direcției a V-a din fostul DSS. Aceleași concluzii sunt valabile și pentru generalul Nicolae Eftimescu” (pp. 247-248).

- Întreruperea comunicațiilor militare ale fostului DSS pe întreg teritoriul țării în ziua de 22 decembrie, la orele 18:00, conform consemnării din Jurnalul de luptă aparținând Brigăzii 29 – Vedete Torpiloare Mangalia: „La 22 decembrie 1989, orele 18:00, prin grija șefului transmisiunilor a fost neutralizat sistemul de legături al miliției, securității și organelor de contrainformații din raion” (p. 281). În concluziile cercetării penale se observă

că „această măsură a fost ordonată la orele 18:00, moment în care pe întregul teritoriu al României nu se trăgea” (p.281).

Operațiunea a fost realizată de col. Ștefan Pintilie, adjunctul ministrului transporturilor și telecomunicațiilor, din ordinul generalului Stănculescu (p.282).

- Rechizitoriul reține și faptul că „însuși gl. lt. Stănculescu Atanasie Victor era la curent cu ce se întâmpla la TVR (acțiunile de dezinformare realizate prin Comandamentul Militar din TVR – n.n.), concluzionând că, deși la MAPN se știa despre dezinformarea deosebit de periculoasă lansată prin intermediul TVR, nu s-a luat nici o măsură de contracarare” (p. 323).

- Gl. lt. Stănculescu Atanasie Victor este incriminat și pentru „implicarea sa în stoparea cercetărilor care probabil ar fi dovedit implicarea unor cadre MAPN în exercitarea inducerii în eroare din decembrie 1989”. Spre argumentare, este prezentat cazul procurorului militar al Parchetului Militar Cluj-Napoca colonel magistrat Domșa Liviu, care „a întreprins cercetări aprofundate ce conduceau la posibila punere sub acuzare a unor ofițeri din MAPN, inclusiv gl. Topliceanu Iulian, fost comandant al Armatei a IV- a, însă pentru a stopa investigațiile, gl. lt. Stănculescu Atanasie Victor, ministru al apărării în perioada 16.02.1990 – 30.04.1991, s-a adresat direct Procuraturii Generale – Direcția Procuraturilor Militare și a cerut în mod imperativ trecerea în rezervă a ofițerului magistrat menționat, acțiune care s-a finalizat în acest fel” (p. 285).

În ce-l privește pe **generalul Nicolae Eftimescu**, Rechizitoriul consideră, în plus, că a avut „o conduită intenționat diversionistă, soldată cu militari decedați și răniți din rândul parașutiștilor de la Buzău și din rândul studenților de la Academia Militară. Martorii au făcut referire și la alte conduite ale acestui ofițer superior care au contribuit la amplificarea psihozei teroriste” (p. 256).

Concret, în noaptea de 23/24 decembrie 1989, generalul Nicolae Eftimescu a ordonat deplasarea către sediul MAPN a unor formațiuni constituite din parașutiști de la Buzău și studenți de la Academia Militară „fără să se preocupe ca forțele deja aflate în paza instituției să cunoască despre sosirea acestora, condiții în care, având în vedere și psihoza atacurilor teroriste, focul fratricid a fost inevitabil. Mai mult, după epuizarea incidentului în care au fost

implicați parașutiștii de la Buzău, nu a dispus nimic pentru prevenirea unui incident similar, mai ales în situația în care știa că, în condiții identice, urmau a sosi și studenții militari. La fel de grav este că gl. lt. Eftimescu Nicolae le-a ordonat parașutiștilor să blocheze accesul spre MAPN a unor «coloane necunoscute dinspre Academia Militară», de fapt studenții cărora el le ordonase deplasarea spre MAPN. Deoarece, în situația gl. lt. Eftimescu Nicolae se exclude incompetența profesională (acesta fiind inclusiv reprezentantul României în cadrul Tratatului de la Varșovia), comportamentul acestuia trebuie privit doar în sfera infracțională. Se poate trage concluzia conform căreia se dorea focul fratricid” (pp. 215-216).

Despre **generalul Nicolae Militaru**, Rechizitoriul este și mai tranșant. „În «cazul Trosca» este probată intenția criminală privindu-l direct pe gl. col. Militaru Nicolae care, în noaptea de 23/24 decembrie 1989, era impus deja ca ministru al apărării de Iliescu Ion. În același timp, noul ministru a avut în mod sistematic un comportament care a adus psihoza teroristă la cote paroxistice” (p.256).

Concluzia autorilor acestui document este că „generalul Militaru Nicolae, în calitate de șef al aripii militare a «grupului complotist Iliescu», avea preconcepția unui viitor conflict armat cu cadrele Securității” (p. 263). Profunda aversiune față de cadrele DSS era „izvorâtă probabil din faptul că, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, aceste cadre l-au deconspirat ca fiind colaborator al unui serviciu de informații străin. De ce, însă, generalul Militaru Nicolae a insistat ca tocmai lt. col. Trosca Gheorghe să fie cel care, în noaptea de 23/24 decembrie 1989, să vină în mod obligatoriu la sediul MAPN, în circumstanțele prezentate?” Răspunsul l-a dat martorul Iosub Nicolae (Contrainformații Militare – Birou rezerviști), din care rezultă că Nicolae Militaru știa că Gheorghe Trosca a fost ofițerul care l-a supravegheat informativ în perioada când a fost în conducerea Armatei a IV-a.

Documentul incriminatoriu reține ca foarte grav și faptul că „deși echipajele USLA nu au prezentat comportamente ostile Revoluției, din ordinul gl. mr. Militaru Nicolae (...), cadavrele luptătorilor USLA au fost lăsate la vedere, în fața ministerului, mai multe zile, spre a fi batjocorite crunt de către populație. Imaginile cu privire la acest caz sunt edificatoare (decapitarea unui cadavru, înfigerea capului în osia ABI-ului distrus, urinarea pe cadavre, înfigerea de țigări în orbitele ochilor acestora) reprezintă tot o expresie a stării

de psihoză, mai precis a urii induse împotriva așa-zișilor securist-teroriști. La fel de grav a fost că pe ABI-urile respective a fost inscripționat cu cretă de culoare albă, cu majuscule, «TERORIȘTI»”. (p. 263).

Un alt vârf al Armatei incriminat în Rechizitoriu este **generalul Iosif Rus**, șeful Aviației Militare, al cărui nume este legat de cel mai grav incident petrecut în decembrie 1989, episodul tragic consumat în dimineața zilei de 23 decembrie 1989 în fața Aeroportului Otopeni, dar și de folosirea forțelor militare aeriene în manipularea diversionist-teroristă.

Despre diversiunea de la Otopeni, se consemnează: *„Expresie nemijlocită a inducerii în eroare (...), acest episod s-a soldat cu pierderea unui mare număr de vieți omenești (militari și civili) și rănirea multor persoane, într-un interval scurt de timp. Evenimentul a avut loc în condițiile în care o subunitate a trupelor fostei DSS (UM 0865 Câmpina) a fost trimisă pentru apărarea Microgarnizoanei Aeroportului Internațional Otopeni, iar între forțele deja existente în dispozitivul de apărare al aeroportului aparținând MAPN și cele sosite în ajutor a izbucnit focul fratricid. În conjunctura din decembrie 1989, a fost vorba despre confruntarea violentă dintre trupele MAPN și cele ale DSS, în condițiile în care acestea din urmă erau percepute (din cauzele arătate) ca fiind ostile Revoluției, aflate în slujba fostului președinte. Evenimentul s-a soldat cu 48 de morți (40 de militari și 8 civili) și 15 răniți. Civili decedați în acest eveniment se aflau într-un autobuz care asigura în mod curent legătura între București și aeroport și s-a aflat în zona critică la momentul declanșării focului fratricid”* (p. 355).

În legătură cu implicarea generalului Iosif Rus în mecanismul producerii acestui tragic eveniment se precizează: *„Cercetările efectuate au demonstrat că gl. lt. Rus Iosif, în calitate de comandant al Aviației Militare, în seara zilei de 22 decembrie 1989, din proprie inițiativă și fără drept, a insistat în a emite un ordin militar prin care a solicitat ca în sprijinul Microgarnizoanei Aeroportului Internațional Otopeni să fie trimisă o subunitate a trupelor fostului DSS. Acest ordin, dat de o persoană care nu avea dreptul să intervină în organizarea pazei și apărării Aeroportului Internațional Otopeni (cu plan propriu de apărare), a produs o ruptură informațională și de comunicare între forțele angrenate în paza și apărarea acestui obiectiv, constituind sursa unei grave confuzii, factori esențiali ce au creat premisele focului fratricid”. În context, este menționată o*

mărturie conform căreia „în după-amiaza zilei de 22 decembrie, la comandamentul aviației militare s-a decis dezarmarea și reținerea cadrelor DSS, dar și întreruperea legăturilor telefonice ale acestora. Drept urmare, este cu atât mai evident caracterul diversionist al ordinului de a trimite trupele DSS în apărarea Microgarnizoanei Otopeni” (p. 356).

Pe lângă aspectul prezentat, în sarcina generalului Iosif Rus mai este reținut și faptul că „la 23.12.1989 a dat în deplină cunoștință de cauză ordinul diversionist de schimbare a cocardelor elicopterelor aparținând Regimentului 61 Boteni, fapt ce a dus la deschiderea focului fratricid ...” (p. 371). De asemenea, „a permis efectuarea unor zboruri militare de noapte, fără folosirea luminilor de poziție, în timp ce era instituită interdicția generală de zbor” (p. 351).

Referitor la scopurile urmărite prin declanșarea, coordonarea și realizarea dezinformărilor și diversiunilor din decembrie 1989, documentul incriminator menționează că factori civili de decizie ai CFSN au vizat „accederea la puterea politică în statul român, consolidarea poziției dobândite și legitimarea în fața poporului”, iar militari cu grade superioare din cadrul Consiliului Militar Superior „exonerarea de răspundere penală pentru coordonarea represiei exercitate împotriva poporului român, până la 22.12.1989, orele 12.00” (p. 305).

Rechizitoriul reține și faptul că „**dezinformările prin TVR au reprezentat o componentă a inducerii în eroare**” (p. 324), precizând că „multiplele dezinformări exercitate prin TVR, toate după orele 15.00 ale zilei de 22 decembrie 1989, s-au petrecut **sub mandatul și responsabilitatea Comandamentului Militar al TVR**. Acest organism militar a avut tocmai scopul de a tria informațiile false de cele adevărate. Evidența arată că această triere s-a făcut cu rea credință, dar nu independent, ci în deplină colaborare cu MApN. Factorii decizionali ai MApN au fost într-o permanentă legătură cu militarii de la etajul XI al TVR. Probatoriul arată că ofițerii Direcției Operații din MStM al Armatei erau în legătură permanentă cu etajul XI al TVR” (p. 323).

În concret, se precizează că în ziua de 22 decembrie 1989 „la orele 15.00, în biroul adjunctului directorului TVR (etajul XI), s-a instalat un grup militar de control și cenzură a informației ce urma a fi difuzată prin această instituție. Comandamentul Militar a fost condus de gl.(r) Nicolae Tudor, impus în această funcție de gl. lt. Stănculescu Atanasie Victor (ministrul apărării în

acel moment), *adjuncții acestuia fiind cpt. de rang I Dumitrescu (Cico) Emil și col. Oană Florea Marin*” (pp. 314-315). „Începând cu orele 15.30, prin intermediul televiziunii au început să fie diseminate treptat o multitudine de informații dovedite ulterior ca fiind false, informații cu caracter profund alarmist, apte a induce starea de psihoză generalizată în rândul celor care priveau la televizor. Începând cu după-amiaza zilei de 22 decembrie și culminând cu cele trei zile care au urmat, prin intermediul TVR, de acum controlată militar, s-a inoculat existența celor două tabere aparent angrenate într-un adevărat război (p. 318)... în zilele de 23, 24 și 25 decembrie 1989, informațiile cu caracter militar difuzate prin TVR au indus ideea existenței unui adevărat război între MAPN, poporul român și liderii CFSN pe de o parte și forțele securist-teroriste fidele fostului președinte, pe de altă parte. Au fost diseminate multiple astfel de informații, toate false. Astfel, s-a contribuit (...) la accentuarea psihozei terorismului, cu consecințele cunoscute. Prin intermediul TVR, populația a fost ținută într-o adevărată stare de groază, fiind anunțat obsesiv că în București și în marile orașe din România terorist-securiștii desfășoară acțiuni care pun în pericol viața și integritatea populației” (p. 321).

În concluzie, documentul cuprinzând concluziile cercetării penale reține că „multiplele dezinformări exercitate prin TVR, toate după orele 15:00 ale zilei de 22 decembrie 1989, s-au petrecut sub mandatul și responsabilitatea Comandamentului Militar al TVR” (p. 323).

În legătură cu **efectele psihozei și divizării (tehnici ale dezinformării) resimțite la nivelul întregii populații a României**, Rechizitoriul consemnează următoarele:

- „Conduitele expuse (...) au avut o contribuție majoră la instaurarea psihozei terorismului, ce a atins cote paroxistice. Practic, toate situațiile de foc fratricid au fost cauzate de existența acestei psihoze, de inocularea existenței celor două tabere aparent inamice și a deficiențelor majore ale actului de comandă militară. Toți posesorii de armă (civili și militari) au fost convinși că se află într-o luptă pe viață și pe moarte cu «dușmanul terorist» care era foarte bine instruit, de o cruzime inumană, fanatic, sinucigaș și fără uniformă militară” (p. 186).

- În intervalul 22-27 decembrie 1989 au fost ucise 853 de persoane și rănite alte 2.157 față de 153 decedate și 890 rănite între 16-22 decembrie orele 12:00 (p. 174). „Analiza acestor statistici relevă – conform autorilor

documentului incriminator – *că represiunea ordonată de fostul președinte Ceaușescu Nicolae (...) a avut consecințe mai puțin grave decât consecințele diversiunilor și dezinformărilor (inducerea în eroare) existente după 22 decembrie 1989 și generalizate la nivelul întregii țări*” (p. 175).

Clarificările pe care le aduce Rechizitoriul referitor la rezultatul cercetărilor privind evenimentele din decembrie 1989 sunt evident mai multe, însă noi le-am relevat doar pe cele care reprezintă confirmări ale mărturiilor și punctelor de vedere publicate de foști ofițeri de informații.

În continuare, vom prezenta și **câteva din limitele acestui document incriminator:**

- Diversiunea radio-electronică – componentă a inducerii în eroare – este doar constatată ca realitate obiectivă, fără a fi stabilii autorii.

Starea de fapt descrisă a fost următoarea: „Începând cu după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, sistemul național de apărare antiaeriană a fost supus unei diversiuni radio-electronice de o amploare nemaiîntâlnită. În perioada 22-25 decembrie 1989, situația din spațiul aerian al României a fost deosebit de complexă, fiind descoperite, prin sistemele de radiolocație ținte aeriene, cu caracteristici de zbor asemănătoare elicopterelor. Ca o primă măsură defensivă, CAAT (Comandamentul pentru Apărarea Antiaeriană a Teritoriului – n.n.) a ordonat închiderea totală a spațiului aerian românesc. S-a instituit interdicție generală de zbor. Totodată, s-a ordonat deschiderea focului asupra țințelor aeriene considerate inamice, iar în perioada 22-25.12.1989 s-au executat 52 de ieșiri cu avioanele de vânătoare, 26 de ieșiri cu elicopterele militare, aparate militare de zbor care au deschis focul cu rachetele și mitralierele de bord. În același timp, de la sol au fost lansate 53 de rachete antiaeriene, fiind executate și sute de mii de trageri antiaeriene cu muniția de calibru mediu și mic. Analiza efectuată ulterior Revoluției a demonstrat că atacul aerian care a debutat în seara zilei de 22 decembrie 1989 a fost integral simulat” (pp. 335-336).

În ce privește posibilitii autori ai acestei operațiuni diversioniste, Rechizitoriul menționează: „După Revoluția din decembrie 1989, în mod constant, oficialii MAPN au acreditat ideea conform căreia diversiunea radio-electronică din decembrie 1989 putea fi exercitată doar de o super-putere militară, fiind invocate adesea URSS și SUA. Au fost efectuate cercetări pe

această temă, constatându-se că în spațiul public au apărut materiale scrise prin care se afirma că diversiunea radio-electronică din decembrie 1989 a fost exercitată de către forțe militare interne, cu ajutorul sistemului automatizat Almaz-2-Vozduh, care permitea generarea de multiple ținte aeriene false, această posibilitate având drept scop de bază pregătirea militarilor angrenați în apărarea antiaeriană a teritoriului țării. Pornind de la aceste informații, s-a solicitat Statului Major General al Armatei Române o situație privind dotarea forțelor armate cu tehnologia respectivă (...) prin horărârea CAAT din 23.04.1989, s-a dispus înzestrarea MAPN cu aparatura automatizată Almaz și mijloacele de transmisiuni din completele automatizate de conducere ale armelor” (pp. 339-340).

În final, se conchide: „Nu au fost obținute probe certe din care să rezulte cine anume a dispus declanșarea diversiunii radio-electronice. Cert este că, dată fiind amploarea fenomenului, o asemenea dispoziție putea veni doar de la vârful ierarhiei CAAT și/sau Aviația Militară” (pp. 352-353).

- Similar se prezintă lucrurile în ce privește spargerea mitingului din 21 decembrie 1989 prin mijloace radio-electronice, deoarece au fost clarificate doar parțial.

Concret, s-a stabilit că „sunetul de joasă frecvență cu efect de panică, sunet care a provocat dezordine în mulțimea participantă la miting, a fost generat de pe una dintre cele patru autospeciale ale UM 02348, care se ocupa cu înzestrarea cu materiale tehnice de propagandă specială/război psihologic a Consiliului Politic Superior al Armatei, prezente în Piața CC al PCR pentru a amplifica sunetul și a dubla sistemul de sonorizare al Radiodifuziunii Române. Conform declarației unui ofițer implicat în acțiune, rezultă că sunetul cu efect de panică era înregistrat pe două benzi magnetice, importate, care nu figurau în evidențele unității respective și ar fi fost distruse prin ardere în seara zilei de 21.12.1989. Aceste benzi magnetice conțineau înregistrări cu huruit de blindate, împușcături de mitraliere grele sau ușoare, explozii (petarde, grenade).

Decizia folosirii acestui sunet cu efect de panică, la care nu se mai apelase până atunci, ar fi luat-o comandantul UM 02487, în momentul când „anumite persoane infiltrate în rândul manifestanților au declanșat acțiuni diversioniste cu scopul de sparge mitingul. Este vorba de împunsături cu diverse obiecte contondente și ascuțite...” (pp. 55-56).

Conform acestei susțineri, mitingul nu ar fi fost dezorganizat de sunetul lansat de pe autospeciale MApN, ci de înțepăturile cu obiecte contondente ale unor diversioniști. În calitate de martor, consider că această susținere nu este de luat în considerare, deoarece punerea în mișcare a unui număr mare de persoane poziționate la miting în zona Athenée Palace – Cina s-a produs concomitent cu lansarea sunetului cu efect de panică în zona respectivă. În plus, declarația conform căreia comandantul UM 02381 ar fi luat decizia de folosire – în premieră, pentru testare – a înregistrărilor de pe cele două benzi magnetice după consultarea comandamentului UM 02487 și a unui reprezentant al UM 02348, eșalonul superior, implică un interval de timp față de acțiunea diversioniștilor, ceea ce nu s-a constatat în realitate.

Cercetarea penală nu a reușit să ducă lucrurile până la capăt nici în ce privește acest moment, foarte important pentru descifrarea mecanismului declanșării revoltei populare la București. Rechizitoriul se limitează să constate că *„dezorganizarea mitingului a fost provocată și prin implicarea directă a unor cadre MApN ce activau în cadrul unei unități cu profil special. Martorul nu a dorit să precizeze dacă, pentru folosirea celor două benzi magnetice, a avut girul structurilor superioare din MApN”* (pp. 56-57).

Interesantă rămâne constatarea: *„Este important de reținut faptul că acțiunea de dezorganizare a mitingului din 21 decembrie 1989 nu a fost revendicată”* (p. 60), ceea ce induce ideea că a fost o operațiune specială!

- Rechizitoriul conține doar referiri tangențiale privind implicarea externă în evenimentele din decembrie 1989, nerezultând că cercetarea penală și-ar fi propus să abordeze sistematic și aprofundat și această latură a problemei, care continuă să fie controversată atât între participanți/martori, cât și între istorici/analști. Până la un punct, acest aspect este justificat de faptul că cercetarea penală a vizat preponderent coordonata infracțională a conduitei și acțiunilor unor persoane – civili sau militari – cu rol în coordonarea evenimentelor sângeroase soldate cu morți, răniți și distrugeri materiale, însă, în opinia noastră, clarificarea indiciilor și mărturiilor privind o anumită implicare externă în declanșarea și desfășurarea evenimentelor ar fi condus, cu siguranță, la descifrarea mai bună a mobilurilor acestor conduite.

Revenind la documentul incriminator, spicuim câteva consemnări tangente problemei implicării externe:

„Cercetările efectuate au demonstrat că Ceaușescu Nicolae a cunoscut bine situația internațională a momentului și a fost informat continuu prin organele specializate ale statului cu atribuții în domeniu, asupra cursului pe care istoria îl prevedea, însă a refuzat să le ia în considerare. În acest sens sunt de redat constatările cuprinse în documentele unor instituții, dar și în Raportul Comisiei Senatoriale privind cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989” (p. 8). Concret, sunt prezentate extrase din informări prezentate de DSS privind acțiuni ale SUA și altor state membre NATO de intensificare și mai bună coordonare, în a doua parte a anului 1989, a mișcărilor de disidență din țările comuniste, dar și întâlnirea dintre Bush și Gorbaciov la Malta (pp. 8-13). De asemenea, se fac referiri la semnalări ale Direcției de Informații a Armatei referitoare la acțiuni ale Ungariei pentru destabilizarea situației politice din țara noastră, cu prioritate în Transilvania. „Simultan cu provocarea unor demonstrații ale populației de origine maghiară din Transilvania, Ungaria are intenția să provoace incidente la granița cu țara noastră...” – 9.12.1989 (pp. 14-15).

- Persoanele din grupul de civili-militari (Ion Iliescu, Nicolae Militaru etc.) care au desfășurat acțiuni concrete de înlăturare a lui Nicolae Ceaușescu și au apărut în prim-planul social și politico-militar al zilelor Revoluției, au avut ca trăsătură comună „totalul antisovietism” (p. 38).

- La unele dintre persoanele incriminate este invocată colaborarea cu serviciile secrete sovietice: generalul Nicolae Militaru, „colaborator al serviciilor militare sovietice” (pp. 304 și 308), general Nicolae Eftimescu, „conform declarațiilor unor martori cu funcții militare foarte importante a fost colaborator al serviciilor militare de informații sovietice” (pp. 304 și 308), căpitan de rang I Emil „Cico” Dumitrescu, fost colaborator al GRU, după depoziția martorului Constantin Olteanu, care fusese informat asupra acestui aspect de către DIA, în timp ce era ministru al Apărării (p. 325).

- „În orice țară a lumii unde se desfășoară evenimente precum revoluțiile, serviciile de informații ale diverselor state (în principal ale statelor puternice) desfășoară activități de culegere a informațiilor... Date fiind poziția geostrategică a României, desfășurarea războiului rece între cei doi mari poli de putere ai lumii (USA și URSS), schimbările radicale aflate în plină desfășurare în Europa de Est, este explicabil ca serviciile de intelligence ale diverselor state să se intereseze de evoluțiile din România” (pp. 288-289).

În continuare, este prezentat un fragment din „*Punctul de vedere preliminar al SRI privind evenimentele din decembrie 1989*” referitor la faptul că „Problema unei anumite implicări externe... este firesc să se bucure de o marjă oarecare de credibilitate...”. În susținere, documentul SRI din 1993 menționează: „Începând cu data de 9 decembrie 1989, numărul «turiștilor» sovietici în autoturisme particulare a crescut vertiginos (...) Majoritatea ocupanților autoturismelor se aflau «în tranzit» spre Iugoslavia, dar unora nu li s-a permis intrarea în această țară, întrucât la bordul mașinilor s-au depistat arme (...) Există și date care nu lasă dubii asupra calității ocupanților (...) În unele cazuri, s-a stabilit cu certitudine că este vorba de cadre de spionaj (...) În raport cu numărul enorm de sovietici aflați pe teritoriul României în timpul Revoluției, numărul celor implicați în evenimente este redus, majoritatea comportându-se ca și cum ar fi așteptat un ordin care nu a mai venit” (pp. 289-290).

Complementar, este consemnată mărturia lui Vasile Lupu, care în decembrie 1989 îndeplinea funcția de adjunct al UM 0110 din cadrul DSS: „(...) Fenomenul ne-a atras atenția întrucât se circula, în special, în autoturisme Lada, de producție recentă, în grupuri de 3-4 mașini și câte 2-3 pasageri, majoritatea bărbați, cu vârsta până în 50 de ani, ținută athletică și vorbitori, în general, de limbă română (...) Atrăgea atenția și faptul că, deși eram în sezon de iarnă, evitau locurile de cazare publică, ce ar fi impus înregistrarea și rămâneau în parcări, grupați (...) Deschiderea granițelor (în ziua de 23 decembrie 1989 – n.n.), măsură pe care o consider profund greșită, a facilitat ieșirea ori intrarea necontrolată din și în țară” (pp. 290-291).

Fără a se face o cercetare aprofundată asupra posibilității ca în masa enormă de turiști sovietici să fi fost infiltrați și câteva sute de specialiști în diversiune, autorii Rechizitoriului concluzionează – cu lejeritate, în opinia noastră – următoarele: „Nu au existat probe că reprezentanții acestor structuri de informații (străine – n.n.) au participat prin acțiuni armate pe teritoriul României” (p. 289) și „Cu referire la «ordinul care nu a mai venit» (pe care l-ar fi așteptat unii «turiști» sovietici – n.n.), se poate presupune că un astfel de ordin (indiferent ce înseamna el) nu a fost necesar întrucât întreaga putere politico-militară a României, începând cu 22 decembrie 1989, a fost agreată și acceptată de URSS” (p. 280).

Limitele cercetării penale privind evenimentele din decembrie 1989 în ce privește relevarea implicării externe în declanșarea și derularea acestora transferă această problemă complicată în sarcina exclusivă a cercetării istorice.

În opinia noastră, această coordonată nu va fi pe deplin elucidată până când nu vor fi identificați **componenții grupurilor de tineri îmbrăcați în negru**, semnalați în mai multe momente ale desfășurării evenimentelor tragice din decembrie 1989 și în mai multe locuri din țară (cam aceeași conformație athletică, îmbrăcăminte, tunsoare, disciplină, vorbitori de limbă română, unii cu inflexiuni estice). Există numeroase mărturii, inclusiv ale unor foști ofițeri de informații, că persoane din rândul acestora s-au numărat printre cei care s-au dat primii la violențe (spargeri de vitrine etc.) pentru stimularea declanșării revoltei populare, în condițiile în care nemulțumirea populației față de regimul Ceaușescu se situa, în mod obiectiv, la un nivel foarte ridicat, și ulterior la provocarea forțelor de ordine, în scopul generării reacției violente. Acțiunile nerevendicate (ex. cea a persoanelor care au acționat cu obiecte contondente asupra unor participanți la mitingul din 21 decembrie 1989) pot fi puse pe seama acestora.

În ce privește componența acestor grupuri de tineri în negru există, de asemenea, indicii. Unele se referă la **specialiștii în diversiune infiltrați în rândul turiștilor sovietici**. Pe lângă cele reținute în Rechizitoriul Parchetului Militar, prezentate deja, mai menționăm câteva:

- Un document de la Arhivele Naționale ale României, fond CC al PCR, Cancelarie atestă că în ziua de 20 decembrie 1989, între orele 20:54 și 21:09, Nicolae Ceaușescu i-a înmănat un protest însărcinatului cu afaceri al URSS (Ceaușescu a vrut să aibă o discuție cu ambasadorul Evgheni Tiajelnikov, dar acesta era plecat la Chișinău, acolo unde se afla Comandamentul sovietic constituit pentru coordonarea acțiunilor din România). Tema discuției se baza pe o Notă-raport transmisă de generalul Iulian Vlad, șeful DSS, din care rezulta implicarea sovieticilor în evenimentele de la Timișoara și pe întreaga zonă de nord-vest a României. Era vorba despre grupări special instruite și pregătite pentru a participa la acțiuni din locurile fierbinți (Cristian Troncotă, *Duplicarii*, Ed. Elion, 2004, p. 228 și Ion Bucur, *Cartea represiunii 1989*, Ed. IRRD, 2012, p. 84).

În seara de 16 decembrie 1989, la Timișoara, în jurul locuinței pastorului reformat Laszlo Tökes, pe lângă enoriașii care îl susțineau pe acesta să nu fie evacuat, în baza unui ordin judecătoresc, s-au atașat câteva zeci de persoane, suspecte a aparține acestor grupări străine diversioniste, O înregistrare realizată de structura de filaj a DSS surprinde momentul când unul dintre acești intruși raporta că *„în jurul casei pastorului 80% sunt de-ai noștri”*. Majoritatea dintre aceștia erau tineri și vorbeau între ei *„ungurește, rusește sau românește cu accent rusesc”* (Catherine Durandin, conform Cristian Troncotă, *Op. cit.*, 2014, p. 228).

„Militari sovietici specializați în acțiuni de diversiune, ar fi acționat în București, un grup format din 22 de specialiști condus de colonelul Nicolaevici Fonareff și la Timișoara și în alte orașe din Transilvania, precum Brașov, Târgu-Mureș, un al doilea grup, condus de colonelul Cinchiz Abdulaev” (Cinchiz Abdulaev, conform Cristian Troncotă, *Op. cit.*, p. 269).

- În 22 decembrie 1989, unul dintre ofițerii din garda personală a lui Nicolae Ceaușescu, scăpat cu mult noroc de pe terasa sediului C.C.-ului, de unde a zburat elicopterul cu cei doi soți Ceaușescu, a ajuns în bd. Magheru, unde o mare mulțime de oameni de toate vârstele se deplasau spre Televiziunea română pentru a o cucerii în numele revoluției. Acesta s-a integrat în acel șuvoi uman și a mers spre Piața Romană, iar în jurul orei 13.00, ajungând în dreptul Cofetăriei „Scala” a văzut un grup format din tineri cu staturi atletice, care de deplasau aproape cu pas grăbit spre Piața Romană. Grupul era format din *„tineri, băieți și fete, toți între 25-35 de ani, îmbrăcați sportiv și foarte sprinteni. Unii aveau hanorace model pufoaică, pantaloni până și bocanci groși, iar în spate purtau hanorace și saci de dormit încărcăți până la refuz. Alții purtau în mâini sacose mari, alungite, și ele pline și destul de grele. Grupul era compact și, din când în când, tinerii din acel grup strigau la unison încât îi acopereau pe ceilalți : „Viniți cu noi” (...)* Un tânăr din acel grup s-a adresat răstit unui coleg de-al său care rămăsese în urmă *„Băstro, Vasili !”* La auzul celui îndemn-ordin, ofițerul respectiv a conchis, pentru liniștea lui: *„În acel moment m-am convins că văzusem „pe viu” primul grup de „turiști străini” care veniseră în România să sprijine poporul român pentru a scăpa de tiranie și*

a da o mână de ajutor la dărâmarea lui Ceaușescu. Câți erau ruși și câți erau basarabeni de-ai noștri în acel grup, probabil că nu voi ști niciodată!”¹

În categoria grupurilor de tineri în negru pot fi incluse și cele aproximativ **400 de persoane din țara noastră care în perioada 1986-1989 au trecut fraudulos frontiera cu Ungaria** în speranța de a ajunge în Occident, **selecționate și instruite pentru a desfășura acțiuni diversioniste în România** de AVO (Serviciul de informații al R.P. Ungare) și Uniunea Mondială a Românilor Liberi cu sediul la Londra. Acestea au fost introduse în țară, în diverse modalități, cu misiuni concrete, îndeosebi pe spațiul transilvan. Li se stabiliseră sisteme de contact, parole etc. pentru comunicarea misiunilor viitoare (detalii în revista *Vitralii* nr. 3/2010, pp.15-24). În opinia noastră, acești fugari români diversioniști au acționat în decembrie 1989, dar și la începutul anului 1990, inclusiv la confruntarea inter-etnică din 19 martie de la Târgu-Mureș.

În ce ne privește pe noi, vom acționa în continuare, pentru a obține de la colegii noștri, foști ofițeri de informații, noi mărturii și informații de natură să contribuie la clarificarea deplină a aspectelor lacunare ori controversate ale evenimentelor din decembrie 1989, mai ales a celor privind implicarea externă.

Înainte de încheiere, dorim să facem **câteva precizări:**

- Acest material, ca și Rechizitoriul Parchetului Militar nu pune în discuție corectitudinea și onestitatea cadrelor Armatei Române, ci doar a celor câteva vârfuri care, în decembrie 1989, infestate de morbul trădării sau din interese conjuncturale meschine, au inițiat sau au fost complice la acțiuni militare soldate cu mulți morți, răniți și importante pierderi materiale și de patrimoniu. Între victimele acestor operațiuni oculte s-au numărat și mulți ofițeri, subofițeri și soldați onești din cadrul MAPN și MI.

- Cu toate victimele și traumele psihice cauzate de monstruoasa diversiune „securiști-teroriști”, fostele cadre ale Securității, doresc doar Adevărul și nu responsabilizări penale. În general, credem, că după atâția ani, miza cercetării evenimentelor din decembrie 1989 nu ar trebui să mai fie coercițiunea, ci Adevărul istoric.

¹ Cf. col. (r) dr. Aurel V. David, „22 decembrie 1989: ziua în care apa a urcat dealul”, în *Vitralii – Lumini și umbre* nr. 11/2012, pp. 100-115.

- Folosirea sintagmei „evenimentele din decembrie 1989” nu înseamnă – cum consideră unii – nerecunoașterea caracterului revoluționar al acestora, care este evident. S-a produs schimbarea regimului Ceaușescu și a deschis procesul de înlocuire a ordinii constituționale.

În opinia noastră, evenimentele din decembrie 1989 includ mai multe etape distincte – preliminarile interne și externe; declanșarea revoltei populare, cu anumite forme de implicare externă; determinarea părăsirii puterii de către Nicolae Ceaușescu și clanul său, preluarea puterii în stat de către MApN și, la doar câteva ore, predarea ei grupului politic coagulat în jurul lui Ion Iliescu; declanșarea diversiunii teroriste pentru consolidarea acestui grup la putere; trecerea la o perioadă de tranziție, lungă și dureroasă – toate circumscriindu-se unui proces revoluționar care se încheie, în linii mari, în noiembrie 1991, prin adoptarea noii constituții.

Gl. bg. (r) Vasile Mălureanu

UN BAGAJ DEOSEBIT DE PREȚIOS *(gânduri la sfârșit de an)*

Unele dintre valorile pentru care au luptat întodeauna ofițerii noștri de informații au fost Suveranitatea țării și Demnitatea Națională, care nu poate fi dată dar poate fi pierdută, fiind extrem de fragilă, greu de menținut și ușor de pierdut, iar odată pierdută, foarte greu de recâștigat.

Se povestește că marele nostru muzician George Enescu, copil fiind, când părinții l-au trimis la Viena pentru studii și-a întrebat mama înainte de a pleca: „Pot spune acolo că sunt român? Mi-e teamă să nu se creadă că mă laud”.

Un secol mai târziu când, într-un decembrie însângerat, ne-am deschis porțile spre Occident, primii care au dat năvală acolo au fost o samă de concetățeni de-ai noștri care s-au dus la cerșit și la „ciordeală”, reușind în scurt timp să terfelească așa de bine numele de cetățean român, încât tu, român demn, ajungând în Occident trebuia să-ți declari naționalitatea cu fereală și jenă. Ne-au trebuit aproape treizeci de ani ca muncind pe brânci, medicii noștri, IT-știi noștri de excepție, inginerii și specialiștii noștri ajunși cu miile în țările Occidentului, și chiar sportivii noștri prin performanțele lor, să ne refacă imaginea, să arate lumii care este cu adevărat substanța poporului român și să ne putem din nou prezenta pașaportul cu mândrie.

Avem unele bocitoare și panicarzi care se întrec în a lansa tot felul de prevestiri sumbre privind viitorul României, plecând de la numărul mare de români care au migrat în Occident. În concepția lor, toți aceștia sunt pierduți pentru țară iar despre patriotismul acestora nici nu mai putem vorbi. Așa ceva ar fi poate valabil pe alte meridiane, sau pentru cine nu cunoaște adevărata structură sufletească a românului, da, da, a românului acela plecat de pe spațiul mioritic ironizat de unii cu o superioritate imbecilă. Este adevărat, migrația masivă a forței de muncă creează perturbări sociale și economice pentru țară,

mai apare și problema copiilor lăsați în grija rudelor, dar nu-mi propun acum să analizez aceste probleme care nu ar fi insurmontabile dacă ne-am organiza mai bine asistența socială și economia. O dublă impunere ar fi nedreaptă, dar crearea unui fond de solidaritate, unde cei plecați afară să depună voluntar pentru țară sume modice ar fi ceva realizabil. De altfel și acum diaspora aduce în țară însemnate sume în valută sub forma sprijinirii părinților și a copiilor.

Nu demult am stat de vorbă cu un medic român stabilit de șapte ani în Franța și într-un fel i-am reproșat că avem penurie de medici în țară. Mi-a zâmbit trist și mi-a explicat cu sinceritate: „Aici în primul rând sunt ferit de nemeritul epitet atribuit global tuturor medicilor din țară că am fi șpăgari, primesc un salariu de trei și chiar de patru ori mai mare decât aveam în România, sunt respectat și mă specializez cu tot ce este de vârf în domeniul meu. Trimit regulat bani părinților și într-o zi poate mă voi întoarce în țară cu tot bagajul acumulat aici, să pot duce o viață decentă alături de bătrânii mei și să pot fi de folos țării. Asta-i toată taina și – a continuat – nu știu cum Dumnezeu, dar când aud pe aici grai românesc pulsul o ia razna și simt cum mă învăluie brusc o căldură așa ca o mângâiere pe suflet, oare diagnosticul ar fi patriotism cronic?” Eu zic că DA, deși noțiunea de patriotism pentru unii a devenit desuetă, că nu mai este de „bon ton” că este un arhaism în condițiile actuale.

În timpul unei excursii în Austria și Germania m-am întreținut cu diverși români care lucrează acolo. Un prieten, inginer constructor român angajat pe un mare șantier din Germania mi-a spus: „Eu știu că aici, în tot ce fac și în tot ce întreprind sunt privit ca român și atunci îmi dublez efortul ca să obțin performanțe, nu pentru bani ci pentru a le demonstra celor de aici calitățile noastre ca popor, **măcar atâta pot să fac și eu pentru demnitatea țării mele.** Să știți că același fenomen se întâmplă cu toți românii care lucrează în străinătate – spunea el – este un fel de autodepășire stimulată de dorința de a face României și românilor un nume cât mai bun”. Minunat spus și iată cum se dovedește că spiritul de demnitate națională este o componentă esențială a noțiunii de patriotism care în condițiile actuale capătă noi valențe. O să avem destui și cu dublă cetățenie dar tot români vor rămâne, dacă unul va lua un

premiu Nobel sau va câștiga un turneu de Mare Șlem, se va preciza fără îndoială că este originar din România.

Într-un alt voiaj spre Occident m-am nimerit în avion alături de o doamnă în vârstă, foarte elegantă, care mergea să-și viziteze rudele din Franța. Din vorbă în vorbă, referindu-ne la românii stabiliți în Occident mi-a spus (redau textual): „De câte ori plec în străinătate mă îmbrac cât pot de corect și chiar luxos ca să nu se poată spune „uite la româncă asta sărăntoacă...” Este și acesta un mod de a ține la demnitatea națională.

De fapt, românii au bejenit nu pentru că le-a fost silă de țară, ci fiindcă s-au trezit după 1989 într-un vârtej în care au dispărut sute de mii de locuri de muncă, iar lanțul fărădelegilor este din păcate lung cât o autostradă fantomă. Avem dreptul să-i condamnăm pe cei plecați? Tineretul a plecat și pleacă, setos de a obține o diplomă cu faimă de la marile facultăți europene sau americane, ceea ce nu-i rău deloc, iar speranța de a însănătoși climatul social al țării noastre stă tocmai în această generație. M-am convins personal că toți acești așa-ziși „înstrăinați” au Patria mult mai aproape de inima lor decât multe alte personaje care se laudă pe aici pe malurile Dâmboviței că luptă pentru binele țării.

Mă duce gândul și la militarii noștri care luptă prin alte colțuri de lume, care în realitate își dau chiar și viața pentru a respecta cu demnitate și onoare angajamentele luate de statul nostru, atunci când am pășit în pactul NATO, fapt recunoscut și apreciat de întreaga comunitate nord-atlantică și nu numai.

Nici o globalizare sau înregimentare nu poate să ducă la dispariția patriotismului și a spiritului de demnitate națională al românilor. Este suficient să privești la imensele cozi la care se stă ore în șir la secțiile de votare din străinătate pentru a înțelege că legătura cu țara nu este ruptă. Nu există competiție sportivă în străinătate la care participă echipe românești unde să nu auzi îndemnul „Hai, România!” strigate din piepturile a sute sau chiar mii de români veniți de la sute de kilometri să-i încurajeze pe ai noștri și să fluture drapelele tricolore. Asta ce o fi, dacă nu patriotism? Ba eu cred că sunt lecții de patriotism. Nu mai vorbesc de imesele coloane de mașini care se îndreaptă spre țară în ajunul sărbătorilor de Paști și Crăciun când tot „înstrăinatul” simte

nevoia să se bucure de tradițiile patriei în mijlocul celor dragi. România nu este singură și nu-i abandonată de românii ei. Odată să sune goarna de adunare, că vămile țării s-ar sufoca de numărul celor care ar veni să răspundă prezent.

Demnitatea Națională este bagajul cel mai valoros, ușor de transportat dar greu de păstrat de către cei care pleacă în lume. Este un bagaj cuibărit în sufletul fiecărui român, un bagaj care nu cere decât să fie bine păstrat și pus în valoare cu noblețe și trudă, zi de zi ceas de ceas, spre admirația și respectul celorlalte popoare.

Atenție, a nu se confunda Demnitatea Națională cu acel „naționalism” care în prezent cunoaște o recrudescență pe ici pe colo prin Italia, Polonia, Ungaria creând stări tensionate în Uniunea Europeană. Pe noi, ofițerii de informații, fie că suntem activi sau în rezervă, ne interesează de fapt o singură politică, cea a menținerii țării cu Demnitate în concertul celorlalte națiuni.

Este ajun de An Nou și urăm acelor români plecați de lângă vatra strămoșească, indiferent pe care meridian se află acum, multă sănătate, putere de muncă și îndemnul de a nu uita nici o clipă Demnitatea Patriei, care de fapt este demnitatea lor personală ce nu trebuie pierdută cu nici un preț acolo printre străini.

Ce vreți, orice mizantrop are și el uneori puseuri sentimentale cu nuanțe optimiste...

Col. (r) Hagop Hairabetian

ÎN SPRIJINUL CULTURII DE SECURITATE

PREMISE PENTRU O DEZBATERE ASUPRA SECURITĂȚII NAȚIONALE

Securitatea națională este despre România și despre români. Securitatea națională este despre statul român și despre națiunea română. Securitatea națională este despre țară și despre popor. Securitatea națională este despre patrie și despre toți oamenii care trăiesc pe meleagurile patriei.

Probabil că, cel puțin la o primă vedere, toate aceste enunțuri se află în mare măsură în sinonimie, însă, fiecare dintre ele are capacitatea unică de a crea un alt tip de emoție. Mai mult, uneori simpla schimbare a topicii enunțurilor poate alimenta percepții și sentimente diferite. Gândiți-vă doar cum s-ar fi setat cheia de deciptare a acestui text în situația în care prima propoziție „Securitatea națională este despre România și despre români”, ar fi fost „Securitatea națională este despre români și despre România”. O „simplă” intervenție semantică de acest fel are potențialul uriaș de a justifica construirea unor arhitecturi de securitate națională complet diferite, pornind de la fundamente și mergând până la stabilirea de mari priorități, așa numitele „priorități de țară”.

Dezbaterea asupra securității naționale ar putea să decurgă într-un sens bine determinat, în situația în care lupa analitică a discuțiilor ar fi conferită de „stat”, iar printr-o astfel de lentilă instituțională ar fi privit „cetățeanul”. Și, cel mai probabil, într-un cu totul alt mod ar putea să avanseze discuția despre securitatea națională, în contextul în care filtrul analitic al dezbaterii ar fi asigurat de „cetățean”, iar printr-o astfel de lamelă socială ar fi privit și evaluat critic „statul”, chiar dacă în ambele situații scopul ar trebui să fie același. La fel de generos și grandios. Securitatea celor două părți ale aceluiași întreg. Securitatea „statului-națiune”, dacă ar fi să apelăm la un lexic anglo-saxon consacrat în studiile de securitate, sau securitatea „României românilor”, așa după cum probabil s-ar putea așeza terminologia într-un context românesc de analiză strategică a securității naționale.

Limbajul utilizat în narațiunile de securitate este foarte important și de cele mai multe ori chiar determinant în conferirea de înțelesuri și motivații pentru cele mai complicate decizii și acțiuni din domeniul securității naționale. Însă, pentru ca dezbaterea să se mențină în limitele raționalității și obiectivității, conceptele esențiale trebuie reevaluate periodic și, atunci când este nevoie, trebuie reinterpretate, fără patimă și tonalități prea aspre, atât pentru a conferi încredere că semnificațiile lor prezervă reperele de identitate și conferă continuitate culturii strategice românești, cât și pentru a le armoniza și imersa în modernitatea contextelor definitorii pentru evoluțiile securităților de orice natură, interne sau externe, extinse sau tradiționalist-limitative, mercantiliste sau emancipative, specifice dezbaterilor globale de securitate ale prezentului. Ceea ce nu trebuie uitat este scopul – securitatea „României românilor”.

Semnificația securității naționale este profund dependentă de contexte și este însoțită de ambiguități multiple. Conferirea de înțelesuri solide pentru acest concept particularizate la spațiul românesc solicită o cultură de securitate solidă și presupune asumarea conștientă a necesității de dezbatere și implicare. Consecințele majore ale responsabilității „împărtășirii frumoasei poveri” a măreției securității naționale se regăsesc în spațiul comun de cooperare și dialog al actorilor politici, economici și sociali ai țării. De felul în care este pregătit cadrul de dialog și este modelată tematica pentru dezbatere, depinde anvergura convergențelor și antitezelor soluțiilor pentru securitatea națională. Cu cât dezbaterea va fi mai consistentă, cu atât amplitudinea coliziunilor va fi mai mare. Cu cât coliziunile vor fi mai puternice, cu atât energiile eliberate de acestea vor putea fi mai creative și mobilizatoare. De aceea, ciocnirile cognitive nu trebuie evitate sau ignorate, ci trebuie înțelese, acceptate și anticipate, în beneficiul final al țării și al tuturor cetățenilor săi. Ceea ce nu trebuie uitat în mijlocul conflictelor de idei și de interese este că securitatea națională trebuie să rămână întotdeauna despre „România românilor”.

Rolul fundamental al securității naționale creează o multitudine de dileme, condiționalități și constrângeri, în egală măsură decidenților și cetățenilor pe care aceștia îi reprezintă. Centralitatea politicii de securitate națională conferă direcție și propulsie întregului mecanism complex de funcționare a statului. Într-un stat puternic și competitiv, politica (publică) de securitate națională nu este „doar” una dintre politicile publice ale guvernării, ci

este politica care conferă sens și conținut tuturor celorlalte politici publice ale statului, indiferent de sector sau domeniu. Mai mult, definiția conceptului de securitate națională asumată la nivelul *establishment*-ului, adică al statului – pentru a conferi un înțeles și acestui termen utilizat de multe ori cu conotații peiorative – stă la baza proiectării arhitecturii organizatoric-funcționale a statului și creează stimuli pentru direcțiile generale de guvernanță ale țării. Ca urmare, securitatea națională conferă scop, necesită gândire strategică, generează procesualitate și produce efecte tangibile și intangibile pe termen lung și foarte lung. Întotdeauna în beneficiul „României românilor”.

Necesitatea și legitimitatea unei dezbateri asupra securității naționale apar atunci când se acumulează o masă critică de întrebări și incertitudini și există voința sinceră de implicare a tuturor actorilor responsabili interesați de progresul și bunăstarea țării. În fapt, din incertitudini se naște agenda dezbaterii. Ce presupune starea de securitate națională pentru stat, națiune și fiecare român? Ce ar presupune starea de securitate națională dacă elementele anterioare ale referențialului ar fi enumerate în ordinea inversă? Care sunt reperele definitorii ale „interesului național” și care este expresia acestora în termeni de securitate națională? Cine poartă responsabilitatea definirii securității naționale a României? Dar a asigurării acesteia? Cine amenință securitatea națională a României și de ce? Care sunt convergențele și divergențele dintre securitatea națională a României și securitatea comună euro-atlantică? Securitatea națională aduce, în primul rând, libertate sau constrângere pentru cetățean? Cetățeanul este, mai întâi, contribuitor sau beneficiar al securității naționale? Care sunt costurile raționale ale securității naționale? Se poate vorbi despre securitatea națională în termeni de eficiență? Securitatea națională înseamnă, înainte de toate, bunăstare sau siguranță? De ce, în pofida investițiilor în securitatea națională, persistă sentimentul de insecuritate? În căutarea răspunsurilor la astfel de întrebări și multe altele asemenea, trebuie reamintit, de fiecare dată, că securitatea națională se referă la „România românilor”.

Rigoarea dezbaterii asupra securității naționale este conferită de premise. Pentru ca rezultatele așteptate să aibă valoare și consistență, părțile implicate sunt obligate ca, înainte de a se așeza la masa de discuții, să fixeze cadrul dezbaterii și să comunice și să valideze ipotezele comune de lucru.

1. O definiție a securității naționale este cu atât mai valoroasă, cu cât este mai concisă. Expandarea excesivă a semnificațiilor conceptuale conduce la acumularea de ambiguități cu fiecare nou element de conținut. O definiție validă a securității trebuie să descrie în mod corect cauzele și efectele dinamicilor și fenomenelor considerate ca având anvergura preocupărilor strategice de securitate națională. Cu toate acestea, simplitatea unei definiții a securității naționale centrată, eventual, pe reperele sale constitutive esențiale, precum suveranitatea, integritatea teritorială, identitatea națională și bunăstarea poporului român, este supusă astăzi unor presiuni uriașe determinate de o fenomenologie extrem de complexă și foarte puțin predispusă la teoretizare și modelare. De claritatea unei definiții a securității naționale nu depinde doar capacitatea acesteia de a mobiliza voința și implicarea totală a întregii națiuni, ci și calitatea soluțiilor instituționale, organizatorice și funcționale, dedicate securității naționale, precum și eficiența utilizării resurselor financiare, atât de necesare, dar întotdeauna insuficiente.

2. România este un stat central-est european care împărtășește valorile democrației liberale, stat membru NATO – cea mai puternică alianță militară din istoria recentă –, stat membru al Uniunii Europene – uniunea politică și economică a democrațiilor europene –, stat situat în regiunea Mării Negre, la frontierele răsăritene ale NATO și UE și la confluența axelor geopolitice euro-atlantice nord-sud și est-vest. Semnificațiile securității naționale capătă noi valențe odată cu transformările actuale ale sistemului internațional, în care avansul integrării României în spațiul euro-atlantic se confruntă cu fragilizarea acestuia, iar construcția Europei unite este în căutare de noi argumente și certitudini. Dinamicile geopolitice și de securitate nefavorabile, atât din spațiile limitrofe arealului esențial pentru securitatea națională a României – regiunea Mării Negre, Balcanii de Vest, „flancul de est” al NATO –, cât și din regiunile cu impact direct asupra securității comune euro-atlantice la care țara noastră este parte – Orientul Mijlociu, Nordul Africii și Asia Centrală –, precum și intensificarea măsurilor agresive ale Rusiei în interiorul sferelor sale de interes care se suprapun peste spațiul european, obligă gândirea strategică și politico-militară românească să anticipeze sensurile evoluțiilor de securitate și apărare și să identifice atât soluțiile optime pentru consolidarea componentelor *hard* ale

securității naționale, cu accent pe dimensiunea sa militară, cât și a celor *soft*, cu accent pe dimensiunile diplomatică, economică și tehnologică.

3. La finele Războiului Rece, componenta economică a securității a surclasat toate componentele sale anterioare, în mod special pe cea militară, prevalentă în lumea bipolară anterioară căderii Zidului Berlinului. Ulterior, extinderea democrației liberale susținută de principiile și instrumentele economiei capitaliste a alimentat procesul globalizării, ale cărui sensuri integratoare și uniformizante păreau ireversibile. Alături de beneficiile incontestabile ale integrării economice, au apărut cu regularitate și blocaje ale mecanismelor economice și financiare, care au alimentat fenomene cu deznodăminte critice, precum inflațiile galopante sau recesiunile. Astfel de consecințe au acaparat agende de securitate și au inclus în dicționarul de securitate națională noțiuni precum amenințarea economică sau războiul economic. Sub impactul forțelor antagonice ale conflictului actual dintre globalizare și localizare prin protecționism, rolul dimensiunii economice trebuie readus în dezbaterile priorităților de securitate națională și pus în contextul dinamicilor noi de securitate regională și internațională.

4. Progresul tehnologic fără precedent din ultimele decade a contribuit la revizuirea de fond a strategiilor de securitate națională. Amenințările din spațiul cibernetic sau aplicațiile militare ale inteligenței artificiale au intrat în preocuparea instituțiilor cu atribuții în domeniul securității, peste tot în lume. Tehnologiile duale au potențialul de a acționa atât ca stimuli puternici pentru cooperare, cât și ca motivații pentru competiție, cu premise semnificative de coliziune și conflict. De aceea, locul și rolul progresului tehnologic în definirea cadrului arhitectural al securității naționale trebuie reevaluate în permanență și reflectate în mod corespunzător în strategiile de securitate națională.

5. Securitatea națională continuă să fie profund dependentă de reperele modernismului izvorâte din centralitatea statalității la nivelul sistemului internațional – apărută odată cu Pacea de la Westphalia și desăvârșită la finele Primului Război Mondial – și din setul de reguli de funcționare a sistemului internațional, adoptat la finele celui de-Al Doilea Război Mondial. În pofida solidității incontestabile a acestor repere, lumea a evoluat foarte mult în ultimele șapte decenii. Unele transformări au fost uriașe, cu efecte aparent ireversibile, sistemice și pan-sistemice, denumite revoluții. Revoluția

informațională, revoluția cunoașterii sau revoluția tehnologică sunt numai câteva repere importante ale schimbărilor majore, alături de modificările pe care le suferă modelul social, în intimitatea sa. Prin urmare, dezbaterea despre securitatea națională nu poate ignora astfel de transformări, cu atât mai mult cu cât acestea sunt în permanență alimentate de noi potențatori de instabilitate precum demografia negativă, emigrația, schimbările climatice etc.

6. Amenințarea hibridă și, în situația materializării acesteia, războiul hibrid, au acaparat agendele de securitate națională și internațională ale ultimei decade. Creșterea sofisticării instrumentelor de tip hibrid și existența, deja, a unei cazuistici a utilizării unor astfel de instrumente pentru satisfacerea unor interese politice, economice și sociale opuse sensului securității naționale, impun o analiză asupra modalităților în care „hibridizarea” securității este corect înțeleasă și înglobată în mecanismele de gestionare a problematicilor de securitate națională. Mai mult, „hibridizarea” securității a fost posibilă în condițiile maturizării conceptului de securitate națională extinsă, în care granițele domeniului au devenit uneori prea permissive și incluzive pentru a se face loc narațiunilor de securitate pe teme cu anvergură redusă și mize particulare. Ca urmare, dimensiunea „hibridă” a securității solicită atenție și impune asumare, cu evitarea exceselor și hiperbolizărilor nemotivate.

O dezbatere asupra securității naționale nu se adresează numai prezentului, ci și generațiilor viitoare de români. De soliditatea construcției arhitecturii naționale de securitate depind locul și rolul României în lumea de astăzi și de mâine. Rezultatele unei debateri oneste și deschise pe temele esențiale de securitate națională au potențialul de a alimenta o strategie de securitate națională anticipativă, pro-activă și stabilă, capabilă să confere soliditate și continuitate unor „obiective de țară” izvorâte din „interesul național”, în beneficiul românilor și României. Pentru că nu trebuie uitat că securitatea națională este despre „România românilor”.

Col. (r) dr. Niculae Iancu
Conferențiar universitar

CULTURA DE SECURITATE ÎN ROMÂNIA ÎNTRE CONCEPT ȘI REALITATE

„Cultura de securitate poate fi definită drept suma cunoștințelor și a informațiilor referitoare la valorile și necesitățile naționale de securitate, a căror cunoaștere atrage dezvoltarea și promovarea unor comportamente necesare apărării individuale sau statale în fața pericolelor interne sau externe. Pentru apărarea securității, fie ea națională sau globală, este nevoie și de o puternică popularizare a culturii de securitate. (...)”

Mediul de securitate specific secolului XXI este într-o continuă transformare, fiind caracterizat de o schimbare dramatică a accentului, asociat până nu demult dimensiunii militare convenționale. Astfel, deși teatrele clasice de război ori operațiuni și-au păstrat importanța, această dimensiune nu mai este unica relevantă. Categoriile de riscuri și amenințări s-au diversificat foarte mult, pe lângă cele convenționale înregistrându-se o serie de amenințări noi și riscuri de tip asimetric, cum ar fi cele vehiculate în zona DarkNet/ Dark Web, diverse forme de criminalitate cibernetică, migrație clandestină și, nu în ultimul rând, amenințarea teroristă, care a căpătat noi valențe și o amploare fără precedent. (...)”

În plan național, strategiile de securitate indică un efort comun ce implică atât instituțiile militare, cât și pe cele civile, și, nu în ultimul rând, responsabilizarea cetățeanului. Este nevoie de o cultură puternică de securitate, promovată în mod susținut în rândul populației și a decidenților politici, concomitent cu o creștere exponențială a transparenței la nivelul instituțiilor abilitate să asigure realizarea securității naționale, dar și o mare deschidere către crearea unor rețele colaborative care să integreze instituții specializate, OSINT, instituții academice și experți din mediul privat”.¹

Am preluat această definiție și prezentare a conceptului „culturii de securitate” de pe pagina oficială a principalului serviciu de informații al țării.

Departa de a constitui o preocupare exclusivă pentru structurile de intelligence, cultura de securitate reprezintă o problemă majoră a întregii societăți românești, așa cum rezultă dintr-un material bine documentat, postat pe pagina <https://www.caleaeuropeana.ro/>.²

¹ <http://intelligence.sri.ro/cultura-de-securitate-surse-si-resurse/>

² <https://www.caleaeuropeana.ro/editorial-sebastian-sarbu-despre-cultura-de-securitate/>

Cultura de securitate este definită ca fiind o abordare instituțională modernă care promovează problematica securității: cunoașterea registrului de urgențe publice de ordin politic, militar, economic, societal și ecologic; totalitatea noțiunilor, ideilor și informațiilor de care dispun, la un moment dat, cetățenii statului referitoare la valorile, interesele și necesitățile naționale de securitate; modalitatea de dezvoltare a unor atitudini, motivații și comportamente necesare apărării și protecției personale, de grup și statale față de vulnerabilități, factori de risc, amenințări, stări de pericol sau agresiuni potențiale, precum și promovării lor în mediul intern și internațional de securitate.

Conform sursei citate, acest concept utilizează o nouă abordare instituțională față de promovarea dialogului cu actorii-instituții publice, precum și validarea misiunii sociale a acestora în spiritul cunoașterii noilor tipuri de amenințări, riscuri și vulnerabilități, la nivel individual, de grup, societal, național, regional și global: *„Lupta împotriva terorismului, crimei organizate, criminalității transfrontaliere sunt realități pe care reprezentanții societății civile trebuie să le cunoască, pentru a participa, împreună cu instituțiile statului, la cunoașterea, prevenirea și combaterea acestor probleme. Iar când provocarea este de ordin securitar, ea ar trebui să ne privească pe toți în aceeași măsură.*

Contextul geopolitic actual a transformat spațiul de interes strategic în care se află România într-o veritabilă sursă, zonă de tranzit și destinație a unor activități infracționale grave constând în: trafic ilegal de armament, muniții și explozivi; trafic de droguri; migrație ilegală și trafic de ființe umane; trafic de produse contrafăcute; activități de spălare a banilor etc..

Noile democrații din această regiune continuă, însă, să se confrunte cu diferite fenomene negative care afectează calitatea actului de guvernare. În acest context, guvernarea ineficientă-efect al deficitului democratic și al corupției instituționale, ce se reflectă în manifestări de clientelism politic, ineficiența administrației publice, tendințe autoritariste și lipsa de transparență și responsabilitate publică – subminează încrederea cetățenilor în instituțiile publice și poate constitui o amenințare majoră la adresa securității statelor. În România, guvernarea ineficientă reprezintă un risc potențial pentru dezvoltarea și, implicit, securitatea națională, pe termen lung. Corupția reprezintă, de asemenea, o amenințare la adresa securității naționale, însă pe termen scurt, cu un impact negativ asupra nivelului de trai, drepturilor omului și libertăților fundamentale, dar și a dezvoltării economice sănătoase”.

Se introduce, astfel, o idee nouă, conform căreia cultura de securitate reprezintă o necesitate a apărării colective, dar care nu mai este realizată de stat, ca entitate politico-administrativă, ci de către cetățeni prin societatea civilă, astfel încât să se realizeze o descentralizare a resurselor, a informațiilor și responsabilităților, necesară prevenirii și gestiunii crizelor de securitate. Tocmai de aceea este nevoie ca toți cetățenii să aibă acces la informații, să conștientizeze nevoia de securitate.

Indiscutabil, conceptul este corect, însă poate fi completat: problema cu care se confruntă societatea românească nu este legată de lipsa de informații ci mai degrabă de un aflax de informații, în mare parte false ori parțial false-parțial adevărate, care face, de multe ori, imposibilă decelarea realității de către cetățenii obișnuiți.

Ce este de făcut în această situație? Cum putem reacționa la această avalanșă de informații?

Răspunzând la întrebarea unui jurnalist, în contextul arestării unui tânăr român pentru propagandă în favoarea unei organizații teroriste, președintele României a punctat cauza reală care a condus la efectul nociv: **lipsa de educație**.

Educația este primul pilon, care permite apărării naționale și sectorului de securitate să se adapteze pentru a răspunde noilor provocări.³

Prin educație nu trebuie să înțelegem neapărat (sau doar) sistemul național de învățământ. Amploarea dezinformării și a manipulării impune, cu stringență, dezvoltarea unor mecanisme de contracarare care vizează nu doar segmentul tinerilor, ci toate categoriile de vârstă ale populației.

Strategia națională de apărare

Ghidul *Strategiei Naționale de Apărare a Țării*, elaborat de către Administrația prezidențială și aprobat prin Hotărârea CSAT nr. 128 din 10 decembrie 2015 definește cultura de securitate ca fiind „totalitatea valorilor, normelor, atitudinilor sau acțiunilor care determină înțelegerea și asimilarea la nivelul societății a conceptului de securitate și a celor derivate (securitate națională, securitate internațională, securitate colectivă, insecuritate, politică de securitate etc.)”.

Tradusă într-un limbaj pe înțelesul tuturor, această definiție poate fi rezumată astfel: cultura de securitate reprezintă totalitatea cunoștințelor

³ <https://www.caleaeuropeana.ro/editorial-sebastian-sarbu-despre-cultura-de-securitate/>

acumulate de un individ pe parcursul vieții, care îl pot ajuta să înțeleagă și să realizeze ceea ce este bine și ce este rău pentru el și pentru societate.

În acest context, promovarea culturii de securitate nu se poate realiza fără o raportare la *Strategia națională de apărare a țării*, adoptată de Parlamentul României prin Hotărârea nr. 33/2015, în care, în capitolul „Dimensiunea educațională, de sănătate, socială și demografică”, una dintre direcțiile de acțiune o constituie „dezvoltarea culturii de securitate, inclusiv prin educație continuă, care să promoveze valorile, normele, atitudinile sau acțiunile care să permită asimilarea conceptului de securitate națională”.

Prin obiectivele și conținutul său, *Strategia* se referă la apărarea țării și securitatea națională în ansamblu, statuând – între altele – că:

1. „*O Românie puternică în Europa și în lume înseamnă în primul rând un stat care asigură securitatea cetățenilor săi oriunde s-ar afla ei. A asigura securitatea cetățenilor începe cu a-i respecta la ei acasă, a le proteja drepturile și libertățile în țară și în străinătate, a pune efectiv instituțiile în serviciul cetățeanului, așa cum le este menirea, și continuă cu o dimensiune cât se poate de practică - a le oferi securitate în comunitățile lor, precum și garanții juridice și protecție diplomatică în afara granițelor. Acest scop poate fi atins doar prin conectarea permanentă la realitate, prin evaluarea continuă a stării de fapt și prin înțelegerea fenomenelor și provocărilor ce caracterizează actualul context.*”.

2. „*O Românie puternică își apără valorile, interesele și simbolurile care o definesc, bunurile naționale și resursele naturale, precum și instituțiile care o reprezintă. Prioritate trebuie acordată educației și sănătății, protejării patrimoniului, mediului înconjurător, dar și susținerii domeniilor de excelență. În fine, dar nu în ultimul rând, o Românie puternică este un stat care contribuie la menținerea securității colective și la promovarea democrației și libertății.*”.

3. „*Strategia reflectă necesitatea promovării unui concept de securitate națională extinsă – fundamentat pe democrația constituțională și respectul mutual dintre cetățeni și stat – care vizează interesele care converg spre asigurarea securității naționale, manifestate în următoarele domenii: apărare (înțeleasă în dubla calitate normativă, de apărare națională și apărare colectivă), ordine publică, activitatea de informații, contrainformații și de securitate, educație, sănătate, economic, energetic, financiar, mediu, infrastructuri critice.*”.

4. „*Extinderea conceptului de securitate națională vizează asigurarea unei reziliențe sporite a instituțiilor de stat și a societății civile în fața unor*

posibile situații de criză, fortuite sau persistente, într-un mediu internațional de securitate imprevedibil și într-un context de securitate complex”.

După ce am încercat să introducem cititorul în „teoria” culturii de securitate, vom începe translatarea acestui concept la realitățile de zi cu zi, având ca repere:

- promovarea valorilor, intereselor și simbolurilor care definesc România;
- promovarea democrației, a securității individuale și colective, a drepturilor și libertăților cetățenilor români;
- susținerea educației și sănătății, protejarea patrimoniului, a mediului înconjurător, susținerea domeniilor de excelență;
- reziliența instituțiilor de stat și a societății civile.

Revenind la definiția culturii de securitate, este evident că asimilarea cunoștințelor necesare pentru a înțelege și a aplica ce este bine și ce este rău este un proces care începe cu „cei 7 ani de acasă” și continuă cu educația primită în sistemul de învățământ. Este dificil să facem o ierarhizare a riscurilor la securitatea individuală și colectivă, în primul rând pentru că sunt foarte multe. În al doilea rând, fiecare individ și le ierarhizează în funcție de propriile „filtre” pe care și le-a creat pe parcursul educațional. Se poate face, însă, o ierarhizare cronologică a acestor riscuri și este evident pentru oricine că acestea apar datorită curenților în educație. Sunt acestea, însă, curenți individuale? Evident că nu. Societatea în ansamblu are partea ei de responsabilitate, datorită toleranței și/sau dezinteresului față de ele.

Nu ne propunem să oferim soluții la riscuri ci doar să le evidențiem, în speranța că fiecare va trage concluziile necesare și își va adapta comportamentul astfel încât să contribuie, oricât de puțin, la îndreptarea stărilor de lucruri negative. Din același motiv, vom evita limbajul sofisticat, dificil de înțeles.

Prima problemă: absenteismul și abandonul școlar

Începând cu abandonul școlar, trecând prin manipularea media și terminând, dacă vreți, cu amenințarea teroristă, toate riscurile au la bază una sau mai multe cauze și generează efecte nocive, atât în plan individual, cât și colectiv.

Una din primele probleme cu care se confruntă societatea o constituie absenteismul și abandonul școlar. Dar ce le determină? Care sunt cauzele?

Fără îndoială, prima cauză o constituie lipsa „celor 7 ani de acasă”. Întâlnim această situație în cazul familiilor dezorganizate sau familiilor ai căror părinți sunt plecați la muncă în afara țării, dar nu numai. Familiile mult prea ocupate sunt la fel de vulnerabile. Când părinții nu sunt interesați decât de

activitatea profesională, lucrează mult peste program, vin acasă obosiți și se apucă de treburile casnice etc., se creează premisele de a scăpa copiii de sub control. Știindu-se nesupravegheați, vor „specula” acest lucru în felul lor: nu participă la viața familială (care trebuie să ofere un plus educațional și comportamental), își găsesc refugiul în anturaje nu dintre cele mai bune, nu învață și nu își fac temele etc..

O a doua cauză o constituie carențele din sistemul de învățământ. Există, fără îndoială, școli preocupate de rezolvarea acestor probleme, fie prin eforturi proprii, fie în parteneriat cu societatea civilă. Există, însă, și școli incapabile să le combată. Când un cadru didactic nu reușește să se impună în fața unui elev de gimnaziu sau chiar de școală primară, atunci avem o problemă. Când un cadru didactic se preface că nu observă că un elev fumează liniștit în toaleta școlii în loc să fie la cursuri, atunci avem o altă problemă. Când un cadru didactic dă notă de trecere unui elev care în mod evident nu a asimilat un minim din materia predată, atunci avem o problemă și mai mare.

Care este cauza unor astfel de stări de lucruri? Ea nu poate fi decât una: calitatea nu întotdeauna performantă a corpului didactic. Un cadru didactic care nu e pregătit profesional sau nu are calități pedagogice nu va reuși niciodată să se impună în fața unui elev. El va fi mulțumit că are o sursă de venit constantă, că este o persoană respectată în societate (sau cel puțin așa crede) și nu-l interesează „ce iese din mâinile lui”. Din păcate, cei afectați sunt copiii noștri.

O a treia cauză, intrinsec legată de primele două, o constituie anturajul. Când ne referim la anturaj avem în vedere nu numai cercul de prieteni reali. Trăim în era informațională iar internetul oferă oricui vaste posibilități de creare a unui cerc de prieteni virtuali. Prieteni care nu întotdeauna vor binele copiilor noștri. Copiii, prin natura lor, sunt curioși. Curiozitatea este, evident, un factor pozitiv, dar ce ne facem când, datorită „prietenilor”, aceasta se manifestă în consumul de alcool, droguri, fumat, radicalizare etc.?

Răspunsul nu poate fi decât unul singur: copilul nu mai este interesat de pregătirea școlară, va lipsi din ce în ce mai mult de la cursuri, el nu mai receptează sfaturile părinților deoarece are alte modele și intră sub influența unor indivizi care au alte interese față de societate, interese care nu de puține ori sunt nocive.

Am văzut care sunt cauzele (sau măcar unele din ele) care determină absentismul și abandonul școlar. Dar care sunt efectele? Din păcate, efectele nu fac altceva decât să amplifice problemele, să genereze riscuri tot mai mari la securitatea individuală și – mai ales – la cea colectivă.

O parte din elevii care au „beneficiat” de toleranță pe parcursul școlii devin infractori de drept comun și, prin acțiunile lor, afectează societatea în ansamblu. Atunci se va cere unei alte instituții – administrația penitenciarelor – să rezolve ceea ce nu a reușit familia și școala. Va fi posibil acest lucru? Greu de crezut...

O altă parte din elevi, promovați în modul arătat, ajung absolvenți de liceu și chiar de facultate, pentru că problemele și carențele menționate afectează, uneori, și instituțiile de învățământ superior. Un „absolvent” din această categorie poate accede în diverse instituții, prin metode mai mult sau mai puțin onorabile. Astfel de „specialiști” fac, ulterior, deliciul presei, fiind protagoniștii unor episoade la fel de (ne)onorabile, de genul: cadre didactice agresate verbal de elevi, medici care fac erori ce pun în pericol viața pacienților, funcționari publici care cer mită sau foloase necuvenite etc..

În fine, unii elevi sunt atrași în sfera de influență a unor grupări extremist-teroriste. În țara noastră, astfel de situații nu îmbracă – din fericire – forma de fenomen care există în țări ca Franța, Belgia, Marea Britanie etc. Dar să nu uităm că și România este țară europeană...

Care ar fi soluțiile pentru contracararea unor astfel de riscuri? Nu există o rețetă anume. Mai degrabă acestea trebuie să țină de educația și cultura fiecăruia dintre noi. Și de capacitatea fiecăruia de a-și pune întrebări.

Dacă un părinte și-ar imagina că peste 15 ani va merge să-și viziteze copilul la un penitenciar, oare i-ar acorda mai multă atenție pe timpul școlii?

Dacă profesorul de anatomie și-ar imagina că peste 15 ani va ajunge pacient al unuia din elevii pe care i-a promovat fără ca acesta să cunoască nimic din materia predată, oare ar mai proceda la fel?

Dacă dirigințele și-ar imagina că elevul pe care trebuia să-l îndrume îl va tâlhări peste 15 ani sau va săvârși un atentat terorist, oare ce ar face?

Nu știm. Sunt întrebări pe care fiecare trebuie să și le pună și la care fiecare trebuie să-și răspundă singur. Dacă reușește, înseamnă că are cultură de securitate.

Col. (r) Ion-Viorel Vîlceanu
Președintele Asociației „Arca Lex”

SECURITATEA CIBERNETICĂ ÎNTRE VIAȚA PRIVATĂ ȘI MENȚINEREA ECHILIBRELOR SOCIALE

„Prima regulă a oricărei tehnologii folosită în afaceri este că automatizarea unei operații eficiente îi va mări eficiența. A doua este că automatizarea aplicată unei operații ineficiente o va face și mai ineficientă.” (Bill Gates)

Este un truism astăzi să afirmăm că omenirea este tot mai mult conectată prin intermediul tehnologiei, pentru că nu trebuie să facem niciun efort, altul decât acela de a privi puțin mai atent în jurul nostru, ca să realizăm acest lucru: telefonul mobil omniprezent și conectat prin terminale *smart* (un astfel de terminal conține un procesor capabil să suporte mai multe operații și să le facă mai repede decât computerul care a asistat prima misiune, care a dus oameni pe Lună), televizoarele *smart* prezente în aproape orice locuință, conectarea la internet a locuințelor și birourilor care a devenit regulă generală, conectarea obiectelor din locuință într-o rețea care comunică prin intermediul internetului (așa numitul *Internet of Things* – IoT) etc., toate acestea ne marchează viața.

Conectarea este pe cât de prezentă, pe atât de negată, pentru că societatea oamenilor nu este încă pregătită să înțeleagă – de fapt nici măcar să conștientizeze în adevărata sa dimensiune – faptul că prin conectarea în spațiul virtual pe care îl definește internetul, o mare parte a vieții sociale s-a mutat în acest (nou) spațiu, unde au loc absolut toate procesele pe care istoricește le-am definit deja ca viață socială: schimb de idei, reunirea de amintiri și valori comune, crearea unei (noi) istorii, conflicte, producție de valori, schimburi financiare, generarea și schimbul de monedă, procese electorale, războaie și așa mai departe.

Am auzit de multe ori din partea unora sau a altora afirmația: eu nu am treabă cu internetul, eu nu sunt conectat. Și totuși, astfel de oameni fac eforturi serioase – dar desigur nu conștiente – de a dobândi un telefon *smart*, de a-și construi un profil de facebook („dar eu nu postez acolo decât poze și citesc știri, atât!”), de a avea o conexiune cât mai bună prin cablu la televiziune și pentru router-ul de internet („nu pentru mine, dar copiii, știi, au nevoie pentru școală”) pentru ca, în cele din urmă, la sfârșitul zilei să rămână ore în șir conectat la postul de știri preferat, de unde se alimentează mai mult sau mai puțin conștient cu „noutățile zilei” în forma în care deja au fost șlefuite de internet.

Nu fără tensiuni, producția economică, comerțul și serviciile, mai ales serviciile financiare s-au mutat la rândul lor în spațiul virtual, pentru că progresul și crearea rapidă a valorii în sens economic și financiar nu poate fi separată de rapiditatea cu care se pot crea rețele de comunicare, prin care: se elimină redundanța proceselor și operațiilor industriale, echipamentele automatizate și autonome (ceea ce numim astăzi *Inteligența Artificială*) pot fi legate în rețele capabile să se auto-conducă și să învețe (*Rețelele Neuronale*) cum să lucreze mai eficient, iar banii pot fi mutați în timp real dintr-un cont în altul *world wide*, impulsionând comerțul și investițiile; și iată că ceea ce face spațiul virtual diferit de cel din lumea reală și deci unic, este că distanțele și timpul aici aproape că nu mai contează.

În plan concret, tot ceea ce am descris mai sus, acest spațiu virtual, înseamnă de fapt o sumă imensă de rețele de calculatoare legate între ele fie direct, fie indirect; iar calculator, în sensul acestei paradigme, este atât PC-ul de pe biroul de la locul de muncă, laptopul pe care îl folosim acasă, la serviciu sau în vacanță, POS-ul la care facem plata cu cardul la supermarket, calculatorul de proces dintr-o fabrică de lactate sau mezeluri, calculatoarele dispecerului de la o centrală de producție a energiei electrice sau de epurare a apei, calculatorul computerului tomograf, frigiderul sau TV-ul nostru inteligent, ori telefonul mobil pe care-l purtăm în geantă, poșetă sau în buzunar etc., enumerarea poate continua.

Interconectarea acestor rețele și creșterea cu o viteză formidabilă a capacității de prelucrare a datelor a procesoarelor computerelor care le compun (Google a anunțat recent că a construit un computer al cărui procesor are la bază o nouă tehnologie, prin care a atins supremația cuantică¹; este probabil procesorul care nu doar că ne va purta pe Marte, dar ne va ajuta probabil și să ieșim din sistemul solar) a schimbat total arhitectura lumii virtuale care se construiește în paralel cu societatea reală: (I) procesele industriale trec la o nouă organizare, conduse de capacitatea rețelelor neuronale², de inteligența artificială

¹ Termenul desemnează „momentul în care un calculator cuantic poate realiza calcule matematice considerate imposibile anterior”; vezi: <https://www.descopera.ro/stiinta/18407945-google-sustine-ca-a-atins-suprematia-cuantica>

² Acel sistem format dintr-un număr variabil (adesea mare) de elemente interconectate (modelul matematic al neuronului) ce conlucrează pentru rezolvarea unei probleme. Poate cea mai importantă trăsătură a acestor rețele este că pot fi îmbunătățite prin învățare. Mai formal, rețeaua poate să își modifice o ipoteză inițială într-o manieră care să îi permită să explice mai bine caracterul unor date.

(AI)³, adică așa numita Revoluție Industrială 4.0 (sau R4.0); (II) oamenii sunt condiționați eficient în alegerile lor (de la cele ce privesc comportamentul de consumator la comportamentul electoral) și, în fine (III) războiul/confruntarea se mută în spațiul virtual.

Acum că am definit acest nou mediu, pe care îl numim virtual, și am convenit că acesta face parte din viețile noastre, le influențează (într-un procent mai mare sau mai mic) chiar dacă nu conștientizăm acest lucru, pasul următor este să înțelegem că acest spațiu nu este unul asept, sigur pentru noi ca indivizi luați separat sau pentru comunitățile ori națiunile noastre, dimpotrivă. Pe măsură ce societatea noastră evoluează, impulsionată de noile tehnologii care aduc realitatea virtuală masiv în viața noastră, pericolele și capcanele se multiplică, se diversifică într-un mod cu totul nou, pentru care nu suntem pregătiți. Și pentru că ne este greu să definim concret acest pericol, l-am denumit generic amenințare cibernetică.

FORMELE PE CARE LE ÎMBRACĂ AMENINȚAREA CIBERNETICĂ

Răsfoind presa, constatăm cum un nou gen de articole își face loc și ne captează atenția cu subiecte legate de pericolele din realitatea virtuală. Exemplele sunt foarte multe, o să abordăm câteva dintre ele, răsfoind colecția pe care ne-o oferă Autoritatea Națională în domeniul protecției cibernetice – CERT-RO, chiar pe prima pagină a site-ului său de internet: *știrile săptămânii*. În știrile săptămânii din 4 septembrie 2019, putem citi un extras din următorul articol preluat din presa din Marea Britanie:

„Atacatorii au utilizat un software de inteligență artificială pentru a imita vocea unui director executiv al unei companii energetice din Germania și au sustras cu succes 243.000 de dolari. Actorii ciberneticii caută în permanență noi metode de exploatare a factorului uman, chiar și prin utilizarea inteligenței artificiale (AI). În acest incident, CEO-ul unei sucursale din Marea Britanie a fost apelat de un atacator care îl imita pe șeful companiei-mamă germane, pentru a transfera 243.000 de dolari în contul unui furnizor maghiar, în termen de o oră. Conform analiștilor, software-ul utilizat imita cu mare acuratețe vocea, accentul și alte caracteristici ale tonului directorului executiv.”

³ Este capacitatea mașinilor sau a computerelor de a îndeplini atribuții și sarcini asociate în mod obișnuit cu inteligența umană. Definiția cea mai des acceptată a Inteligenței Artificiale a fost dată în 1955 de omul de știință John McCarthy.

O altă știre, de această dată din data de 12 septembrie a.c., care se referă la o aplicație de pe telefoanele mobile ce pare inofensivă, și anume funcția de lanternă: „Luis Corrons, din partea Avast Security, a declarat că prin testarea tuturor aplicațiilor lanternă ce au fost urcate până în prezent pe Play Store a identificat 937 de aplicații de acest tip, dintre care un număr de 7 erau malițioase. Cu excepția celor 7, acesta a mai identificat o mulțime de astfel de aplicații ce necesitau în medie 25 de permisiuni per aplicație. Tot el declară că a identificat alte 77 de aplicații lanternă ce solicitau peste 50 de permisiuni la instalare. Printre permisiunile solicitate se numără: înregistrarea audio, citirea contactelor din agendă, efectuarea de apeluri, accesul la mesajele SMS și accesul la informații privind geo-locția.”

În fine, ca să nu o lungesc prea mult cu exemplele, redau și o știre din 26 septembrie 2019 care se referă la o companie românească cu capital public (un exemplu util celor care cred că se întâmplă oriunde în lume, dar nu și la noi): „Site-ul CNAIR, inundat cu fișiere și link-uri care redirecționau către conținut piratat. Conform reprezentanților CNAIR, intervievați de către HotNews.ro, acele fișiere ar fi fost cel mai probabil încărcate pe site de către utilizatori, deoarece site-ul are opțiunea ca vizitatorii să poată trimite sesizări și atașa documente. «Pe site există opțiunea ca utilizatorii să încarce documente, inclusiv PDF-uri. Aceste documente pot fi șterse doar manual și asta fac colegii noștri de la IT. Zilnic verificăm și ștergem» a explicat pentru HotNews.ro purtătorul de cuvânt al CNAIR, Alin Șerbănescu.”

Majoritatea atacurilor cibernetice au un scop precis, deși multora li se pare că sunt date la întâmplare, de niște (eventual) foarte tineri teribiliști care vor să-și demonstreze că au capacitatea de a găsi vulnerabilități în programele informatice sau în sistemele de protecție ale unor rețele de calculatoare, după care, unii dintre ei, dacă tot au făcut acel efort și acesta a avut succes, încearcă să și profite material de izbânda lor.

Că este așa, și anume că atacurile cibernetice folosesc unor scopuri precise, o dovedesc scandalul Cambridge Analytica și AgregateIQ (de care o să ne ocupăm puțin mai târziu), dar și alte exemple interesante, cum sunt atacurile hackerilor asupra companiilor care produc soluții de securitate: programe antivirus, firewall etc.

În august 2015, o știre care a făcut înconjurul presei românești anunța că BitDefender a fost atacată cibernetic (cine și-ar fi închipuit, nu-i așa?): „Una din cele mai populare și mai respectate firme de securitate IT, firma românească

BitDefender, care vinde antivirusul cu același nume, a fost atacată de hackeri. Atacul recent a vizat datele personale ale clienților, scrie The Hacker News. Hackerul care a pătruns în serverul BitDefender folosește aliasul 'DetoxRansome' și a reușit să fure numele de utilizator și parolele clienților din firmele mici și mijlocii.”⁴

Dar anul 2015 nu a fost complicat doar pentru BitDefender, ci și pentru o altă firmă de soluții de securitate, și anume Kaspersky, așa cum a declarat recent Costin Raiu, director al *Global Research & Analysis Team* din cadrul companiei: „Cel mai rău a fost 'Duqu 2', dar acum vorbim exclusiv din punctul nostru de vedere, pentru că Duqu 2 l-am descoperit ca malware în firma noastră. Cineva care să aibă curajul să atace o firmă de antivirusi cu un malware, e un lucru surprinzător în sine. Mi-amintesc că totul a început în 2015, în aprilie, cu câteva zile înainte de ziua mea. Țin minte că mi-a distrus ziua. Noaptea târziu am primit un mesaj de la unul dintre colegii mei că e o situație foarte periculoasă și că avem o infecție în firmă. Cum colegul respectiv uneori mai face glume, m-am gândit că despre asta ar fi vorba. (...) Ulterior, am văzut cât de sofisticat este... Era vorba despre un atac direcționat împotriva firmei. Modul în care s-a întâmplat a fost foarte interesant: au folosit trei 'Zero-Day', exploitudini pentru care nu există patch⁵ de la Microsoft. Un exploit de genul acesta costă sute de mii de dolari, iar cine a lansat atacul a investit ușor jumătate de milion de dolari pentru a obține acces în firmă. Ne-a luat aproximativ o lună să analizăm tot ce s-a întâmplat, și am publicat tot în raportul nostru. Nu am fost singura victimă.”⁶

Conform CERT-RO, care citează *World Forum's Global Risks Report 2019*, amenințările cibernetice sunt pe locul doi în lume ca importanță (amenințările teroriste sunt clasate abia pe locul șase), în timp ce Comunitatea de Informații a Statelor Unite, în Raportul privind *Evaluarea Amenințărilor la*

⁴ <http://www.ziare.com/internet-si-tehnologie/hacker/firma-romaneasca-bitdefender-atacata-de-hackeri-rascumparare-de-15-000-de-dolari-1375884>

⁵ Un patch (în limba română, traducerea ad-literam este plasture) este, de regulă, un mic program informatic prin care se face actualizarea altor programe, se rezolvă unele erori de funcționare ale programelor, ori unele probleme de securitate informatică. Toate update-urile diverselor programe sunt patch-uri. Ca să scrii un patch trebuie să fii un programator bun și să ai acces la codul sursă al programului pentru care vrei să faci patch-ul.

⁶ <http://www.business24.ro/internet/internet-hacking/costin-raiu-kaspersky-majoritatea-infractorilor-cibernetici-sunt-autodidacti-dar-conteaza-si-norocul-1606584>

Nivel Global, publicată în ianuarie 2019⁷, consideră că amenințările cibernetice sunt de cea mai mare importanță la acest moment.

Conform Ghidului de Securitate Cibernetică, publicat de CyberInt⁸ (unitatea specializată a SRI), infectarea unui sistem cibernetic se realizează printr-un program informatic malițios, adică un *malware*: viruși, troieni, adware, spyware etc. Un exemplu de *malware* este troianul (*trojan horse*), a cărui denumire provine din mitologia greacă. Acest tip de program pare a avea o funcție utilă, legitimă, dar deține și una ascunsă, potențial periculoasă, care scapă mecanismelor de securitate, uneori exploatând vulnerabilități ale sistemelor vizate. Astfel, odată rulat, programul poate iniția activități malițioase, precum sustragerea de informații, afectarea calculatorului gazdă sau crearea unor căi disimulate de acces de la distanță la sistemul infectat.

Virusul informatic, pe de altă parte, este un program care se poate autoreplica în cadrul unui sistem și propaga în alte calculatoare din rețea fără știința utilizatorului. Acesta poate afecta negativ funcționalitatea, integritatea, disponibilitatea sistemului sau a datelor conținute de acesta. Viermele informatic, în fine, este un *malware* ce dispune de capacitatea de a se autoreplica și propaga într-o rețea de calculatoare și dincolo de aceasta (alte sisteme sau rețele), folosind resursele rețelei, fără a se atașa unui alt program sau proces.

În urma infectării sistemului informatic, acesta poate deveni, de exemplu, parte a unui *botnet* – adică o rețea de calculatoare infectate prin diverse metode de către o persoană/entitate rău intenționată în vederea utilizării acesteia în folosul celui care controlează rețeaua (*botmaster*), pentru sustragerea de date confidențiale sau bancare, pentru inițierea de atacuri de tip DDoS, pentru spargerea parolelor sau pentru căutarea și exfiltrarea (extragerea) de informații.

Componenta software a unui *botnet* este formată din două părți: clientul și serverul de comandă și control (C&C). În general, modulele client au implementate modalități de asigurare a persistenței în sistemul infectat prin autocopiarea în zona de start-up a sistemului de operare. *Botmasterul* este cel care controlează, prin intermediul serverului C&C, mașinile infectate (boți). El poate, în funcție de tipul botnet-ului, să administreze, monitorizeze și să obțină diverse statistici privind activitatea boților prin intermediul unui panou de comandă și control.

⁷ <https://www.dni.gov/files/ODNI/documents/2019-ATA-SFR---SSCI.pdf>

⁸ https://www.sri.ro/assets/files/publicatii/ghid_de_securitate_cibernetica.pdf

ANAMNEZA UNUI ATAC CIBERNETIC

Securitatea cibernetică este un subiect discutat frecvent în ultimii ani pentru că mediul virtual este unul dinamic, aflat în permanentă schimbare, pentru că tehnologiile folosite sunt înlocuite, actualizate și modificate constant, apărând astfel noi și noi provocări și pentru că nivelul de conștientizare al utilizatorilor este încă unul foarte scăzut.

Mediul online are din ce în ce mai multe conexiuni cu spațiul fizic. Iar multe dintre lucrurile pe care le facem în primul au implicații în cel de-al doilea: atunci când securitatea este compromisă în spațiul virtual, utilizatorii pot avea parte de consecințe dintre cele mai neplăcute în spațiul fizic. Acele informații vitale vizate de spionii cibernetici ni se par, de cele mai multe ori, uzuale, banale, inofensive: acestea încep de la datele personale, completarea de diverse formulare online pentru concursuri și ajung la date financiare și contractuale, informații despre angajați și baze de date.

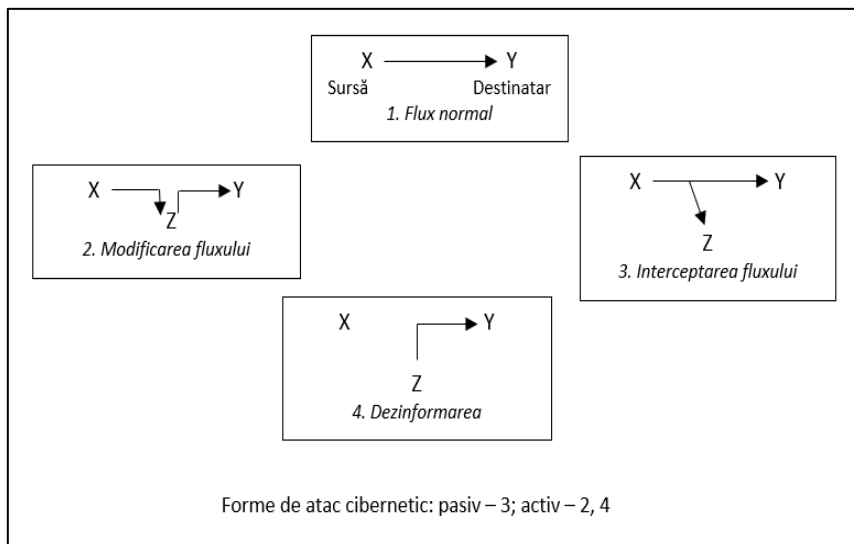
O rețea de calculatoare se bazează pe libera circulație a informației și este construită astfel încât să permită un acces cât se poate de liber pentru procesarea informațiilor. Când – după conectarea rețelei la internet – aceasta este deschisă schimbului de informații cu alte rețele exterioare, concomitent se creează posibilitatea ca rețeaua în cauză să fie vizată de anumiți utilizatori care-și doresc accesul în scopuri nelegitime.⁹

O singură încercare de a penetra un calculator sau o rețea de calculatoare fără permisiunea utilizatorului/administratorului de rețea din exterior se numește atac cibernetic. O grupare de atacuri cibernetice, subordonată unui anumit scop, reprezintă un incident cibernetic.

În figura de mai jos sunt prezentate câteva tipuri de atacuri cibernetice, pasive sau active. Un atac pasiv se caracterizează prin faptul că: (i) violează regulile de confidențialitate; (ii) nu generează pagube (nu modifică sau șterge date) și (iii) fluxul de date este interceptat fie prin conectare fizică, fie prin interceptarea semnalului electromagnetic.

Atacurile de tip activ sunt în schimb mult mai periculoase, pentru că modifică sau șterg datele și intervin inclusiv în sistemul de comunicații al rețelei.

⁹ Vezi Ion Țuțănescu și Emil Șofron (Universitatea din Pitești) – Anatomy and Types of Attacks against Computer Networks

Atacurile de tip activ pot fi:

(i) *întreruperea fluxului*: când atacul provoacă blocarea permisiunii de acces la servicii, de exemplu prin inundarea cu pachete de date;

(ii) *modificarea fluxului*: un atac care modifică prin inserție sau ștergere, în parte sau în totalitate, datele care sunt transmise în rețea;

(iii) *dezinformarea*: este un tip de atac prin care un utilizator neautorizat pretinde că este de fapt legitim. Dezinformarea se asociază întotdeauna cu alte tipuri de atacuri active.

Dintre tipurile de atacuri pot fi menționate, de exemplu:

(i) Atacurile care vizează obținerea parolei de acces (dictionary-based attack);

(ii) Scanarea IP-ului (*IP sniffing*), folosind aplicații care înregistrează toate pachetele de date ce se schimbă prin internet, obținându-se astfel nume de utilizatori, parole, acces la conținutul mail-urilor etc.;

(iii) Falsificarea IP-ului (*IP spoofing*), este un tip de atac care vizează pachetele de schimb de date, conform protocoalelor internet;

(iv) Ingineria socială, foarte frecvent și extrem de periculoasă ca tip de atac cibernetic, bazată pe ignoranța utilizatorilor, care acceptă de bună voie să-și dezvăluie modul de protecție al datelor personale și al computerului;

(v) Inundarea cu date a serverelor sau a router-ului, atac prin care un hacker transmite pachete de date invalide către servere sau routere în mod interactiv, blocându-le.

Mai sunt evident și alte tipuri de atacuri cibernetice, care sunt folosite fie pentru a permite accesul neautorizat la date, fie pentru a distruge efectiv sistemul informatic atacat.

NOILE TEHNOLOGII, NOUL RĂZBOI

Termenul „spioni cibernetici” nu este întâmplător și reunește într-o unică sintagmă trecutul și viitorul: accesul neautorizat (și eventual rămas necunoscut pentru victima intruziunii) la datele dintr-un computer sau un sistem de computere poate produce daune incalculabile, la nivel individual, de comunitate, societate sau națiune, ori chiar la scară regională sau globală. Spionul cibernetic poate utiliza datele la care are acces într-o mulțime de feluri: poate obține bani, pe care să-i transforme în monedă virtuală și să le piardă urma, poate șantaja, poate influența curente de opinie, procese electorale, poate destabiliza comunități, națiuni sau uniuni de națiuni, poate produce victime umane într-un atac terorist ori poate câștiga lupte armate sau chiar un conflict armat.

Spionajul cibernetic, ce are ca principal instrument de acțiune atacul cibernetic, este un fenomen cu care trăim deja; așa cum aprecia Cătălin Aramă, directorul general al CERT-RO, fiecare dintre noi și terminalele de care dispunem (laptopuri, telefoane smart, tablete etc.), sisteme întregi de calculatoare (după cum am arătat deja, nici chiar și specialiștii în securitate nu sunt scutiți) „trăiesc” la acest moment cu viruși informatici (sau alte tipuri de *malware*) într-un fel de simbioză, foarte important fiind să ne dăm seama de acest fapt, apoi să fim capabili să înțelegem cine ne-a „plasat” virusul respectiv, cum, de ce și ce anume urmărește. În fine, dacă este posibil, să și găsim o metodă de a bloca eficient acțiunea respectivului virus, neuitând în același timp că noi versiuni de viruși ne pot infecta în orice secundă.

Principala preocupare a națiunilor, însă, este legată de perspectiva armelor cibernetice, care pot declanșa și câștiga conflicte; chiar dacă investiția în războiul cibernetic nu este de neglijat, totuși acest tip de armă nu mai este apanajul națiunilor mari și puternice, ba chiar dimpotrivă. Așa cum observa Thomas Hammes, *senior research fellow* la *Centrul pentru Cercetare Strategică* al *Universității Naționale de Apărare* din Washington¹⁰, noua revoluție industrială R4.0 și tehnologiile care o fac posibilă au schimbat deja

¹⁰ <https://cursdeguvernare.ro/interviu-a-patra-revolutie-industrial-a-si-deglobalizarea-surprinzatoarele-avantaje-inclusiv-militare-ale-natiunilor-mici.html>

modul în care se duce un conflict, iar marile puteri militare pot deveni potențial chiar mai vulnerabile decât națiunile mici:

„Unul din cele mai cunoscute citate rămase de la Tucidide este acela că ‘cei puternici fac ceea ce pot, cei slabi suferă ceea ce trebuie’. (...) Convergența tehnologiilor generate de cea de-a patra Revoluție industrială – drone autonome, imprimare 3D, chiar sisteme IED¹¹ inteligente – poate revizui acest adevăr. Poate fi un game-changer pentru națiunile mici (inclusiv pentru frontiera NATO)”.

Cred că avem cu toții în minte exemplul Coreei de Nord, o națiune mică și permanent supusă sancțiunilor economice din partea Organizației Națiunilor Unite pentru că dezvoltă arme de distrugere în masă, sprijinită limitat de China și Federația Rusă, care își obține o bună parte din resursele cu care finanțează programul său de dezvoltare militară prin operațiuni de spionaj cibernetic.

Totuși, înainte de a vorbi despre conflictul armat propriu-zis, este de remarcat faptul că o serie întreagă de națiuni utilizează spionajul cibernetic și arma atacului cibernetic pe scară largă, ca pe o componentă de bază a războiului hibrid. Într-o serie de articole pe care le-am publicat pe platforma *Contributors.ro*¹², am făcut o scurtă analiză a cazului *Cambridge Analytica*, o mică firmă de analiză și prognoză sociologică, care a utilizat milioane de date personale și un instrument de Inteligență Artificială pentru a influența procesul electoral din Statele Unite ale Americii și referendumul pentru Brexit.

Scandalul atacului cu neurotoxină asupra fostului ofițer GRU Serghei Skripal a dezmoșit serviciile de securitate și de *intelligence* britanice, care au identificat companiile *Strategic Communication Laboratories* (SCL) și *Cambridge Analytica* ca fiind vehicule ale unor interese ruse, iar ca interfață *Agenția de Cercetare a Internetului* (IRA), cu sediul în Sankt Petersburg, compania Lukoil, interesată de targeting-ul politic și furnizoare de fonduri¹³, dar și psihologul de origine moldoveană de la Universitatea Cambridge, Aleksandr Kogan¹⁴.

¹¹ *Improvised Explosive Devices / Dispozitive Explozive Improvizate*

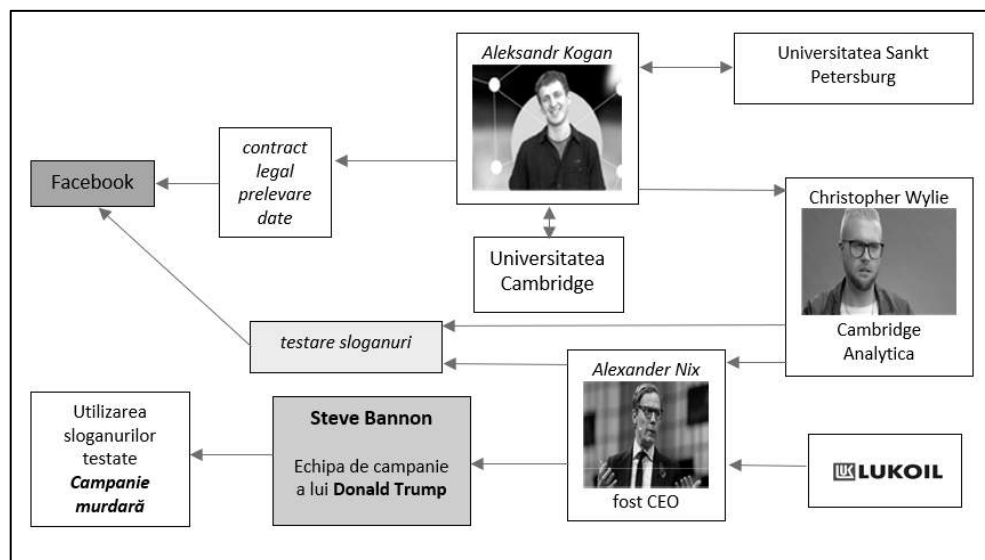
¹² „România este în plin „război de frontieră”. În ce măsură conștientizăm?”

(<http://www.contributors.ro/administratie/romania-este-in-plin-%e2%80%99drazboi-de-frontiera%e2%80%9d-in-ce-masura-con%c8%99tientizam/>); „*Brexitoza purulentă*”

(<http://www.contributors.ro/global-europa/brexitoza-purulenta/>)

¹³ <http://www.businessinsider.com/cambridge-analytica-trump-russia-ties-2018-3>

¹⁴ <https://telegraph.md/foto-el-este-moldoveanul-care-pornit-scandalul-legat-de-datele-facebook/>

Scandalul *Cambridge Analytica* a urmat dezvăluirilor care au ajuns publice, făcute de un fost angajat, Christopher Wylie. Practic, la *Cambridge Analytica* au ajuns date colectate neautorizat din rețeaua social media Facebook de Aleksandr Kogan, printr-o aplicație informatică numită „*thisisyourdigitallife*”, despre care moldoveanul afirma că-i aparține și că era destinată unei cercetări de piață. Așa cum se vede și din figura de mai sus, atât Facebook cât și Universitatea Cambridge plătesc în acest scandal prețul bunei credințe.

Trebuie să ne rețină atenția faptul că, începând din anul 2014, *SCL – Cambridge Analytica* au conceput laboratorul în care, așa cum declară Christopher Wylie, dar cum au descoperit și jurnaliștii de la postul TV englez *Channel 4*, au fost testate diverse tipuri de mesaje pe rețelele de socializare, fiind țintiți indivizi și grupuri de indivizi al căror comportament a fost studiat și de la care se anticipa un anumit tip de răspuns comportamental, ce a putut fi ulterior manipulat în campanii de tipul Brexit sau alegerile prezidențiale din SUA.

Faptul că *Agenția de Cercetare a Internetului* din Sankt Petersburg ori Lukoil au fost implicate în planificarea/finanțarea unor astfel de operațiuni nu reprezintă decât fațeta vizibilă a unui tip de operațiune de război hibrid concepută de sistemele de forță de la Kremlin. Ideea de bază pentru care au plătit rușii a fost aceea de a sădi în mințile alegătorilor din țările democratice vizate ideea că nu pot avea încredere în stat și în elitele lor politice. În acest mod, a fost favorizată acțiunea antisistem, adică: Brexit, respectiv alegerea unui om de afaceri controversat pentru poziția de președinte al SUA.

Ideologul campaniei „Leave” pentru votul pro-Brexit a fost actualul consilier al premierului britanic Boris Johnson, Dominic Cummings. De ce a fost nevoie (tocmai) de Dominic Cummings pentru reușita campaniei „Leave” și, până la urmă, cine este acest Dominic Cummings? Despre această persoană se pot afla multe lucruri interesante doar vizitându-i blogul¹⁵, iar despre aportul său la campania „Leave” cel mai ușor este să urmăriți dramatizarea *Brexit: The Uncivil War*¹⁶, o producție din 2019, pe care cred că o mai puteți găsi la HBO. Înainte de a fi solicitat să conducă campania „Leave”, Dominic Cummings:

(1) a studiat istoria clasică și modernă la Oxford și a absolvit în 1994;

(2) a preferat să-și înceapă cariera în Federația Rusă, între 1994 și 1997, unde (oficial) se pare că a încercat să contribuie la proiectul unei linii aeriene între Samara și Viena, ce nu s-a realizat în final;

(3) a fost directorul de campanie pentru împiedicarea aderării Marii Britanii la Zona Euro – *Mediul de afaceri susține Lira sterlină* – între 1999 și 2002;

(4) a fost director de strategii politice pentru liderul conservator Iain Duncan Smith, timp de opt luni în anul 2002, și a demisionat, considerându-l incapabil;

(5) a fost director al think-tank-ului *New Frontiers Foundation*;

(6) a condus campania împotriva *The North East England Devolution referendum*, în 2004, prin care s-a încercat transferul unor competențe ale Parlamentului britanic către adunarea regiunii de Nord-Est;

(7) a fost consilier al lui Michael Gove¹⁷, între 2007 și 2014.

Dominic Cummings, în momentul în care a cerut mână liberă în conducerea campaniei „Leave” avea câteva idei radicale, care neîndoielnic s-au tradus prin: (i) crearea sloganului de succes: *Take back control of our country* („luați înapoi controlul țării noastre”); (ii) crearea, testarea și ulterior diseminarea unor mesaje false cu care alegătorii au fost păcăliți fără scrupule: *Brexit va aduce săptămânal un plus de 350 de milioane de lire în Sistemul Național de Sănătate* (vă sună cunoscut un slogan asemănător vehiculat și pe la noi? probabil nu întâmplător...) sau *admiterea aderării Turciei la UE va aduce 70 de milioane de turci în Marea Britanie*, mulți dintre ei teroriști etc.; (iii) o

¹⁵ <https://dominiccummings.com/about/>

¹⁶ <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/tv/reviews/brexit-uncivil-war-review-benedict-cumberbatch-hbo-channel-4-dominic-cummings-vote-leave-remain-a8700286.html>

¹⁷ Politician conservator britanic, ministru în mai multe guverne, inclusiv în guvernul Theresa May

fraudă financiară pe care, în calitate de șef de campanie, Dominic Cummings a favorizat-o pentru a putea plăti *AgregateIQ* cu suma convenită¹⁸.

Dominic Cummings a profitat de excelenta ocazie de a-și verifica teoriile prin cooperarea cu canadienii de la *AgregateIQ*, o companie înființată în anul 2013 de Zack Massingham și pocăitul de la Cambridge Analytica, Christopher Wylie – băieții care au furnizat două *asseturi* de care Cummings avea nevoie ca de aer pentru a inversa trendul: (a) *datele a milioane de utilizatori britanici ai Facebook* și (b) *tehnologia de a-i ținti pe cei vulnerabili cu mesajele *fake* care să-i determine să participe la vot și să voteze „Leave”*.

Să nu ne înșelăm: acele „date ale câtorva milioane de alegători” au fost obținute prin atacuri cibernetice (inginerie socială), folosind diverse scheme de inginerie socială, unele mai sofisticate, altele mai puțin sofisticate. Aceste date (asset-uri) au fost mai apoi folosite inclusiv prin punerea lor la dispoziția unor actanți sponsorizați de un stat și folosite agresiv împotriva altor state (considerate adverse); pe scurt, un act de agresiune.

CE SOLUȚII AVEM LA DISPOZIȚIE?

Avem la dispoziție două categorii de soluții: atenția și discernământul personal, care să ne determine să respectăm disciplina de a ne autoproteja atunci când activăm în mediul virtual, online, respectiv politicile instituționale de protecție, promovate de companii, instituții, stat sau chiar de uniunile de state, cum este și cazul politicilor de apărare cibernetică promovate la nivelul Uniunii Europene. Cu mențiunea că, în mediul virtual, orice scăpare a unui actor (persoană sau entitate) îi va influența pe toți ceilalți; este oarecum similar modulului în care proliferază un anumit agent patogen într-o epidemie, pentru că mai mulți indivizi refuză cu bună știință vaccinarea.

Ghidul de securitate cibernetică al CyberInt ne oferă câteva soluții de „vaccinare” împotriva atacurilor cibernetice, care ne protejează pe noi, posesiunile noastre, interesele și imaginea noastră, dar în același timp ne ajută să eliminăm erorile personale pe care am putea să le facem în zone care antrenează răspunderea noastră în raport cu interesele patrimoniale sau de altă natură ale unei entități cu care avem legătură sau intrăm în contact, și anume:

(i) nu instala soft-uri pe computer la îndemnul unui terț, eventual necunoscut;

¹⁸ <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/may/19/dominic-cummings-is-the-true-cowardly-face-of-the-brexitters>

(ii) atenție la fixarea de parole pentru protejarea calculatorului. Pentru o protecție adecvată parolele trebuie să aibă cel puțin 8 caractere, de preferință 10 sau 12, care să combine caracterele alfanumerice cu semnele care se găsesc pe tastatură, pe cât posibil într-o combinație arbitrară. Parolele trebuie să fie cât mai des schimbate și, în orice caz, nu se recomandă folosirea aceleiași parole pentru aplicații sau terminale diferite;

(iii) combinarea mecanismelor de filtrare web cu aplicații antivirus, firewall-uri, anti-malware, politici de securitate, respectiv o instruire adecvată a utilizatorilor, reduce considerabil riscul unei infectări. Trebuie utilizate produse antivirus/antispyware dezvoltate de companii diferite și actualizate frecvent atât sistemul de operare cât și celelalte aplicații utilizate;

(iv) nu se completează în niciun caz formulare primite via e-mail, prin care se cer date cu caracter personal, parole, coduri secrete sau PIN-uri. Când vine vorba de date sensibile, instituțiile publice, băncile sau marile companii nu solicită să le fie transmise prin e-mail (așa că, cel mai probabil, un mesaj prin care se spune că banca ta dorește să actualizeze datele clienților și are nevoie de numărul cardului bancar, codul PIN eventual și de parola de conectare la contul de Internet Banking, nu este de la bancă);

(v) multă atenție la schemele de inginerie socială: inginerie socială este, de exemplu, atunci când ești anunțat că tocmai ai câștigat o sumă de bani, o excursie sau o cină romantică, în urma unei trageri la sorți la care nu îți amintești să te fi înscris, apoi ești rugat să transmiți datele personale ori să depui ceva bani într-un cont pentru a intra în posesia premiului. Indiferent de promisiune, printr-o schemă de ingineria socială ți se cere ceva: să deschizi un fișier atașat în e-mail sau transmis prin Instant Messaging, să urmezi un link, să instalezi un soft, să completezi cu datele tale un formular etc.;

(vi) criptarea informațiilor sensibile, mai ales că această soluție este la îndemâna oricărui utilizator.

Pe de altă parte, Uniunea Europeană a demarat în anul 2016 un program instituțional la nivelul tuturor statelor membre și a celor asociate privind securitatea cibernetică, pornind de la principiul că la nivelul Uniunii un membru mai puțin protejat îi poate compromite pe toți ceilalți. Provocările de securitate cibernetică se întind dincolo de frontierele naționale și ale UE și afectează nu numai securitatea și stabilitatea, ci și înseși prosperitatea și ordinea democratică, consideră Consiliul European.

„Internetul obiectelor” (IoT) este o realitate, preconizându-se că, până în 2020, în UE, numărul dispozitivelor digitale conectate va fi de ordinul a zeci de miliarde. De aceea cetățenii Uniunii au nevoie de sprijin pentru a căpăta încredere în aceste tehnologii, de la dispozitive portabile până la autoturisme conectate. În același timp, întreprinderile din UE trebuie să fie în măsură să le utilizeze pentru activitățile lor transfrontaliere, indiferent dacă este vorba despre automatizare industrială sau despre rețele energetice inteligente.

Sistemele informatice actuale pot fi grav afectate de incidente de securitate precum defecțiunile de ordin tehnic și virusii. Astfel de incidente, denumite adesea incidente de securitate ale rețelilor și sistemelor informatice (NIS), devin din ce în ce mai frecvente și mai dificil de abordat, putând afecta atât întreprinderile, cât și serviciile publice, ceea ce, la rândul său, poate submina încrederea consumatorilor. În plus, se estimează că atacurile cibernetice păgubesc anual economia globală cu 400 de miliarde EUR.

În mai 2016, Consiliul a adoptat primele norme de securitate cibernetică la nivelul UE concepute vreodată. Acestea au intrat în vigoare în august 2016. Directiva privind securitatea rețelilor și a sistemelor informatice (NIS) a fost introdusă pentru a spori cooperarea dintre statele membre cu privire la chestiunea vitală a securității cibernetice. Prin intermediul acesteia au fost instituite obligații de securitate pentru operatorii serviciilor esențiale (în sectoare critice cum ar fi energia, transportul, sănătatea și finanțele) și pentru furnizorii de servicii digitale (piețele online, motoarele de căutare și serviciile de tip „cloud”).

Pe baza Directivei NIS, fiecare țară din UE și-a desemnat una sau mai multe autorități naționale, și a trebuit să stabilească o strategie de combatere a amenințărilor cibernetice. În România, Autoritatea Națională în domeniu este CERT-RO¹⁹, activitatea sa fiind reglementată de Legea nr.362/2018 (denumită și *Legea NIS*).

La 9 aprilie 2019, Consiliul a adoptat un regulament denumit „Regulamentul privind securitatea cibernetică”, care introduce: (i) un ansamblu de sisteme de certificare la nivelul UE; (ii) o Agenție a Uniunii Europene pentru Securitate Cibernetică, pentru a moderniza actuala Agenție a Uniunii Europene pentru Securitatea Rețelilor și a Informațiilor (ENISA) și a prelua responsabilitățile acesteia.

¹⁹ <https://cert.ro/>

Ca parte a aceleiași reforme în materie de securitate cibernetică, instituțiile UE promovează, de asemenea, legislația care va crea Centrul european industrial, tehnologic și de cercetare în materie de securitate cibernetică, sprijinit de o rețea de centre naționale de coordonare. Aceste structuri vor contribui la asigurarea realizării pieței unice digitale și la sporirea autonomiei UE în domeniul securității cibernetice. În paralel, UE lucrează la măsuri transversale care să combată amenințările cibernetice în mai multe domenii, cum ar fi:

(i) combaterea criminalității organizate – domeniu în care criminalitatea cibernetică este inclusă printre primele 10 priorități pentru perioada 2018-2021;

(ii) politica externă și de securitate comună – domeniu în care descurajarea atacurilor cibernetice este importantă pentru atingerea obiectivelor PESC²⁰;

(iii) apărarea cibernetică – domeniu în care UE și-a actualizat cadrul, ținând seama de provocările în schimbare în materie de securitate.²¹

Col. (r) dr. Cristian Felea

Doctor în științe ingineresti, Universitatea din Petroșani.

²⁰ Politica Europeană de Securitate Comună

²¹ <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/cybersecurity/>

INFORMAȚIA ȘI *INTELLIGENCE*-UL ÎN ECUAȚIA SECURITARĂ

INFORMAȚIE ȘI *INTELLIGENCE* ÎN DEMERSUL CUNOAȘTERII

Demersul auctorial de a prezenta rolul informației și *intelligence*-ului în procesul cunoașterii aferent asigurării echilibrului ecuației securitare naționale va pleca de la abordarea, într-o primă etapă, sub o formă foarte succintă, a noțiunii generice de informație, ulterior prezentându-se semnificația noțiunii de informație de securitate națională – concept uzitat de instituțiile de informații, iar în final se va descrie conceptul de *intelligence* sub multiplele sale semnificații.

Pentru ființa umană, **informația**¹ reprezintă atât semnificație cât și element nou de cunoaștere, este rezultatul primirii sau receptării unor stimuli sau mesaje ce stau la baza adoptării unei conduite proprii, înlăturând astfel necunoscutul și incertitudinea și asigurând premisele eficienței acțiunii. Ea reprezintă, așadar, elementul fundamental al cunoașterii prin care se transmite un mesaj, o comunicare despre un eveniment ce s-a consumat, care este în derulare sau care are potențial de a se desfășura.²

Informația reprezintă o nouă semnificație ca rezultată a gândirii și comunicării, a acțiunii conștiente cu scop de descifrare și înțelegere a mesajului, pentru că „se constituie într-o reprezentare a realității, dar și a reflecției și proiecției – care sunt operații tipice intelectului uman, prin intermediul unui set bine precizat și structurat de simboluri – de regulă accesibile simțurilor și rațiunii umane, dar și unora dintre dispozitive, precum cele din domeniul informaticii. Informația nu este nici conținut (stările unui sistem pot fi asimilate cu acesta), nici agent (semnalele transmise printr-un canal pot fi asimilate cu acesta), nici proprietate, nici instrucțiune, nici proces și nici metodă, ci informația se constituie într-o categorie de sine stătătoare, având o existență abstractă și subtilă – adică

¹ <https://dexonline.ro/definitie/informatie/> 1. Comunicare, veste, știre care pune pe cineva la curent cu o situație; 2. Lămurire asupra unei persoane sau asupra unui lucru; 3. Fiecare din elementele noi în raport cu cunoștințele prealabile, cuprinse în semnificația unui simbol sau asupra unui grup de simboluri.

² Vlăduțescu, S., *Informația. De la teorie către știință*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2002, pg. 91.

nematerială – categorie care este reflectată de stări, semnale etc. și constituie un element esențial în procesul cunoașterii”.³

Este unanim recunoscut faptul că atât activitatea cotidiană a cetățeanului, dar mai ales decizia ca act managerial, impun accesul la informație care să prezinte utilitate⁴ și care să reflecte sau să contribuie la funcționalitatea sistemului supus deciziei. Din această ultimă perspectivă informațiile sunt „acele date care aduc adresantului un spor de cunoaștere privind direct și indirect organizația respectivă, ce îi furnizează elemente noi, utilizabile în realizarea sarcinilor ce-i revin în cadrul respectivei organizații”.⁵

Informația utilizată în demersurile instituționale de realizare a ecuației securitare naționale capătă valențe particulare abordării generale, în primul rând pentru că are un caracter clasificat⁶, cu un regim bine definit privind captarea, procesarea și diseminarea, iar în al doilea rând pentru că este un produs cu caracter anticipativ și acționabil, care: abordează și evidențiază indicatori de amenințare la adresa unor valori securitare naționale⁷ sau oportunități de promovare a intereselor de securitate ale României sau a aliaților săi; oferă aspecte cu caracter de noutate cu privire la potențiale amenințări, surse de risc sau vectori ce afectează interesele securitare; răspunde în mod oportun, anticipativ și predictiv necesităților decidenților; este obținut prin instrumente speciale, proprii activității agențiilor de informații, neputând fi apanajul altor entități civile.⁸

Informația de securitate națională reprezintă elementul fundamental al comunicării informative, pentru că asigură transmiterea în flux a unor noi semnificații relevante și utile beneficiarului, sub formă de estimări de risc, avertizări, evaluări de securitate, în funcție de necesitățile și competențele acestuia.

³ <https://ro.m.wikipedia.org/wiki/Informație>.

⁴ Caracteristicile esențiale ale informației sunt: obiectivitatea, exactitatea, oportunitatea, utilizabilitatea, relevanța, disponibilitatea, fiabilitatea, verificabilitatea, valoarea.

⁵ Nicolescu, O., Verboncu, I., *Fundamentele managementului organizației*, Editura Tribuna economică, București, 2001.

⁶ Potrivit Legii nr.182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, informația reprezintă „orice documente, date, obiecte sau activități, indiferent de suport, formă, mod de exprimare sau de punere în circulație”, iar informațiile clasificate sunt „informațiile, datele, documentele de interes pentru securitatea națională care datorită nivelurilor de importanță și consecințelor care s-ar produce ca urmare a dezvăluirii sau diseminării neautorizate trebuie protejate”.

⁷ Domeniile apărarea valorilor constituționale, contraspionajul, securitatea economică, amenințările transfrontaliere, gestionarea informațiilor clasificate, securitate cibernetică.

⁸ Nițu, I., *Analiza de intelligence*, Editura RAO, București, 2012, pg. 36.

Activitatea de informații desfășurată de către agențiile de informații pentru realizarea securității naționale are caracter „secret de stat”, informațiile putând fi comunicate doar beneficiarilor abilitați, o eventuală diseminare voluntară sau involuntară a acestora către persoane fizice sau juridice sau altor funcționari publici neautorizați fiind în afara legii și, pe cale de consecință, susceptibilă de răspundere penală.⁹

Beneficiarii adoptă decizii manageriale în conformitate cu valoarea socială a informației, cu plusul de cunoaștere pe care aceasta îl conferă și, nu în ultimul rând, raportat la gradul de iminență al pericolului semnalat.

Limbajul cotidian folosește uzual, în ultimii ani, conceptul de „*intelligence*”, descris a fi „produsul rezultat din procesarea informațiilor referitoare la obiecte, fenomene, procese de interes; set de fapte, obținute prin asocierea informațiilor cu alte elemente cunoscute și analizate prin prisma experienței; deducție sau concluzie bazată pe analiza unor informații; capacitatea de a rezolva probleme și situații noi, fundamentată pe experiența acumulată; colectarea și prelucrarea informațiilor; cunoaștere”.¹⁰ Într-o abordare *stricto sensu*, conceptului de *intelligence* i se pot conferi generice semnificații diverse, de la capacitatea și abilitatea de a întreprinde demersuri logice, a gândi, a învăța și a da dovadă de spirit inteligent, până la conotații marcate de un oarecare „misticism”, evidențiate de activități secrete desfășurate de oameni nevăzuți, agenți sau spioni, care captează informații secrete ce stau la baza „urzelilor” din societatea actuală.

Conceptul de „*intelligence*” este abordat doctrinar în prezent din trei perspective diferite, dar totodată complementare¹¹:

Din **perspectiva procesului**, *intelligence*-ul reprezintă ansamblul activităților desfășurate de către instituțiile specializate, subsumate ciclurilor de captare, procesare și diseminare a informațiilor către beneficiarii legali, necesare îndeplinirii puterii decizionale în domenii circumscrise problematicilor securitare gestionate. Expertul în probleme securitare Herbert E. Mayer, definește *intelligence*-ul ca fiind „ansamblul operațiilor de culegere, filtrare,

⁹ Legea nr. 51/1991, art. 12 precizează: „Nici o persoană nu are dreptul să facă cunoscute activități secrete privind siguranța națională, prevalându-se de accesul neîngrădit la informații, de dreptul la difuzarea acestora și libertatea de exprimare a opiniilor”.

¹⁰ Ciuflea, I.T., *Intelligence. Repere conceptuale*, <https://intelligence.sri.ro/intelligence-repere-conceptuale>.

¹¹ Nițu, I., *Op. cit.*, pg. 26.

analiză a datelor și informațiilor și de diseminare a produselor de *intelligence* cu valoare acționabilă, pentru a satisface necesitățile unui consumator specific”¹², astfel că din această perspectivă îl putem considera generic drept o „activitate de informații” cu valențe sociale, care satisface nevoia de cunoaștere a unui beneficiar specific.

Din **perspectiva organizației**, *intelligence*-ul este asimilat unei entități publice sau private, legal constituite, care desfășoară ceea ce am denumit anterior drept „activitate de informații”, cu scopul asigurării unui plus de cunoaștere beneficiarilor legali prin produsele furnizate acestora.

Necesitățile de siguranță și securitate ale cetățeanului au determinat entitățile statale să-și conceapă structuri de *intelligence* menite să asigure cunoașterea necesară asigurării securității individuale ori colective. Ele au devenit astfel instituții indisolubile în societățile moderne, care „caută să anticipeze problemele de natură politică, economică, socială și militară”¹³, oferind elementele înțelegerii specificului problematichilor cu valențe securitare cu care societățile se confruntă.

Din **perspectiva produsului**, *intelligence*-ul reprezintă rezultatul „activității de informații”, respectiv a procesării datelor și informațiilor în cadrul unor structuri analitice specializate, sub forma unor documente și modalități de prezentare specifice (buletine de informare periodice, sinteze informative, note de informare, alte forme de documente), care sunt destinate informării beneficiarilor legali.

Practica internațională arată viziuni diferite ale decidenților cu privire la elementele de fond care trebuie să caracterizeze în opinia acestora produsul de *intelligence* și importanța acordată. Unii beneficiari preferă ca produsul să evidențieze aspectele curente – semnale sau avertizări cu privire la manifestarea unor amenințări la adresa valorilor securitare, sau de bază – care să ofere o imagine de ansamblu¹⁴ a unei situații de interes pentru ecuația securitară, în timp ce alții preferă produsele evolutive, de perspectivă, care încearcă să anticipeze perspectivele de evoluție ale amenințărilor, încercând să punteze inclusiv modalități de prevenire și contracarare a acestora avute la dispoziție de decident.¹⁵

¹² Herbert E. Mayer, „*Adevărata lume a Intelligence-ului*” – New York, 1987.

¹³ Shulsky, N., Schmitt, G., *Razboiul tăcut. Privire asupra lumii informației*, Ediția a 3-a, Potomac Books, Washington DC, pag. 9.

¹⁴ Prin integrarea informațiilor obținute utilizând întreaga gamă de surse avute la dispoziție de agenția de informații.

¹⁵ Shulsky, N., Schmitt, G., *Op. cit.*, pg. 71-76.

Indiferent de viziune, *intelligence*-ul trebuie privit ca un „vehicul de modelare și transformare, de influențare a realităților de securitate”¹⁶, care să asigure beneficiarului plusul de cunoaștere strategică prin prezentarea realității obiective despre ceea ce prezintă interes pentru securitatea societății, pentru ca decidentul să se ghideze după versetul biblic „*Și veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi*” (ev. Ioan, 8:32).

INSTITUȚIILE NAȚIONALE DE INTELLIGENCE. ROL ȘI NECESITATE

Necesitatea asigurării securității la nivel individual și colectiv a determinat entitățile statale să-și proiecteze strategii și politici de securitate adaptate particularităților mediului geopolitic actual, în care amenințările militare convenționale sunt acompaniate de o multitudine de amenințări neconvenționale, asimetrice sau hibride, ce se manifestă cu un dinamism și o virulență excepțională, direct proporționale cu facilitățile oferite de globalizarea societății. Un rol important atât în gestionarea amenințărilor societale cât și în asigurarea stabilității ecuației securitare revine instituțiilor de *intelligence*, care sunt menite să ofere decidenților statului „plusul de cunoaștere” pe care alte instituții nu-l pot oferi, la parametri de calitate impuși de nevoile acționale și în contextul limitelor¹⁷ în care trebuie să se manifeste.

Instituțiile de *intelligence* au devenit astfel instrumente de maximizare a resursei de putere la nivel statal, indispensabile funcționării optime a mecanismelor societății, având roluri importante în „asistarea decizională” a politicilor interne sau a celor de relaționare externă, chiar dacă adeseori fac obiectul unor critici sau atacuri virulente menite să întrețină o stare de neîncredere a unor segmente importante din societate, de la simplii cetățeni până la formatori de opinie sau chiar instituții ale statului.

La nivel național, instituțiile abilitate legal să desfășoare activități de *intelligence* subsumate sistemului securității naționale, sunt Serviciul Român de Informații¹⁸, instituție abilitată cu atribuțiuni în plan intern, Serviciul de Informații

¹⁶ Maior. G. C., *Un razboi al minții. Intelligence, servicii de informații și cunoaștere strategică în secolul XXI*, Editura RAO, București, 2010, pg.33.

¹⁷ Societățile moderne, caracterizate prin respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, sunt preocupate să găsească echilibrul între necesitățile de cunoaștere și limitele cadrului de acțiune al structurilor de *intelligence*.

¹⁸ Legea nr. 14 din 24 februarie 1992 (*actualizată*) privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații, art.1 al.1: „Serviciul Român de Informații este serviciul organizat de stat specializat în domeniul informațiilor privitoare la siguranța națională a României, parte componentă a sistemului național de apărare, activitatea sa fiind organizată și coordonată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării”.

Externe¹⁹, instituție abilitată cu atribuțiuni în plan extern, Direcția Generală de Informații a Apărării²⁰, instituție cu competență militară, și Direcția Generală de Protecție Internă din cadrul Ministerului Administrației și Internelor²¹, structură departamentală cu atribuțiuni de culegere de informații și protecție.

În scopul asigurării stabilității ecuației securitare și bune funcționări la nivel individual și interrelațional dintre aceste instituții²², prin Hotărârea C.S.A.T. din 10 noiembrie 2005 privind unele măsuri pentru organizarea și coordonarea unitară a activităților de informații pentru securitatea națională, s-a constituit **Comunitatea Națională de Informații**, definită drept „rețeaua funcțională a autorităților publice din sistemul securității naționale, bazată pe unitatea de scop, obiective și strategie, asigurată prin informațiile furnizate de următoarele structuri, denumite și componente ale Comunității Naționale de Informații: Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Direcția Generală de Informații a Apărării și Direcția Generală de Informații și Protecție Internă din Ministerul Administrației și Internelor.”²³

Comunitatea Națională de Informații are misiunea de a analiza din punct de vedere strategic și de a integra într-o viziune unitară informațiile furnizate de instituțiile componente, bazându-se pe responsabilitatea acestora în ceea ce privește veridicitatea aspectelor semnalate, în scopul asigurării coerenței instituționale circumscrise prevederilor Strategiei de Securitate Națională.

¹⁹ Legea nr.1 din 1998 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Informații Externe, art 1: „Serviciul de Informații Externe este organul de stat specializat în domeniul informațiilor externe privind siguranța națională și apărarea României și a intereselor sale”.

²⁰ DGIA a fost înființată prin Hotărârea de Guvern numărul 385 din 18 mai 1999 și Ordinul ministrului apărării naționale numărul MS 69 din 23 iunie 1999.

²¹ DGPI a fost înființată prin Ordonanța de urgență nr. 76/2016 privind înființarea, organizarea și funcționarea Direcției Generale de Protecție Internă a Ministerului Afacerilor Interne. Art. 1. stipulează: „Direcția Generală de Protecție Internă este structură specializată cu atribuții în domeniul securității naționale, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, cu personalitate juridică, care desfășoară activități de identificare, contracarare și înlăturare a amenințărilor, vulnerabilităților și factorilor de risc la adresa informațiilor, patrimoniului, personalului, misiunilor, procesului decizional și capacității operaționale ale structurilor Ministerului Afacerilor Interne, precum și a celor care pot duce la tulburarea gravă a ordinii publice”.

²² Se vizează armonizarea activităților și eliminarea eventualelor suprapuneri de competențe între instituțiile componente, care s-ar putea datora dorinței de competitivitate sau chiar existenței unor interese externe structurilor ce ar viza influențarea activităților acestora.

²³ Înființat în baza Legii nr. 415 din 27 iunie 2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării, Consiliul este autoritatea administrativă autonomă investită, potrivit Constituției, cu organizarea și coordonarea unitară a activităților care privesc apărarea țării și siguranța națională.

Pentru a înțelege necesitatea existenței și funcționării instituțiilor de *intelligence* în arhitectura generală a sistemului securității naționale, în contextul existenței unei retorici publice ce contestă și uneori chiar minimalizează rolul și necesitatea acestor instituții, în continuare vor fi prezentate principalele misiuni și obiective ale Serviciului Român de Informații²⁴, plecând de la necesitatea de a prezent opiniei publice analize de substanță și conținut care să determine gândirea critică și judecata lucidă, în contrapondere superficialului și efemerului ancorat în subiectivism și realități insignifiante.

SERVICIUL ROMÂN DE INFORMAȚII – INSTITUȚIE DE *INTELLIGENCE* INTERN

Serviciul Român de Informații este „serviciul organizat de stat specializat în domeniul informațiilor privitoare la siguranța națională a României”²⁵, fiind principala instituție de *intelligence* intern.

Misiunile asumate de instituție vizează protejarea valorilor demoratrice ale statului român, asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor conform prevederilor Constituției României, apărarea statului de drept – cerință imperativă pentru protejarea intereselor naționale de securitate – și, nu în ultimul rând, promovarea intereselor României și ale aliaților săi, având în vedere apartenența la diverse sisteme de alianțe, toate acestea circumscrise nevoii de securitate, asimilată dreptului imprescriptibil al cetățeanului la liniște și bunăstare, ambele necesare existenței și afirmării pe multiple planuri.²⁶

Pentru îndeplinirea acestor misiuni, activitățile Serviciului Român de Informații vizează următoarele direcții principale de acțiune²⁷:

- asigurarea și protejarea siguranței cetățenilor – principală sursă de legitimitate a statului, a valorilor democratice – cerință a funcționării statelor moderne, a securității economice - fundament al dezvoltării societății, și a secretelor de stat – necesitate subsumată conservării „zestrei de cunoaștere” a instituțiilor reprezentative ale statului;

- cunoașterea anticipativă, prevenirea, contracararea și înlăturarea: posibilelor acțiuni de spionaj la adresa intereselor României; formelor de

²⁴ serviciul specializat în problematica informațiilor referitoare la siguranța națională a României.

²⁵ Legea nr. 14 din 24 februarie 1992 (*actualizată*) privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații.

²⁶ <https://sri.ro/misiunea>.

²⁷ Ibidem.

manifestare a criminalității organizate transfrontaliere aflate într-o dinamică crescândă în ultimii ani; amenințării fenomenului terorist cu cauzalitate diversă și arie de manifestare la nivel global; amenințării neconvenționale devenite tot mai greu de controlat datorită potențării facilitate de fenomenul globalizării, toate acestea de natură a afecta securitatea națională și a cetățeanului;

- exploatarea oportunităților de promovare, în plan intern și internațional a intereselor de securitate ale României și aliaților săi, în contextul actual geostrategic legat de schimbarea de paradigmă în ceea ce privește starea de securitate la nivel global.²⁸

Activitățile specifice desfășurate de către Serviciul Român de Informații se circumscriu unor problematici securitare de maximă importanță pentru securitatea cetățeanului și a societății în ansamblu. În cele ce urmează vom prezenta concis specificul, rolul și importanța celor mai importante dintre acestea în ecuația securității naționale.

„Apararea Valorilor Constitutionale”

Necesitatea abordării acestei problematici de către instituțiile de *intelligence* în general și, în caz particular, la nivel național de către Serviciul Român de Informații, rezidă în constatarea, devenită certitudine, potrivit căreia „singura sursă de legitimare a unui stat este capacitatea de a proteja și menține drepturile cetățenilor săi și de a le asigura mediul prielnic satisfacerii tuturor nevoilor”²⁹, conform prevederilor legilor fundamentale, în particular Constituția României.

Circumscriș imperativului de cunoaștere, prevenire și contracarare a riscurilor și amenințării de securitate subsecvente problematicei analizate, capabilitățile operaționale, analitice și cele de relaționare ale Serviciului Român de Informații sunt implicate în culegerea de informații despre activități ce sunt opozabile Constituției, în evaluarea amenințării, vulnerabilităților și factorilor de risc de natură a afecta interesele naționale de securitate, și în diseminarea ulterioară către beneficiarii abilitați a produselor de *intelligence*, contribuind astfel substanțial la prevenirea sau, după caz, la contracararea amenințării care altfel ar putea conduce la efecte imprevizibile în ceea ce privește stabilitatea ecuației securitare.

²⁸ Experții în studii de securitate își pun tot mai frecvent întrebarea dacă securitatea sau insecuritatea caracterizează contextual actual al relațiilor internaționale.

²⁹ Troncotă, C., *Studii de Securitate*, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu, 2006, pag. 3-4.

Problematica „Apărarea valorilor constituționale” vizează trei categorii importante de riscuri pentru ecuația securității naționale:³⁰

- afectarea gravă a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, așa cum sunt ele consfințite prin Constituția României,³¹ ca imperative necesare ale securității umane și ale dezvoltării durabile;

Valorile identitare naționale³² (patrimoniul arheologic, patrimoniul imobil, patrimoniul mobil, patrimoniul imaterial), aflate în ultimii ani sub incidența unor factori erozivi care pot afecta coeziunea identitară națională;

- acțiunile extremiste³³ care prin formele de manifestare, impact societal și consecințe securitare pot afecta stabilitatea societății și valorile fundamentale ale statului român (independența, suveranitatea, integritatea teritorială, ordinea internă constituțională și propriul sistem de valori).

„Securitate Economica”

Securitatea economică îndeplinește un rol deosebit de important în arhitectura generală a securității naționale, circumstanțiind necesitatea de a asigura resursele aferente funcționării optime a societății și de a garanta securitatea cetățeanului și a colectivităților. Ea poate fi privită drept un „bun public” față de care statul trebuie să fie un arbitru imparțial, astfel încât toți cetățenii să poată avea acces la acest bun, pe principiul non-rivalității în consum, corelat cu posibilitatea agenților economici de a putea contribui la producerea acestuia, având la bază ideea de non-excludere.³⁴

³⁰ <https://sri.ro/apararea-valorilor-constitutionale>.

³¹ A se vedea Constituția României, TITLUL II – Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale (ex: egalitatea în drepturi, dreptul la informație, învățatură, exprimare, ocrotirea sănătății, la muncă și protecție socială, la mediu sănătos, etc.). Importanța acestei problematici a determinat autoritățile naționale să declare domeniile educației și sănătății drept priorități naționale.

³² a). Troncotă, C., *Op. cit.*, pag. 6. Importanța valorilor identitare naționale este evocată sugestiv de către Ole Waever, care afirmă că „*Securitatea reprezintă prezervarea, în condiții acceptabile de evoluție, a patternurilor tradiționale de limbă, cultură, asociere și identitatea națională, religioasă și de obiceiuri*”.

b). <http://www.cultura.ro/directia-patrimoniu>: „resursă esențială pentru identitatea României și pentru dezvoltarea unei societăți a păcii și a stabilității, bazate pe respectul drepturilor omului, a democrației și a statului de drept”.

³³ Legea nr. 51/1991 (republicată), art. 3, lit. (h): „Constituie amenințări la adresa securității naționale [...] inițierea, organizarea, săvârșirea sau sprijinirea în orice mod a acțiunilor totalitariste sau extremiste de sorginte comunistă, fascistă, legionară sau de orice altă natură, rasiste, antisemite, revizioniste, separatiste care pot pune în pericol sub orice formă unitatea și integritatea teritorială a României, precum și incitarea la fapte ce pot periclita ordinea statului de drept”.

³⁴ www.bnr.ro/Securitatea-economica,-bun-public-8993.aspx.

În acest context, Serviciul Român de Informații, ca instituție importantă a statului român, are menirea de a asista decidenții de la nivel strategic, prin produsele de *intelligence* puse la dispoziție, în demersul acestora de a dispune măsurile adecvate pentru asigurarea capacităților economiei de a identifica riscurile și oportunitățile pieții economice globale și a se adapta dinamicității, specificului și particularităților acesteia, în contextul unei competiții mondiale acerbe și, nu în ultimul rând, pentru obținerea unui avantaj competitiv datorat „plusului de cunoaștere” în această competiție. Concret, *intelligence*-ul își focalizează atenția „spre acele zone (care pot fi) vulnerabile fie prin prisma (in)acțiunii structurilor instituționale responsabile, fie din perspectiva inițiativelor lansate în funcție de interese subiective (interne sau externe), ce vizează obținerea discreționară a unor avantaje materiale și financiare, precum și controlul asupra unor piețe sau resurse naturale”.³⁵

Provocările *intelligence*-ului românesc circumscrise problematicii analizate au fost determinate în ultimele decenii de factori de risc, vulnerabilități sau amenințări la adresa siguranței naționale ce au avut drept cauzalitate: dificultățile de adaptare a economiei naționale la mutațiile determinate de fenomenul globalizării; creșterea decalajului economic și tehnologic în domenii strategice față de piața occidentală; prejudicierea intereselor economice naționale în unele ramuri strategice; pierderea sau diminuarea unor piețe comerciale tradiționale datorită unui cumul de factori cu cauzalitate obiectivă sau subiectivă; prejudicierea bugetului consolidat de stat prin proliferarea economiei subterane; slăbirea sistemului bancar, creșterea datoriei publice și creditarea externă în condiții dezavantajoase intereselor naționale; absorbția deficitară a fondurilor europene; promovarea unor politici economice neadecvate realităților și specificului societății românești.³⁶

„Prevenirea și combaterea terorismului”

Evoluția societății internaționale a fost marcată în ultima jumătate de secol de terorism³⁷, o amenințare care-și are originile în istoria îndepărtată, dar care și-a pus amprenta într-un mod cu totul particular asupra umanității odată cu apariția globalizării, reprezentând în prezent principala amenințare la adresa securității globale. Aria de manifestare a terorismului cuprinde cu predilecție

³⁵ <https://sri.ro/securitate-economica>.

³⁶ Bălănescu, R., *Informație și Intelligence - rol și necesitate în societatea modernă* (Lucrare dizertație masterat „Studii de Securitate Globală”), Universitatea de Vest, Timisoara, 2019.

³⁷ Termen cu conotație militară: *terror, terroris* înseamnă groază, frică, provocate premeditat, prin amenințare sau intimidare.

zone geografice caracterizate de guvernare neperformantă, corupție endemică sau curențe majore în dezvoltarea economică, unde sunt prezente frecvent conflicte determinate de diferențele confesionale, inter-etnice sau cu cauzalitate religioasă. Fenomenul a cuprins în ultimele decenii și areale geografice din țări dezvoltate, de pe continentul european sau nord-american, în contextul coagulării și acțiunii unei coaliții internaționale împotriva grupărilor teroriste, cu precădere în regiunile unde acestea au capacități operaționale și logistice.

Nevoia cunoașterii cu anticipație, a prevenirii și contracarării unor potențiale atentate teroriste a determinat entitățile statale să-și operaționalizeze în cadrul instituțiilor de *intelligence* departamente specializate în lupta împotriva terorismului. În plan național, Serviciul Român de Informații a fost desemnat, prin hotărâre a CSAT, drept autoritate națională în lupta împotriva terorismului. Misiunile specifice circumscrise abilitărilor legale (eliminarea vulnerabilităților și a factorilor de risc și obstrucționarea „importului de problemă teroristă” pe teritoriul național din areale geografice unde se manifestă acest flagel) sunt îndeplinite prin intermediul³⁸:

- Departamentului cu rol de culegere, analiză și evaluare a informațiilor referitoare la riscuri și amenințări teroriste, în plan intern sau raportat la evoluția globală a fenomenului;

- Brigada Antiteroristă, cu rol de a desfășura misiuni specifice de intervenție antiteroristă cu caracter preventiv³⁹ și intervenție contrateroristă pe teritoriul național;

- Centrul de Coordonare Operativă Antiteroristă, care asigură relaționarea cu autoritățile ce compun Sistemul Național de Prevenire și Combatere a Terorismului.

„Amenințări transnationale”

Particularitățile actuale ale mediului de securitate, determinate de impactul fenomenului globalizării asupra societății au potențat manifestarea unei palete diverse de riscuri și amenințări asimetrice asimilate criminalității organizate, precum criminalitatea informatică, migrația ilegală și traficul de ființe umane, traficul de droguri, contrabanda de bunuri și servicii, proliferarea

³⁸ <https://sri.ro/prevenirea-si-combaterea-terorismului>.

³⁹ securitatea zborurilor operatorilor aerieni înmatriculați în România, controlul de securitate pe aeroporturile aviației civile, intervenții pirotehnice și securitatea obiectivelor aflate în responsabilitate;

armamentului convențional sau a armelor de distrugere în masă, afectând astfel semnificativ echilibrul economic prin fraudarea bugetelor publice și transferul unor importante sume de bani în conturile grupurilor de interese, și social, prin impactul nefast asupra sănătății și viitorului națiunilor.

Prin dimensiuni, forme de manifestare și consecințe nefaste asupra societății, cu precădere asupra mediului economic și social, criminalitatea organizată a devenit, mai mult ca oricând, un risc major la adresa securității statelor⁴⁰. Pornind de la aceste realități, Serviciul Român de Informații și-a asumat misiunea „de prevenire și contracarare a acestor amenințări asimetrice, actuale și dinamice, ce afectează interesele de securitate ale statului român, climatul social și bunăstarea cetățenilor săi”⁴¹, prin identificarea amenințărilor și vulnerabilităților la adresa securității naționale a României în domeniile subsecvente problemicii, și informarea cu celeritate a beneficiarilor abilitați în a dispune măsuri în consecință.

Complexitatea problemicii impune cooperarea eficientă a Serviciului Român de Informații, în plan intern cu instituții din cadrul sistemului de securitate națională sau de ordine publică, iar în plan extern cu instituții partenere, pentru gestionarea în mod eficient a amenințărilor securitare și asigurarea climatului necesar funcționării optime a societății umane.

„Cyberintelligence”

Viața cotidiană a omului modern se desfășoară preponderent în spațiul cibernetic, care oferă facilități nelimitate de manifestare și afirmare, dar care, însă, este „caracterizat de nesiguranță și asimetrie, cu riscuri și amenințări care se încadrează printre cele mai recente la adresa securității naționale și internaționale”⁴². Abordările moderne ale conceptului de securitate fac tot mai

⁴⁰ a). Vezi Strategia Națională de Apărare a Țării din 23 iunie 2015, pentru perioada 2015-2019 – O Românie puternică în Europa și în lume, publicată în M.Of. nr. 450 din 23 iunie 2015;

b). https://www.dcnews.ro/europol-crima-organizata-principala-amenintare-la-adresa-securitatii-europene_648425.html; Jari Liukku, șeful Centrului european pentru crimă organizată din cadrul Europol, afirma în aprilie 2019: „Crima organizată reprezintă la ora actuală riscul cel mai ridicat pentru securitate internă a Uniunii Europene”.

⁴¹ <https://sri.ro/amenintari-transfrontaliere>.

⁴² <https://sri.ro/cyberint>.

des referire la sintagmele „securitate informatică” și „securitate informațională”⁴³, ambele subsumate conceptului de „securitate cibernetică”.

Incidentele din spațiul cibernetic, denumite generic atacuri cibernetice, se manifestă în prezent cu o virulență nemaintâlnită, fiind potențate de evoluțiile tehnologice în domeniu, afectând unele instituții cu rol determinant în asigurarea securității statale⁴⁴, cât și anumite entități economice, preponderent din zona infrastructurilor critice, cu consecințe deosebite în planul securității cetățeanului și a securității economice. Contracararea acestora se află în preocupările instituțiilor abilitate cu sarcini de elaborare și aplicare a unor politici și măsuri coerente, dar și a entităților private interesate de protejarea patimoniului și a proprietății intelectuale, inclusiv a asociațiilor profesionale și mediului academic, a cărui expertiză este determinantă pentru asigurarea securității în spațiul cibernetic.⁴⁵ Astfel se explică demersurile autorităților naționale⁴⁶ sau internaționale⁴⁷ de dezvoltare a unor strategii de securitate în domeniul cibernetic, considerând acest spațiu o problemă internațională de o importanță majoră în ultimii ani, cu valențe securitare.

Serviciul Român de Informații, în calitate de autoritate națională în domeniul *cyberintelligence*, „acționează pentru cunoașterea, prevenirea și contracararea vulnerabilităților, riscurilor și amenințărilor la adresa securității cibernetice a României”, induse, conform Strategiei de Securitate Cibernetică a României, de următoarele categorii de actori:

⁴³ Troncotă, C., *Op. Cit.* pag 8, definește cele două sintagme drept «protejarea sistemelor informatice și a rețelelor de telecomunicații », respectiv « starea de protecție a necesităților de natură informațională ale individului, societății și statului, care să permită asigurarea satisfacerii acestora și evoluția lor progresivă, independent de prezența amenințărilor de natură informațională, interne și externe».

⁴⁴ cu scopul afectării capacității de funcționare și /sau preluării controlului asupra acestora.

⁴⁵ relatii@sri.ro/Cybersecurity, Centrul National Cyberint, 2013; securitatea în spatiul cibernetic urmărește asigurarea stării de normalitate prin „tehnologii, procese și practici menite să protejeze rețelele informatice, programe și date, împotriva atacurilor, daunelor sau accesului neautorizat”.

⁴⁶ La nivel național coordonarea activităților de asigurare a securității cibernetice se realizează în cadrul Sistemului Național de Securitate Cibernetică, în componența sa regăsindu-se Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Serviciul de Telecomunicații Speciale, Serviciul de Protecție și Pază, Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul pentru Societatea Informațională și Oficiul Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat.

⁴⁷ Strategia Europeană de Securitate Cibernetică a fost operationalizată în anul 2013 de către Comisia Europeană și Înalțul Reprezentant al Uniunii Europene pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate.

- „persoane sau grupări de criminalitate organizată care exploatează vulnerabilitățile spațiului cibernetic în scopul obținerii de avantaje patrimoniale sau nepatrimoniale;

- teroriști sau extremiști care utilizează spațiul cibernetic pentru desfășurarea și coordonarea unor atacuri teroriste, activități de comunicare, propagandă, recrutare și instruire, colectare de fonduri, etc., în scopuri teroriste;

- state sau actori non-statali care inițiază sau derulează operațiuni în spațiul cibernetic, în scopul culegerii de informații din domeniile guvernamental, militar, economic ori al materializării altor amenințări la adresa securității naționale”⁴⁸.

Activitățile actorilor menționați se circumscriu în principal criminalității informatice, terorismului cibernetic și războiului informațional, reprezentând, totodată, unele dintre principalele amenințări la adresa ecuației securitare globale și constituind provocări pentru instituțiile cu competente în apărarea securității naționale.

„Contraspionaj”

Particularitățile mediului geopolitic actual potentează diversificarea formelor de manifestare a amenințărilor la adresa valorilor securitare ale statelor în domenii de maxim interes precum cel economic, militar sau politic, elocvente fiind în acest sens demersurile unor entități adverse străine, în demersul lor de maximizare a resursei de putere prin informație și cunoaștere, de a culege date și informații relevante din aceste domenii, prin ceea ce tradițional se denumește „activități de spionaj”. Modalitățile de penetrare a mediilor de interes de către entitățile menționate și de a obține informațiile vizate sunt diverse, de la exploatarea vulnerabilităților factorului uman care în virtutea atribuțiilor profesionale are acces la informația de interes strategic, până la utilizarea capabilităților oferite de progresele exponențiale ale tehnologiei și comunicațiilor care permit intruziunea de la distanță în sistemele informatice ale unor state, organizații sau grupări pentru realizarea de sabotaje sau activități de spionaj.

Circumscriș demersurilor de preservare a intereselor de securitate națională, Serviciul Român de Informații are menirea de a identifica „acțiuni și persoane prin intermediul cărora servicii de informații străine încearcă să obțină

⁴⁸ Stabilită prin Hotărârea nr. 271/2013 pentru aprobarea Strategiei de securitate cibernetică a României și a Planului de acțiune la nivel național privind implementarea Sistemului național de securitate cibernetică.

date și informații secrete de ordin politico-militar, tehnologic sau economic, având ca obiectiv alterarea sau influențarea unei decizii strategice, promovarea ilegală a intereselor proprii în detrimentul celor ale statului român și ale partenerilor săi sau provocarea unor agresiuni informaționale, (...) de a proteja acele informații și proceduri care, odată compromise, ar putea pune în pericol interese naționale vitale”⁴⁹.

ÎN LOC DE CONCLUZIE...

Într-un context global marcat de incertitudine și de o continuă competiție pentru dobândirea supremației informaționale, *intelligence*-ul intern a vizat dezvoltarea capacității de captare și procesare a informațiilor, utilizând întreaga gamă de capacități umane și tehnice moderne și pentru diversificarea permanentă a unor forme de cooperare eficiente, atât cu structurile de informații din cadrul comunității naționale de informații, cât și la nivel internațional, în cadrul NATO sau Uniunii Europene, subsumat necesităților de a valorifica și valoriza experiența, expertiza și capacitățile partenerilor interni sau externi, pentru a putea astfel să răspundă în mod oportun nevoilor stringente de sprijinire a sistemului național de securitate, prin furnizarea de informații relevante cu privire la dinamica evoluțiilor factorilor de risc și a amenințărilor la adresa securității naționale, deoarece „pe lângă cunoașterea riscurilor și amenințărilor, sub toate aspectele – surse, forme de manifestare, mijloace, tehnici – dezvoltarea capacității de anticipare, bazată pe cunoaștere și educație este fundamentală.”⁵⁰

Ca un corolar al demersului auctorial, importanța și necesitatea *intelligence*-ului a fost relevată în mod strălucit de generalul Titus Gârbea, care afirma că „nevoia de informații este cu atât mai mare cu cât ele trebuie să suplinească inferioritatea și slăbiciunile de alt ordin. Informațiile trebuie să fie invers proporționale cu aceste slăbiciuni. Vreau să spun că un popor mai slab demografic și cu armată mai puțin numeroasă trebuie să apeleze mai mult la iscusință în conducere, la o mai completă și mai sigură informație și la o mai rafinată contrainformație.”⁵¹

Col. (r) dr. ing. Cătălin Peptan

⁴⁹ <https://sri.ro/contraspionaj>.

⁵⁰ Vezi Strategia Națională de Apărare a Țării 2015-2019. „O Românie puternică în Europa și în lume”.

⁵¹ Troncotă, C., *Mihai Moruzov și frontul secret*, Ed. Elion, București, 2004, pagina 38.

NOTE DE LECTURĂ

FLORIAN BICHIR: OPERAȚIUNEA OCULTA

Laboriosul istoric Florian Bichir, doctor în științe politice și teologie, cadru didactic universitar și cercetător științific, a editat de curând o nouă carte de referință, intitulată *Operațiunea Oculta; Francmasoneria în atenția Securității. Documente strict secrete (1984-1989)*, la prestigioasa editură RAO.

Lucrarea este de mare interes, atât pentru cercetarea științifică, cât și pentru categorii mai largi de cititori, datorită temei abordate, dar mai ales multitudinii de documente pe care le conține.

Autorul selecției documentelor informative, dar și al unor materiale publice (extrase din cărți și articole din presa străină pe temă), domnul Florian Bichir lansează în cele două studii introductive (*De la legendă la adevăr și Francmasoneria în atenția Securității*), de mică întindere dar dense, câteva idei definitorii, dintre care menționăm:

- „Caracterul ocult sau discret, după cum se spune astăzi, al francmasoneriei a făcut ca toate, dar absolut toate serviciile de informații din lume, indiferent de perioadă, să se arate interesate de activitatea celor reuniți în temple în numele Marelui Arhitect al Universului. Istoria demonstrează fără cusur că lojile masonice au avut de-a lungul timpului o influență socială, dar mai ales politică, fapt ce a generat în mod firesc interesul luptătorilor pe frontul invizibil”.

- „...de cele mai multe ori membri ai frăției au făcut parte din serviciile de informații sau viceversa”¹, fiecare entitate căutând – completăm noi – să se folosească de capacitatea de influență a celeilalte.

Notabile sunt și elementele de istorie a Francmasoneriei române, conform cărora această organizație secretă a fost nevoită să-și înceteze activitatea specifică în 1937, pe o durată de șapte ani, ca urmare a presiunilor patriarhului Miron Cristea, în spatele cărora se aflau și legionarii, pentru ca, în 1948, la presiunea comuniștilor, să fie forțată să facă din nou acest lucru, fără vreun act legal în acest sens.

¹ Op. cit., p. 9.

Florian Bichir semnalează și caracterul inedit al raporturilor dintre Securitate și Masonerie. După ce își încetează preocupările informative în această problematică specială, în anul 1975, întrucât nu mai erau justificate de situația operativă internă, ele sunt reluate în 1982, prin inițierea acțiunii „Simbolul”, și instituționalizate în 1984 prin deschiderea dosarului de problemă „Oculă”, incluzând între motivele acestei decizii, justificat, și scandalul produs în Italia de demascarea malversațiunilor Lojii masonice *Propaganda Due*.

În ce privește modul de lucru al Securității în noua problemă și rezultatul modest al investigațiilor făcute, documentele incluse în carte vorbesc de la sine, nelăsând o marjă prea mare de interpretare și speculații. Numărul persoanelor suspectate de legături în străinătate ori de preocupări de factură masonică asupra cărora au fost întreprinse măsuri organizate de verificare a fost mic. Spre exemplu, în 1988, erau cuprinse în baza de lucru din problema „Oculă” 103 persoane, dintre care numai 34 în dosare de urmărire informativă², cu mențiunea că, la unele dintre acestea, suspiciunile de factură masonică erau subsidiare. Majoritatea acestor suspiciuni, însă, aveau să fie validate după 1990, când mulți dintre intelectualii de renume vizați se vor integra în multitudinea de structuri masonice apărute în țara noastră, ca ciupercile după ploaie, sub felurite obediențe. (Gl. bg. (r) Vasile Mălureanu)

ALIN SPÂNU: SPIONI, SPIOANE ȘI DANDANALE ÎN ROMÂNIA RĂZBOINICĂ (1916-1919)

După volumul *Spioni, spioane și dandanale în România neutră (1914-1916)*, Alin Spânu, un deja consacrat istoric al *intelligence*-ului, revine cu un volum nou despre care necunosătorii, dar și cei care citesc „cu atenție” doar titlurile cărților au crezut că ar fi vorba despre aceeași lucrare, cu toate că are un titlu care face distincție clară între perioade, adică ***Spioni, spioane și dandanale în România războinică (1916-1919)***.

Autorul ne introduce în lumea activității informative din perioada 1916-1919 și face referire la finalul primului Război Mondial, când România a depășit o dificilă perioadă, reușind să treacă de la o situație limită la una de victorie. În câteva capitole interesante, autorul trece de la *Organizarea și activitatea structurilor informative/contrainformative naționale*, spre alte aspecte noi, mai puțin cunoscute sau chiar necunoscute, cum ar fi capitolul al II-lea intitulat *Colaborarea informativă romano-rusă* (pp. 249-270) sau capitolul al treilea,

² Op. cit., p. 18.

intitulat sugestiv *Femei atrase în lumea spionajului* (pp. 295-302), unde remarcăm, pe lângă „spioane” și „suspectele și naivele” (pp. 302). Capitolul al patrulea se referă la „dandanale”, care face lectura acestui volum mai atractivă, mai ales în subcapitolul sugestiv intitulat *Între Râs și Plâns* (p. 384).

Cele 20 de anexe documentare selectate de autor completează un tablou autentic al unui război devastator și antiuman. Dintre acestea remarcăm anexa 2 (1916, 1 septembrie, *Instrucțiuni emise de Marele Cartier General privind organizarea și funcționarea birourilor de informații de la armată* – p. 381), anexa 4 (1918, 1 septembrie, *Obiective informative militare ale Puterilor Centrale față de România, obținute de un agent român în serviciul german* – p. 386), anexa 18 (*Proiectul unei Convenții militare între România și Rusia* – p. 422). Remarcăm de asemenea rezumatele în patru limbi străine, precum și ilustrațiile foto (p. 449), un prim pas spre editarea volumului nu numai în limba engleză, dar poate și maghiară.

Este dificil a rezuma cele 449 de pagini adunate din alte sute de documente de arhivă cercetate, adnotate și prelucrate de autor într-un efort remarcabil și demn de urmat de toți istoricii pasionați de domeniul muncii de informații. Ne limităm în a recomanda noua lucrare și a semnala selectiv, din capitolele ei, aspectele ce ni s-au părut mai deosebite.

În primul capitol, *Organizarea și activitatea structurilor informative /contrainformative* (p. 11), subliniem importanța introducerii în problematica activității informative încă din primul subcapitol *Organizări și reorganizări, acțiuni și analize informative*, din care remarcăm *Pregătirea reintrării României în război – aspectul informativ și Tăslăoanu în vâltoarea anului 1918* (p. 88).

Remarcăm activitatea contrainformativă desfășurată de Mihail Moruzov în 1917, din subcapitolul al doilea, în care se subliniază *calitățile de agent de informații/contrainformații, analist (!), negociator și altele dovedite de Moruzov... Un exemplu de urmat pentru cei care își desfășoară activitatea în acest domeniu* (p. 144).

Din subcapitolul al 3-lea, intitulat sugestiv *Presă, Propagandă și Contrapropagandă pe timp de război*, remarcăm câteva aspecte interesante cum ar fi *Presa din Rusia despre România: Zvonuri, percepții și realități*, din care am remarcat că „indiferent de rezultatul confruntărilor militare, bătălia pentru manipularea adversarului a continuat și cei care au investit mai mult și au avut analiști mai buni în domeniu au câștigat războiul” (p. 206). Dar nu putem trece peste *Duelul publicistic dintre generalii C. Prezan și A. Averescu* privind criza de comandament din septembrie 1916 (p. 206): aici trebuie să subliniem, ceea ce prezintă și autorul în final de capitol, și anume că generalii „Constantin Prezan și Alexandru Averescu au fost numiți senatori de drept în Parlamentul

României (din 1920) și aleși membri de onoare ai Academiei Române (1923) și la 14 iunie 1930 au fost investiți cu rangul de mareșal pentru merite dovedite în Războiul de Întregire” (p. 247).

Am subliniat ineditul capitolului al II-lea „*Colaborarea informativă româno-rusă*”, de la neîncredere la interese comune (p. 249), unde am remarcat *Schimbul eficient de date*, pentru că nu întâmplător la jumătatea anului 1918, Alexandru Marghiloman, premier și ministru de interne, a decis că Romulus Voinescu „*se delegă de către noi consilier etnic administrativ pe lângă Comisariatul General din Basarabia, cu rolul de a organiza structurile de securitate din regiune*” (p. 270). Tot de aici aflăm informații inedite despre Armata rusă în România (p. 271).

Capitolul al treilea este dedicat spioanelor, adică agenților „*sexului slab*” în care avem *Cazuri de spionaj cu aromă rusească* (despre Leonora afirmativ cocotă, sau Teodora, rusoaica perversă, p. 296), dar și despre spioane „*suspecte*” și „*naive*”, unde remarcăm prezența Mariei Lupescu, „*despre care se credea că procură vreunei părți interesate informațiuni de natură militară*” (p. 318). Cazul se încheie în luna iunie 1917, iar concluzia autorului este clară: „*niște naive care considerau că războiul este trecător prin viața lor și nu invers*” (p. 321).

Ajungând și la „*dandanalele*”, care încheie volumul „*între Răs și Plâns*” (p. 348), încheiem și noi în nota autorului, care prezintă portrete, meniuri și moravuri văzute de un ofițer francez, Marcel Fontaine, care revine cu Misiunea Universitară franceză și... nu mai pleacă, devenind director de studii al Institutului francez din Capitală (p. 376). Jurnalul său, în opinia autorului, prezintă „*o realitate pe care manualele noastre, în goana după eroi au preferat s-o ignore*” (p. 376) sau au uitat-o, credem noi.

Lăsăm cititorului nu doar plăcerea de a descoperi activități mai puțin cunoscute și de a vedea că și în această activitate extrem de importantă există eșecuri, dandanale, dar și succese. Acestea din urmă, paradoxal, sunt mult mai târziu cunoscute, uneori foarte târziu comparativ cu însemnătatea lor, revenind istoricilor domeniului sarcina de a le face cunoscute publicului.

Îndemnându-vă la lectură și la înțelegerea acestor pagini scrise cu talent și pasiune, vă dorim o lectură plăcută și utilă. (*Col. (r) dr. Tiberiu Tănase*)

SORIN APARASCHIVEI: SISTEMUL NAȚIONAL DE INFORMAȚII (DE LA REGULAMENTUL ORGANIC ȘI PÂNĂ DUPĂ RĂZBOIUL DE REÎNTREGIRE NAȚIONALĂ)

Considerată de către autor „*o istorie intimă a statului român modern*”, lucrarea reunește un impresionant volum de documente care relevă activitățile aceluia „*nucleu național format din oamenii și instituțiile care au avut rolul*

fundamental în politica de apărare a teritoriului și a siguranței generale a statului român”. Caracterul „intim” la care se referă autorul constituie, de fapt, un atribut esențial al acestei istorii, ce ne vorbește despre profesioniști care au luptat pe frontul nevăzut și a căror activitate formează „acea parte a istoriei noastre naționale ferită de ochii indiscreți ai lumii”.

Volumul constituie rodul unei investigații de aproape un deceniu, în cursul căreia au fost identificate surse primare – documente arhivistice de primă mână – referitoare la momentele relevante din prima perioadă a existenței serviciilor românești de informații. Printre acestea, un element de noutate îl reprezintă documentele din care rezultă că prima structură cu atribuții informative a fost Serviciul Secret al Ministerului de Interne, înființat în anul 1842, deci înaintea domniei lui Alexandru Ioan Cuza. De fapt, autorul susține, pe bază de date documentare, că semnale privind existența unor instituții și funcționari cu atribuții privind culegerea și raportarea de informații privind fapte sau stări de fapt contrare siguranței statului apar încă înainte de anul 1821, an considerat începutul istoriei moderne a României.

Alte interesante documente se referă la identificarea unei baze legale specifice activităților de poliție informativă și siguranță generală a statului, atestarea unei structuri de informații externe în timpul domniei lui Cuza, reformele din 1874 care au creat nucleul Serviciului de Siguranță Generală a Statului, dar și înființarea Birourilor de Siguranța Statului și a agenților acoperiți încă din anul 1897.

Un alt punct forte al abordării este studierea sistemului de informații ca întreg cuprinzând structurile cu diferite subordonări (interne, justiție, război etc.), precum și alte instituții, inclusiv cazul cetățenilor care, potrivit legii sau în mod liber consimțit, aveau asumate obligații sau manifestau preocupări și inițiative pentru protejarea ordinii interne, siguranța statului și apărarea națională, inclusiv aspecte contrainformative ori de contraspionaj.

Demersul este cu atât mai lăudabil cu cât autorul s-a confruntat nu numai cu caracterul prin esență secret al documentelor, dar și cu efectele distrugerilor provocate de accidente sau războaiele cărora le-au căzut victimă arhivele noastre. (Maria Ilie)

GL. BG. (R) VASILE MĂLUREANU: CULTURA ȘI ELITELE ROMÂNE, DIN PERSPECTIVA SECURITĂȚII, 1964 – 1989 (SEMNAL EDITORIAL)

Editura RAO publică volumul colegului nostru gl. bg. (r) Vasile Mălureanu intitulat *Cultura și elitele române, din perspectiva Securității, 1964 – 1989*, al cărei conținut a fost publicat, într-o primă formă, în serial, în revista noastră, sub titlul *Opoziția oamenilor de cultură față de regimul Ceaușescu*.

Prezentăm câteva dintre aprecierile menționate în prefața semnată de istoricul Florian Bichir și în postfața istoricului literar Mircea Coloșenco.

*

„Ca istoric consider mărturia domnului general Vasile Mălureanu drept unică. E mărturisirea unui excepțional profesionist în *intelligence*. Când zgura și patimile vor trece, iar istoria va fi scrisă onest, astfel de studii și istorii orale vor fi esențiale în restabilirea adevărului istoric! Este, după cum m-am exprimat într-un alt context: Partea lor de adevăr! Ori un istoric profesionist nu poate face abstracție de ce s-a petrecut de partea cealaltă a baricadei, cum a văzut un ofițer de informații lucrurile care s-au petrecut în jurul său și la care de multe ori a participat operativ! Din acest motiv, eu sunt unul care a încurajat non-stop pe foștii ofițeri de informații să-și scrie memoriile. Nu să-și apere posteritatea, ci să lase mărturii palpabile despre trecutul lor. Al lor și al nostru!

Lect. univ. dr. Florian Bichir

*Cercetător științific al Academiei Române,
Centrul de Istorie și Civilizație Europeană Iași*

*

Interesant subiectul acestei cărți bifocale (cultură + producătorii ei în Comunism) trecut pe sub furcile caudine ale Serviciului de *Intelligence* român...

(...) este urmărită în interiorul țării noastre poziția față de regimul comunist a tuturor categoriilor socio-preofesionale, precum și a exponenților partidelor – foști membri ai partidelor istorice, a persoanelor cu influență și funcții în PCR, dar și a exponenților minorităților naționale, cultelor și asociațiilor religioase.

(...) Echidistantă în ce privește modul cum sunt oglindite operele, acțiunile și producătorii lor din lumea profundă a artei și culturii române din ultimele decenii de comunism (1964-1989), cartea prezintă voința auctorială a tuturor celor menționați, fără a le deturna semnificațiile personale, înscriindu-se printre lucrările autentice de istorie recentă.

Mircea Coloșenco

PREZENȚE PENTRU PROMOVAREA CULTURII DE SECURITATE

- În cursul anului 2019, col. (r) **Cătălin Peptan, din Sucursala Gorj, a susținut o serie de expuneri pe tema „Intelligence – rol și necesitate în societatea modernă”** adresate unui public-țintă format din cadre universitare, studenți, decidenți politici etc., în cursul cărora au fost prezentate riscurile specifice actualului mediu securitate, precum și recomandări în ceea ce privește modul de reacție în anumite situații de pericol. Astfel de conferințe au avut loc în centre universitare și medii ale unor organizații nonguvernamentale din București, Constanța, Iași, Craiova, Timișoara și Târgu-Jiu.

O astfel de expunere, prezentată de col. (r) Cătălin Peptan în aprilie 2019 la Conferința Științifică Internațională cu tema „Educație, Justiție, Administrație”, organizată la Facultatea de Științe ale Educației, Drept și Administrație Publică din cadrul Universității „Constantin Brâncuși” din Tg. Jiu, a determinat decizia conducerii facultății de a continua colaborarea cu specialiști din domeniul studiilor de securitate și *intelligence*.

- În această toamnă, colegul nostru col. (r) Tiberiu Tănase a participat la o serie de manifestări științifice unde a susținut conferințe și prezentări relevante pentru promovarea culturii de securitate. Astfel
 - La sesiunea anuală de comunicări științifice „*Retrăiri istorice în veacul XXI*”, (ediția a XIII-a, 6-8 septembrie) ce a avut loc în localitatea Maia Catargi (Ialomița), a susținut comunicarea „*Alexandru Ioan Cuza – primul coordonator al serviciilor de intelligence românești*”.
 - La Simpozionul de comunicări științifice cu tema „*Anul 1919, an marcat de evenimentele istorice importante, care au dus la consolidarea României Mari*”, desfășurat la Vama Buzăului în perioada 22-24 septembrie, a prezentat comunicarea „*România la conferința de pace de la Paris - anul 1919*”, volumul „*La Roumanie et l'Entente 1916-1917*”, autor Dumitru Preda și lucrarea proprie „*Legionarism versus Comunism – Considerațiuni privind raporturile dintre Mișcarea Legionară și Partidul Comunist Român, în perioada 1941 – 1945*”.
 - La Sesiunea Națională de Comunicări Științifice „*Românii din sud-estul Transilvaniei. Istorie. Cultură. Civilizație*” (ediția a XXV-a, 26-27 septembrie, Covasna), a susținut comunicarea „*România între Tratatul de la Trianon și Tratatul de Pace de la Paris (10 februarie*

1947)” și a prezentat volumul de documente „*România la Conferința de la Paris 1919-1920, vol I (1 Decembrie 1918 - iunie 1919)*”, Editura Semne, București, 2019, elaborat de un colectiv de cercetători de la Institutul de Istorie Nicolae Iorga și Arhivele Diplomatice MAE, coordonat de ambasador prof. Dr. Dumitru Preda și profesorii dr. Ioan Chipșer și dr. Alexandru Ghișă.

- În calitate de secretar al Diviziei de Istoria Științei din cadrul Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii al Academiei Române, a participat la sesiunea de comunicări științifice din 21 octombrie, unde a susținut comunicarea *România la Conferința de pace de la Paris în documentele diplomatice ale anului 1919*

„Paginile Literare” cuprind contribuții ale membrilor ACMRR și ale veteranilor din serviciile de informații care au preocupări și prezențe publicistice în acest domeniu.

CORIN BIANU

O BISERICĂ, DOUĂ BISERICI

Mă-ntrebi inimă,
Cum să-mi însemnez pașii pe pământ,
Ca să se vadă că l-am călcat și eu cândva,
Cu cele mai bune intenții?

Îți răspund la fel, fără să mă gândesc,
Că mi-aș presăra calea cu biserici.

Bisericile sunt îngeri-păzitori *en-gros*,
Fiecare cu mulțime de sfinți,
Ce-și înmănunchează puterile ca unul.

O biserică, două biserici,
Aș zice eu,
Gândind cu pietate la voievodul Ștefan,
Care a înălțat de-adevăratelea
Mai multe decât oricare alt muritor...

CODRUL FRATE CU ROMÂNUL

Pădurea la români, din veșnicie viețuind,
Ne-a fost și adăpost și rudă de la început;
Croit pe-a ei măsură-s în ființa-i conținut,
Simțind în mine fibrele-i eterne cum se-ntind.

Ea crește singură, e moștenire din trecut,
O îngrijești sau nu, mlădițele i se extind,
Copacii ei magnifici, țara-n brațe o cuprind,
Îi dau și hrană și căldură și-i sunt trainic scut...

P
A
G
I
N
I

L
I
T
E
R
A
R
E

Pădurea-i blândă și suportă orice tratament,
E tot ce de la bravii străbunici ne-a mai rămas –
Oricât te-ai comporta cu arborii de neglijent,

De-i tai pe toți, lăsând pământul pe de-a-ntregul ras,
Uscate rădăcini rămân un tragic testament
Și-ajungem implicit în stare gravă de pripas....

MODELING

Un tânăr trup, de-a dreptul încântat de sine,
Cel mai frumos și splendid printre congeneri,
Chiar unic, de s-ar judeca după vedere,
Era purtat de una dintre manechine.

Când în formație, precum tipicul cere,
De șapte-opt, ori zece, chiar și în terține,
Se distingea ea între toate cel mai bine
Și producea-ntre privitorii toți plăcere,

Atentă doar la corp și la a lui mișcare,
Un gând ascuns și aspru-n minte-i strălucea:
Modelul feminin punându-l în valoare,
Ce este înlăuntrul ei nu interesa...

Și fata resimțea subit o-nfiorare,
Dar după numai două clipe îi trecea!

COSTICĂ DOGARU

NU MAI ȘTIU

Am trăit mereu
În propria mea imaginație,
Încât nu mai știu,
Dacă ți-am declarat ție
Iubirea cea VEȘNICĂ!

ÎNGÂNDURAT

O simfonie a gândurilor
Și a sentimentelor netrăite,
Mă copleșește,
Ca o ploaie caldă,
De iubire...
Și rătăcesc pe străzi,
Cu sufletul răscolit
De durerea amintirilor.

VIOREL POP

NOSTALGIE

Mai caut, poate, tot în van
Candoarea anilor ce nu mai sunt.
Cu drag la școală nu m-am dus
Dar îmi plăcea să iau porumb din lan.

Și când cireșele s-au copt oricât de sus
Cu mâna goală, de-acolo, nu m-am dus
Cireșul de-ar fi fost oriunde
Îl vizitam pitit în frunze.

Și culegeam ciorchin după ciorchin
Făcând adesea sânul plin.
Sărbătoream isprava temerară
Rival eram cu pruncii de la țară.

DIALOG MISTIC

Te iubesc, te iubesc cu tot ce are minunatul pământ
Cu munții, cu marea, cu frunzele fluturate de vânt,
Cu bărbații viteji iubiți de cetate,
Cu bărbații ce știau să facă dreptate!

Dar astăzi durutul din vanitate se vinde
Sunt tot mai puțini cei ce cred în frumoase colinde,
Jertfa celor jertfiți pentru țară
Nu-i bântuie pe trădătorii de țară.

Nădejdea, o, Doamne, în cine s-o văd
Când speranța lipsește omului bun?
Pot să cred că mai ai îndurare
Pentru cei vrednici ce caută curată cărare (salvare)?

GHEORGHE PRESNESCU

DOR

Taina nopților de smoală mă cuprinde, mă apasă,
Eu cu dorurile mele mă întorc, smerit, acasă.
Să mă-ngrop în amintirea anilor ce au trecut
Ca o șoptă efemeră ce în suflet m-a durut.

Mă gândesc cu drag la tine și mă-ntreb cu ce folos?
Când iubirea pentru mine-i, dintre toate, mai prejos.
Amăgiri pe creste lucii și dureri în șoapte triste,
Fac infernul vieții noastre îmbrăcat în acatiste.

Din neant te văd, văpaie, ce cu vâlul mă cuprinzi,
Visele îmi sunt pierdute în căsuța cu oglinzi.
Reflectarea subiectivă a iubirilor din noi,
Peste veacuri va rămâne doar o urmă în noroi.

Și în suflet și afară suflă-un vânt hain și rece;
A zburat privighetoarea! Peste ape mândră trece!
Dar la vara care vine, voi ieși, timid, la soare,
Când m-apucă fără voie...dorul de privighetoare!

POST VACANT

Plecând de la noapte, privind înspre tine,
Prin pâcla de neguri, văd zâmbetul sec.
Cocorii prin veacuri și cântece trec,
Iar noi, muritorii, pășim pe ruine.

Tumultul din mine ascultă-l tăcută,
Gândirea mi-e șoptă iar vocea o boare.
Doar ochii-mi, comoară, privesc înspre soare
Și-apoi înspre lumea în patimi pierdută.

Trădată mi-e soarta din cruda naștere,
Pe-altarul de vise plutesc spre neant.
Iubirea din mine e postul vacant
Și-n veci va rămâne așa. Muritoare!

MIRCEA DORIN ISTRATE

PĂCURARII

De trei zile păcurarii trec prin margine de sat
Și-n samare duc măgarii osteneli și dor de casă,
Dintr-un mal al vieții-n altul ei se duc în neuitat
Cu vecia lumii-n traistă, în cea vreme neînțoarsă.

Ca năluci fără cuvinte, poleiți cu stropi de stele
Se petrec sub cerul vieții pe-a lor drum nerătăcit,
Lăsând veșnic înșfîntită urma gândurilor mele
Ce-i aduce și mi-i duce, din uitare-n nemurit.

Noaptea, își citesc cu gândul hărți pe bolțile cerești
Și cărări ce dorm sub stele ne-ncurcate le urmează,
Că așa tot învățat-au din răstimpuri strămoșești
Să colinde largul lumii, sub a nopții bună pază.

Fără ei am fi nimica, nici clipită, nici vecie,
Doar o filă rătăcită din ce-a fost cândva-nceputul,
Că din vremi în lăzi de zestre, chiar de fost-a sărăcie,
Ei au pus frumosul vieții, ca să nu uităm trecutul.

De-i vedeți, închinăciune să le faceți ne-ncetat
Și în gând le dați mărire pentru viața lor amară,
Că de-o vreme mult prea lungă, nu mai trec la noi prin sat
Ei ce-au fost din străvechime, până ieri, un stâlp de țară.

Când s-or pierde în uitare destrămând a vieții iță
Sărăciți vom fi de veacul ce cu ei s-a încheiat,
Mi-or rămâne-n gând icoană nemuriți de Mioriță,
Șă-i aștept trecând în toamnă, printr-o margine de sat.

IOAN FLORIAN

NOSTALGIE

În catedrala sufletului meu
Cocorii neplecați mai fac mătăanii,
Să plec acum și mie-mi pare greu,
Iar amintiri duioase vin pe sănii.

Zăpada cade peste vechi iluzii
Sloiuri de gheață-apar la streșini
Iar Lupul singuratic în confuzii
Își caută pereche prin tufele de cetini.

Dar, iată, clopotele bat în catedrală,
Cocorii zboară-n șiruri rând pe rând.
O ploaie caldă gândurile-mi spală,
Dar tu rămâi mereu în al meu gând.

BUCURIA FRUMOSULUI PRINS ÎN IMAGINI

Cu ocazia ședinței cenacului literar-artistic al revistei *Vitralii – Lumini și umbre* din luna noiembrie 2019, membrii prezenți au trăit bucuria întâlnirii cu pictorița orădeancă **Stela Bungău**.

Pensionată din structura teritorială SRI Bihor, și-a împlinit visul de o viață de a face pictură, eliberată de orice fel de constrângeri. Chiar fără studii artistice de specialitate, își urmează instinctul, ajutată fiind de un talent autentic.

Cu ocazia vernisajului ce a avut loc la sediul Asociației, ne-a mărturisit că în creația sa s-a axat pe două direcții: realizarea imaginilor florale și rețrăirea bucuriei copilăriei prin punerea pe pânză a imaginilor unor eroi din poveștile pe care le-a iubit mereu.

Remarcabile sunt gingășia și cultivarea detaliului până la migală. Toate picturile prezentate degajă căldură, îndeamnă la empatie între oameni și dragoste pentru frumusețea naturii.

Cu promisiunea că în viitorul apropiat va organiza la București o expoziție cu lucrări originale, nu doar cu fotocopii, o așteptăm cu interes și o felicităm pentru munca prin care își pune în valoare un talent autentic.

Col. (r) Viorel Pop

VITRALII – LUMINI ȘI UMBRE LA ZECE ANI DE LA LANSARE

Apariția în decembrie 2009 a revistei „*Vitralii – Lumini și umbre*”, publicație a veteranilor din serviciile de informații secrete române, a fost de la început considerată a fi expresia unui interes național, evident și imperativ, conjugat cu o necesitate socială, stringentă și conștientă. Încă de la primul număr, revista a fost bine primită în mediile instituționale preocupate de problematica securității naționale, în presa de specialitate și în rândul marelui public.

După cum se cunoaște, pe lângă publicul cititor, care are la dispoziție atât edițiile tipărite cât și arhiva on-line, revista este difuzată autorităților și instituțiilor centrale și locale cu atribuții sau preocupări legate de securitatea națională. Revista a fost, de asemenea, transmisă unui important număr de centre de studii și cercetări în problematica de specialitate, instituții de învățământ superior, organizații non-guvernamentale și, nu în ultimul rând, către *mass-media*. În acest context, ținem să mulțumim tuturor colegilor jurnaliști din redacțiile numeroaselor publicații și posturi TV centrale și locale care au adus mai aproape revista de publicul cititor și care ne-au sprijinit, cu observații pertinente și critici constructive, în dezvoltarea proiectului nostru.

Am reținut pe parcurs și prezentăm în cele ce urmează – din impresionanta corespondență primită de-a lungul acestor zece ani – câteva din aprecierile cu care am fost onorați de-a lungul timpului și care au constituit tot atâtea dovezi că ne aflăm și trebuie să continuăm pe drumul dificil pe care ne-am angajat în slujba adevărului.

De zece ani *Vitralii – Lumini și umbre*, revista veteranilor din Serviciile Române de Informații, se încapățânează să apară, în ciuda tuturor vitregiilor, a intrigilor sau a calomniilor. Mărturisesc că o citesc de la primul număr și nu de puține ori m-a lămurit în anumite dubii, în privința ultimelor cinci decenii din istoria României. La un moment dat îmi părea rău că nu am colecționat-o integral, dar pagina de net a ACMRR–SRI, care o postează integral, m-a eliberat de povara unei greșeli aproape adolescente.

Se spune că spionii sau oamenii din serviciile de informații – ori intelligence, cum se spune acum – sunt condamnați la tăcere! Că sunt blestemați să tacă, să ducă cu ei în mormânt secretele pe care le acumulează în

timpul serviciului. Desfid această teorie proastă! Evident sunt lucruri care țin de interesul național (știu, aici mulți vor râde pentru că termenul a fost demonetizat în mod intenționat) și nu pot fi date publicității. Dar pentru ce, Doamne iartă-mă, să tacă când sunt înconjuțați de ticăloși, când sunt provocați sau stigmatizați de unii care și-au făcut ca scop trădarea?

Repet ce am afirmat de atâtea ori: E timpul ca veteranii serviciilor românești să scrie! Sunt obligați să o facă! Nu pentru ei, ci pentru posteritate! Pentru că au dreptul, măcar moral, la „partea lor de adevăr”. Nimeni nu va căuta în scrisul lor valențe literare, ci doar adevărul istoric, oricât de crud ar fi!

Pe cei sceptici îi informează că există o nouă disciplină a istoriei care se numește istorie orală. Una din zecile de definiții sună așa: „istoria orală este colectarea și studierea informațiilor istorice folosind înregistrări ale interviurilor cu martori oculari ale evenimentelor din trecut, importante pentru prezent și mai ales pentru viitor”. Sau mărturii. Memorii.

La mulți ani! Baftă la scris!

Lect. univ. dr. Florian Bichir

Cercetător științific al Academiei Române

PS. Pentru răuvoitorii, care evident vor apărea, țin să menționez că în 1989 aveam 16 ani și nimeni din familia mea nu a lucrat în serviciile de informații.

Nu știu cine a botezat acum 10 ani revista Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere din SRI cu numele *Vitralii - Lumini și umbre*, dar îl felicit în orb. Nu se putea un titlu mai potrivit, care să evoce mai inspirat decât atât preocupările pe care le poate avea o astfel de publicație, dar mai ales modul în care a găsit să le formuleze. Vitraliul este cel mai rafinat element arhitectural consacrat de catedralele catolice medievale.

Printre detaliile figurilor și imaginilor pictate în sticlă, printre elementele de plumb care le încastrează, vitraliul filtrează lumina exterioară prin culorile sale și o proiectează, da, în umbre și lumini, pe dalele de piatră, într-un joc fascinant. Unul care duce privirea spre adevărul imortalizat în pictura așezată pe sticlă. Odată atrasă atenția, descifrarea acestui adevăr nu mai depinde decât de ascuțișul minții celui ce a pătruns în lăcașul plin de mistere.

Este exact ceea ce face revista scoasă de cei care și-au făcut o meserie în lumea informațiilor, acolo unde posibilele realități sunt mai desenate decât oriunde altundeva din lumini și umbre. Este locul în care se găsește materia

brută din care se scrie Istoria, iar revista dumneavoastră asta face de 10 ani, Istorie! Istorie cel mai aproape de fapte!

Mulți ani înainte!

Mirel Curea

Prim redactor șef adjunct,
Evenimentul Zilei

Revista *Vitralii – Lumini și Umbre* a Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din SRI este, fără îndoială, cea mai redudabilă resursă directă de informație privind trecutul recent al României, cu faldurile sale secrete. Orice jurnalist care are adevărul drept azimut este obligat să studieze revista cu creionul în mână. Aici m-am bucurat să regăsesc gândurile celebrului și regretatului specialist în contrainformații Victor Neculicioiu (chiar dacă nu semna chiar cu numele său) sau dezvăluiri absolut inedite despre evenimentele din decembrie 1989 și momentele care le-au precedat sau succedat. Aspecte reliefate în cadru privat sau public și de dl. general Iulian Vlad. Felicit conducerea și colectivul de autori ai publicației la acest ceas aniversar major – un deceniu de la prima apariție, relatată atunci în presă, după cum îmi amintesc, doar de mine – și recomand tuturor colegilor mei să nu piardă nici un număr din revista care, alături de cea a camarazilor din SIE, „Periscop”, prezintă cu acribie și patriotism din secretele serviciilor secrete, atât cât pot fi ele dezvăluite generațiilor de azi. Sperăm ca și generațiile de specialiști ai informațiilor românești care vor veni să aibă în bagajul lor de zi cu zi încărcătura istorică, fundamentată național, care se regăsește în permanență în paginile revistei „*Vitralii*”. La Mulți Ani și la cât mai multe analize și dezvăluiri istorice, în folosul națiunii! Și Dvs., ca și noi, servim Patria înainte de toate!

Victor Roncea

Jurnalist, editor
ZiaristiOnline.ro

În urmă cu un deceniu vedea lumina tiparului, timid, o revistă care se dorea o platformă pentru foștii ofițeri de informații care, deși știau atâtea despre atâția „minunați” apăruiți în spațiul public din 1990, au preferat să suporte blamul public și să sufere în tăcere. Un blam venit pe un fond de acumulare a nemulțumirilor în toată societatea românească a anilor '80, dar decontat, prin

prisma focalizării media, începând din decembrie 1989, doar de către cei din Ministerul de Interne.

Încet, dar sigur, apele s-au mai liniștit și adevărurile au început să estompeze lozincile și... lozincarii. Unii din aceștia din urmă au rămas calați pe aceleași sloganuri până azi, la alții s-a aplicat dictonul „hoțul strigă hoții”, iar o categorie s-a retras discret din luminile scenei politice sau publice după ce adevărurile (fie ele și parțiale) au început să răsară. Între copertile revistei au apărut detalii de vitralii, în care au început să strălucească acțiuni informative/contrainformative, cazuri mai vechi sau mai noi, puncte de vedere față de anumite persoane sau operațiuni, toate fiind amintiri ale unor foști lucrători de pe acest palier. Cu talent beletristic sau mai abrupte, mai îndepărtate sau apropiate în timp, uneori polemice, scrierile au construit cu migală o altă imagine. Una care arată o realitate trăită și dovedită, mai așezată pe baze obiective și confirmate ulterior, în antiteză cu înfierarea media și epigonii care arătau vinovați doar într-o singură direcție și căutau doar într-un singur mediu.

Platforma s-a dezvoltat, a suferit transformări și în interiorul ei, dar a mers înainte și a supraviețuit vicisitudinilor de tot felul. A atras noi colaboratori, de la oameni cu experiență în domeniu până la erudiți indiscutabili, și și-a diversificat paleta abordărilor în diverse nuanțe de smalt.

Primul deceniu s-a scurs, dar clepsidra timpului mai are mult nisip până să se epuizeze. Următoarele decenii vor aduce, cu siguranță, noi date interesante din trecutul *intelligence*-ului autohton, noi autori (pe lângă cei deveniți clasici) și, evident, noi abordări ale istoriei recente.

Felicitări celor care au inițiat acest proiect și celor care au condus destinele acestei platforme până acum. **Succese** și **La** (foarte) **Mulți Ani** în continuare!

Alin Spânu

doctor în istorie, cadru didactic asociat,
Facultatea de Istorie, Universitatea București

Revista *Vitralii - Lumini și umbre* reprezintă ceva inedit în peisajul publicistic românesc în condițiile în care a fost și este nevoie de o recuperare a anumitor amintiri, opinii, și nu numai, ale celor care au fost în linia întâi pe fronturile secrete ale Războiului Rece. În contextul apariției după 1991 a unor

lucrări memorialistice aparținând combatanților din cele două tabere aflate în conflict în ceea ce a fost Războiul Rece, nevoia unor amintiri, însemnări, opinii etc. ale ofițerilor de informații și contrainformații români devenise stringentă. În pofida deschiderii arhivelor aparținând fostelor structuri de informații și contrainformații românești din perioada 23 august 1944 – 22 decembrie 1989, istoricul este obligat să confrunte mărturia seacă a documentului cu cea vie a ofițerului care poate lămuri anumite aspecte pe care hârtia oficială nu le-a consemnat din varii motive. Efortul făcut de către echipa redacțională de-a lungul celor 40 de numere merită aprecieri, iar informația oferită istoricilor care reconstituie istoria noastră recentă este mai mult decât interesantă. Mult succes colectivului redacțional în efortul de a recupera și întregi cunoașterea istoriei noastre recente în condițiile în care atuurile noastre geopolitice și geostrategice ne-au implicat, fără voia noastră, în vâltoarea marilor jocuri și prefaceri geopolitice de la mijlocul secolului XX și ne-au fost, de cele mai multe ori, din păcate, fatale în devenirea noastră ca națiune și în dorința noastră de progres și de modernitate.

Dr. Constantin Corneanu

director științific al

Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989

Asemeni unui vitraliu de dimensiuni impresionante, istoria perioadei comuniste poate fi analizată din două perspective. Una este aceea generală, care privește imaginea în ansamblul ei și care conține, pe lângă date și realități concrete, percepțiile inevitabil subiective ale celor care-l privesc. A doua vizează elementele componente ale vitraliului, acele mici bucăți unite prin fire de plumb, fără de care nu ar putea exista ansamblul.

Prăbușirea regimului comunist din România a pus relativ repede la dispoziția istoricilor o paletă largă de surse documentare, arhivistice, pe baza cărora să poată construi „vitraliul complicat al epocii comuniste”. Printre acestea se numără și arhiva rezultată din strângerea laolaltă a documentelor elaborate de fosta Securitate, documentele puse astfel la dispoziția cercetătorilor fiind esențiale pentru înțelegerea și analizarea istoriei comunismului în România.

Cu toată onestitatea care ar trebui să însoțească cercetarea istorică, trebuie spus că studierea acestor fonduri arhivistice nu este suficientă, documentele accesibile acoperind doar parțial o realitate pe care vrem să o înțelegem.

În aceste condiții, analizele, mărturiile unor persoane care au activat în diferite direcții și servicii ale fostei Securității și care au lucrat efectiv în ceea ce au fost desemnate sub numele de „probleme”, de exemplu problema „Artă-Cultură” sau problema „Eterul”, devin, inevitabil, mici bucați de vitraliu. Mai mult, acestea se dovedesc extrem de folositoare nu doar pentru a umple golurile din documente, ci pentru a înțelege contextul, rațiunile, obiectivele urmărite, precum și modalitățile concrete prin care au fost gestionate anumite situații.

Astfel, articolele pe care revista *Vitralii – Lumini și umbre* le pune de zece ani la dispoziția tuturor celor interesați, și mai ales istoricilor, cuprind informații care nu ar trebui ignorate, referitoare la unele tematici care s-au aflat în atenția Securității.

Din perspectiva încercării de a revela adevărul istoric asupra perioadei comuniste, revista *Vitralii* a trecut testul timpului, dovedindu-se o publicație necesară, un instrument pus la îndemâna cercetătorilor în istorie, care îl pot adăuga celorlalte tipuri de surse accesibile și care, în urma unei serioase analize critice, pot conduce la o imagine cât mai corectă asupra unei epocii nu chiar de atât de mult trecute.

Adresăm felicitări revistei *Vitralii* cu prilejul împlinirii a 10 ani de activitate!

Ana-Maria Cătănuș

doctor în istorie, cercetător

Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului

Apărută cu un deceniu în urmă, prestigioasa revistă *Vitralii – Lumini și umbre* a reușit să se impună în spațiul publicistic românesc prin materiale inedite dintr-o sferă aparte a societății românești. Nevoia apariției unei asemenea publicații a fost dictată, printre altele, și de dorința publicului cititor de a cunoaște, verifica și a extrage adevărul din multitudinea de opinii, unele controversate, care au circulat și circulă încă referitoare la activitatea Serviciilor române de informații în perioada dinainte de evenimentele dramatice din decembrie 1989.

Lăudabil este faptul că în paginile revistei apar materiale cuprinzând o gamă largă de teme, pornind de la evenimente importante din istoria și cultura României, aspecte actuale ale securității continentale și mondiale, până la cele de mare interes pentru cercetătorii care studiază fenomenele petrecute în timpul regimului totalitar, publicate la rubrica *Memorie profesională*. Articolele

incluse la această rubrică, sub semnătura unor buni mânăuitori ai condeiului, buni profesioniști, îl ajută pe cititor să pătrundă în atmosfera acelor ani, să înțeleagă, atât cât este cu putință, gândirea, strategiile și modalitățile de acțiune ale celor chemați prin natura meseriei lor să vegheze la protejarea societății de tot ceea ce ar fi fost de natură să-i aducă prejudicii.

Folosesc acest plăcut prilej pentru a adresa tuturor membrilor Colegiului de redacție al revistei calde felicitări și spor în activitatea lor rodnică, extrem de utilă.

Profesor Vasile Buga

doctor în istorie, cercetător,

coordonator al **Centrului pentru studii ruse și sovietice**
Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului

Istoriografia românească contemporană anilor 1948-1989 a reflectat Dictatura Comunistă implementată de consilierii moscoviți după 1944, desfășurându-se dogmatic sub privegherea atentă a cenzurii inflexibile instituționale devotată cultului personalității dictatoriale politico-ideologice a Partidului Unic în cadrul Lagărului Socialist.

Summitul din Malta (2–3 decembrie 1989) între liderii USA (G.H.W. Bush) și al Rusiei Sovietice (M. Gorbaciov) a oficializat sfârșitul Războiului Rece și dezmembrarea URSS-ului prin ridicarea Cortinei-de-Fier dintre Estul și Vestul Europei, conducând la fatidicul Decembrie '89 în România și, implicit, la o altă Foaie-de-Parcurs: s-a produs acea liberalizare așteptată în toate relațiile social-politice-economice-culturale ale statului, întrucât Istoria a ieșit din „somnul” vremelnic!

În atare context, au apărut Agenții de presă, Edituri particulare, mass-media de toate culorile etc., întrucât Comunicarea a devenit o necesitate stringentă, iar Istoria nu mai poate să fie manevrată/falsă.

Așa se explică publicarea revistei *Vitralii – Lumini și umbre*, în 2009, cu subtitlul *Revista Veteranilor din Serviciile Române de Informații*, într-o formă grafică elegantă, cu o tematică diversă și specific profesională întru promovarea culturii de securitate națională, o adevărată fata morgana în lumea presei online/scrise, întregind universul veridic al Istoriei României, alături de ceilalți cercetători consacrați în domeniu și care nu au avut acces la Arhivele Intelligence (până mai deunăzi, de „subterană”...)

... Să-i urăm la mai multe decenii de apariție!

Mircea Coloșenco

istoric literar

Se împlinesc zece ani de la apariția revistei *Vitralii – Lumini și umbre*, editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul Român de Informații sub directoratul col. (r) Filip Teodorescu.

Sunt un cititor consecvent al revistei, încă de la primul număr. Pe lângă faptul că în paginile sale am găsit articole dedicate unor momente importante din Istoria românilor, scrise de cercetători și universitari, în fiecare număr și-au găsit loc, firesc, studii dedicate Istoriei serviciilor secrete românești, din epoca dacilor liberi până în zilele noastre. Ca unul care am predat timp de zece ani un „Curs de Istoria serviciilor secrete românești”, la specializările Istorie și Relații Internaționale – Studii Politice din Universitatea Oradea, am găsit în paginile revistei o bibliografie avizată, care mi-a putut lămuri o serie de momente din activitatea de spionaj și contraspionaj al serviciilor românești puse în slujba apărării intereselor naționale. Cunoștințele căpătate astfel, completate cu cercetări proprii în Arhiva SRI și volume editate dedicate unor personalități și momente din serviciile secrete românești pentru epocile modernă și contemporană, mi-au permis, cred, să prezint un curs interesant studenților mei. În sfârșit, șansa de a cunoaște o serie de ofițeri superiori implicați, atât înainte cât și după 1989, în activitatea Securității și SRI, chiar a Serviciului Special de Informații, a anilor 1940-1944, ca membru al Comisiei parlamentare comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității SRI, mi-au completat cunoștințele livești și de arhivă în acest domeniu.

Rubricile „Memorie profesională” și „În sprijinul culturii de securitate” sunt nu numai interesante prin articolele pe care le inserează, ci chiar necesare zilelor noastre. Prima rubrică cuprinde articole scrise de lucrători implicați, după al Doilea Război Mondial, în diferite acțiuni de spionaj și contraspionaj prin care interesele țării au fost apărate. Sunt pagini de veritabile memorii ale unor profesioniști, care ridică vâlul asupra unor secrete de stat înaintea posibilității istoricilor de-a accesa arhivele de epocă.

Foarte necesară este cultivarea în rândul publicului larg iubitor de Istorie, mai ales a generațiilor tinere, a „culturii de securitate”. Altfel spus, a explicării nevoii ca fiecare cetățean să înțeleagă importanța activității serviciilor secrete în viața cotidiană a unei țări. Ca urmare, după exemplul altor state, aici aş invoca în primul rând SUA, în școli, universități, asociații cultural-patriotice, în familie – tinerii trebuie pregătiți pentru a da dovadă de vigilență și conștiință

națională în a demasca probabili incoștienți și trădători de neam. Cum legile țărilor vest-europene prevăd așa ceva, de ce noi românii am da dovadă de dezinteres și indolență într-o problemă atât de delicată, necesară, patriotică.

În fiecare număr al revistei răzbat preocupările intelectuale ale unor membri ai ACMRR-SRI. Expoziții de pictură și istorie, editarea de lucrări memorialistice, studii cu conținut economic și juridic derivate din experiența muncii în serviciile secrete, cărți de proză și poezie – scot în evidență cultura generală și de specialitate temeinică și rafinată de care dispuneau mulți dintre angajații serviciilor secrete. De altfel, fără aceste calități, obținute prin studiu și experiență de viață, nu poți fi eficient în relațiile concurențiale cu angajații altor servicii secrete străine, din state puternice, mult mai bine finanțate.

Revista *Vitralii – Lumini și umbre* se adresează nu numai lucrătorilor din serviciile secrete și istoricilor – ci publicului larg, cetățeanului de rând interesat de trecutul țării, dar și de soarta ei de astăzi și de mâine. Îndrăznesc să cred că o propagandă în mass-media momentului, presă și televiziune, inclusiv în țară prin asociațiile județene ale ACMRR-SRI, în școli și universități ar fi necesară, benefică pe linia maturizării politice a tinerelor generații, destul de intoxicate cu clișee tip negative privind activitatea serviciilor secrete.

Doresc să urez Colegiului de redacție al revistei spor la muncă, alături de consecvență în activitatea pe care o desfășoară.

La mulți ani !

Prof. univ. dr. Mihai D. Drecin

Departamentul de Istorie, Universitatea din Oradea

membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România

Citesc, de mai multă vreme, cu interes, cu plăcere și cu mult drag, revista „*Vitralii – Lumini și umbre*, aflată în al zecelea an de apariție, editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retraceră din Serviciul Român de Informații, revistă al cărei director este legendarul colonel (r) Filip Teodorescu, care e consiliat în truda domniei-sale de un grup de specialiști de înaltă clasă în domeniul istoriei și în alte sfere ale vieții economico-sociale românești și internaționale. Este de remarcat calitatea componenței colegiului de redacție, alcătuit din oameni cu experiență în informații, care dispun de o vastă cultură, ceea ce se reflectă în puterea de persuasiune a textelor tipărite.

În fapt, este vorba nu doar despre o revistă, ci – după părerea noastră – și despre un autentic manual de reamintire, de învățare a simțirii ce a animat devenirea multimilenară a neamului nostru aici, în spațiul carpato-danubiano-pontic.

Revista-manual ni se deschide ca o fereastră cu geamuri multicolore, cu chipuri de oameni pilduitori, hărăziți cu vocația clădirii materiale și spirituale a meleagului străbun și a locuitorilor săi, încercând mereu să insuflă o asemenea trăsătură contemporanilor și urmașilor lor.

Mă bucur întotdeauna când revăd, cu ochii minții, admirabilii ofițeri de odinioară ai serviciilor de informații care, din păcate, sunt acum huliți de către aceia care n-au vrut și nu vor binele țării.

Am avut prilejul fericit de a prezenta, în timp, două cărți de referință despre strădaniile puse în slujba poporului roman. Prima este, *Un risc asumat* a domnului colonel (r) Filip Teodorescu, iar cea de-a doua poartă titlul *Dialoguri – confesiuni pentru istorie*, interviuri cu regretatul general Iulian Vlad, realizate de domnul general (r) Aurel Rogojan. În ambele cazuri sălile au fost arhipline, iar setea de cunoaștere a adevărului a atins cote excepționale.

Știm ce caracteristici definesc ofițerii de informații și de contrainformații, caracteristici care generează respectul nemărginit al cetățenilor corecți și de bună-credință. Consemnăm câteva dintre cele mai evidente: inteligența vrednică de toată lauda, capacitatea de reacție mentală rapidă, dăruirea în propunerea de soluții la situațiile neașteptate, atașamentul față de comunitate, față de națiune, acuitatea și intuiția observării adecvate a corespondenței dintre vorbă și faptă.

Mai presus de orice: inimile calde, deschise și mereu simțitoare la durerile sau mulțumiile semenilor ori – cu alte cuvinte – profundul patriotism de care nu s-au despărțit nici în aceste vremuri când înălțătorul sentiment e apreciat de unii ca fiind desuet și păgubitor.

Credem cu tărie că atât cât le vom avea printre noi pe destoinicele cadre militare în rezervă și în retragere din SRI, speranțele de transmitere către cei de azi, și către cei ce vor veni, a realității, așa cum a fost, rămân intacte și se constituie într-o premisă și într-o condiție ale altei realități favorabile care ar putea fi.

Sincer și respectuos omagiu realizatorilor, colaboratorilor și cititorilor strălucitei reviste *Vitralii*!

Prof. univ. dr. Nicolae Branzan,
Universitatea „Constantin Brancuși” din Targu-Jiu

Acum câțiva ani, căutând un fir pentru istorisirile lui Larry Watts sau, poate, căutând doar urme scrise ale colegilor mei de promoție și ale altor absolvenți ai Facultății de Istorie din Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, care au ales să muncească în structurile de informații ale statului român, am dat și peste o revistă cu titlu fulgurent: *Vitralii – Lumini și umbre*. Revista Veteranilor din Serviciile de Informații. Despre scrierile celui dintâi am găsit câteva deslușiri, amestecate cu lumini și umbre, însă despre doritele reîntâlniri cu scrisul istoric ale colegilor mei, unii dintre ei cu definite calități de istoriografi, nu am aflat nimic. Totuși, adăstând asupra atât de potrivitului titlu, am înțeles că nu le-a venit vremea să privească din față *vitraliul*, fiind, până vor călca pragul veteranilor, doar umbrele care se perindă prin spatele lui! Le urez tuturor să ajungă să închidă cercul, și să pună în scris, atât cât se poate, părți din faptele istorice, mai mari sau mai mici, la care le-a fost dat să participe, sau să reînnoade, după ani și ani, preocupările pentru studiul științific al istoriei românești și universale. Și pentru mărturii, și pentru cercetări, revista *Vitralii* este oportună și promițătoare. Oportună, pentru că este, de *10 ani*, revista acestui foarte important segment profesional, iar autorii, redacția și consultanții științifici, mergând în același pas, i-au dat forță și credibilitate, și promițătoare, pentru că, acum, după *30 de ani*, adică după o generație de la Revoluția din 1989, publicația ACMRR-SRI poate să-și aproprieze mai mulți autori din această generație, cu ajutorul cărora să renoveze cele trei mari ținte pe care și le-a propus la înființare: *atitudinea civică, educația patriotică și cultura de securitate*.

Prof. univ. dr. Petronel Zahariuc

Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Cu câțiva ani în urmă, un bun prieten de-al meu din Sibiu, fost ofițer de informații, mi-a oferit un număr din revistă, sugerându-mi să devin și colaborator al acesteia. Întâi am citit-o, ocazie cu care am rămas profund impresionat de calitatea articolelor din revistă, iar ulterior am acceptat cu plăcere propunerea.

Revista nu este doar una de abordare, de analize asupra culturii de securitate, ci și o panoplie de cultură în adevăratul sens al cuvântului. Bunăoară, publică, număr de număr, creații literare, îndeosebi din genul poetic, având ca

autori un număr surprinzător de mare de membri ai Asociației, prezentări de carte și de autori și, deseori, semnalează unele apariții editoriale. Sunt evidențiate și aspecte din activitatea, atât de diversă, a filialelor din țară ale Asociației.

Dar, pe mine mă încântă consistenta rubrică de articole și analize istorice, în care sunt cuprinse subiecte care lămuresc unele perioade, să spun așa „mai gingașe” din Istoria Națională, având autori foarte bine documentați. Este o rubrică permanentă – „File de Istorie”, cu care se deschide revista.

Sunt prezente în fiecare număr, la rubrica „În sprijinul culturii de securitate”, analize și informări despre munca de *intelligence*, atât de diversă și complexă în epoca actuală.

Revista este și un îndrumar în activitatea de formare a noilor lucrători în domeniul Securității Naționale, sens în care pune la dispoziție vasta experiență a unor autentici profesioniști din acest domeniu. Legat de acest subiect, la rubrica „Memorie profesională” sunt prezentate acțiuni concrete din munca lucrătorilor de informații din urmă cu peste 30 de ani, temele nefiind cunoscute până în prezent publicului larg. Aceste relatări țin deseori, parcă, de domeniul incredibilului.

Stilul articolelor, analizelor și informărilor este antrenant, iar revista are și o prezentare grafică de bună calitate.

Conf. univ. dr. Mihai Racovițan, Sibiu

Prin bunăvoința unui coleg de liceu tecucean, membru al redacției revistei *Vitralii – Lumini și umbre*, sunt în posesia colecției complete a acestei publicații.

Trebuie să recunosc faptul că am primit cu anumite rezerve gestul generos al colegului meu. Nu voiam să citesc, bănuiam „scuze” despre ceea ce-mi rămăsese în minte încă din anii copilăriei despre serviciile respective. Am încercat să-mi explic mai întâi titlul revistei: *vitralii* însemnând „fereastră alcătuită din bucăți de sticlă colorate sau pictate, montate într-o rețea de rame metalice”. Evident, prin acest mediu lumina pătrunde mai greu, poate chiar contorsionată, dând senzația de misterios. Poate, mi-am zis, că și cu adevărul este la fel. Subtitlul însă mi-a dat speranța că în revistă nu vor fi doar „lumini”, ci și „umbre”. Cu această stare de spirit am început și am citit de atunci număr de număr, de la primul până la cel de-al patruzecilea, timp de 10 ani.

Nu voi face acum o analiză detaliată a conținutului revistei, am făcut-o cu o altă ocazie, doar acum este un moment aniversar.

Prima constatare este că această revistă trebuia să existe. Credibilitatea ei este dată de faptul că nu ne prezintă doar „lumini”, ci și „umbre”, așa cum este, de altfel, și viața.

În al doilea rând, ca oriunde în lume, dintotdeauna, în toate regimurile politice, și în țara noastră serviciile secrete trebuiau să existe, să apere poporul și țara, limba și pământul acestui nean, care reprezintă „lumini”, și nu regimul politic vremelnice, care ar reprezenta „umbre”.

În al treilea rând, revista și-a exercitat menirea de a transmite un mesaj prezentului și viitorului prin „conservarea memoriei și inteligenței celor care au utilizat arma *informației* pentru a cunoaște, preveni și contracara amenințările la adresa națiunii române, a statului român și a cetățenilor săi”, așa cum se obiectiva încă în editorialul primului număr, în decembrie 2009.

La ceas aniversar, la un deceniu de apariție neîntreruptă, constatăm că *Vitralii* trăiește frumos, fiind rezultatul unui efort de toată lauda al Redacției și al colaboratorilor. Felicitări și La mulți ani!

Profesor Ghiță Nazare

doctor în istorie, director al revistei Școala gălățeană

Revistă a veteranilor din Serviciile Romane de Informatii s-a impus ca o revistă serioasă, condusă de profesioniști. De la început am avut încredere în ea, când am văzut numele directorului, consultanților științifici și colegiul de redacție.

În toți acești ani revista a abordat o varietate mare de subiecte din istoria mai veche și recentă a României.

Și cine se putea apropia cel mai mult de adevăr, dacă nu cei care aveau cel mai mare acces la informații. Spre cinstea lor, au prezentat adevărul adevărat și nu unul cosmetizat.

Ceea ce mi-a plăcut cel mai mult din această revistă este sentimentul de patriotism care se degajă din textele publicate de-a lungul anilor. Un sentiment pe care unii îl consideră desuet și chiar periculos. Oare a fi patriot este

periculos? Fără să-i cunosc pe autorii textelor (cu o excepție), consider că aceștia sunt cu adevărat patrioți.

Doresc directorului, consultanților științifici și colegiului de redacție sănătate, putere de muncă, pentru ca această serioasă revistă să apară mulți ani de acum înainte!

Dr. Ion Albu

*doctor în medicină, medic ortoped,
Spitalul Județean Vrancea*

Cine citește număr de număr revista *Vitralii – Lumini și umbre* are nemaipomenita plăcere să descopere toate nuanțele de lumini și umbre din societatea românească a sfârșitului de veac XX și începutul celui de al XXI-lea. Și, totodată, pune la locul lui firesc fiecare organ al unui complex social, aflat când în stabilitate economică, politică și emoțională, când în degringoladă și confuzie existențială. Sigur, revista veteranilor din Serviciile Române de Informații este scrisă de oameni ce n-au pactizat cu disfuncțiile vechii securități din anii '50 ci, depășind momentele de ciomăgeală aleatorie împotriva „dușmanilor poporului”, instituția s-a aliniat metodelor și practicilor serviciilor secrete ale țărilor civilizate.

Retrospectiva a 10 ani de activitate se face greu într-un spațiu atât de restrâns. E de spus, totuși, că de-a lungul deceniului de apariție faptele de istorie adevărate, rememorările din activitatea celor angrenați în serviciile de informații și, mai ales, devoalarea actelor de sabotaj împotriva structurilor românești de *intelligence* și-au găsit un loc substanțial în abordările unor foști ofițeri, direct implicați în cele mai tenebroase acțiuni „sub acoperire” interne și internaționale. Paradoxal, poate, cele mai stranii articole s-au referit la momentele de cumpănă ale țării, în care voința politică de la noi și de aiurea au destructurat componente economice, cu consecințe deosebit de grave asupra societății românești prezente. Aș putea spune că revista *Vitralii* este o publicație de punere la punct a „urechiștilor”, care vorbesc despre una sau alta din aspectele sociale ale României după informații neverificate, răuvoitoare sau – dezastruos – gata oricând să manipuleze defăimător tot ceea ce face și dregă acest popor.

Dr. Radu VIDA

Scriitor, Cluj-Napoca

Cu ocazia împlinirii a zece ani de apariție a revistei dvs. *Vitralii*, țin să vă felicit pentru contribuția deosebit de valoroasă a acestei publicații la cunoașterea adevărului istoric, mai ales asupra unei perioade istorice pe care a străbătut-o patria noastră, România, în anii de după cel de-al Doilea Război Mondial până în decembrie 1989 inclusiv. Am remarcat spiritul echilibrat al materialelor publicate, bogăția și ineditul informației, patriotismul cald pe care-l degajă aceste luări de atitudine serioase în folosul unei adevărate democrații și libertăți, neconstrânse de ideologii, nici de dreapta, nici de stânga, tocmai de ceea ce are nevoie națiunea noastră pentru a se limpezi apele în căutarea idealului național. Și revista a câștigat an de an în profunzime și cunoaștere a adevărului istoric, în obiectivitate și substanță. Și patria noastră, România, are nevoie stringentă de cât mai mult adevăr istoric, de seriozitate, profesionalism și demnitate a atitudinii în mass-media și în viața de fiecare zi, de găsirea unui consens național pentru redresarea țării spre normalitate și progres. Un rol important i-a revenit și îi revine și revistei *Vitralii* în acest sens, urându-i succes, în continuare, și menținerea aceluiași suflu cald de atitudine patriotică exemplară, care-și are rădăcinile în istoria și cultura noastră, și fără de care o publicație nu poate fi decât efemeră și lipsită de influență și rost. Dar revista *Vitralii* și-a asumat un bun și adevărat rost național, încă de la început.

La mulți ani!

Vasile Lechințan

doctor în istorie, Cluj-Napoca

La zece ani de la primul număr, revista trimestrială *Vitralii – Lumini și umbre* a devenit o publicație respectată și impunătoare în peisajul jurnalistic de astăzi.

În oglinda încorporată într-o fereastră cu vitralii – așa cum și-a propus încă din articolul program – un valoros colectiv de colaboratori așează ca într-un puzzle colorat articole de ținută despre serviciile de informații, stârnind atitudine civică, patriotică și clarificând în spiritul adevărului și al onestității aspecte din viața unei profesii dificile, de mare risc și importanță națională.

De altfel, revista a fost plămădită chiar în anul când se împlineau 160 de ani la apariția primei structuri instituționalizate de informații române, odată cu fondarea statului român modern trasat de domnitorul Alexandru Ioan Cuza. În

decursul timpului Serviciul român de informații cu atribuții în domeniul apărării securității național-statale și-a câștigat cu greutate și în focul confruntărilor reale de-a lungul mai multor generații de ofițeri profesioniști, un bun și consolidat prestigiu.

Revista reprezintă astăzi nu doar un *remember* al istoriei zburcitate a unei instituții speciale și specializate, este și oglinda activităților care se derulează la vedere, în spiritul devoțiunii pentru țară și cetățenii ei.

Discursul jurnalistic este de înaltă ținută profesională, semnăturile prestigioșilor colaboratori oferind garanția cuvântului scris, credibilitate și audiență.

De zece ani, oameni pasionați, responsabili, preocupați de mersul societății, de adevărurile ei, dau continuitate, consistență și profesionalism *Vitraliilor*.

Cu respect și recunoștință,

Ștefan Lăpușan, Constanța

membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România

Prima. „Neam” și „țară”. Două noțiuni ancestrale, al căror sens și semnificație nu pot fi înțelese decât dacă se abordează împreună. Se gândesc împreună. Se rostesc împreună! Rostirea și rostuirea împreună a celor două ancore spirituale mă fac să citesc, cu interes, ori de câte ori am ocazia, revista *Vitralii – Lumini și umbre*.

Secunda, ar fi promovarea sistematică a culturii de Securitate, națională și internațională, element esențial în observarea corectă a vremii și vremurilor de astăzi și de mâine. Despre cultura și in-cultura de securitate am scris deseori. Poziția geostrategică a României în spațiul sud-est european, de țară cu triplă frontieră, națională, a NATO și a Uniunii Europene, presupune ca politicile de securitate națională să aibă ca obiectiv „apărarea și promovarea intereselor vitale ale României, precum și participarea activă a țării noastre la asigurarea securității zonelor de interes NATO și UE”. Din nefericire, dilematismul „decidenților politici” face ca avantajele de securitate ale țării noastre să nu fie atuuri, ci pietre de moară în politica externă! „Securitatea națională”, un concept re-inventat pentru clasa politică românească din ultimii ani, stârnește, de fiecare dată când apare pe „ordinea de zi”, vii dezbateri. Unul dintre motive îl constituie confuzia, voit întreținută, între conceptul de securitate și

„securitate” ca instituție de represiune din perioada regimului comunist, iar altul este generat de insuficienta clarificare și fundamentare didactică a conceptului, fiind deseori întâlnite sintagme de genul „securitate și apărare națională”, „siguranță și securitate națională” sau, pur și simplu, evitându-se folosirea acestuia prin introducerea unui „sinonim” ceva mai acoperitor, „apărare, ordine publică și siguranță națională”. *Vitralii – Lumini și umbre* face lumină în acești termeni, așezându-i, pe fiecare, la locul său cuvenit.

Tertia. Calitatea excepțională a autorilor care semnează articolele și studiile din revistă. Pe unii dintre Domniile Lor îi cunosc personal, îi respect și apreciez pe toți, fără osebire! De 10 (zece) ani, acești profesioniști de excepție încearcă, cu cerbicie să ne deschidă mintea pentru că, nu-i așa, un om informat este un om puternic!

La mulți ani, *Vitralii – Lumini și umbre*!

Mario Balint

*redactor șef la Radio România Reșița
analist și consultant pe probleme de securitate*

Atunci când, în luna decembrie a anului 2009, a apărut primul număr al revistei *Vitralii – Lumini și Umbre*, am primit-o cu oarecare neîncredere. Timpul a trecut și, după 10 ani, putem spune că revista este una dintre cele mai bune în revuistica românească. Acest loc l-a câștigat prin multă muncă, seriozitate și mult profesionalism.

Pe parcursul a 10 ani, revista a fost editată de un harnic colectiv redacțional în frunte cu Gl. bg. (r) Cristian Troncotă, Paul Carpen și acum col.(r) Hagop Hairabetian. Editarea prin grija Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere din Serviciul Român de Informații, director col.(r) Filip Teodorescu, este o garanție sigură a reușitei acestei reviste.

Așa cum sublinia și directorul SRI, domnul George Cristian Maior, la apariția revistei, în urmă cu 10 ani, „*Veteranii serviciilor de informații secrete române au față de generațiile de luptători care, pe frontul nevăzut, au apărut vatra și neamul într-un permanent război informațional și de inteligență, imaginea reală a serviciilor de informații acuzate, uneori pe drept cuvânt, alături pe nedrept, că, în anumite contexte istorice, au făcut poliție politică*”.

Număr de număr, autorii articolelor și studiilor se străduiesc să redea iubirea de țară, dând dovadă de un înalt patriotism, dar și de obiectivitate, așa după cum rezultă și din materialele despre opoziția oamenilor de cultură față de regimul trecut. La fel de interesante sunt și articolele: „În sprijinul culturii de securitate”, sau cele legate de viața și activitatea Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și Retrageră din SRI.

Autorii articolelor și studiilor sunt conștienți că prin scris se dedică într-un demers cu o triplă valență, definit prin atitudine civică, educație patriotică și cultură de securitate, și că poartă răspunderea pentru ideile devenite bunuri publice, așa cum sublinia încă din primul număr col. (r) Filip Teodorescu, președintele Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și Retrageră din SRI.

Revista este destinată unui cerc larg de cititori, iar numărul lor crește la fiecare număr nou apărut. Materialele publicate ajută cetățenii statului nostru democratic în formarea unei noi imagini despre activitatea asociației care o editează, dar și despre structurile informative ale României.

Urăm revistei viață lungă, iar autorilor multă sănătate și putere de muncă.

Profesor Carol C. Koka
Satu Mare

Îmi face o deosebită plăcere să salut 10 ani de la apariția publicației *Vitralii*, revistă a veteranilor din Serviciile Române de Informații, care are ca subtitlu – *Lumini și umbre* – o precizare atât de inspirată.

Apariția revistei a fost o necesitate într-o perioadă foarte tulbură și marcată de falsuri, dezinformări și demonizări.

Desigur, activitatea desfășurată de Serviciile de Informații nu este una care se desfășoară la vedere și nimeni nu trebuie să se aștepte la dezvoltări senzaționale.

Trecerea timpului face însă posibilă și necesară aducerea la cunoștința publicului a unei părți din activitatea acestor servicii care au fost în slujba patriei, a țării și a poporului.

Acest lucru a fost făcut cu succes de revista *Vitralii*, unde au apărut o serie de materiale scrise de ofițeri care au relatat despre activitatea lor, au apărut sinteze extrem de interesante scrise de profesioniști în domeniu, sugerez continuarea acestei linii.

Cred că acum, când au trecut zeci de ani de la evenimentele din decembrie 1989, să fie extinsă și cercetarea activității DSS care a fost, de asemenea, în serviciul României și publicarea de materiale pe această temă.

Mi se pare important să fie prezentată organizarea Departamentului Securității Statului în diferite etape istorice, mă gândesc la perioada anului 1964, 1970 și în continuare.

Revista este citită nu numai de veteranii Serviciilor de Informații, ci și de un public mult mai larg și avizat.

Cred că ar fi interesantă și prezentarea unor conducători din cadrul Serviciilor de Informații, spunând asta mă gândesc și la generalul Iulian Vlad, pe care am avut plăcerea să-l cunosc personal, dar există și alte destule personalități.

Atâta timp cât revista *Vitralii* va continua să dezvăluie adevăruri ascunse și să publice aprecieri sau studii de geopolitică, va continua să aibă o existență vie.

Publicarea unor materiale și despre activitatea recentă a Serviciilor de Informații ar aduce un plus de atractivitate.

Doresc succes colectivului de specialiști redactori ai publicației și o apariție îndelungată neîntreruptă.

Avocat Nicolae Ucă, Sibiu

Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” din Constanța deține în colecțiile sale revista *Vitralii – Lumini și umbre* a veteranilor din Serviciile Române de Informații, începând cu nr. 1, din decembrie 2009 și până în prezent. *Vitralii* face parte din categoria publicațiilor care se consultă în sala de lectură, fiind considerată o importantă resursă de documentare și cercetare, pentru publicul interesat de evoluția domeniului în sine, cât și a vieții sociale, în context istoric. Încă de la primul număr, comitetul editorial al revistei a inclus nume importante ale istoriografiei românești contemporane, aceștia fiind, de exemplu, acad. Dinu G. Giurescu, prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu, prof. univ. dr. Ioan Chiper.

Alegerea numelui revistei *Vitralii*, cât și a subtitlului *Lumini și umbre* se dovedește a fi extrem de inspirată, atât din perspectiva vizibilității activității din domeniul informațiilor și al securității naționale, cât și din cea a modului în care a fost și este percepută, la nivel social, activitatea acestora. De altfel, conținutul,

reflectă, la rândul său, varietatea de reacții la nivel individual sau colectiv, de-a lungul ultimelor decenii. Revista include: secvențe istorice, amintiri sau interviuri cu personalități ale căror roluri de decidenți, în împrejurări istorice complicate au marcat evenimentele, în mod esențial. Sunt, de asemenea, prezente, semnale editoriale și cronici de carte și cronici plastice.

Publicația și-a păstrat, de-a lungul celor zece ani de la apariție un nivel de adresabilitate general, în ideea înțelegerii evoluției istorice, din variate perspective, în articole care aduc argumente, cu date istorice, cât și explicații detaliate ale subiectelor în discuție.

Mai aproape sau mai îndepărtate temporal de evenimente, materialele publicate în *Vitralii* au statutul de a fi consultate și utilizate, atât de specialiști, cât și de categorii mai largi de public.

Dr. Corina-Mihaela Apostoleanu

Manager, Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman”, Constanța

Se împlinesc 10 ani de când apare „Vitralii – Lumini și umbre” (merită felicitat cel ce i-a dat numele!), publicație editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul Român de Informații, al cărei prim număr datează din trimestrul IV 2009.

Poate că, privind în urmă, ar merita să amintim, pentru istorie, primul Consiliu Editorial, având în componență personalități: prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu, prof. univ. dr. Ioan Chiper, dr. ist. Alex Mihai Stoenescu, prof. univ. dr. Cristian Troncotă, col. (r) Filip Teodorescu, președintele ACMRR-SRI, ca și primul Colegiu de redacție: gl. mr. (r) Dumitru Bădescu, gl. mr. (r) Adrian Bărbulescu, Paul Carpen, col. (r) dr. Aurel V. David, col. (r) Hagop Hairabetian, gl. bg. (r) Maria Ilie (secretar de redacție), gl. bg. (r) Vasile Mălureanu, gl. bg. (r) Cristian Troncotă (redactor șef).

În editorialul intitulat „La început de drum”, Filip Teodorescu scria, printre altele: „(...) *Conjugarea interesului național cu necesitatea socială într-un mediu de securitate complex și imprevizibil, cum este cel pe care-l trăim, oferă posibilitatea cunoașterii de către cetățeni a rațiunii sociale a serviciilor de informații, precum și a misiunilor pe care le primesc acestea în vreme de pace, de criză sau război*”.

Pe acest fundament, articolele publicate vor oferi imaginea de jure și de facto a serviciilor de informații, nevoite adesea să se regăsească, metaforic, în oglinda încorporată într-o fereastră cu vitralii, alcătuită din bucăți de sticlă colorate sau pictate, montate într-o rețea de rame metalice. Cei implicați în scrierea acestei reviste, veterani aparținând fără opreliște „lumii informațiilor”, vor reconstitui, prin exerciții de memorie și inteligență, imaginea reală a serviciilor de informații, acuzate, uneori pe drept cuvând, alteori pe nedrept că, în anumite contexte istorice, au făcut poliție politică (...) Revista noastră abordează educația patriotică din perspectiva necesității de a umple un gol, pe care-l resimte îndeosebi tânără generație, nevoită sau obligată să se orienteze spre alte simboluri decât cele naționale și spre alte spații pentru a-și procura resursele existențiale. Veteranii publiciști vor explica rațiunea existenței și funcționării structurilor informative într-o societate democratică, precum și necesitățile și modalitățile de implicare a acestora în prevenirea conflictelor sau în gestionarea crizelor de securitate din spațiul de interes strategic al României (...).”

Ca unul dintre cititorii fideli ai revistei, pot spune că aceasta și-a respectat, de-a lungul acestui deceniu scurs de la apariția primului număr, statutul și obiectivele pe care și le-a stabilit, redactorii ei apelând cu consecvență și la personalități care au colaborat cu articole și studii de istorie, sociologice sau militare, dacă ar fi să amintesc doar câteva nume precum: prof. univ. dr. Ion Coja, dr. ist. Alex Mihai Stoenescu, prof. univ. dr. Mihail Andreescu, dr. Alba Iulia Catrinel Popescu, prof. univ. dr. ing. Marian Rizea, acad. Dinu C. Giurescu, conf. univ. dr. Mihai Racovițan, prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu, conf. univ. dr. Cristian Barna etc. În timp, revista și-a diversificat aria preocupărilor, apărând noi capitole precum: Atitudini, Colțul Mizantropului, Pagini Literare, Note de lectură, care sunt, și ele, de un real interes.

La ceas aniversar, le urăm redactorilor și colaboratorilor revistei sănătate și satisfacții profesionale, iar publicației... viață lungă!

N. I. Dobra

Redactor, *Tribuna*, Sibiu

LA MULȚI ANI REVISTEI *VITRALII - LUMINI ȘI UMBRE*

Prințesă, îmbracă straiul de mireasă,
Mirt și crin regal, diademă-ți pune!
Vino,-i sărbătoare, stai cu ei la masă,
Te așteaptă Fiii, și cu drag vor spune:

„La mulți ani! Ne-ai dat un renume
În deceniul sfânt. Și-ntr-o veselie
Vom petrece. Afle-ntreaga lume...
Tu ești viața noastră, aprinsă făclie.

A ta frumusețe ne-ncântă privirea;
Vorba ta cea dulce are să ne lege:
Glas de ciocârlie, ne cântă nemurirea
Cu triluri celeste; Timpul îți e rege.

Purtat de iubire, cu glasu-i sfîntit...
Cântă fluier drag și cu dor îți zice
Hora strămoșească, din plaiul iubit,
În *Vitralii* sacre ei te-au preamărit.

Decenii vor trece, și vor recunoaște
Truda și iubirea celor ce-ți slujiră...
Petrece în pace, lumea te cunoaște,
Ești mândră crăiasă, Fiii te admiră!...

Buna lor credință stă în scrisul tău,
În „Lumini și Umbre” este viața lor;
Binecuvântată fii de DUMNEZEU,
De iubita țară și-ntregul popor!”

Marin Voican-Ghioroiu

scriitor și compozitor

*Doctor Honoris Causa al Academiei Dacoromâne,
director artistic la Centrul de Etică și Strategie*

DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA ACMRR-SRI

CRONOLOGIE: IULIE – OCTOMBRIE 2019

- *18 iulie:* Membri ai Sucursalelor **Gorj, Vâlcea** și **Argeș** au participat la o reuniune organizată la Târgu Jiu.
- *3 august:* Circa 30 de membri ai Sucursalei **Gorj** au participat la activități sportive și recreative organizate la Șușița Verde, în zona montană a județului.
- *21-23 august: reuniunea anuală a promoției de ofițeri de informații 1968* a Școlii de la Băneasa a avut loc la Popasul Sasului din comuna Dâmbovicioara, județul Argeș. Au participat doi foști comandanți, colonel Ioan Stoica și colonel Ion Lăzăroaia. În cursul programului a fost vizitat Mausoleul Eroilor Români din Primul Război Mondial, de pe Muntele Mateiași, Cheile Dâmbovicioarei și satele de munte Ciocanul și Șirnea.
- *22-25 august: Sucursala Dâmbovița* a organizat o excursie în Munții Bucegi, cuprinzând trasee montane către Piatra Arsă și Obârșia Ialomiței. Au participat, pe lângă membrii Sucursalei, gl. bg. (r) Ion Preda, președintele Sucursalei Constanța, și col. (r) Traian Panea, membru al Consiliului Director al ACMRR-SRI.
- *30 august-2 septembrie: Promoția de ofițeri de informații 1969* a omagiat, la Sinaia, **Semicentenarul înălțării în grad**, într-o manifestare amplă, emoționantă și plină de voie-bună, onorată de prezența unor profesori și comandanți de odinioară, precum: col. (r) prof. dr. Dumitru Lupulescu, general de brigadă (r) Nechifor Ignat și col. (r) magistrat Gheorghe Ciobotaru. Cu această ocazie au fost vizitate locuri și obiective istorice, expoziții de artă (lucrări de pictură ale maestrului Augustin Costinescu, prezent la acțiune, și acuarele ale artistului plastic Corneliu Drăgan din Târgoviște) și s-a lansat o carte de poezii a poetului colonel (r) Gădălin-Vasile Brustur. Participanților le-au fost conferite Medalia jubiliară „România” și Insigna aniversară „50”, ambele realizate prin strădania gl. bg. (r) Damaschin Cozma și col. (r) magistrat Gheorghe Ciobotaru. Totodată, au fost înmânate cadouri personalizate, remarcându-se obiectele de artă create de artistul plastic Alina Cozma din Rm. Vâlcea (acrilat pe pânză) și acuarelele

aparținând Ruxandrei Maria Răducanu, elevă a Liceului „Tonitza” din București. Pentru condițiile asigurate și înalta ținută a evenimentului, merită sincere mulțumiri organizatorii și sponsorii, care, în modestia lor, au preferat să rămână anonimi. (a consemnat gl. bg. (r) Damaschin Cozma)

- *30 august – 1 septembrie:* Sub deviza „Pe urmele strămoșilor”, **reuniunea anuală a promoției 1971** a Școlii militare de ofițeri de informații de la Băneasa s-a desfășurat în Țara Hațegului, în program fiind incluse vizite la cetatea și muzeul Sarmizegetusa, biserica de piatră de la Șinca Veche, precum și Muzeul Satului Hațegan din Peșteana, rod al eforturilor col. (r) Anton Socaci.
- *17 septembrie:* la sediul Sucursalei Cluj a avut loc o **întâlnire a birourilor executive ale Sucursalelor Cluj, Bihor și Sălaj** cu consilierul Directorului SRI pentru problemele rezerviștilor, gl. bg. (r) Gheorghe Puiu și comandantul Regio Cluj, col. Bogdan Nicolae, în cursul căreia au fost prezentate principalele probleme cu care se confruntă rezerviștii și care necesită sprijinul instituției.
- *17-20 septembrie:* **Reuniunea anuală a promoției 1976** a Școlii militare de ofițeri de informații de la Băneasa a avut loc la Iași, în organizarea unui colectiv coordonat de **gl. bg. (r) Adrian Prundurel**, șeful Sucursalei Dâmbovița, cu sprijinul local al **col. (r) Constantin Chirică**, din Sucursala Iași. Programul a cuprins vizite la obiectivele turistice din Iași și o excursie la Chișinău, iar reuniunea s-a bucurat de participarea fostului comandant al batalionului, col. (r) Gheorghe Răbăcel.
- *23-26 septembrie:* **Sucursala Dâmbovița** a organizat pentru membrii săi o excursie în Delta Dunării, cu vizitarea localităților Sulina, Mila 23 și Maliuc.
- *23 septembrie* Sucursala Alba a organizat pentru membrii săi un concurs de pescuit care s-a bucurat de o numeroasă participare
- *28 septembrie:* În localitatea Sărata Monteoru, **Sucursala Buzău** a organizat o întâlnire la care au participat și colegi din Sucursala **Galați**. Au fost organizate întreceri sportive și activități recreative.
- *8 octombrie:* Membrii **Sucursalei Satu Mare** au primit vizita colegilor din **Sălaj**, care au vizitat Cetatea Arduș și Muzeul Județean Satu Mare, precum și Monumentul Eroului Necunoscut din centrul municipiului Satu Mare.
- *17 octombrie:* **Sucursala Vâlcea** a organizat o întâlnire cu colegii din **Sucursala Argeș**, cu prilejul căreia au fost vizitate obiective culturale,

istorice și religioase din județ. A participat vicepreședintele Consiliului Județean însărcinat cu probleme de cultură, care a rostit o alocuțiune, precum și cei doi vicepreședinți ai Comitetului Executiv al ACMRR-SRI, gl. bg. (r) Stoica Ion și gl. bg. (r) Popescu Adrian care coordonează activitatea celor două județe.

- 9 octombrie: La **București** a avut loc **întâlnirea anuală**, devenită deja tradițională, a **rezerviștilor de pe profilul Securitate Economică**. Un eveniment similar a fost organizat la 5 noiembrie, de către rezerviștii aparținând profilului **Apărarea Constituției**.
- 10-13 octombrie : **Promoția 1974 a Școlii militare de ofițeri de informații** a aniversat la Sinaia **45 de ani de la absolvire**, prin eforturile organizatorice ale col. (r) Mugur Preda și col. (r) Ioan Carp. Din partea foștilor dascăli au onorat participarea col. (r) prof. dr. Dumitru Lupulescu și col. (r) Victor Mihăilescu. Cu această ocazie a fost organizată o excursie pe Platoul Bucegi. Participanților le-au fost conferite diplome de excelență și medalii jubiliare.
- 15-18 octombrie: Mai mulți membri ai **Sucursalei Buzău** au participat la o excursie în Delta Dunării, în cursul căreia au fost vizitate obiective turistice și au avut loc concursuri de pescuit sportiv.
- 22 octombrie: Cu prilejul Zilei Armatei Române, **general maior (r) Marin Ioniță, președintele ACMRR-SRI, a participat la celebrarea a 75 de ani de la eliberarea teritoriului țării noastre de sub dominație străină**, organizată de Asociația Națională a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Ministerul Apărării Naționale.
- 25 octombrie: **reprezentanți ai ACMRR-SRI**, alături de reprezentanți ai tuturor celorlalte asociații de rezerviști din MapN, MAI, SIE, SPP, STS, **au participat la o altă festivitate dedicată omagierii aceluiași moment**, la Cercul Militar Național, **în organizarea Primăriei Sectorului 5**, din partea căreia participanții au primit diplome, plachete și insigne omagiale.

PREZENȚI ÎN VIAȚA ȘI CULTURA CETĂȚII

- În contextul evenimentelor ce au marcat Ziua Imnului Național la Satu Mare, la 29 iulie, **col. (r) Voicu Șichet, președintele Sucursalei Satu Mare, a organizat la Cercul Militar din localitate un moment cultural** cuprinzând vernisajul unei expoziții de artă plastică și lansarea unor volume, între care

s-a aflat și lucrarea „*România, plai nemuritor. Unire și credință*”, aparținând colegei noastre **col. (r) Maria Someșan** din Sucursala **Cluj**.

- **Col. (r) Gavril Neciu**, din **Sucursala Cluj**, a organizat, la 14 septembrie, împreună cu Parohia Ortodoxă din Someșul Rece, un eveniment de comemorare a refugiaților din 1944, la Monumentul Refugiaților din această localitate.
- În ziua de 14 septembrie, **membri ai Sucursalei București au participat la comemorarea a 147 de ani de la trecerea sa în neființă a lui Avram Iancu**, la monumentul din parcul Bisericii Krețulescu. La acțiune au fost prezenți prof. univ. dr. Ioan Condor, președintele „Asociației Avram Iancu București”; prof. Tiberiu Groza, președintele „Societății cultural-patriotice Avram Iancu” cu sediul în Cluj-Napoca; prof. univ. dr. Adrian Pârvu și prof. univ. dr. Gheorghe Iscru, vicepreședinte al „Asociației Avram Iancu”.
- La 6 octombrie, **col. (r) Liviu Baniș**, președintele **Sucursalei Cluj**, a **organizat la Căpâlna**, împreună cu administrația locală a comunei Gâlgău (jud. Sălaj), **o reuniune a fiilor satului**, în cursul căreia, ca președinte al Asociației „Fiii Satului Căpâlna”, a depus o coroană de flori la Monumentul Eroilor din localitate.
- Președintele Sucursalei **Satu Mare**, **col. (r) Voicu Șichet**, de asemenea coordonator al publicației de cultură și educație patriotică „Eroii Neamului”, a **organizat** la 4 noiembrie un **amplu program de evenimente pentru a marca zece ani de la apariția revistei**.

În sala Teatrului de Nord Satu Mare, a avut loc un simpozion științific cu participarea prefectului Darius Filip, precum și a colaboratorilor și personalităților care au sprijinit publicarea acestei reviste. Vorbitorii au subliniat importanța revistei „Eroii Neamului”, care oferă multe modele de eroism și care a devenit „o stare de spirit”. A fost subliniată, de asemenea, activitatea Asociației Civice Tempora, condusă de asemenea de col. (r) Voicu Șichet, sub a cărei coordonare au fost refăcute 29 de monumente ale eroilor din județ, inclusiv statuia Ostașului Necunoscut din municipiul Satu Mare. În a doua zi a programului a avut loc o excursie cu scopul vizitării de către invitații din țară a unor obiective istorice și turistice din județul Satu Mare, activitate la care au participat și colegi din Sucursalele Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Sălaj și Sibiu.

- Ca membru al colegiului de redacție al revistei „*Dacoromania*”, **col. (r) Gabriel Grigoraș**, membru al Sucursalei **Alba**, este autorul unui articol ce deschide prezentarea în această publicație a unor documentare semnate de istorici de renume, referitor la Tratatul de la Trianon, din „dorința de a cunoaște foarte bine istoria care, iată, ne cere să fim tot mai atenți la provocările următoare”. În aceeași revistă, alți doi colegi, **lt. col. (r) Mircea Dorin Istrate**, membru al Sucursalei **Mureș**, președinte al Ligii scriitorilor mureșeni, și **col. (r) Gheorghe Miclea**, membru al Sucursalei **Alba**, semnează poezii de largă respirație patriotică.
- În calitate de membru independent în Consiliul Local al comunei Săsciori (Alba), **cpt. (r) Nicolae Stănilă**, din Sucursala **Alba**, s-a implicat în organizarea primei ediții a evenimentului intitulat „Fiii satului Răchita” și a sponsorizat editarea monografiei localității, precum și realizarea plăcii cu noua denumire a Școlii gimnaziale din localitate

NOI APARIȚII EDITORIALE

- Poeta **Mariana David**, din Sucursala **București**, ne dă măsura măiestriei sale și în proză, prin volumul de schițe „*Norii necesari*”, apărut recent la editura Imprima, prin care, conform criticului Narcis Vlad Barbu, „*coboară în adâncurile literaturii feminine române... pentru a mai șterge din pulberea uitării busturile Hortensiei Papadat-Bengescu, Cellei Serghi sau pe cel al unei scriitoare cu semnătură aparent masculină: Ticu Arhip*”.
- Simpaticul nostru coleg domnul **gl. bg. (r) Vasile Coifescu**, în permanenta sa dorință de a vedea lumea mai bună și mai veselă, a creat un mic volum intitulat, simplu, „*Să râdem*”. Dacă îl veți parcurge, suntem siguri că măcar pentru câteva clipe o să vi se descrețească frunțile.

DIALOG CU CITITORII ȘI CORESPONDENȚII

- Am primit la redacție vizita unui coleg rezervist care ne-a povestit întâmplarea de mai jos, cu rugămintea de a-i adresa încă o dată mulțumiri domnului colonel (r) Tiberiu Radu din Constanța și familiei sale, relatându-ne pe scurt și motivul demersului său.

În această vară Oana, nepoata în vârstă de 19 ani a colegului nostru din București, s-a dus cu două prietene la Vama Veche. După două zile, una

din prietene i-a telefonat colegului, foarte panicată, că Oana are puternice dureri abdominale și nu știa ce să facă, dacă să cheme salvarea. La fel de panicat ca orice bunic, rezervistul nostru ar fi fost de acord cu chemarea Salvării, dar știa foarte bine că în asemenea situații prezența unei persoane apropiate era foarte importantă. Și-a adus aminte de colegul său, domnul col. (r) Tiberiu Radu și fără să mai stea pe gânduri i-a telefonat pentru a-i cere ajutorul. Realizând situația, col. (r) Radu și-a sunat imediat fiul și cu mașina acestuia au ajuns în cel mai scurt timp la Vama Veche, preluând nepoata. Din fericire, la consultul medical nu s-a constatat nimic grav și totuși pentru mai multă siguranță, la sugestia soției domnului col. Radu, au oprit fata acasă la ei, i-au pregătit ceaiuri medicinale, au culcat-o, până când, după câteva ore, a fost preluată de o mașină trimisă de bunic și adusă la București.

Dăm curs rugăminții colegului-bunic de a prezenta și pe această cale mulțumirile și recunoștința sa față de domnul col. (r) Tiberiu Radu și familia sa. O facem și cu plăcerea de a sublinia legătura camaraderească care există între rezerviștii noștri din întreaga țară.

- În cadrul colectivului redacțional al revistei a fost analizată „replica” acordată de dl. gl. bg. (r) Biriș la articolul „*O nouă față a lui Pacepa?*” S-a concluzionat că o „replică la replică” ar fi lipsită de interes pentru cititorii revistelor „Periscop” și „Vitrallii – Lumini și umbre”, motiv pentru care vom pune punct acestui „dialog” inutil. Suntem convinși că viitorul ne va aduce noi aspecte ce vor permite clarificări în acest controversat subiect, în care elementul esențial, trădarea de țară, este și rămâne incontestabil, indiferent de motive și circumstanțe.

„VITRALII – LUMINI ȘI UMBRE” – PREZENȚĂ ȘI ECOURI

Prezentăm în cele ce urmează unele dintre ecourile recepționate la redacție care relevă interesul cu care revista „Vitrallii – Lumini și umbre” este primită în mediile instituționale preocupate de problematica securității naționale, în presa de specialitate și în rândul marelui public.

- Numărul 40 al revistei beneficiază, în cotidianul sibian „**Tribuna**” din 7 octombrie, de o amplă prezentare, intitulată „*Arhiva Securității județului Sibiu a fost distrusă integral*”, aparținând jurnalistului N.I. Dobra, care consideră că revista este „*interesantă și echilibrată ca atitudine*”. Același

cronicar semnează, la 19 septembrie, o prezentare a numărului 39 al revistei, recomandat ca „o revistă bine gândită, de citit”.

- Publicația „**Servus Hunedoara**” din 27 septembrie semnalează „O nouă serie de articole captivante în ultimele două numere ale revistei Vitralii – Lumini și umbre”, subliniind că aceasta „are un conținut bogat nu numai în imagini ci și în texte ce conțin dezvăluiri din zona serviciilor secrete care fascinează publicul”.
- Cotidianul „**Glasul Maramureșului**” din 5 august publică, sub semnătura ziaristului Gheorghe Pârja, o amplă prezentare a numărului 39 al revistei, intitulată „Privind prin vitralii”, care concluzionează că „foștii ofițeri de informații contribuie la promovarea culturii de securitate națională. O problemă de mare actualitate”.
- Prof. Carol C. Koka semnează o prezentare, apărută în „**Actualitatea Sătmăreană**” din 30 iulie 2019, în care numărul 39 al revistei este considerat ca având „un bogat conținut și foarte variat, apărut în condiții grafice excelente”.
- Revista trimestrială de literatură, artă și civilizație „**Rotonda Valahă**” din Rm. Vâlcea include în numărul 3 din acest an o prezentare a numărului 38 al revistei semnată de secretarul de redacție Emil Pădurețu, care adresează „felicitări colegiului de redacție, directorului revistei, col. (r) Filip Teodorescu, pentru ținuta fiecărei ediții a revistei...”

Ne face plăcere să îmbogățim vizual acest număr aniversar al revistei cu proiectul unuia dintre colegii noștri și, prin aceasta, să-i invităm pe cititori să includă în planurile lor de vacanță și o vizită pe meleagurile pline de istorie și frumusețe ale Țării Hațegului.

În **Muzeul Satului Hațegan din comuna Peșteana, col. (r) Anton Socaci**, membru al **Sucursalei Hunedoara**, a adunat, timp de peste 10 ani, după trecerea în rezervă, obiecte aparținând gospodăriilor tradiționale. Intenția sa a fost de a realiza un muzeu viu, ale cărui exponate de proveniență exclusiv locală „spun povești” și nu au doar rol static.

Organizat ca o gospodărie hațegană tipică, muzeul prezintă piese reprezentând fierăritul local, unelte agricole și obiecte de ceramică, piese de port, țesături, mobilier, cărți și documente vechi, lucruri din gospodării domnești, precum și un frumos sarcofag roman.

Muzeul de la Peșteana este înscris în Rețeaua Națională a Muzeelor Țărănești Particulare, coordonate de către Muzeul Țăranului Român, instituție care sprijină, în fiecare zonă a țării, promovarea identității proprii. De asemenea, muzeul dispune, pe rețeaua Facebook, de o pagină proprie unde pot fi obținute detalii de interes.

oooOOOooo